

"ЗА НАРОД"

К а л е н д а р

1943

на

nik

„ЦЕНТРОСОЮЗ“

СОЮЗ ХЛІБОРОБСЬКИХ ОКРУЖНИХ І ПОВІТОВИХ
ТОРГОВЕЛЬНИХ СОЮЗ'В (КООПЕРАТИВ)

Кооператива з відповідальністю у ділами
у Львові, вул. Трибунальська ч. 1.

Є Централєю виду кооператив для загального закупу і збуту.

В е д е:

Заготівлю сільсько-господарських продуктів у дистрикті Галичина — Консервацію і перерібку овочів та усіх родів ярин у власному перерібному пункті — Фабрику вудженин з 12 роздрібними крамницями для продажі м'яса у Львові — Знакувальну станицю яець — Виріб овочевих вин і соків — Фабрику оцту — Фабрику свічок — Заготівлю ліщиничих зел — Лісово-Промисловий відділ у Львові і Коломиї зі своїми складами дерева в Городенці, Заболотові, Косові, Кутах і Снятині.

Д о с т а в л я є:

Населенню через окружні і повітові Союзи Кооператив у краю споживчі і промислові товари.

Т е л е ф о н и:

Збірниця тел. Трибунальська ч. 1	102-70, 102-72, 102-73, 102-74, 102-75, 102-76
Провідник дирекції	249-40
Збжжєвий відділ	249-20, 249-23
Статистичний відділ	249-28
Яринно-овоч. відділ, Зіморовича 20	249-22

Ф а б р и к и , с к л а д и і м а г а з и н и:

Фабрика вудженин, Львів. Дітей 25	224-11
Фабрика свічок, Зігфрідштр. 58 а	290-43
Фабрика оцту, площа Бема 10	221-63
Фабрика овоч. вин, Краківська 7	211-06
Перерібка ярин, ягід і овочів, Бургплаг 3	210-62
Пром.-лісовий відділ, Кор. Ліщинського 23	226-69
„ „ „ Кубасевича 7	226-60
„ „ „ Коломия, Пекарська 1	168
Споживчий магазин, Зігфрідштр. 58 а	211-49
Ячний склад, Кульпарківська 64	211-92
Знакувальна станиця яець, Рава Руоська, Яблонська 1	47
Галаянтерія і залізо, Львівських Дітей 25	233-60
Посуда, хемікати і фарби, Городецька 18	212-21
Папери і канцелярйне приладдя, Сенаторська 11	226-67
Ліщиничі Зела, Кульпарківська 64	211-92
Гаражі, Львівських Дітей 25	244-38
Стайні, Татарська 12	210-67

1883 НАРОДНА ТОРГІВЛЯ 1943

„Народна Торговля“ у Львові — це найстарша українська кооперативна установа з відповідальністю у ділах.

Продовж шістдесятлітньої своєї праці поклала вона тривкі основи розвитку народного життя на економічно-торговельних секторах.

По звільненні земель Галичини з-під більшовицької окупації вона перша відновила свою діяльність, щоб обслужити міське громадянство всім потрібним.

Пові, подиктовані війною рямки праці на кооперативній ділянці виповнює потрібним змістом в економічному і культурному розумінні.

Свою діяльність оперла „Народна Торговля“ на членських уділах.

Чим більші вони, тим сильніша матеріальна підстава установи.

Одним з завдань „Народної Торговлі“ це об'єднати в собі всі сили нашого міського населення гуртуючи їх в членстві.

Вимогою щільнішої дієвості є згуртувати в членстві „Народної Торговлі“ все наше міщанство, всі міські установи і організації, церкви і духовенство. Висота одного уділу становить 20 злотих і одноразове внесове 5 зл.; разом 25 зл.

Десятки тисяч членів дадуть „Народній Торговлі“ мільонові фонди, які підком будуть використані для потреб народу, а передусім на створення і розбудування існуючих вже, а так дуже потрібних для нашого народу, виробничих підприємств — фабрик.

Претензії з членів — „Народної Торговлі“ зголошувати у наших філіях або безпосередньо пересилати до Централі у Львові — вул. Адольф Гітлерштр., ч. 10.

67

КРАЄВИЙ МОЛОЧАРСЬКИЙ СОЮЗ

„МАСЛОСОЮЗ“

у Львові, вул. Б. Гловацького 23, тел. 101-20, 101-21, 101-22, 101-23

зі своїми відділами:

Стрий	вул. Шевченка 5	тел. 40
Станиславів	„ Кілінського 46	„ 18-20
Тернопіль	„ Дойчештр. 41	„ 183
Коломия	„ Ратгаусштр. 48	„ 50
Дрогобич	„ Пилсудського 16	„ 72-85
Самбір	„ Гавптштр. 14	„ 19
Чортків	„ Ринок 6	„ 152

це кооперативна Централь, що об'єднує поперх 130 молочарських кооператив та крім цього веде у власному заряді 8 міських молочарень.

„Маслосоюз“ займається скупом молока і всіх молочних виробів та їх збутом у власних крамницях дрібної продажі та гуртом.

68

КОМІСАРИЧНИЙ
ЗАРЯД ФІРМИ

„ЮВЕЛІРТОРГ“

Центрاليا: ЛЬВІВ,

вул. Хорущини 12.

ПРОДАЄ В СВОЇХ КРАМНИЦЯХ:

пл. МАРІЙСЬКА 5.
вул. АКАДЕМІЧНА 6.
„ ГАЛИЦЬКА 19.
„ СІКСТУСЬКА 1.
„ КІЛІНСЬКОГО 1.
„ ЛЬВА САПІГИ 29.

ПОРЦЕЛЯНУ, КРИШТАЛИ,
ГОДИННИКИ, ШТУЧНУ БІЖУТЕРІЮ
як також НАПРАВЛЯЄ ВСЯКІ ГОДИННИКИ

ВІДВІДАЙТЕ

МАРІЙСЬКУ ГАЛЕРІЮ

ЛЬВІВ, Марійська площа 5, тел. 115-63.

КРАМНИЦІ ЛЬВІВСЬКОГО
ТОРГОВЕЛЬНОГО ДОМУ

ПАРФУМЕРІЯ ~ ЕЛЕКТРИЧНІ ТОВАРИ ~ КРИШТАЛИ ~

СКЛО ~ ПОРЦЕЛЯНА ~ ГОСПОДАРСЬКІ АРТИКУЛИ ~

ВЗУТТЯ ~ ФОТО-ПРИЛАДДЯ ~ КОВРИ ~ ЗАНАВІСИ ~

ФАРБИ ~ ЛЯКИ ~ АРТИКУЛИ ДО МИТТЯ й ЧИЩЕННЯ ~

КАПЕЛЮХИ ~ ШКІЛЬНЕ ПРИЛАДДЯ ~ КАНЦЕЛЯРІЙНЕ

ПРИЛАДДЯ ~ МУЗИЧНІ ТОВАРИ й ІНСТРУМЕНТИ

ВІД 1828 РОКУ

Непохитне від покоління

є замилювання людини до доброї нави. Приладжувано її у різних видах, і подавано в усіх порох, — з цунром і без цунру, з лінером і без лінеру... Але завсіди з нею вязалися дві речі: млинко, в якому її молено, і від понад сто літ „Млинок“ на домашці, яна надає наві добірний смак.

Хто сьогодні купить пачку з млинком і написом ДОСНА ФРАНК, цей переконається, що смак її в нічому не змінився, бо що ФРАНК — то

Frank

КОМІСАРІЧНА УПРАВА ПІД ЗАРЯДОМ О. СОЙКИ

„ЦЕНТРОХЕМ“

ЦЕНТРАЛЯ ХЕМІЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ АРТИКУЛІВ

має на складі:

ХЕМІЧНІ РЕАКТИВИ, ЛЯБОРАТОРІЙНЕ СКЛО,
 ФАРБИ, КВАСИ, ЛУГИ, КАРБІД та інш. ~~~
 ПОСТАЧАЄ ХЕМІКАТАМИ ЗАВОДИ, ФАБРИКИ,
 ШКОЛИ, ШПИТАЛІ,
 ПРИЙМАЄ ЗАМОВЛЕННЯ НА ГУРТОВЕ ПО-
 СТАЧАННЯ ХЕМІКАТАМИ ТА ТЕХНІЧНИМИ
 АРТИКУЛАМИ.

Адреса:

Л Ъ В І В, РИНОК 38/ІІ пов., телеф. 218 - 16.

ODOLO
ВОДА ДО УСТ
ODOLO
ПАСТА ДО ЗУБІВ

давньої, завжди відомої в світі

ЯКОСТИ

КАЛЕНДАР
ЗА НАРОД

НАРІК

1943

В
Дал. Гринь-Кривозовська

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО
ЛЬВІВ

Редактор
Степан Волинець

Обкладинка,
ілюстрації
й мистецьке оформлення
Едварда Козака

СКОРОЧЕНИЙ КАЛЕНДАР

на 1943 рік

(Неділі та українські церковні свята надруковані товстими черенками)

	Січень	Лютий	Березень
Неділя	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28
Понеділок	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29
Вівторок	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30
Середа	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31
Четвер	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25
П'ятниця	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26
Субота	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27
	Квітень	Травень	Червень
Неділя	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
Понеділок	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28
Вівторок	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
Середа	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
Четвер	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24
П'ятниця	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25
Субота	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26
	Липень	Серпень	Вересень
Неділя	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26
Понеділок	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27
Вівторок	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28
Середа	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29
Четвер	1 8 15 22 29	5 12 19 26	2 9 16 23 30
П'ятниця	2 9 16 23 30	6 13 20 27	3 10 17 24
Субота	3 10 17 24 31	7 14 21 28	4 11 18 25
	Жовтень	Листопад	Грудень
Неділя	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26
Понеділок	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27
Вівторок	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28
Середа	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29
Четвер	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30
П'ятниця	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31
Субота	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25

Сипле січень снігом,
Замерзає кригою,
Ходить над полями
З хугою, з вітрами.

Стиль	С	В	Я	Т	А	Сонце	Місяць
д. ст.	Греко-католицькі	Православні	Латинські	сх. зах.	сх. зах.		
1, 19 П	Груд. 1942 Бонифатія	Груд. 1942 Іллі, Бон.	Новий Рік 1943	7,23 15,32	0,53 12,10		
2, 20 С	Ігнатія Богон. мч.	Ігнатія Богон. мч.	Макарія	7,23 15,33	2,6 12,41		
3, 21 Н	Нд. пер. Різдв. Христ.	Нд. пер. Різдв. Христ.	Нд. по Н. Р. Ген.	7,23 15,34	3,21 13,17		
4, 22 П	Анастасії вчм.	Анастасії вчм.	Тита	7,23 15,35	4,37 14,1		
5, 23 В	10 мч. у Криті	10 мч. у Криті	Телесфора	7,22 15,36	5,50 14,55		
6, 24 С	Нач. Р. Хр. Євгенії	Нач. Р. Хр. Євгенії мч.	Трьох Царів	7,22 15,37	6,55 15,59		
7, 25 Ч	Різдво Христове	Різдво Христове	Валентина	7,22 15,38	7,52 17,22		
8, 26 П	Соб. Пр. Бог. Йосифа	Соб. Пр. Бог. Евф.	Северинія	7,21 15,40	8,38 18,29		
9, 27 С	Стефана Првмч.	Стефана Првмч.	Мартинаяна	7,21 15,41	9,16 19,47		
10, 28 Н	Нд. по Різдві Хр.	Нд. по Різдві Хр.	1. Нд. по 3 К. Ів.	7,21 15,42	10,48 21,2		
11, 29 П	Дітей задля Хр. убит.	Дітей задля Хр. убит.	Альойзія	7,20 15,43	10,17 22,15		
12, 30 В	Анізії мч.	Анізії мч. Філяр.	Гонорати	7,20 15,45	10,43 —		
13, 31 С	Мелянії Римл.	Мелянії Римл.	Петра	7,19 15,46	11,8 23,25		
14, 1 Ч	Січ. Н. Р. Обр. Г. Вас. В.	Січ. Н. Р. Обр. Г. Вас. В.	Антонія	7,19 15,48	11,34 0,33		
15, 2 П	Сильвестра П. Р.	Сильвестра	Маркила	7,18 15,49	12,1 1,38		
16, 3 С	Малахії пр. Гордія мч.	Малахії пр. Гордія	Павла п.	7,17 15,50	12,32 2,41		
17, 4 Н	Нд. пер. Просвіч. Соб.	Нд. пер. Просвіч.	2. Н. по 3 К. Ім. Іс.	7,16 15,52	13,6 3,42		
18, 5 П	Навеч. Богоявл. Теоп.	Навеч. Богоявлен.	Іларія	7,15 15,53	13,46 4,38		
19, 6 В	Богоявлення Госп.	Богоявлення Госп.	Генрика еп.	7,14 15,55	14,31 5,30		
20, 7 С	Собор Івана Хр.	Собор Івана Хр.	Фабіяна	7,13 15,57	15,22 6,17		
21, 8 Ч	Юрія, Омеляна	Юрія, Омеляна	Агнети	7,12 15,58	16,17 6,58		
22, 9 П	Полієвкта мч.	Полієвкта мч.	Вінцентія	7,11 16,00	17,17 7,34		
23, 10 С	Григорія еп.	Григорія еп.	Обр. П. Д. М.	7,10 16,01	18,18 8,6		
24, 11 Н	Нд. по Просвіч. Теод.	Нд. по Просвіч.	3. Нд. по 3 К. Тм.	7,09 16,03	19,22 8,34		
25, 12 П	Татіяни мч.	Татіяни мч.	Нав. Павла	7,07 17,04	20,26 8,59		
26, 13 В	Ерміла і Стратон.	Ерміла і Стратон.	Полікарпа	7,06 16,06	21,33 9,24		
27, 14 С	Отців в Сінаї уб.	Отців в Сінаї уб.	Івана Зол.	7,05 16,08	22,40 9,48		
28, 15 Ч	Павла Тив.	Павла Тив.	Карла В.	7,04 16,09	— 10,13		
29, 16 П	Покл. оков. Петра	Покл. оков. Петра ап.	Франца Сал.	7,03 16,11	23,50 10,41		
30, 17 С	+ Антонія в.	+ Антонія в.	Мартина	7,02 16,13	1,1 11,13		
31, 18 Н	Нед. XXXI. п. 3. св. Д.	Нед. XXXI. п. 3. св. Д.	4. Нд. по 3 К. Пет.	7,01 16,14	2,14 11,52		

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАР

4. І. 1649. В'їзд Богдана Хмельницького до Києва по великих перемогах над поляками. 10. І. 1646. Помер київський митр. Петро Могила, сподвижник української культури. 11. І. 1888. Помер буковинсько-український поет Юрій Федькович. 20. І. 1921. Помер письменник Рудченко (Панас Мирний). 22. І. 1918. IV-ий Універсал Української Центральної Ради на проголошення самостійності України. 22. І. 1919. Проголошення злуки У. Н. Р. та З. У. Н. Р. 25. І. 1916. Помер галицько-український письменник Лесь Мартович. 29. І. 1918. Бій юнаків Військової Школи і студентів з більшовиками під Крутами. 31. І. 1655. Бій гетьмана Богдана Хмельницького з поляками під Охматовом.

Лютує лютень. Взори ліпить
Мороз на нашому вікні.
Засумували голі липи,
Під снігом мріють уві сні.

ЛЮТОУЄНЬ

№ ст.	С			Т			А		Сонце		Місяць	
	Греко-католицькі	Православні	Латинські	сх.	зах.	сх.	зах.	сх.	зах.	сх.	зах.	
1 19 П	Макарія Єгип. прп.	Макарія Єгип. прп.	Ігнатія	7,00	16,16	3,26	12,38					
2 20 В	+ Евтимія В. прп.	+ Евтимія В. прп.	Марії Громн.	6,58	16,18	4,33	13,36					
3 21 С	Максима ісп.	Максима ісп.	Блажея	6,57	16,20	5,34	14,43					
4 22 Ч	Тимотея ап. Анаст.	Тимотея ап. Анаст.	Вероніки	6,56	16,21	6,25	15,58					
5 23 П	Климента свмч.	Климента, Агатанг.	Агафії	6,54	16,23	7,8	17,16					
6 24 С	Ксенії прп.	Ксені прп.	Дороти	6,54	16,23	7,44	18,35					
7 25 Н	Нед. ХХХІІ п. 3 св. Д.	Нед. ХХХІІ п. 3 св. Д.	5. Н. п. 3. к. Ром.	6,51	16,26	8,15	19,52					
8 26 П	Ксенофонта прп.	Ксенофонта прп.	Івана з М.	6,49	16,28	8,43	21,6					
9 27 В	+Пер. м. Івана Зол.	+Пер. м. Івана Зол.	Апольонії	6,48	16,30	9,10	22,17					
10 28 С	Єфрема Сир. прп.	Єфрема, Паллудія	Сколастики	6,46	16,32	9,36	—					
11 29 Ч	Пер. м. Ігнатія Богон.	Пер. м. Ігнатія Богон.	Евфрозини	6,44	16,33	10,3	23,25					
12 30 П	Трьох святителів	Трьох святителів	Евляїї	6,42	16,35	10,33	10,31					
13 31 С	Кира і Івана бзср.	Кира і Івана бзср.	Катерини	6,41	16,37	11,7	1,33					
14 1 Н	Лют. Про мит. і фар. Т.	Лют. Про мит. і фар.	6. Н. по 3 к. Вал.	6,39	16,38	11,45	2,31					
15 2 П	Стрітєння Госп.	Стрітєння Госп.	Фавстини	6,37	16,40	12,28	3,25					
16 3 В	Симеона і Анни	Симеона і Анни	Юліяни	6,35	16,42	13,16	4,14					
17 4 С	Іздора прп.	Іздора прп. Миколи	Флявія	6,34	16,44	14,10	4,57					
18 5 Ч	Агафії мч.	Агафії мч.	Констанції	6,33	16,45	15,8	5,35					
19 6 П	Вукола еп.	Вукола еп. Доротеї	Конрада	6,30	16,47	16,9	6,8					
20 7 С	Партенія еп.	Партенія еп. Луки	Евстахія	6,28	16,49	17,13	6,37					
21 8 Н	Про блуд. сина Тд. Ст.	Про блудн. сина	Н. старозап. Ел.	6,26	16,50	18,18	7,4					
22 9 П	Никифора мч.	Никифора мч.	Фелікса В.	6,24	16,50	19,14	7,29					
23 10 В	Харлампія мч.	Харлампія мч.	Романа	6,22	16,53	20,32	7,53					
24 11 С	Власія всмч.	Власія всмч.	Матея	6,21	16,55	21,41	8,18					
25 12 Ч	Мелетія архсп.	Мелетія, Євгена	Анастазії	6,19	16,57	22,51	8,45					
26 13 П	Мартиніяна прп.	Мартиніяна прп.	Олександра	6,17	16,58	—	9,15					
27 14 С	Авксентія прп.	Авксентія прп.	Нестора	6,14	17,00	0, 1	9,50					
28 15 Н	М'ясопусна, Онисима	М'ясопусна	Н. м'ясоп. Теоф.	6,12	17,02	1,11	10,32					

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАР

9. II. 1918. Центральні держави: Німеччина, Австрія, Туреччина й Болгарія підписують з Україною мир у Бересті та визнають її окремою самостійною державою. 12. II. 1939. Вибори до союму Карпатської України. Українці дістали 95% голосів. 14. II. 1897. Помер Пантелеймон Куліш. 20. II. 1054. Смерть Ярослава Мудрого, великого князя Київсько-Української Держави. (1019 — 1054). 27. II. 1918. Виступ УСС разом із німцями й австрійцями в похід проти большевиків. 24. II. 1871. Народилася найвизначніша українська поетка Леся Українка. 27. II. 1664. Поляки розстріляли гетьмана Івана Виговського.

Задзюрчали струмки,
Розлилися річки,
Тане сніг на полях,
У широких степах.

ІДЕПЕЗЕНІА

Стр.	С	В	Я	Т	А	Сонце	Місяць
№. ст.	Греко-католицькі		Православні		Латинські	сх. зах.	сх. зах.
1,16	П	Памфила мч.	Памфила мч.	Альбіна	6,09,17,03	2,19	11,23
2	17	В	Теодора тир. вмч.	Теодора тир. вмч.	Сімпліція	6,07,17,05	3,20,12,23
3	18	С	Льва папи	Льва	Кунегунди	6,05,17,07	4,14,13,32
4	19	Ч	Архипа ап.	Архипа ап. Доситея	Казимира	6,02,17,08	5,0 14,48
5	20	П	Льва еп.	Льва еп. Агатона	Евзобія, Фрид.	6,00,17,10	5,38 16,6
6	21	С	Тимотея прп.	Тимотея прп. Евстахія	Віктора	5,57,17,12	6,11 17,24
7	22	Н	Сиропусна зн. м. мч.	Сиропусна	Нед. запус. Төми	5,56,17,15	6,41 18,40
8	23	П	Полікарпа свмч.	Полікарпа свмч.	Івана Бож.	5,54,17,17	7,8 19,54
9	24	В	+ 1 і 2 н. г. Івана Хр.	+ 1 і 2 н. г. Івана Хр.	Франциски	5,52,17,19	7,35 21,6
10	25	С	Тарасія архієп.	Тарасія архієп.	40 муч. попел.	5,49,17,20	8,3 22,14
11	26	Ч	Порфирія еп.	Порфирія еп.	Константина	5,47,17,22	8,32 23,20
12	27	П	Прокопія прп.	Прокопія прп. Тита	Григорія Вел.	5,45,17,24	9,4 —
13	28	С	Василія ісп.	Василія ісп. Марини	Христини	5,43,17,25	9,41 0,21
14	1	Н	Берез. 1 посту. Евдокії	Берез. 1. посту	Нед. Вступ. Мар.	5,41,17,27	10,22 1,17
15	2	П	Теодота свмч.	Теодота свмч.	Льонгіна мч.	5,39,17,28	11,0 2,9
16	3	В	Евтропія мч.	Евтропія мч.	Евр. Евфр.	5,36,17,30	12,1 2,54
17	4	С	Герасима прп.	Герасима прп. Якова	Гертруди	5,34,17,32	12,58 3,33
18	5	Ч	Конона мч.	Конона мч.	Едварда	5,32,17,33	13,58 4,8
19	6	П	42 мч. у Аморії	42 мч. у Аморії	+ Йосифа	5,30,17,35	15,1 4,39
20	7	С	Свмч. у Херсоні	Свмч. у Херсоні	Вольфрама	5,28,17,36	16,6 5,6
21	8	Н	2. Посту Теофіл.	2. посту	Нед. Суха Вен.	5,26,17,38	17,13 5,32
22	9	П	+ 40 мч. в Севаст. оз.	+ 40 мч. в Севаст. оз.	Октавіяна	5,23,17,40	18,21 5,57
23	10	В	Кондрата мч.	Кондрата мч. Анастас.	Пелягії	5,21,17,41	19,31 6,21
24	11	С	Софронія патр.	Софронія патр. Понтія	Гаврила Арх.	5,19,17,43	20,42 6,48
25	12	Ч	Теофана ісп.	Теофана ісп. Григорія	Теклі	5,17,17,44	21,53 7,17
26	13	П	Пер. м. Никифора	Пер. м. Никифора	+ Блгшівчення	5,15,17,46	23,4 7,51
27	14	С	Венедикта прп.	Венедикта прп.	Руперта	5,12,17,47	— 8,30
28	15	Н	3. Посту Хрестопокл.	3. Посту Хрестопокл.	Нед. Глуха І В. к.	5,10,17,40	0,12 9,18
29	16	П	Савина і Пали мч.	Савина і Пали мч.	Евстазія	5,08,17,51	1,14 10,14
30	17	В	Алексія прп. чол. Бож.	Алексія прп. чол. Бож.	Анелі	5,06,17,52	2,9 11,18
31	18	С	Кирила архієп.	Кирила архієп. Троф.	Бальбіни	5,04,17,54	2,56 12,29

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАР

3. III. 1861. Знесення кріпацтва в Придніпрянській Україні. 8. III. 1169. Андрій, кн. суздальський, руйнує Київ. 9. III. 1814. Народився Тарас Шевченко. 9. III. 1861. Помер Тарас Шевченко. 12. III. 1917. Повалення російського цару, початок революції в Росії і в Україні. 16. III. 1918. Помер письменник Іван Нечуй-Левицький. 17. III. 1917. Утворення Центральної Ради в Києві. 18. III. 1921. Польсько-більшевицький мир у Ризі, в якому Польща і Совети розділили між себе українські землі. 20. III. 1632. Народився гетьман Іван Мазепа. 29. III. 1917. Сформування першого українського козачого полку ім. Богдана Хмельницького.

Квітень квітами розцвів,
Теплий місяць квітень...
Виглядають з-під снігів
Проліски блакитні.

Стр.	С	В	Я	Т	А	Сонце	Місяць
№	Греко-католицькі	Православні	Латинські	сх.	зах.	сх.	зах.
1 19	Хризанта і Дарії мч.	Хризанта і Дарії мч.	Теод. Ст.	5,02	17,55	3,36	13,44
2 20	Отц. уб. в м. Сави	Отц. уб. в м. Сави	Франца	5,00	17,57	4,9	15,0
3 21	Якова ісп.	Якова ісп.	В. П. Риш.	4,57	17,58	4,39	16,16
4 22	4. Посту Василія	4. Посту Василія	Нед. середоп.	4,55	18,00	5,7	17,31
5 23	Нікона прлмч.	Нікона прлмч.	Вінкентія Фер.	4,53	18,01	5,34	18,44
6 24	Захарії прл.	Захарії прл.	Вільгельма	4,51	18,03	6,1	19,55
7 25	Благовіщ. Пр. Бог.	Благовіщ. Пр. Бог.	Сатурніна	4,49	18,05	6,29	21,3
8 26	Соб. Арх. Гавриїла	Соб. Арх. Гавриїла	Діонізія	4,47	18,06	7,1	22,7
9 27	Матрони Сел. мч.	Матрони Сел. мч.	Марії К.	4,44	18,08	7,36	23,7
10 28	Іларіона прл.	Іларіона прл.	Михайла	4,42	18,09	8,15	—
11 29	5. Посту Марка еп.	5. Посту Марка іня.	5. Нед. Чорна	4,40	18,11	9,0	0,1
12 30	Івана Ліств.	Івана Ліств.	Вікт. Юлія	4,38	18,12	9,51	0,49
13 31	Іпатія еп.	Іпатія еп.	Юстіна	4,36	18,14	10,45	1,31
14 1	Квіт. Марії Єгип.	Квіт. Марії Єгип.	Валеріяна	4,34	18,15	11,44	2,8
15 2	Тита чдтв.	Тита чдтв.	Анастазія	4,32	18,17	12,46	2,39
16 3	Никити ісп.	Никити ісп.	Лямберта	4,30	18,19	13,50	3,8
17 4	Лаз. суб. Йосифа пісн.	Лаз. суб. Йосифа пісн.	Аник. Роб.	4,28	18,20	14,56	3,34
18 5	Квітна. Теодула	Квітна. Теодула	Нед. квіт. Богум.	4,26	18,22	16,5	3,59
19 6	Евтихія архієп.	Евтихія архієп.	Георгія	4,24	18,23	17,15	4,23
20 7	Юрія еп. Серапіона	Юрія еп. Серапіона	Сульпіція	4,22	18,25	18,37	4,49
21 8	Іродіона, Агава апл.	Іродіона, Агава апл.	Фелікса	4,20	18,26	19,40	5,17
22 9	Страс. четвер, Евпс.	Страс. четвер, Евпс.	Вел. четв. Луки	4,18	18,28	20,53	5,50
23 10	Вел. П'ятниця	Вел. П'ятниця	В. п'ятн. Войтіха	4,16	18,30	22,4	6,28
24 11	Вел. суб., Антипи свм.	Вел. суб., Антипи свм.	В. суб. Фіделіса	4,14	18,31	23,10	7,13
25 12	Воскресення Христ.	Воскресення Христ.	Воскр. Христ.	4,12	18,33	—	8,7
26 13	Св. Понеділок	Св. Понеділок	Світ. Понеділ.	4,10	18,34	0,8	9,10
27 14	Св. Второк	Св. Второк	Теофілія	4,08	18,36	0,57	10,19
28 15	Аристарха. Пуда апл.	Аристарха. Пуда апл.	Павла	4,06	18,37	1,38	11,32
29 16	Агапії. Ірини мч.	Агапії. Ірини мч.	Петра. Роб.	4,05	18,39	2,12	12,46
30 17	Симеона прл.	Симеона. Адріяна	Нар. Йос.	4,03	18,40	2,42	14,0

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАР

12. IV. 1596. Наливайко і Лобода розбили польське військо на урочищі „Білий Камінь”.
16. IV. 1918. Помер письменник Іван Нечуй-Левицький.
19. IV. 1885. Помер історик Микола Костомарів.
20. IV. 1111. Князь Володимир Мономах розгромив половців над Доном.
21. IV. 1622. Помер гетьман Петро Сагайдачний.
22. IV. 1910. Помер батько українського театру і драматург Марко Кропивницький.
25. IV. 1913. Помер Михайло Коцюбинський.
27. IV. 1904. Помер український драматург і артист Михайло Старицький.
29. IV. 1918. Павло Скоропадський стає гетьманом України. Піднесення українських державних прапорів на Чорноморській флотії.

Травень, травень наступив,
Місяць легкокрилий, —
І лісок, і садок, —
Скрізь зазеленіли.

Т Р А В Е Н Ь

Стан.	С	В	Я	Т	А	Сонце		Місяць	
н. ст.	Греко-католицькі		Православні		Латинські	сх.	зах.	сх.	зах.
1 18 С	Івана прп.	Івана. Козми			Фил. Якова	4,01 18,42	3,10 15,14		
2 19 Н	І. Томина. Івана ветх.	І. Томина старопеч.			Нед. Пр. Жигм.	3,59 18,43	3,35 16,26		
3 20 П	Теодора прп.	Теодора прп.			Александра	3,58 18,45	4,1 17,37		
4 21 В	Януарія свмч.	Януарія свмч.			Найд. Ч. Хр.	3,56 18,46	4,29 18,46		
5 22 С	Теодора Сик. Віталія	Теодора Сик. Віталія			Пія. Ерон.	3,54 18,48	4,28 19,53		
6 23 Ч	* Георгія вмч.	+ Георгія вмч.			Івана апл.	3,52 18,50	5,31 20,55		
7 24 П	Сави Стр. мч.	Сави Стр. мч.			Фльоріяна	3,51 18,52	6,9 21,53		
8 25 С	+ Марка сван.	+ Марка апл.			Станислава	3,49 18,54	6,52 22,44		
9 26 Н	2. Мирноносиць. Вас.	2. Мирноносиць			2 Нед. по Воскр.	3,47 18,55	7,40 —		
10 27 П	Симеона свмч.	Симеона свмч.			Миколая	3,46 18,57	8,34 23,29		
11 28 В	Язона і Сосипатра а.	Язона і Сосипатра а.			Максима	3,44 18,58	9,31 0,8		
12 29 С	9 мч. в Кизиці	9 мч. в Кизиці			Панкратія	3,43 19,00	10,31 0,41		
13 30 Ч	Якова апл.	Якова апл.			Роберта	3,41 19,01	11,34 1,8		
14 1 П	Трав. Єремії пр.	Трав. Єремії пр.			Тибурція	3,40 19,03	12,38 1,36		
15 2 С	Атаназія В. археп.	Атаназія В. археп.			Софії	3,38 19,04	13,45 2,1		
16 3 Н	3. Про розслабл. Теод.	3. Про розслабленого			3 Нед. по Воскр.	3,37 19,05	14,54 2,25		
17 4 П	Пелягії прп.	Пелягії прп.			Паскаліа	3,36 19,06	16,5 2,50		
18 5 В	Ірини мч.	Ірини мч.			Фелікса	3,34 19,08	17,19 3,16		
19 6 С	Іова многостр.	Іова многостр.			Петра	3,33 19,09	18,34 3,47		
20 7 Ч	Явл. на небі Ч. Хр.	Явл. Ч. Хр. Пахомія			Бернарда	3,32 19,11	19,43 4,22		
21 8 П	* Івана Богосл. ап. і свг.	* Івана Богосл. ап. і свг.			Воната	3,31 19,13	20,59 5,5		
22 9 С	+ Пер. м. Миколая чд.	+ Пер. м. Миколая чд.			Юлії. Олени	3,30 19,14	22,2 5,57		
23 10 Н	4. Про самар. Симеона	4. Про самаряну			4 Нед. по Воскр.	3,28 19,15	22,56 6,58		
24 11 П	Мокія свмч. Метод. еп.	Мокія свмч. Мет. еп.			Юрія мч.	3,27 19,16	— 6,7		
25 12 В	Епіфанія еп. Германа	Епіфанія еп. Германа			Марка св.	3,26 19,17	23,49 9,21		
26 13 С	Гликерії мч.	Гликерії мч.			Філіпа Н.	3,25 19,18	0,17 10,36		
27 14 Ч	Ізидора мч.	Ізидора мч. Серапіона			Івана п.	3,24 19,19	0,48 11,50		
28 15 П	Пахомія В. прп.	Пахомія В. прп.			Августина	3,23 19,21	1,15 13,3		
29 16 С	Теодора прп.	Теодора прп.			Марії М.	3,22 19,22	1,41 14,16		
30 17 Н	5. Про сліпородж. Ан.	5. Про сліпороджен.			5 Нед. по Воскр.	3,22 19,23	2,6 15,25		
31 18 П	Теодора мч.	Теодора мч.			Катарини Сен.	3,21 19,24	2,52 16,34		

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАР

1. У. 1915. Перемога УСС на Маківці. 4. У. 1838. Випушення Шевченка з кріпацтва. 6. У. 1910. Помер Борис Грінченко. 9. У. 1920. Заснування Т-ва „Просвіта” в Ужгороді. 16. У. 1648. Близька перемога Богдана Хмельницького над поляками під Жовтими Водами. 16. У. 1848. Скасування панщини в Галичині. 18. У. 1917. Перший Український Військовий З’їзд у Києві. 22. У. 1861. Тіло Т. Шевченка перевезено з Петрограду і поховано на Чернечій горі біля Канева. 25. У. 1926. Жид Шварцбург застрілює у Парижі Головного Отамана Симона Петлюру. 26. У. 1648. Богдан Хмельницький розгромив поляків під Корсунем.

Червеві, теплі вечори,
Хто їх забув, хто не кохає!
Коли, здається, — все мовчить
І разом з тим — усе співає.

ЧЕТВЕРГ

Світ	С	В	Я	Т	А	Сонце	Місяць
№	Гресо-католицькі	Православні	Латинські	сх.	зах.	сх.	зах.
11 9 В	Патрікія свмч.	Патрікія свмч.	Якова	3,20 19,25	2,59 17,41		
2 20 С	Талалея мч.	Талалея мч.	Еразма	3,19 19,26	3,30 18,44		
3 21 Ч	Вознесення Госп.	Вознесення Госп.	Вознесен. Госп.	3,19 19,27	4,5 19,44		
4 22 П	Василиска мч.	Василиска мч.	Опата оп.	3,18 19,28	4,46 20,38		
5 23 С	Михайла прп. сп.	Михайла прп. сп.	Валерії	3,17 19,28	5,32 21,26		
6 24 Н	7. Св. Отців, Симеона	7. Св. Отців	7. Нед. по Воск.	3,17 19,29	6,24 22,7		
7 25 П	+ Знайд. гол. Іван. Хр.	+ Знайд. гол. Іван. Хр.	Роберта	3,16 19,30	7,20 22,42		
8 26 В	Карпа апл.	Карпа апл. Олени	Максима	3,16 19,31	8,19 23,13		
9 27 С	Терапонта свмч.	Терапонта свмч.	Ришарда	3,15 19,32	9,20 —		
10 28 Ч	Никити оп.	Никити оп. Софрона	Маргарити	3,15 19,33	10,23 23,40		
11 29 П	Теодозії мч.	Теодозії мч.	Варнави	3,14 19,33	11,28 0,7		
12 30 С	Ісаакія прп.	Ісаакія прп.	Івана	3,14 19,34	12,34 0,28		
13 31 Н	Зіслання св. Духа	Зіслання св. Духа	Зісл. св. Духа	3,14 19,35	13,43 0,51		
14 1 П	Черв. Пр. Тройці	Черв. Пр. Тройці	Понед. З. Свят	3,14 19,35	14,54 1,16		
15 2 В	Никифора архісп.	Никифора архісп.	Йолянда	3,14 19,35	16,8 1,44		
16 3 С	Лукіліяна мч.	Лукіліяна мч.	Бенона	3,14 19,35	17,24 2,55		
17 4 Ч	Митрофана архісп.	Митрофана архісп.	Адольфа	3,14 19,36	18,38 3,43		
18 5 П	Доротія свмч.	Доротія свмч.	Марка, Сл.	3,14 19,36	19,47 4,41		
19 6 С	Висаріона і Іларіона	Висаріона і Іларіона	Гера, Прот.	3,14 19,36	20,47 5,49		
20 7 Н	1. Всіх Святих, Теодот.	1. Всіх Святих	1 Н. по З. с. Д.	3,14 19,37	21,37 7,4		
21 8 П	Теодора Стр. мч.	Теодора Стр. мч.	Альойзія	3,14 19,37	22,18 8,21		
22 9 В	Кирила архісп.	Кирила архісп.	Павлина	3,15 19,37	22,52 9,38		
23 10 С	Тимотея свмч.	Тимотея свмч.	Агрипини	3,15 19,37	23,21 10,53		
24 11 Ч	+ Пр. Евхаристії	Вартоломея і Варнави	Боже Тіло	3,15 19,37	— 12,6		
25 12 П	Онуфрія прп. Пет. Ат.	Онуфрія прп. Пет. Ат.	Проспера	3,15 19,37	23,47 13,16		
26 13 С	Акилини мч.	Акилини мч.	Івана, Павла	3,16 19,37	0,12 14,25		
27 14 Н	2 по Зісл. св. Духа Єл.	2 по Зісл. св. Духа Єл.	2 Н. по З. с. Д.	3,16 19,37	0,37 15,32		
28 15 П	Амоса пр.	Амоса пр.	Іринея	3,17 19,37	1,4 16,36		
29 16 В	Тихона еп.	Тихона еп.	Петра і Павла	3,17 19,37	1,33 17,37		
30 17 С	Мануїла мч.	Мануїла, Савела	Емілії	3,18 19,37	2,6 18,33		

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАР

2. VI. 1652. Перемога Хмельницького над поляками під Батоюм. 7. VI. 1843. Помер о. Маркіян Шашкевич. 8. VI. 1919. Перемога УГА над поляками під Чортковом. 14. VI. 1775. Москалі зруйнували Січ. 14. VI. 1931. Помер В'ячеслав Липинський, ідеолог українського монархізму. 15. VI. 1895. Помер історик, публіцист, соціолог Михайло Драгоманів. 17. VI. 1917. Другий Всеукраїнський З'їзд у Києві. 18. VI. 1569. Т. зв. Люблінська Унія. 18. VI. 1659. Перемога Івана Виговського над москалями під Конотопом. 19. VI. 1657. Українсько-шведсько-мадярська армія здобула Варшаву. 23. VI. 1917. 1-й Універсал Центральної Ради. 29. VI. 1938. Помер ген. Мирон Тарнавський.

Сонце пригріває,
Липа відцвітає,
У садочку, в холодочку
Груші дозрівають.

Л П И П Е Н Ї Ї

Світ	С	В	Я	Т	А	Сонце	Місяць
№ ст.	Греко-католицькі	Православні	Латинські	сх.	зах.	сх.	зах.
1 18 Ч	Леонтія мч.	Леонтія мч.	Теообальда	3,18	19,36	2,44	18,33
2 19 П	+ Юди апл. С. П. Б.	+ Юди апл. Сост. П. Б.	Пос. П. Д. М.	3,19	19,36	3,28	19,23
3 20 С	Методія свмч.	Методія свмч.	Льва	3,20	19,36	4,18	20,7
4 21 Н	3. по Зісл. св. Д. Хр. С.	3. по Зісл. св. Духа	3. Нед. по З. Д.	3,21	19,35	5,13	20,44
5 22 П	Евсевія еп.	Евсевія еп.	Фільом.	3,21	19,35	6,10	21,16
6 23 В	Агрипини мч.	Агрипини мч.	Домініка	3,22	19,34	7,10	21,44
7 24 С	Різдво Івана Хр.	Різдво Івана Хр.	Кирила і Мет.	3,23	19,34	8,12	22,9
8 25 Ч	Февронії мч.	Февронії мч.	Єлисавети ед.	3,24	19,33	9,16	22,33
9 26 П	Давида Сел. прп.	Давида Сел. прп.	Версіїки	3,25	19,33	10,20	22,56
10 27 С	Самсона прп.	Самсона прп.	7. муч. Ам.	3,26	19,32	11,26	23,19
11 28 Н	4. по Зісл. св. Духа	4. по Зісл. св. Духа	4. Нед. по З. Д.	3,27	19,32	12,35	—
12 29 П	Петра і Павла апл.	Петра і Павла апл.	Івана Гв.	3,28	19,31	13,45	23,44
13 30 В	Соб. 12 Апост.	Соб. 12 Апост.	Маргарети	3,29	19,31	14,58	0,13
14 1 С	Лип. Косми й Дем'яна	Лип. Косми й Дем'яна	Фелікса	3,30	19,30	16,12	0,47
15 2 Ч	+ Пол. ризи Пр. Богор.	+ Пол. ризи Пр. Богор.	Генрика	3,31	19,29	17,23	1,29
16 3 П	Якинфта мч.	Якинфта мч.	П. Д. М. Вал.	3,32	19,28	18,29	2,21
17 4 С	Андрея Кр. архієп.	Андрея Кр. архієп.	Алексія	3,33	19,27	19,25	3,25
18 5 Н	5. по Зісл. св. Духа	5. по Зісл. св. Духа	5. Нед. по З. Д.	3,34	19,26	20,12	4,38
19 6 П	+ Атанасія Ат.	+ Атанасія Ат.	Вінкентія ап.	3,35	19,25	20,50	5,56
20 7 В	Томи й Акакія прп.	Томи й Акакія прп.	Чеслава	3,37	19,24	21,23	7,16
21 8 С	Прокопія свмч.	Прокопія свмч.	Пракседи	3,38	19,23	21,51	8,35
22 9 Ч	Панкратія свмч.	Панкратія свмч.	Теофілія	3,39	19,22	22,17	9,51
23 10 П	+ Антонія Печ.	+ Антонія Печ.	Аполінарія	3,40	19,21	22,43	11,5
24 11 С	Євфимії Ольги	Євфимії Ольги	Христини	3,42	19,19	23,9	12,15
25 12 Н	6. по Зісл. св. Духа	6. по Зісл. св. Духа	6. Нед. по З. Д.	3,43	19,18	—	13,24
26 13 П	Соб. Арх. Гавр. Стеф.	Соб. Арх. Гавр. Стеф.	Анни	3,44	19,17	23,37	14,29
27 14 В	Акили апл.	Акили апл.	Наталії	3,46	19,15	0,9	15,31
28 15 С	+ Володимира кн.	Володимира	Інокентія	3,47	19,14	0,45	16,28
29 16 Ч	Афтиногена еп.	Афтиногена еп.	Марти	3,49	19,13	1,26	17,20
30 17 П	Марини вчм.	Марини вчм.	Юліті	3,50	19,12	2,13	18,5
31 18 С	Якинфта. Омеляна мч.	Якинфта. Омеляна мч.	Ігнатія	3,50	19,10	3,6	18,45

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАР

8. VII. 1709. Бій під Полтавою. Початок занепаду Гетьманщини. 10. VII. 1651. Погром під Берестечком. 15. VII. 1015. Помер великий князь св. Володимир Великий. 16. VII. 1917. Другий Універсал Центральної Ради. 16. VII. 1919. Перехід УГА за Збруч. 27. VII. 972. Угода українського князя Завойовника з грецьким царем під Царгородом. 27. VII. 1657. Помер Богдан Хмельницький. 28. VII. 1914. Початок першої світової війни.

Шумлять жита, хвилюються,
Готуються у путь...
— Коли в копиці зложать нас,
Додому повезуть!..

Числ. н. ст.	С В Я Т А			Сонце		Місяць	
	Греко-католицькі	Православні	Латинські	сх.	зах.	сх.	зах.
1 19 Н	7. по Зісл. св. Духа	7. по Зісл. св. Духа	7. Нед. по З. Д.	3,52	19,07	4,3	19,19
2 20 П	+ Іллі пр.	+ Іллі пр.	П. Д. М. Альф.	3,54	19,06	5,3	19,48
3 21 В	Симеона Юр.	Симеона Юр.	Нікодіма	3,55	19,04	6,4	20,14
4 22 С	Марії Магдалини	Марії Магдалини	Протазія	3,57	19,02	7,7	20,38
5 23 Ч	Трофима мч.	Трофима мч.	П. Д. М. Сніжн.	3,58	19,01	8,11	21,1
6 24 П	+ Бориса і Гліба. Хрис.	+ Бориса і Гліба. Хрис.	+ Преобр. Госп.	4,00	18,59	9,16	21,24
7 25 С	+ Усп. Анци	+ Усп. Анни	Кастана	4,01	18,57	10,22	21,48
8 26 Н	8. по Зісл. св. Духа	8. по Зісл. св. Духа	8. Нед. по З. Д.	4,02	18,56	11,90	22,14
9 27 П	+ Пантелейм. вмч.	+ Пантелейм. вмч.	Івана. Ром.	4,04	18,54	12,40	22,44
10 28 В	Прохора. Нікан. апл.	Прохора. Нікан. апл.	Вавра	4,06	18,52	13,51	23,21
11 29 С	Калиніка мч.	Калиніка мч.	Сузання	4,07	18,50	15,2	—
12 30 Ч	Сили. Милуана апл.	Сили. Милуана апл.	Кляри	4,08	18,49	16,9	0,7
13 31 П	Евдокіма	Евдокіма	Іполіта	4,10	18,47	17,9	1,3
14 1 С	Серп. Мч. Макавев	Серп. Мч. Макавев	Евзевія	4,11	18,45	18,0	2,10
15 2 Н	9. по Зісл. св. Духа	9. по Зісл. св. Духа	9. Нед. по З. Д.	4,13	18,43	18,43	3,26
16 3 П	Ісаакія. Фавста	Ісаакія. Фавста	Йоакима	4,13	18,41	19,19	4,47
17 4 В	7 мч. в Сфезі	7 мч. в Сфезі	Ліберата	4,16	18,39	19,50	6,8
18 5 С	Евсигнія мч.	Евсигнія мч.	Олени	4,17	18,37	20,17	7,28
19 6 Ч	Преображення Госп.	Преображення Госп.	Івана	4,19	18,35	20,44	8,45
20 7 П	Дометія прпмч.	Дометія прпмч.	Самуїла	4,20	18,33	21,11	9,59
21 8 С	Омеляна еп.	Омеляна еп.	Івanni	4,22	18,31	21,39	11,11
22 9 Н	10. по Зісл. св. Дух	10. по Зісл. св. Духа	10. Н. по З. Д.	4,23	18,30	22,10	12,19
23 10 П	Лаврентія мч.	Лаврентія мч.	Філіпа	4,25	18,28	22,45	13,23
24 11 В	Евпла мч.	Евпла мч. Нифонта	Вартоломея	4,26	18,26	—	14,22
25 12 С	Фотія і Анникити мч.	Фотія і Анникити мч.	Людвика	4,28	18,25	23,25	15,16
26 13 Ч	Максима ісп.	Максима ісп.	Зефірина	4,29	18,23	0,10	16,4
27 14 П	Михея пр.	Михея пр.	П. Р. Казимира	4,31	18,21	1,1	16,45
28 15 С	Успення Пр. Богор.	Успення Пр. Богор.	Августина	4,32	18,19	1,56	17,21
29 16 Н	11. по Зісл. св. Духа	11. по Зісл. св. Духа	11. Н. по З. Д.	4,34	18,17	2,55	17,51
30 17 П	Мирона мч.	Мирона мч.	Рожі з Л.	4,35	18,15	3,57	18,18
31 18 В	Фльора і Лавра мч.	Фльора і Лавра мч.	Раймунда	4,37	18,13	5,0	18,43

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАР

3. VIII. 1914. Початок мобілізації Українських Січових Стрільців. 7. VIII. 1687. Іван Мазепа вибраний гетьманом. 8. VIII. 1919. Початок наступу об'єднаних українських армій проти большевиків і походу на Київ. 10. VIII. 1907. Померла Марія Марковичева (Марко Вовчок). 13. VIII. 1913. Померла Леся Українка. 15. VIII. 1856. Народився Іван Франко. 17. VIII. 988. Хрищення України. 20. VIII. 1843. Помер письменник Григорій Квітка-Основ'яненко. 20. VIII. 1920. Договір у Севрі, яким визнано окремі границі Галичини. 21. VIII. 1925. Помер Осип Маковей. 30. VIII. 1919. Галицькі і придніпрянські війська зайняли Київ. 31. VIII. 1649. Перемога Богдана Хмельницького під Зборовом.

Розсипає з високих небес
Сонце останнє проміння.
Бабине літо облутало ліс
Срібним тонким павутинням.

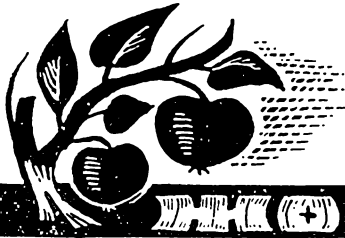
ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАРЬ

Стр.	С	В	Я	Т	А	Сонце	Місяць
№	Дн	Греко-католицькі	Православні	Латинські	сх. зах.	сх. зах.	
1	19	С Андрія Стратич.	Андрея Страт. мч.	Егідія	4,38 18,09	6,4 19,6	
2	20	Ч Самуїла пр.	Самуїла пр.	Стефана	4,40 18,07	7,8 19,29	
3	21	П Тадея апл.	Тадея апл. Васси м.	Симеона	4,41 18,05	8,14 19,52	
4	22	С Агатоніка мч.	Агатоніка мч.	Розалії	4,43 18,02	9,21 20,17	
5	23	Н 12. по Зісл. св. Духа	12. по Зісл. св. Духа	12. Н. по З. с. Д.	4,44 18,00	10,30 20,46	
6	24	П Евтихія свмч.	Евтихія свмч.	Евгенія	4,47 17,58	11,39 21,19	
7	25	В Зв. м. Вартол. Тита	Зв. м. Вартолом., Тит.	Мельхіора	4,48 17,56	12,48 22,0	
8	26	С Адріяна і Наталії	Адріяна і Наталії	+ Різд. Пр. Д. М.	4,50 17,53	13,54 22,50	
9	27	Ч Пімена прп.	Пімена прп.	Сергія	4,52 17,52	14,56 —	
10	28	П Мойсея Мурина	Мойсея Мурина	Луки	4,53 17,49	15,49 23,50	
11	29	С + Усіч. ч. гол. Ів. Хр.	+ Усіч. ч. гол. Ів. Хр	Прота	4,53 17,47	16,34 1,0	
12	30	Н 13. по Зісл. св. Духа	13. по Зісл. св. Духа	13. Нед. по З. с. Д.	4,56 17,45	17,13 2,17	
13	31	П + Пол. ч. пояса Пр. Б.	+ Пол. ч. пояса Пр. Б.	Евгенії	4,57 17,43		
14	1	В Верес. Симеона	Верес. Симеона, Мар.	+ Возд. Ч. Хр.	4,59 17,41	18,15 4,58	
15	2	С Мамонта свмч.	Мамонта, Хведота	Нікодила	5,01 17,39	18,42 6,18	
16	3	Ч Антима свм.	Антима, Теоктиста	Корнелія	5,02 17,36	19,10 7,36	
17	4	П Вавили свмч.	Вавили свмч.	Лямберта	5,03 17,34	19,38 8,50	
18	5	С Захарії і Єлисавети	Захарії і Єлисавети	Йосифа	5,05 17,32	20,8 10,2	
19	6	Н 14. по Зісл. св. Духа	14. по Зісл. св. Духа	14. Н. по З. с. Д.	5,07 17,30	20,42 11,10	
20	7	П Созонта мч.	Созонта мч.	Евстахія	5,08 17,28	21,21 12,13	
21	8	В Різдво Пр. Богор.	Різдво Пр. Богор.	Матейя апл.	5,10 17,25	22,5 13,10	
22	9	С Якима і Анни	Якима і Анни	Томи, Мав.	5,11 17,23	22,54 14,1	
23	10	Ч Мінодори, Мітродори	Мінодори, Мітродори	Теклі	5,13 17,21	— 14,44	
24	11	П Теодори прп.	Теодори прп.	Герарда	5,14 17,19	23,48 15,22	
25	12	С Автонома свмч.	Автонома свмч.	Фірміна	5,16 17,16	0,46 15,54	
26	13	Н 15. по Зісл. св. Духа	15. по Зісл. св. Духа	15. Н. по З. с. Д.	5,17 17,14	1,47 16,22	
27	14	П Воздвиження Ч. Хр.	Воздвиження Ч. Хр.	Косми і Дем'яна	5,19 17,12	2,50 16,47	
28	15	В Никити вмч.	Никити вмч.	В'ячеслава	5,20 17,10	3,54 17,11	
29	16	С Євфимії мч.	Євфимії мч.	Михайла	5,21 17,08	4,59 17,34	
30	17	Ч Софії, Віри, Надії, Л.	Соф. Віри, Надії, Люб.	Ероніма	5,22 17,05	6,6 17,57	

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАР

2. IX. 1709. Помер гетьман Іван Мазепа. 2. IX. 1657. Похорон Богдана Хмельницького в Суботіві. Вибір Івана Виговського гетьманом. 3-4. IX. 1916. Перемога УСС на Лисоні, к. Бережан. 6. IX. 1907. Помер драматург Іван Тобілевич (Карпенко-Карий). 16. IX. 1658. Гадяцький договір. 19. IX. 1903. Помер українсько-буковинський поет і письменник Сидір Воробкевич. 23. IX. 1648. Богдан Хмельницький розгромив поляків під Пилявцями. 27. IX. 1914. Перший бій УСС з москалями під Сянками. 28. IX. 1651. Договір у Білій Церкві. 29. IX. 1866. Народився Михайло Грушевський.

Жовтє листя на деревах,
В'януть квіти запахні,
Все жовтіє, засипляє —
До найближчої весни.

Стан	С В Я Т А			Сонце		Місяць	
	Греко-католицькі	Православні	Латинські	сх.	зах.	сх.	зах.
1 18 П	Євменія прп.	Євменія прп.	Івана з Д.	5,23 17,03	7,13 18,21		
2 19 С	Трофима мч.	Трофима, Саватія	Теофіла	5,25 17,01	8,22 18,48		
3 20 Н	16. по Зісл. св. Духа	16. по Зісл. св. Духа	16 Н. по З. с. Д.	5,26 16,59	9,32 19,20		
4 21 П	Кодрата апл.	Кодрата апл.	Франціска	5,28 16,57	10,41 19,58		
5 22 В	Фоки свмч. Йонои пр.	Фоки свмч. Йонои пр.	Плякиди	5,30 16,55	11,48 20,44		
6 23 С	Зач. Івана Предт.	Зач. Івана Предт.	Брунона	5,31 16,52	12,49 21,40		
7 24 Ч	Теклі прамч.	Теклі прамч.	П. Д. М. Мар.	5,33 16,50	13,44 22,44		
8 25 П	Евфросинії	Евфросинії	Пелягії	5,34 16,43	14,31 —		
9 26 С	+ Пр. Івана Богосл.	+ Пр. Івана Богосл.	Діонізія	5,36 16,46	15,10 23,56		
10 27 Н	17. по Зісл. св. Духа	17. по Зісл. св. Духа	17 Н. по З. с. Д.	5,37 16,44	15,43 1,13		
11 28 П	+Харітона прп.	+Харітона прп.	П. Д. М. Пляк.	5,39 16,42	16,13 2,32		
12 29 В	Кириака прп.	Кириака прп.	Миксиміл.	5,41 16,40	16,41 3,51		
13 30 С	Григорія свмч.	Григорія свмч.	Едзарда	5,42 16,38	17,7 5,9		
14 1 Ч	Жовт. + Пок. Пр. Бог.	Жовт. + Пок. Пр. Бог.	Калікста	5,44 16,36	17,35 6,25		
15 2 П	Кипріяна свмч.	Кипріяна свмч.	Тереси	5,45 16,34	18,4 7,40		
16 3 С	Діонізія свмч.	Діонізія свмч.	Мертиона	5,47 16,32	18,37 8,51		
17 4 Н	18. по Зісл. св. Духа	18. по Зісл. св. Духа	18 Н. по З. с. Д.	5,48 16,30	19,14 9,59		
18 5 П	Харитина мч.	Харитина мч.	Луки св.	5,50 16,28	19,56 11,0		
19 6 В	+ Томи апл.	+ Томи апл.	Петра з Ал.	5,52 16,26	20,44 11,54		
20 7 С	Сергія і Вахха мч.	Сергія і Вахха мч.	Івана Кант.	5,53 16,24	21,37 12,42		
21 8 Ч	Пелягії, Таїсії	Пелягії, Таїсії	Усулі	5,55 16,22	22,34 13,21		
22 9 П	+ Якова апл.	+ Якова апл.	Кордулі	5,57 16,20	— 13,56		
23 10 С	Евфлампія і Евфлампії	Евфлампія і Евфлампії	Северина	5,58 16,18	23,34 14,25		
24 11 Н	19 по З. св. Духа Ф.	19 по З. св. Духа Ф.	19 Н. по З. с. Д.	6,00 16,16	0,36 14,51		
25 12 П	Прова, Тараха мч.	Прова, Тараха мч.	Криспіна	6,02 16,14	1,40 15,15		
26 13 В	Карпа і Пипили мч.	+ Карпа і Пипили мч.	Лукіяна	6,03 16,12	2,45 15,37		
27 14 С	Назарія, Гервасія	+ Назарія, Гервасія	Савини	6,05 16,10	3,52 16,0		
28 15 Ч	Евтимія прп.	Евтимія прп.	Сим. Тад.	6,06 16,09	5,0 16,24		
29 16 П	Лонгіна мч.	Лонгіна мч.	Наркиза	6,08 16,07	6,9 16,50		
30 17 С	Осії пр. Андрея Кр.	Осії пр. Андрея Кр.	Германа	6,10 16,05	7,21 17,20		
31 18 Н	20 по Зісл. св. Д. Луки	20 по Зісл. св. Д. Луки	Нед. Хр. Царя	6,11 16,03	8,32 17,57		

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАР

1. X. 1187. Помер галицький князь Ярослав Осмомисл. 6. X. 1917. Павла Скоропадського обирають отаманом Вільного Козацтва. 8. X. 1848. Богдан Хмельницький розпочав облогу Львова. 13. X. 1866. Помер поет-сатирик Петро Артемовський Гулак. 19. X. 1918. Українські Національні Збори у Львові проголосують у Галичині Українську Державу. 20. X. 1814. Народився один із сподвижників галицько-українського відродження та видавців „Русалки Дністрової”, Яків Головацький. 28. X. 1914. Перемога УСС на горі Ключ.

Відшелестіли пишні клени,
Що за селом ростуть уряд.
З гілок розкішний плащ зелений
Зірвів їм місяць листопад.

Л И С Т О П А Д

Стіль н	Ст.	Лит	С В Я Т А			Сонце		Місяць	
			Греко-католицькі	Православні	Латинські	сх.	зах.	сх.	зах.
1	19	П	Іоїла пр.	Іоїла пр.	Всіх Святих	6,13	16,02	9,42	18,41
2	20	В	Артемія вчм.	Артемія вчм.	+ День задуш.	6,15	16,0	10,46	19,34
3	21	С	Іларіона еп.	Іларіона еп.	Губерта	6,16	15,58	11,43	20,35
4	22	Ч	Аверкія еп.	Аверкія еп.	Карла Б.	6,18	15,57	12,31	21,45
5	23	П	Якова апл.	Якова апл.	Захарії	6,20	15,55	13,12	22,59
6	24	С	Арети мч.	Арети мч.	Леонарра	6,21	15,53	13,46	—
7	25	Н	21 по Зісл. св. Духа	21 по Зісл. св. Духа	21. Н. по З. Д.	6,23	15,52	14,15	0,15
8	26	П	Димитрія вчм.	Димитрія вчм.	Гольдфр.	6,25	15,50	14,42	1,32
9	27	В	Нестора свмч.	Нестора свмч.	Тесдора	6,26	15,49	15,0	2,48
10	28	С	+ Параскевії. Неоніла	+ Параскевії. Неоніла	Андер з А.	6,28	15,47	15,34	4,4
11	29	Ч	Анастасії прпмч.	Анастасії прпмч.	Мартинз	6,30	15,46	16,2	5,18
12	30	П	Зеновія і Зеновії	Зеновія і Зеновії	С. муч. Ом.	6,31	15,45	16,33	6,31
13	31	С	Стахія. Наркисса апл.	Стахія. Наркисса апл.	Станиславо	6,33	15,43	17,7	7,41
14	1	Н	Лист. 22. по Зісл. Д.	Лист. 22. по Зісл. Д.	22. Н. по З. Д.	6,35	15,42	17,47	8,46
15	2	В	Акіндіна мч.	Акіндіна мч.	Леопольда	6,36	15,40	18,33	4,45
16	3	П	Аксими. Йосифа мч.	Аксими. Йосифа мч.	Едмунда	6,38	15,39	19,25	10,36
17	4	С	Іоанкія В. прп.	Іоанкія В. прп.	Григорія	6,40	15,38	20,21	11,20
18	5	Ч	Галактіона. Епістимії	Галактіона. Епістимії	Офона	6,41	15,37	21,20	11,56
19	6	П	Павла археп.	Павла археп.	Власвети	6,43	15,36	22,22	12,27
20	7	С	Ерона мч.	Ерона мч.	Фелікса	6,44	15,35	—	12,54
21	8	Н	23. по Зісл. св. Духа	23. по Зісл. св. Духа	23. Н. по З. Д.	6,46	15,34	23,24	13,18
22	9	П	Онисифора. Порфирія	Онисифора. Порфирія	Кекілії	6,47	15,33	0,28	13,41
23	10	В	Ераста. Олімпа апл.	Ераста. Олімпа апл.	Климентія	6,49	15,32	1,34	14,3
24	11	С	Міни. Віктора мч.	Міни. Віктора мч.	Івана	6,50	15,31	2,41	14,26
25	12	Ч	+ Йосафата свмч.	Йоана Мил. Ніля	Катерини	6,52	15,30	3,50	14,50
26	13	П	+ Івана Золот.	+ Івана Золот.	Петра	6,53	15,29	5,1	15,19
27	14	С	+ Филипа апл.	+ Филипа апл.	Віргілія	6,55	15,28	6,14	15,53
28	15	Н	24. по Зісл. св. Духа	24. по Зісл. св. Духа	1. Адв. Мансв.	6,56	15,27	7,27	16,34
29	16	П	+ Матея апл. і евр.	+ Матея апл. і евр.	Сатурніна	6,58	15,27	8,36	17,25
30	17	В	Григорія еп.	Григорія еп.	Андрея ап.	6,59	15,26	9,38	18,25

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАР

1. XI. 1915. Перемога УСС під Семиківцями над Стрипою. 1. XI. 1918. Українські війська зайняли Львів. 6. IX. 1912. Помер найбільший український музика-композитор, Микола Лисенко. 10. XI. 1709. Москалі зруйнували Батурин. 10. XI. 1838. Помер Іван Котляревський. 15. XI. 1863. Народилася письменниця Ольга Кобилянська. 19. XI. 1698. Смерть гетьмана Петра Дорошенка. 21. XI. 1764. Скасування Гетьманщини російським урядом. 21. XI. 1921. Большевики розстріляли 359 українських воїнів під Базаром на Волині. 25. XI. 1935. Помер Михайло Грушевський, найбільший український історик.

У прозорім небі
Ластівка не в'ється.
Голе, чорне поле
Грудками береться...

Стиль: п. ст.	С В Я Т А			Сонце		Місяць	
	Греко-католицькі	Православні	Латинські	сх.	зах.	сх.	зах.
1 18 С	Плятона, Романа мч.	Плятона, Романа мч.	Елігія	7,00	15,25	10,31	19,34
2 19 Ч	Авдія пр. Варлаама	Авдія пр. Варлаама	Павлини	7,02	15,25	11,15	20,48
3 20 П	Григорія прп.	Григорія прп.	Франца кс.	7,03	15,24	11,51	22,4
4 21 С	Вход у храм Пр. Бог.	Вход у храм Пр. Бог.	Варвари	7,04	15,24	12,21	23,20
5 22 Н	25 по Зісл. св. Духа	25 по Зісл. св. Духа	2 Адв. Сави	7,05	15,23	12,58	—
6 23 П	Амфілохія, Григорія	Амфілохія, Григорія	Миколая	7,07	15,23	13,13	0,36
7 24 В	Катарини втч.	Катарини втч.	Амфрозія	7,07	15,23	13,38	1,50
8 25 С	Климента п. р.	Климента, Петра Ал.	Неп. Зач. Пр. Д.	7,09	15,23	14,4	3,3
9 26 Ч	Аліпій прп.	Аліпій прп.	Валерії	7,10	15,22	14,32	4,15
10 27 П	Якова Перс.	Якова Перс.	П. Д. М. Льор.	7,11	15,22	15,4	5,25
11 28 С	Стефана, Іринерха	Стефана, Іринерха	Дамазія	7,13	15,22	15,41	6,32
12 29 Н	26 по Зісл. св. Духа	26 по Зісл. св. Духа	3 Адв. Олекс.	7,13	15,22	16,25	7,33
13 30 П	+ Андрія першозв.	+ Андрія першозв.	Лукії	7,14	15,22	17,14	8,28
14 1 В	Груд. Наума пр.	Груд. Наума пр.	Діаскара	7,15	15,22	18,8	9,15
15 2 С	Авакума пр.	Авакума пр.	Валеріяна	7,16	15,23	19,7	9,55
16 3 Ч	Софонія пр.	Софонія пр.	Евсевія	7,17	15,23	20,8	10,29
17 4 П	Варвари втч.	Варвари, Івана Дам.	Лазаря	7,17	15,23	21,10	10,57
18 5 С	+ Сави освяч.	+ Сави освяч.	Граціяна	7,18	15,24	22,13	11,22
19 6 Н	27 по З. св. Дух.	27 по З. св. Дух. Мик.	4. Адв. Дарія	7,19	15,24	23,17	11,45
20 7 П	Амврозія еп.	Амврозія еп.	Теофіла	7,19	15,24	—	12,7
21 8 В	Патапія прп.	Патапія прп.	Томи ап.	7,20	15,25	10,22	12,28
22 9 С	Неп. Зат. Пр. Богор.	Зач. св. Анни, Соф.	Гер. і Зен.	7,20	15,25	1,29	12,51
23 10 Ч	Міни, Ермогена	Міни, Ермогена	Вікторії	7,21	15,26	2,38	13,17
24 11 П	Даниїла стовп.	Даниїла стовп.	Нав. Р. Ад. і Еви	7,21	15,27	3,49	13,47
25 12 С	Спірідіона еп.	Спірідіона еп.	Різдва Хр.	7,22	15,28	5,3	14,25
26 13 Н	Нед. Праотців, Евстр.	Нед. Праотців, Евстр.	Стефана	7,22	15,28	6,15	15,11
27 14 П	Тирса, Левкія мч.	Тирса, Левкія мч.	Івана еп.	7,22	15,29	7,22	16,8
28 15 В	Елсвтерія свмч.	Елсвтерія свмч.	Діт. уб. в Виф.	7,22	15,30	8,22	17,15
29 16 С	Аггея пр.	Аггея пр.	Томи	7,23	15,30	9,11	18,30
30 17 Ч	Даниїла пр.	Даниїла пр.	Евгенія	7,23	15,31	9,52	19,48
31 18 П	Севастіяна	Севастіяна	Сильвестра	7,23	15,32	10,25	21,7

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЕНДАР

5. XII. 1803. Помер на Соловках кошовий Петро Кальнишевський. 6. XII. 1240. Батий здобув Київ. 8. XII. 1868. Засновано товариство „Просвіта“ у Львові. 14. XII. 1918. Війська Директорії зайняли Київ. 23. XII. 1595. Берестейська Унія, Українська Православна Церква приступила до Унії з Католицькою Церквою. 23. XII. 1873. Засновано Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові. 24. XII. 1653. Перемога Богдана Хмельницького під Жванцем. 25. XII. 1917. Початок українсько-більшевицької війни. 27. XII. 1918. Перша офензива УГА на Львів. 27. XII. 1648. В'їзд Богдана Хмельницького до Києва. 29. XII. 1724. Смерть наказного гетьмана Павла Полуботка.

ЗАПИСКИ

1943 РІК

ПАСХАЛІ 1943 р.

гр. кат. обряду

Ключ граничний (пасхальна буква) Ф.
В руці літо (недільна буква) В а від 1. без-
резня Г.

М'ясиць 7 тижнів і 4 дні (від Різдва
до неділі м'ясопустн.).

Трійдь починається 14. лютого (1. лют.
ст. ст.) в неділю Митаря і Фарисея.
Неділя сиропусна 7. березня (22. лют.
ст. ст.)

Поклони 7. квітня (25. березня ст. ст.)
Того дня припадає Благовіщення
Пресв. Д. Марії.

Великдень 25. квітня (12 ст. ст.)

Вознесення 7. червня (22. травня ст. ст.)
Зіслання св. Духа 13. червня (31. травня
ст. ст.)

Празник Пр. Евхаристії 27. червня (14.
ст. ст.)

Петрівки 3 тижні.

ПОСТИ *

1. В навечеря Богоявлення 18 (5) січня.
2. Великий піст від понеділка 8. березня (23. лютого) до вел. Суботи 24. (11) квітня.
3. Петрівка від понед. 21 (8) червня до 11 липня.
4. Спасівка від 14 (1) серпня до 27. серпня.
5. В день усічення голови св. Івана Хрестителя 11. вересня (29. серп. ст. ст.)
6. В празник Воздвиження Ч. Хрест. 27. (14) вересня.
7. Филипівка від 28 (15) листопада до Різдва Христ.
8. Усі середи і п'ятниці крім загальниць.

ЗАГАЛЬНИЦІ

1. Від Різдва Христового до навечеря Йордану.
2. Від неділі Митаря і Фарисея до нед. блудного сина.
3. Від Христового воскресення до Томиної неділі.
4. Від зіслання св. Духа до неділі Всіх Святих.

ЗАТЬМИ СОНЦЯ І МІСЯЦЯ

В 1943-ому році буде дві затьми сонця і дві затьми місяця.

Перша повна затьма сонця буде 4. лютого у нас невидима. Так само буде невидима в нас обручкова затьма сонця дня 1. серпня.

Обі затьми місяця будуть в нас видимі. Перша частина затьми місяця буде дня 20. лютого. У нас зійде вже затемнений місяць о год. 17. м. 13.

Друга затьма місяця буде дня 15 серпня. Буде це частинна затьма (3/4 кружка місяця) і в нас зійде місяць частинно затемнений о год. 18.44.

Час треба розуміти середньо-європейський. В тім часі подані дати сходу і заходу сонця і місяця. Час серед-європейський є о 1 годину пізніший від обов'язуючого німецького літнього часу.

ВІДМІНИ МІСЯЦЯ

Січень:

Нів дня 6. год. 12,1;
перша чверть дня 13. год. 7,12;
повня дня 21. год. 10,12;
остання чверть дня 29. год. 7,37.
Місяць в доземлі дня 6. год. 11 а в відземлі дня 19. год. 22.

Лютий:

Нів дня 4. год. 22,53;
перша чверть дня 12. год. 0,4;
повня дня 20. год. 5,9;
остання чверть дня 27. год. 17,46.
Місяць в доземлі дня 4. год. 0, а в відземлі дня 16. год. 8.

Березень:

Нів дня 6. год. 9,58;
перша чверть дня 13. год. 18,54;
повня дня 21. год. 21,32;
остання чверть дня 29. год. 1.16.
Місяць в доземлі дня 4. год. 7. і дня 31. год. 17, а в відземлі дня 16. год. 2.

Квітень:

Нів дня 4. год. 21,17;
перша чверть дня 12. год. 14,28;
повня дня 20. год. 10,35;
остання чверть дня 27. год. 7,15.
Місяць в доземлі дня 25. год. 16, а в відземлі 12. год. 21.

Травень:

Нів дня 4. год. 9,7;
перша чверть дня 12. год. 9,16;
повня дня 19. год. 20,37;
остання чверть дня 26. год. 12,57;
Місяць в доземлі дня 22. год. 14, а в відземлі дня 10. год. 17.

Червень:

Нів дня 2. год. 21,57;
перша чверть дня 11. год. 1,59;
повня дня 18. год. 4,38;
остання чверть дня 24. год. 19,32;
Місяць в доземлі дня 19. год. 15, а в відземлі дня 7. год. 10.

Липень:

Нів дня 2. год. 12,8;
перша чверть дня 10. год. 15,53;
повня дня 17. год. 11,45;
остання чверть дня 24. год. 4,2.
Місяць в доземлі дня 17. год. 22, а в відземлі дня 4. год. 22.

Серпень:

Нів дня 1. год. 3,30;
перша чверть дня 9. год. 3;
повня дня 15. год. 18,58;
остання чверть дня 22. год. 15,28;
Нів дня 30. год. 19,13.
Місяць в доземлі дня 15. год. 8, а в відземлі дня 1. год. 3 і дня 28. год. 7.

Вересень:

Перша чверть дня 7. год. 11,57;
повня дня 14. год. 3,4;
остання чверть дня 21. год. 6,30;
нів дня 29. год. 10,53.
Місяць в доземлі дня 12. год 17. а в відземлі дня 24. год. 20.

Жовтень:

Перша чверть дня 6. год. 19,34;
повня дня 13. год. 12,37;
остання чверть дня 21. год. 1,6;
нів дня 29. год. 1,23.
Місяць в доземлі дня 10. год. 18, а в відземлі дня 22. год. 13.

Листопад:

Перша чверть дня 5. год. 2,46;
повня дня 12. год. 12,50;
остання чверть дня 19. год. 22,7;
нів дня 27. год. 14,44;
Місяць в доземлі дня 6. год. 10, а в відземлі дня 19. год. 10.

Грудень:

Перша чверть дня 4. год. 10,27;
повня дня 11. год. 15,48;
остання чверть дня 19. год. 19,27;
нів дня 27. год. 3,14.
Місяць в доземлі дня 1. год. 10 і дня 29. год. 2, а в доземлі дня 17. год. 7.

СКІЛЬКИ ДНІВ Є МІЖ ДВОМА ДАТАМИ

М і с я ц і	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Січень	—	31	59	90	120	151	181	212	243	273	304	334
Лютий	334	—	28	59	89	120	150	181	212	242	273	303
Березень	306	337	—	31	61	92	122	153	184	214	245	275
Квітень	275	306	334	—	30	61	91	122	153	183	214	244
Травень	245	276	304	335	—	31	61	92	123	153	184	214
Червень	214	245	273	304	334	—	30	61	92	122	153	183
Липень	184	215	243	274	304	335	—	31	62	92	123	153
Серпень	153	184	212	243	273	304	334	—	31	61	92	122
Вересень	122	153	181	212	242	273	303	334	—	30	61	91
Жовтень	92	123	151	182	212	243	273	304	335	—	31	61
Листопад	61	92	120	151	181	212	242	273	304	334	—	30
Грудень	31	62	90	121	151	182	212	243	274	304	335	—

1. При рівних датах: Скільки днів є між 20 березня і 20 жовтня? Сходимо в першій шпальті прямою лінією до березня, відтак йдемо поперек до жовтня й знаходимо: 214 днів.

2. При різних датах: Скільки днів є між 20 березня і 28 жовтня? Відшукуємо число днів рівних дат, цебто від 20 березня до 20 жовтня, отож 214 і додаємо 8,

значить, буде 222 днів. Скільки днів є між 20 березня і 12 жовтня? Вишукуємо число днів для рівних дат, цебто від 20 березня до 20 жовтня, отож 214 і віднімаємо 8, значить, буде 206 днів.

При переступних роках треба, коли день 29 лютого припадає на шуканий час, додати 1 день.

КОТРИМ ЧЕРГОВИМ ДНЕМ В РОЦІ Є ЯКИЙСЬ ДЕНЬ!

Дні	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
1	1	32	60	91	121	152	182	213	244	274	305	335
2	2	33	61	92	122	153	183	214	245	275	306	336
3	3	34	62	93	123	154	184	215	246	276	307	337
4	4	35	63	94	124	155	185	216	247	277	308	338
5	5	36	64	95	125	156	186	217	248	278	309	339
6	6	37	65	96	126	157	187	218	249	279	310	340
7	7	38	66	97	127	158	188	219	250	280	311	341
8	8	39	67	98	128	159	189	220	251	281	312	342
9	9	40	68	99	129	160	190	221	252	282	313	343
10	10	41	69	100	130	161	191	222	253	283	314	344
11	11	42	70	101	131	162	192	223	254	284	315	345
12	12	43	71	102	132	163	193	224	255	285	316	346
13	13	44	72	103	133	164	194	225	256	286	317	347
14	14	45	73	104	134	165	195	226	257	287	319	348
15	15	46	74	105	135	166	196	227	258	288	318	349
16	16	47	75	106	136	167	197	228	259	289	320	350
17	17	48	76	107	137	168	198	229	260	290	321	351
18	18	49	77	108	138	169	199	230	261	291	322	352
19	19	50	78	109	139	170	200	231	262	292	323	353
20	20	51	79	110	140	171	201	232	263	293	324	354
21	21	52	80	111	141	172	202	233	264	294	325	355
22	22	53	81	112	142	173	203	234	265	295	326	356
23	23	54	82	113	143	174	204	235	266	296	327	357
24	24	55	83	114	144	175	205	236	267	297	328	358
25	25	56	84	115	145	176	206	237	268	298	329	359
26	26	57	85	116	146	177	207	238	269	299	330	360
27	27	58	86	117	147	178	208	239	270	300	331	361
28	28	59	87	118	148	179	209	240	271	301	332	362
29	29	(60)	88	119	149	180	210	241	272	302	333	363
30	30		89	120	150	181	211	242	273	303	334	364
31	31		90		151		212	243		304		365

Приклад: 18 жовтня, це 291-ий день в році. В переступних роках треба до всіх чисел після 1 березня додати 1.

ВІСНИЙ КАЛЕНДАР ЗА ТЕОДОРОМ ВАГНЕРОМ

(пояснення на наступній сторінці)

Табела I Дні		Місяці (січень і лютий) для переступних років друківані півтоавст.										Табела II Століття					
		Січень, Жовтень	Січень, Квітень, Липень	Лютик, Верезень, Листопад	Лютик, Серпень	Травень	Червень	Вересень, Гру- день									
Неділя	1 8 15 22 29	6	5	2	1	7	3	4									
Понеділок	2 9 16 23 30	7	6	3	2	1	4	5									
Вівторок	3 10 17 24 31	1	7	4	3	2	5	6									
Середа	4 11 18 25	2	1	5	4	3	6	7									
Четвер	5 12 19 26	3	2	6	5	4	7	1									
П'ятниця	6 13 20 27	4	3	7	6	5	1	2									
Субота	7 14 21 28	5	4	1	7	6	2	3									
Роки в столітті																	
0 6 —	17 23 28 34	—	45 51 56 62	—	73 79 84 90	—											
1 7 12	18 — 29 35 40 46	—	57 63 68 74	—	85 91 96	—											
2 —	13 19 24 30 — 41 47 52 58	—	69 75 80 86	—	97	—											
3 8 14	— 25 31 36 42 — 53 59 64 70	—	81 87 92 98	—	—	—											
—	9 15 20 26 — 37 43 48 54	—	65 71 76 82	—	93 99	—											
4 10 —	21 27 32 38 — 49 55 60 66	—	77 83 88 94	—	—	—											
5 11 16	22 — 33 39 44 50	—	61 67 72 78	—	89 95	—											

Табела II
Століття

0	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27

За юліанським календарем

календарем
За григоріанським

17	—	18	—	19	20	—
21	—	22	—	23	24	—
25	—	26	—	27	28	—
29	—	30	—	31	32	—

7	6	5	4	3	2	1
1	7	6	5	4	3	2
2	1	7	6	5	4	3
3	2	1	7	6	5	4
4	3	2	1	7	6	5
5	4	3	2	1	7	6
6	5	4	3	2	1	7

Як користуватися вічним календарем можемо найкраще пізнати на прикладах:

1 приклад: Який день в тижні був день 24 травня 1523 р. старого стилю (за юліянським календарем)?

Спочатку находимо для цього дня в I таблиці справа, де перетинається лінія, в якій надрукований 24 день в місяці, з лінією, що є в продовженні місяця травня — число 2. Відтак находимо в таблиці II в місці, де перетинається лінія, в якій надруковані дві останні цифри року 1523, цебто 23 (зліва), з лінією, в якій надруковано за юліянським календарем число століття, цебто 15 (вгорі) — число 6 (внизу справа). Обидві відшукані цифри додаємо, цебто $2 + 6 = 8$. Ця цифра 8 є в першій таблиці (зліва) в лінії дня в тижні, за яким шукаємо, цебто неділя.

2 приклад: Який день в тижні був день 12 лютого 1834 р. нового стилю (за григоріанським календарем).

В спосіб поданий вище находимо в першій таблиці цифру 6; в другій таблиці цифру 5. Додаємо $6 + 5 = 11$ і в таблиці I находимо цю цифру під середию.

В переступних роках, які надруковані товстим друком — беремо для січня не першу, тільки другу, а для лютого не третю, тільки четверту шпальту. Отож находимо для 12 лютого 1908 р. цифри $5 + 6 = 11$, отож середа. — Для 1 січня 1900 р. старого стилю находимо $5 + 2 = 7$, цебто субота. — Дня 1 січня 1900 р. нового стилю, тому що цей рік за григоріанським календарем не є переступним роком, $6 + 3 = 9$, цебто понеділок.

ПРО КАЛЕНДАР

Слово „календар“ походить від латинського слова „календе“. Так у старовинному Римі називали перший день кожного місяця. У свою чергу слово „календе“ пішло від слова „калере“, що значить „проголосувати“, або „об'являти“; тому, що в давньому Римі був звичай прилюдно проголосувати початок кожного місяця.

Календар не завжди був у людей. В дуже давні часи, первісні люди не вели обліку часу. Потреба визначувати час виникла аж з розвитком скотарства, хліборобства, мореплавства і т. п. Спершу облік часу вели за явищами природи, що їх спостерігали на землі: зміна пір року, повені великих рік, чергування вітрів тощо. Звичайно, такий облік часу був дуже неточний. Треба було знати більш стійкі ознаки. Ці ознаки люди знайшли, стежачи за рухом небесних світил, за положенням сонця та зір.

Звичай вести облік часу за астрономічними даними, тобто за рухом небесних світил, був зведений не якоюсь однією людиною і навіть не одним племенем чи народом. Він виник у різних давніх людських громадах і творився поступово. Спершу календар складали, стежачи за місяцем. Люди помітили, що від одного молодика до другого

проходить приблизно 29 і пів дня. Це число днів прийнято за місяць. Для того, щоб вигідніше було рахувати, умовились, що в одному місяці буде 29 днів, а в другому 30. Місячний рік має всього 12 місяців, або 354 дні. Але з часом виявилось, що й цей календар дуже невідгідний, бо при рахуванні на місячні місяці початок року не припадав на один і той сам день. Посуваючись поступово, він припадав то на весну, то на літо, то на осінь.

Поліпшення календаря проведено в давньому Римі за імператора Цезаря в 46 році до народин Христа, тобто 1988 років тому. В основу календаря покладено сонячний рік, тобто час, в якому наша планета Земля виконує один повний круг навколо сонця. Цей час порівнюється 365 дн., 5 год., 48 хв. і 46 сек. Однак для вигоди умовились рахувати в році рівно 365 днів, а через кожні три роки, в четвертому році додавати до року одну добу. Такий рік назвали переступним (високосним).

Цей т. зв. юліянський календар, безумовно багато точніший, як місячний, та все таки має істотні недоліки. Додаючи до кожного переступного року одну добу, юліянський календар нараховує в році пересіченого 365 днів і 6 годин. Отже рік юліянського календаря спізняється (довший) кожного року від сонячного календаря на 11 хвилин і 14 секунд. Спочатку ця різниця не перешкождала користуватися календарем, але пізніше стала помітна. Із 11 хвилин і 14 секунд набирається на кожних 128 років ціла доба. В кінці XVI сторіччя ця різниця досягла 10 діб, а тепер вона дорівнюється 13 дням.

Нова реформа календаря була проведена в березні 1582 року. Запропонував цю реформу Люїджі Ліліо, а провів Папа Григорій XIII. Введений ним календар називається григоріанським, або „нового стилю“. В чому полягала реформа? Щоб ліквідувати спізнювання юліянського року від дійсного сонячного року, яке становило тоді 10 днів, вирішено 5-го жовтня 1582 року рахувати за 15 жовтня. А щоб календар надалі знову не відставав, вирішили на кожних 400 років вважати три переступні роки простими. А простими роками мають рахуватися ті, в яких кількість сторіч неподільна на число 4, (напр. 1700, 1800, 1900). При такій системі обліку років різниця між календарним роком і сонячним настільки незначна, що становить лише одну добу за 3.372 роки.

Григоріанський календар, або т. зв. календар нового стилю, введений тепер у публічне життя всіх народів світу. Календарем старого стилю користується у своєму внутрішньому житті східна християнська церква, в тому і греко-католицька. З цієї причини і в наших календарях подається звичайно подвійний облік днів: за новим стилем і за старим, за яким позначені усі православні та греко-католицькі свята.

ЧОТИРИ ПОРИ РОКУ

Астрономічні і метеорологічні пори року

Як це загалом відомо наша земля кружить навколо сонця, обертаючися одночасно навколо своєї осі. Щоб оточити один раз сонце, наша земля потребує 365 днів, 5 годин, 48 хвилин і 46 секунд, цебто один рік. На одне обертання навколо своєї осі земля потребує 24 години.

В часі круження землі довкола сонця, дня 21 березня обидва бігуни нашої землі, північний і південний, однаково нахилени супроти сонця і в цей день на всій земній кулі наступає рівнодень, цебто день і ніч між собою рівні, тривають по 12 годин. Тому цей час називаємо весняним зрівнянням дня з ніччю і в нас тоді повинна бути середина весни. Дня 21 червня північний бігун землі нахилиється найбільше до сонця, тому на північній півкулі день найдовший, а ніч найкоротша. Тоді повинен би в нас бути найгарячіший літній час, середина літа. Дня 23 вересня обидва бігуни нашої землі, північний і південний, знов однаково нахилени супроти сонця і в тому дні на всій земній кулі день і ніч між собою рівні, мають по 12 годин. Тому цей час називаємо осіннім зрівнянням дня з ніччю і в нас тоді повинна бути середина осені. Дня 21 грудня північний бігун землі найбільше відхилений від сонця і тоді в нас, на північній півкулі день найкоротший. Тоді в нас повинен тож бути найхолодніший зимовий час, середина зими.

Одначе в дійсності середина тієї чи іншої пори року точно не припадає а означені вище дні. Подані вгорі дати очеркують тільки середину т. зв. астрономічних пір року, а не середину дійсних т. зв. метеорологічних¹ пір року.

Так, нпр., день найвищого стану сонця, день 21. червня (найдовший день у році),

коли північний бігун нашої землі найбільше нахилений до сонця, не є в нас серединою дійсного метеорологічного літа, але є нею доперва друга половина липня. Так само є з днем найнижчого стану сонця, з днем 21. грудня (найкоротший день у році), коли північний бігун нашої землі найбільше відхилений від сонця. Не є він серединою зими. Середина зими є доперва в половині січня.

Знову обидва дні зрівняння, а саме день 21. березня і день 23. вересня, в часі яких сонце стоїть рівно високо й висилає в цих днях рівномірно довгі промені, є з огляду на їхню погоду цілком різні. Приблизно зрівняння температури наступає менше-більше три тижні пізніше, приблизно коло 15. квітня — і 15 жовтня.

Коротко кажучи, дійсні метеорологічні пори року, в порівнянні з астрономічними, пересунені у нас пересічно менше-більше на цілий місяць.

Люди здавна здавали собі справу, що так с. Вислів цього переконання можна бачити в тому, що астрономічно важні дні 21-го березня, 21. червня, 23. вересня, 21. грудня не вважє народ за середину даної пори року.

Метеорологи зидумали другий розподіл пір року. Цей розподіл відповідає дійсним обставинам куди краще, як тамтєй. Цей розподіл каже, що в цілій смугі помірного клімату північної земної півкулі (отж і у нас):

весна триває від 1. березня до 31-го травня,

літо триває від 1. червня до 31. серпня, осінь триває від 1. вересня до 31. листопада,

зима триває від 1. грудня до 28 (29) лютого.

При такому розподілі пір року випадає згідно з дійсним станом речей, середина весни на половину квітня, середина літа на половину липня, середина осені на половину жовтня і середина зими на половину січня.

¹ Метеорологія — це наука про погоду.

ДЕЩО ПРО СТОЛІТНІЙ КАЛЕНДАР ПОГОДИ

В кожному нашому календарі находимо звичайно в першій частині календаря т. зв. календаріюм, передбачування погоди на кожний місяць даного року, подані за т. зв. „столітнім календарем погоди“. Що то за календар, хто його видумав і уложив, та яку вартість мають його передбачування погоди?

Автором цього „календаря погоди“ є ігумен монастиря в місцевості Лянггайм, (Північна Баварія) др. Маврикій Кнавер. Він уложив цей свій календар в 1658 році. В цьому календарі др. Кнавер зазначив виразно, що цей календар погоди дійсний тільки для краю Баварії.

Сам Кнавер не назвав свого календаря столітнім (цю назву дістав його календар дещо пізніше), бо й не було ніякої підстави, щоб його так назвати. Календар Кнавера можна було радше назвати „семілітнім“. А саме, Кнавер при укладанні свого календаря опирався на хибному переконанні давніх народів, що небесні тіла т. зв. планети, яких старинні народи знали сім, зараховуючи до них теж сонце і місяць (Сонце, Венера, Меркурій, Місяць, Сатурн, Юпітер, Марс) — панують над долею земної кулі, а тим самим і над погодою на землі. Кожна з тих „пануючих“ планет, за переконанням старинних народів,

панус по черзі над одним роком. Отож через кожних сім років повертається та сама планета і таке сама погода... Вірячи в це, др. Кнавер продовж семи літ докладно занотував собі стан погоди в Баварії і відповідно до своїх записів та своєї віри в сім пануючих планет, уложив свій календар погоди так, що в його календарі погода через кожних сім літ повторяється.

Один з тих, що пізніше календар Кнавера передрукували, а саме туринський лікар др. Ф. Гельвіг, додав на заголовній карті (титулі) календаря, що він важний від 1701 — 1801 року. З цього поширилося переконання, що погода через кожних сто років повторюється і відси пішла назва „столітній календар погоди“.

Тому, що поворот погоди в дійсності не є стійкий і не повторюється правильно в певних точно означених відступах часу, віщування погоди за столітнім, а властиво за семилітнім календарем (й то зложеном тільки для одного краю — Баварії) для різних місцевостей світу, — безпідставне. ! Тому, хто це знає, дивно слухати, як люди не раз завбачують погоду за столітнім календарем, який подає однаково погоду для цілого світу. Часами, щоправда, дещо з цього календаря справджується, бо годі припустити, щоб продовж цілого року, щобто

Титульна сторінка столітнього календаря.

365 днів, не трапилося бодай кілька або й кільканадцять таких днів, як описує столітній календар. Але це ще не може бути доказом, що віщування погоди за столітнім календарем назagal правильне. Віщування погоди за столітнім календарем подають в наших календарях більше за звичкою. В календарях інших народів ці віщування погоди за столітнім календарем зустрічають чимраз менше.

ЯКУ ПОГОДУ ПЕРЕДБАЧУЄ СТОЛІТНІЙ КАЛЕНДАР НА 1943.

Пануючою планетою за столітнім календарем в 1943 р. є місяць Роки, в яких пануючою планетою місяць, є за столітнім календарем назagal більш вогли, як сухі і більш холодні, як теплі, хоч літо буває часами дуже гаряче, одначе частіше холодне.

Погоду на окремі місяці 1943 р. подає столітній календар ось яку:

Січень. Впродовж всього місяця сильні морози, сніги. Затишко, не віє ніякий вітер. При кінці місяця мороз дещо лагідніє, вітри.

Лютий. З початку хмарно й лагідний мороз, від 4 до 6-го хмарно й холодно, 7-го гарно і приємно, але потім наступлять до-

Портрет др-а М. Кнавера.

щі і великі вітри, 13-го знову сніг і великий мороз до 3-го березня.

Березень. Мороз до 3-го, 4-го сильний дощ, 5-го знову сніг, потім великий мороз до 20-го. Від 20 до 29-го погана погода, нагальні вітри, 30-го дощ.

Квітень. Від 1-го до 9-го погана погода: вітри, дощ, 10 і 11-го гарно й тепло, 12 і 13-го сильний дощ, 14 до 20-го погано й холодно, 21 до 25-го гарна погода, незначні вітри, від 26-го до кінця місяця дощ.

Травень. З початку прогарна погода, тепло, потім до 9-го велика спека, 10 до 13-го дощ, 14 і 15-го гарно, 16 дощ, потім холодно, 23-го дуже холодно, 25 до 27-го великі дощі, 28—29-го холодно, 30 і 31-го гарно й тепло.

Червень. З початку дуже гарна погода до 4-го, 5-го сильна мряка, 6-го воликий дощ, потім до 27-го гарно й тепло, в міжчасі два рази впадуть дощі, 28 і 29-го дощ, 30-го дуже холодна ніч.

Липень. 1-го мряка, від 2—5-го нестійка погода з дощем, від 7 до 13-го вітри, холодно, хмарно, часами просвітлює сонце, 14-го нагальний дощ, потім до 31-го гарно й тепла погода, 31-го дощ.

Серпень. До 8-го гарно і дуже тепло, 9, 10, 11-го хмарно, дощ, від 12 до 20-го велика, нестерпна спека, від 22 до 26 дощі, від 27 до кінця місяця гарно, жарко.

Вересень. Гарно й тепло до 6-го, 7-го зранку мороз, іній; така погода до 13-го, 14-го сильний дощ, 15 і 16-го гарно, 17-го цілий день дощ, потім знову гарно до 22-го, відтак до кінця місяця хмарно й дощ.

Жовтень. Змінна погода до 13-го, від 14 до 22-го дуже холодно, мороз, 23 і 24-го невеликі дощі і малі морози, 26, 27 і 28-го дощ зі снігом, 29 і 30-го холодно, мороз, 31-го дощ.

Листопад. Від 1 до 5-го сильний дощ, від 6 до 20-го ясно і холодно, мороз, від 21-го до 28-го лагідно, 29-го великий мороз.

Грудень. 1-го холодно, 3-го сніг, 4-го до 10-го великі дощі, 11 і 12-го день і ніч дощ, від 13 до 19-го хмарно, без дощу й тепло, 20-го сніг, потім до кінця місяця доволі холодно й більше хмарно, як ясно.

Хто цікавий та має час і охоту, хай слідкує продовж року, скільки правди в цьому, що передбачує столітній календар.

ПРАВИЛА ПЕРЕДБАЧУВАННЯ ПОГОДИ

Погоду можна передбачувати, спостерігаючи за різними метеорологічними приладами, як: барометри й барографи, що показують тиснення повітря; психрометри, що показують кількість вологости в повітрі; термометри (термометри), що показують температуру повітря — як теж на основі цілого ряду різних інших спостережень, обсервуючи: напрям, з якого віють вітри, рід і напрям руху хмар, росу, мряки, як сходять

і заходять сонце, круги навколо сонця і місяця, райдугу (веселку), мерехтіння зір, збільшену прозорість і звучність повітря. Далі спосіб як заховуються звірята й рослини, спостерегаючи діяння зближаючоїся погоди на мертві предмети, на організм людей, особливо хворих і т. д.

Передбачуючи на основі цих різних обсервацій і спостережень погоду, ми повинні пам'ятати, що не можна завбачити погоду на основі одної тільки заобсервованої ознаки. Навпаки, робимо це на основі по змозі цілого ряду обсервацій і спостережень з даного часу.

Коли всі ознаки згодні між собою, тоді передбачування погоди стає найбільше правдоподібне. Коли з різних обсервацій і спостережень виходять неоднакові, а особливо, коли виходять суперечні висновки, треба прийняти ті висновки, що опираються на найбільшій кількості обсервацій і спостережень. Однак в такому випадку правдоподібність передбачування менша.

В кожному випадку при застосуванні різних передбачувань погоди треба звернути увагу, щоб від доброго зерна дійсного досвіду, обсервацій і алучних спостережень, відділити полову перусуду. Оцінка дійсної вартости таких передбачувань мусить опиратися на ствердження, як часто процентою вони справджуються. Треба завважити, що коли якість правило справджується в 90 випадках на 100, то воно дуже придатне; коли в 60 випадках на 100, то воно вже неповне; при 50 випадках на 100 — не має вже ніякої вартости, а нижче цього, напр., в 40 випадках на 100 фальшиве.

Правила передбачування наперед погоди, оперті на досвіді, можна вивчити. Однак саме знання цих правил ще не вистачає, щоб ставити влучні передбачування (прогнози) погоди. Щоб влучно застосувати правила погоди, мусить цей, хто ставить прогнозу погоди, мати крім знання цих правил, ще довшу практику, цебто довголітній досвід і вправу в примінованні тих правил. Чим більший досвід і вправа, тим передбачування погоди влучніше. Найвлучніше передбачують погоду ті люди, які окрім знання правил погоди, та досвіду і вправи в їх застосуванні, мають ще вроджені здібности передбачування погоди та деякий вроджений змісл „відчування погоди“, цебто вмілість „вжитися“ в кожноточасний стан погоди й відчуті його зміну. Ці люди можуть в ділянці передбачування майбутньої погоди досягнути дійсно гарні наслідки.

ЯК ПЕРЕДБАЧУВАТИ ПОГОДУ ПО ХМАРАХ!

Обсервація хмар це дуже цінний допоміжний засіб, яким розпоряджамо в передбачуванні погоди. І власне передусім обсервації хмар завдячують в великій мірі

деякі селяни, пасічники, пастухи, лісничі, ліські учителі, священники і т. д. свої не даючися заперечити, успіхи в передбачуванні місцевої погоди. Слідження хмар має теж ту добру сторону, що не треба до нього ніяких приборів (інструментів). Передбачування погоди по хмарам не є ніяким забобоном. Воно обосноване науково на фізичних правилах природи.

Розрізняємо різні роди хмар, які відповідно до своїх форм мають певні назви. Нижче подаємо опис різних родів хмар, та яку погоду вони віщують.

Пір'ясті хмари (звичайно на висоті від 7.000 м. до 11.000 м.) утворені якби з ніжних волокон, часто подібні до порозкиданого пір'я або чесаної вовни, часами мають форму в'язанок, часами лент, що тягнуться смугами по синьому небу. Звичайно мають осліплюючу-білу краску, але часто з'являються на горизонті в рожевих відтінках.

Пір'ясті хмари з заходу віщують, що наближається погана погода. Чим швидше вони надходять, тим швидше треба сподіватися зміни погоди на гіршу.

Пір'ясті хмари з південного заходу віщують наглу зміну на гіршу погоду, або бурю.

Пір'ясті хмари зі сходу не вказують на погіршення погоди, наспяки віщують поліпшення погоди.

Те саме, що сказане вище про пір'ясті хмари, що надходять зі сходу, відноситься теж до буцімто непорушних пір'ястих хмар, особливо тоді, коли вони з'являються на небі вчасним ранком і за дня знову зникають.

Пір'ясто-розстелені хмари (звичайно на висоті від 6500 м. до 9000 м.), це ніжна білава, волокнистої будови — поволока хмар на небі, часами розгалужена й поширена на цілому небосхилі, через яку переглядає блакить неба.

Пір'ясто-розстелені хмари мають в передбачуванні погоди звичайно те саме значення, що пір'ясті хмари.

Пір'ясто-купчасті хмари (звичайно на висоті від 6000 м. до 7000 м.) т. зв. дрібні баранці. Це малі, округлі, стиснені або пухнаті, кучеряві хмарки, розміщені на небі групами, часто рядами. Цілкою білі без ніяких, або з дуже незначними тінями на краях.

Пір'ясто-купчасті хмари віщують зазгал добру погоду, тільки тоді, коли вони швидко надходять з південно-західного напрямку, вони є вістунами поганого погоди.

Горішньо-купчасті хмари (звичайно на висоті від 2500 м. до 6600 м.) т. зв. великі (грубі) баранці, складаються з округлих хмарок, дещо більших як пір'ясто-купчасті хмари (малі баранці), розташованих на небі групами або рядами. Часто вони так стиснені до купи, що краї поодинокі хмарок доторкаються між собою. Поодинокі хмар-

ки в середині групи звичайно грубіші і масивніші. Барву мають білу, білосіру або синяво-сіру (легко темлаву), деякі частини їх немов би затінені.

Горішньо-купчасті хмари віщують подібно як пір'ясто-купчасті назагал добру погоду, а тільки тоді, коли швидко надходять з південно-західного напрямку, є вістунами поганого погоди.

Горішньо-розстелені хмари (звичайно на висоті від 3000 м. до 6000 м.), це густа збіта заслона, утворена з замкнутої в собі, одноцілої, темно- або синяво-сірої, волокнуватої будови, маси хмар, через яку не виразно мрячно, немов би через матове скло, видно сонце або місяць.

Поволока з горішньо розстелених хмар вказує, що вже в короткому часі, за кілька годин наступлять опади.

Розстелено-купчасті хмари (звичайно на висоті від 1500 м. до 3000 м.), це грубі розтягнені клуби (вальці) хмар, або темні нарости з хмар, що часто, а головово в зимі, вкривають ціле небо. Назагал розстелено-купчасті хмари мають вигляд сірої маси, поділеної на неправильні кусні. Поміж темними наростами хмар постають часами отвори, через які часто видно синє небо, або теж пздуть через них промені сонця.

Розстелено-купчасті хмари по більшій часті не спричиняють дощу, а тільки часами віщують слабкий дощик і то як вліті, так теж взимі.

Дошові хмари (звичайно на висоті 500 м. до 4000 м.), це груба верства темних, без форми з порозриваними краями, хмар. В отворах, що можуть в цих хмарах показатися, можна майже завжди помітити понад дощевими хмарами верству пір'ясто-розстелених хмар.

Дошові хмари означають звичайно, що дощ або сніг негайно буде, якщо вже не паде. Звичайно паде з них без перерви дощ, або сніг.

Купчасті хмари (верх їх сягає високо 1600 м. до 3000 м., а підстава є на висоті 1400 до 1800 м.), це грубі, часами дуже могутні, великих розмірів хмари, вгорі заокруглені (мають вид купули), а з долини відграничені плоскою поверхнею. Утворюються вони внаслідок здіймання вгору струй повітря. Можна їх дуже часто заобсервувати. Купчасті хмари часто змінюють досить швидко свою форму і розміри і можуть зникати nedовго потім як утворилися.

В нашому кліматі з'являються купчасті хмари переважно в часі гарної погоди. А саме: купчасті хмари, які постають в погідних днях коло полудня і продовж пополудня знову розпускаються, є у нас властивими хмарами гарної погоди теплих пір року.

Купчасті хмари, які вечером не розходяться, або після погідного дня виникають вечером, є вістунами поганого погоди з дощем. Коли одначе сонце заходить на овиді поза рівномірно низькою стіною з хмар, а вгорі над нею не видно пір'ястих, ані пі-

р'ясто-розстелених хмар, тоді не є це ніякою ознакою погіршення погоди, або навіть дощу.

Горбаті хмари, це рідкі і надзвичайні своєю формою, хмари. В цих хмар, протилежно як у купчастих хмар, округлі півкулисті вистаючі форми не звернені вгору, але вдоліну. Звичайно тривають ці хмари тільки короткий час.

Горбаті хмари можна здебільша заобсервувати в часі бур. Вони є віщунами нагельних вітрів з дощем.

Купчасто-дошові хмари (вершок на висоті 3000 м. до 8000 м., підстава 1500 м.), це могутні маси полелясто або темносірих хмар, що виходять з хмар купчастих форм. В горішній своїй частині мають вид гір (часами прибирають вид могутніх гірських верхів покритих снігом), веж або ковадл. Часто є над горішніми краями цих хмар серпанок з волокуватих хмарок. Долішню часть купчасто дошових хмар творять маси хмар подібні до дошових хмар. З цієї долішньої частини купчасто-дошових хмар, падають звичайно місцеві зливні дощі, град або крипи.

Купчасто-дошові хмари, це тучеві хмари, громові хмари. Віщують вони бурю і зливу, особливо коли віс нерівномірний вітер. Коли стає вогко й душно і коли купчасто-дошові хмари дістають замість полелясто або темносірої, жовтаву барву, можна сподіватися граду.

Розстелені хмари (звичайно на висоті до 1000 м., пересічно на висоті 500 м.), це однотайна верства хмари подібна до мряки, яка одначе не прилягає до землі. Це є низькі біло-сірі, горизонтально уверстовані, між іншим, без певних форм хмари, які є розстеленою мрякою, що піднеслася вгору. Часто застеляють небо однотайною сірою поволокою.

Розстелені хмари, які після ясного зимового дня покривають з вечора як низька, мрячна заслونا ціле небо, вказують на тривний мороз.

Так виглядають правила передбачування погоди, оперті на обсервації різного роду хмар. Розуміється, може трапитися, що якась місцевість може мати деякі свої невеликі особливості й окремості в цьому напрямі, та їх можна легко на основі практики викрити й справдити.

ЯКУ ПОГОДУ ПРИНОСЯТЬ НАМ РІЗНІ ВІТРИ

Відповідно до цього з якого напрямку вітер, приносять нам різні вітри, різну погоду. А саме:

Західний вітер. Коли вліті почне віяти вітер із заходу від воногой і незагал холодного Атлантийського океану, повітря стає у нас вогке, а небо затягається хмарами. Тоді термометр спадає вниз, а дощ

певний. Отож причина дощу — Атлантийський океан, з якого випаровується вода. Ця пара підноситься вгору, перетворюється в хмари, а західний вітер приганяє ці хмари до нас. Значить, західний вітер приносить нам вліті незначне пониження температури й дощ, а зими — хмари й сніг.

Східний вітер. Приходить він до нас з середньо-азійських пустинь, що вліті сильно нагріваються, а взимі дуже холодні. Приносить він до нас вліті сухе, гаряче повітря, а взимі — холодне. Тому, коли вліті починає віяти східний вітер, повітря в нас осушується, теплота повітря підноситься, термометр іде вгору, а хмари зникають. Значить, східний вітер приносить нам вліті сухе, гаряче повітря, а тим самим і погоду. Взимі східний вітер приносить нам сухе, холодне повітря, а тим самим і мороз.

Південний вітер. Південних вітрів у нас в Галичині або нема зовсім, а коли є, то дуже незначні. Причина того ця, що на південних окраїнах Галичини є гори Карпати, які стримують вітри, що віють до нас з півдня. А шкода, що до нас не доходять південні вітри. Вони линуть із теплого Середземного моря, отож приносили б до нас тепле повітря й теплий дощ, які для нашого рільничого краю є дуже цінним скарбом.

Північний вітер. Вітри, що віють до нас із півночі з-над далекого Льодового океану і з-над холодних просторів північної Європи, приносять нам вліті значну знижку температури, а взимі гострий, сильний мороз.

КОЛИ МОЖНА СПОДІВАТИСЯ ОЖЕЛЕДІ!

Ожеледь утворюється тоді, коли повітря має температуру досить близько до 0 ступнів Цельсія, від 0,5^{ти} тепла до 1^{ти} або 2^{ти} зима. При більших морозах (до 8^{ти} зима) ожеледь буває багато рідше. Східні й західні вітри більше сприяють ожеледі, ніж північні або південні. Звичайно ожеледь трапляється у нас від листопада до лютого, рідше в березні. Повторність її невелика — іноді два — три рази на зиму, а то й не щороку буває, коли не рахувати випадків такої слабенької ожеледі, що її й не всякий помітить.

1. Складати на допомогу українській студіюючій молоді — це беззастережний обов'язок свідомого українця, що дбає за майбутнє нації!

2. Хто бажає спокійно глядіти в майбутнє нації — хай негайно зложить даток на студ-фонд!

О. Т.

ВІТАЄМ РІК НОВИЙ

Вітаєм рік новий у грізній бурі,
Не радості ждемо в суворий час
І співом-пісню себе не дурим,
Міраж пустих надій не манить нас.

У нас лиш запальні і гострі очі,
І погляди — ясні, що кажуть всім
Чого ждемо ми і чого ми хочем
У днів бурливих крутежі страшнім.

І поглядом шлемо собі бажання, —
Без слів і скарг стрічаєм лютий вік, —
А в серці в нас цвіте, мов квітка рання,
Ясна надія на Щасливий Рік.

М. Добрянський

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ

Переломові часи

При найменших нагодах чуємо завжди, що живемо в надзвичайних часах. І справді переживаємо переломові хвилини. Сьогодні, в цій велетенській війні рішається доля кожного народу на довгі часи, на десятиліття, а то й сотні літ. Все його майбутнє залежить від того, як він керуватиме собою в оцих переломових днях. Тому надзвичайно важка відповідальність спадає на провід кожного народу, на його провідну верству і на ті одиниці, які держать у своїх руках кермо народного життя.

Д-р Паньківський, заступник Провідника У. Ц. К., вітає проф. д-ра Кубійовича в день його Ім'янин.

Перехрестя чи закрути історичних шляхів страшенно небезпечні. На тих шляхах ще легше з'їхати в пропасть, ніж на урвистих гірських дорогах. В такі хвилини для цілого народу найважливіший наказ — це єдність, зосередження всіх народних сил, єдності проводу й відповідальності за майбутнє. І ми бачимо, що без винятку всі народи Європи це зрозуміли. Всюди відновлено внутрішній громадський мир і єдність між людьми одної нації, всюди знищено розкладові бацили партійництва, кожний народ об'єднаний під кермом одного проводу. Бо в єдності сила — це гасло, яке для багатьох лю-

дей здавалось тільки пустим звуком, тепер стало найбільшою правдою і найглибшою мудрістю народного життя.

В цей переломовий час, що його переживаємо, і в нас повстала організація, яка сьогодні охоплює в своїх рамках усе народне життя. Повстала вона на західних окраїнах наших земель у старому Генерал-Губернаторстві в Кракові восени 1939 р. В тому часі було там найбільше скупчення українського активу, який за Сяном шукав захисту від большевицької навали, і там сформовано український осередок для всього українського життя на захід від Сяну й Буга. Ця організація дістала назву Український Центральний Комітет. На її чолі став відомий український учений проф. Володимир Кубійович. По звільненні Галічини від большевицького пакування створилася у Львові організація, заснована на подібних основах — Український Краєвий Комітет з д-ром Костем Паньківським у провіді. Обидві центральні установи працювали дружньо над організацією українського життя: — та на захід від Сяну й Буга, а ця в Галичині. А коли згодом виявилось державно-правне становище Галичини, піднято заходи в напрямі об'єднання обох організацій, бо далі існування двох диспозиційних осередків для українського життя в межах одної держави не було б доцільне. У висліді, весною 1942 об'єднався Краєвий Комітет з Центральним.

Таким чином постала єдина організація українського народу в Генерал-Губернаторстві. Такий тип організації новий на наших землях, тому треба було якогось часу, поки громадянство з нею зжилося й поки здобула в нас загально право громадянства.

Ми всі привикли були до тих організаційних форм, в яких розвивало-

Провідник У. Ц. К. проф. др. Кубійович з керівниками Відділів У. Ц. К. і головами У. О. К. у Митрополита Шептицького.

ся наше життя за часів Польщі. Тоді ми мали десятки різних організацій, товариств, установ, а між ними кільканадцять централей, які охоплювали дану ділянку народного життя на цілий край. Для кожної окремої ділянки життя, для кожного громадського завдання існувала спеціальна організація; щобільше — для тієї самої справи було кілька організацій, напр. аж п'ять організацій для виховання молоді.

З цього видно, як дуже розпоршене й роздріблене було наше національне життя за польських часів. Але за цей час — від розвалу Польщі до розвалу большевизму на українських землях — в Європі відбулись велетенські зміни, настав новий дух часу, який основно змінив її обличчя. Разом з тим змінилися організаційні форми всього життя, створився новий суспільний лад і новий порядок усіх речей. А крім того всюди й на всіх ділянках витиснула своє п'ятно війна і своїми невгнутими законами почала нагинати життя до своїх потреб.

Це все мусіло мати вплив й на організаційні форми нашого збірного життя. Треба було будувати нову,

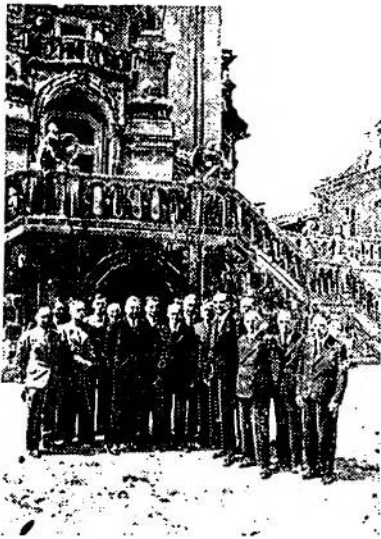
тим разом єдину організацію, яка відповідала би новим умовам, в яких живемо, та новим потребам народу. Організаційна форма Українських Допомогових Комітетів виявилась найбільш доцільною. Українські Комітети охоплюють усе життя, а це забезпечує з організаційного боку зосередження усіх сил і єдність народу. Своїми організаційними рамами Комітети обіймають діяльність народного життя. Замість того, щоб для кожного громадського завдання і для кожної окремої ділянки творити окрему організацію — як це було давніше, створено тепер одну всеобіймаючу, загальну організацію, яка дає змогу задовольнити в своїх межах всі громадські потреби.

Діяльність Комітету

Гляньмо коротко на дотеперішню діяльність Українського Центрального Комітету, а разом з тим і Краєвого, та його клітин, і ясніше вирине перед нами характер тієї установи та її завдання.

Відродження наших окраїн на Захід від Сяну й Буга найтісніше зв'язане з працею УЦК та його підбу-

дов — Допомогових Комітетів, Делегатур, Об'єднань праці, Освітніх Товариств, Куренів Молоді. Ці окраїни пережили в останніх трьох роках буйний підйом. Розвал Польщі, яка своїм тягарем придавлювала кожний український почин на тих землях, і прихід більшої кількості свідомого українського активу — започаткували національне, культурне й господарське відродження тих земель. В Холмі, столиці Короля Данила — там, де за Польщі мало хто вживав

Провідник У. Ц. К. і керманічі Відділів на тлі катедри св. Юра.

української мови — сьогодні кипить національне життя: українська гімназія і кілька інших шкіл, зорганізоване міщанство й купецтво, жива культура праця так в місті, як і в усіх селах Холмщини. А осередком цього всього є Український Комітет в Холмі. Подібно й у Ярославі, де Богдан Хмельницький проводив свою молодість у Єзуїтській Колегії. За Польщі, за винятком церкви і кількох українських установ, які ледве дихали придулені польським тиском, не чути було там української сили. А сьо-

годні кипить українське життя. Подібно є в усіх містах і містечках західних окраїн. А села покриті густою мережею українських шкіл, кооператив, Освітніх Товариств, Куренів Молоді, дитячих садків. Села, які — здавалося — пропали для нас раз і назавжди, ожили, пробудилась національна стихія, загомоніла знов після непам'ятних часів українська мова. І ви не рідко стрічаєте юнаків та дівчат, які ще справді не вміють говорити українською мовою, бо спольонізовані батьки й чужа школа не могли їх цього навчити, але які чують, що вони українці і тому гордо пишаться своїм тризубом або жовтоблакитною стрічкою.

Вся праця над відродженням була можлива тільки тому, що УЦК дав до того відповідні організаційні рамки й підготував можливості в тім напрямі, вєднуючи у влади відповідні дозволи.

В діяльності Українського Краєвого Комітету, а після об'єднання, Центрального в Галичині висунулись на перше місце завдання організаційні й ті, що були викликані пануванням большевизму в Галичині і воєнними обставинами. Тому його праця розвивалась головню в трьох напрямках: 1. творення організаційної мережі в цілому краю, 2. заступництва перед німецькою владою й оборони інтересів українського громадянства, 3. несення помочі по-требуючим.

Продовж кількох місяців зорганізовано в усіх містах і містечках округних Комітети та їх повітові і районні Делегатури, в усіх місцевостях і селах наставлено мужів довір'я. Йдучи назустріч організаційним потребам окремих груп і звань українського громадянства, покинуто до життя Об'єднання Праці. Ці об'єднання дають підстави для організованої праці і співжиття в рамках одного стану або фаху. Так існують, наприклад, об'єднання праці ремісників, купців, промисловців, лікарів і медично-санітарного персоналу, журналістів, мистців, музиків, теат-

ральних акторів, правників, кооперативних працівників і т. д. Все це вільні об'єднання членів Комітетів для взаємної допомоги в найважливіших ставових і професійних справах.

Нагла зміна політичного і суспільного ладу, викликана розгромом большевизму й приходом нового режиму, висувала конечність безнастанного зв'язку з владою. Кожне питання громадського життя, кожну важнішу справу з ділянки приватного життя, яка заторкує найжиттєвіші інтереси мільйонів людей — треба було обговорити і в'яснити з відповідними чинниками влади. Відбулось безліч інтервенцій у найрізніших чинників влади місцевої, дистриктової та центральної, безліч нарад, письмових звернень та урядових записок.

Врешті третя ділянка, в часі війни найпотрібніша: матеріальна допомога потребуючим. Тут займа річ перерахувати всі акції, які Комітет повів у тім напрямі. Згадаємо тільки найважливіші: Допомога нашим братам зі Східних Областей, які після розвалу большевизму почали масово вертатися домів. При надзвичайних труднощах воєнного часу вдалося спрямувати цю акцію в зорганізоване русло і таким чином тисячі українців з-за Збруча вернулися літом і осінню 1941 додому. Осінню того ж року почався масовий поворот полонених з таборів. Поворот прибрив був розміри стихії. Треба було найвищою напруження всіх організаційних сил не тільки Комітету, але й усього громадянства, щоб сяк-так опанувати цю стихію і прийти з допомогою тим, що її так дуже потребували. Продовж лютої зими 1941/42 йшла в цілім краю акція допомоги тим полоненим українцям, що залишились зимувати в таборах. Завдяки жертвенности цілого народу допомогла наша організація тисячам земляків зберегти здоров'я в тяжких обставинах таборового життя серед жорстокої зими. На весну виринула нова потреба — допомога для сіл Підкарпаття, які по-

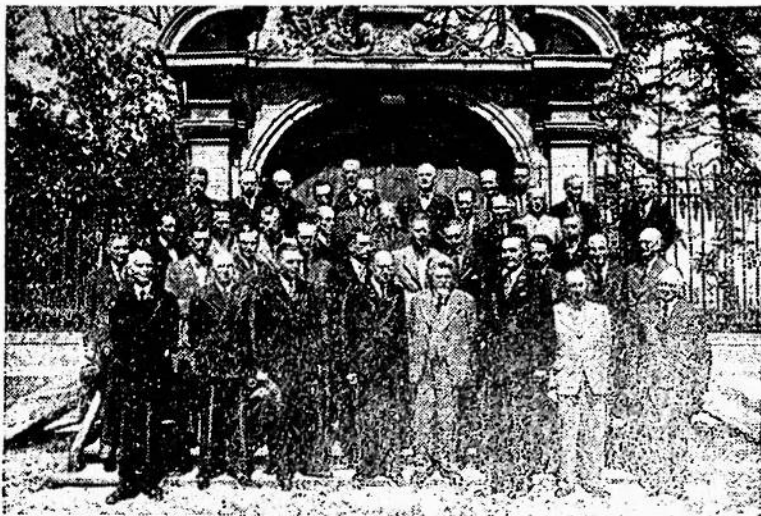
страждали від повіді. І знов треба було мобілізації всіх сил народу. Влада теж прийшла з видатною допомогою. Сотки народних кухонь відкрили ціле Підкарпаття. Переселено 25.000 дітей з бідних околиць у хлібні і, таким чином, врятовано їх від смерті або каліцтва. По всіх містах і містечках ведуть Комітети десятки кухонь для працюючої інтелігенції і робітництва. Зорганізовано допомогу студіюючій молоді. Більше як півмільйона злотих видано на стипендії для університетської молоді, а також стільки для молоді середніх і фахових шкіл, зорганізовано десятки бурс і захоронок.

На окрему згадку заслуговує праця в ділянці освітній і ділянці опіки над молоддю. Вже діють Українські Освітні Товариства. В своїй діяльності нав'язують вони до традицій Просвіти, але рівночасно змагають до того, щоб освітнє діло поставити на модерних основах і зв'язати його з новими вимогами народного життя. Великою річчю в сьогоднішніх воєнних умовах був Краєвий Конкурс Хорів, яким галицьке громадянство вшанувало ювілей Миколи Лисенка. Літньою порою працювало в різних сторонах краю кількадесят відпочинкових таборів молоді — кілька тисяч юнаків і юначок загартувало там свої сили й здоров'я.

Ось кілька заміток про важливішу працю Українського Центрального Комітету. А треба зважити, що все це відбувається в надзвичайно трудних умовах тяжкої війни, війни тотальної, яка давить своїм тягарем не тільки прифронтові полоси, але також запілля і всі без винятку ділянки життя.

Завдання Комітету.

В основному УЦК має подвійні завдання: 1. бути посередником між німецькою владою і українським громадянством та бути його заступництвом на зовні; 2. бути організацією для всього національного життя та ним керувати. На це друге тре-

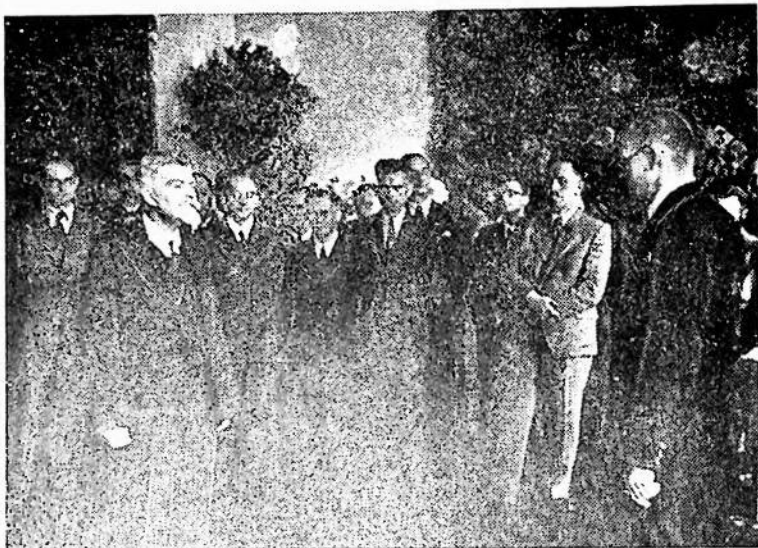

Провід У. Ц. К. і голови У. Д. К. на святоюрській горі.

ба з особливим притиском звернути увагу. Бо щоб УЦК міг з успіхом виконувати ролю посередника і заступника та бути речником думок, бажань і потреб українського громадянства, то передумовою цього є, щоб він був справжньою організацією. Організація — це значить: весь загал громадянства, охоплений одними організаційними рядами, керований одним центром, пройнятий одним духом і одним пляном. Українські Комітети не є виключно інтервенційними бюроами, які мають боронити інтереси того чи іншого громадянина, не є тільки допомогівими установами, де потребуєчий має дістати матеріальну допомогу. Певно — і такими справами займається кожний Український Комітет. Але цілість його завдань не зводиться до тих двох ділянок, бо його завдання куди ширші. Це мусимо спеціально підкреслити, бо ще досі доводиться інколи зустріти погляди, що хотіли б звузити працю Комітетів до тих двох ділянок. Комітет має бути організацією українських громадян, а не бюроам.

Однорічна практика показує зовсім ясно, що українські Комітети тільки там якслід виявляються зі своїх репрезентативних завдань — бути речником, заступником і оборонцем українських людей, — де вони є справжньою організацією, тільки там, де з самого початку громадянство зрозуміло те, що є суттєвим завданням нової організації. І це між іншим самозрозуміле. Бо кожний Комітет має тим більше значення й поваги на зовні, чим сильніше він коріниться в своїм громадянстві, то значить чим більше він є справжньою організацією, яка охоплює весь український загал.

Живемо в тотальній суцільній державі. Тотальна держава намагається охопити все життя при допомозі органів державної влади. В тих умовах роля українського Комітету, як посередника між державою і громадянством українським, є надзвичайно важна й відповідальна. Він мусить безнастанно підтримувати зв'язок з владою і знати своєрідності й закони тотальної системи, щоб повсякчасно вияснювати справи, що їх

Проф. др. В. Сімович вітає Провідника У. Ц. К. в день його імянин від імені укр. учених.

приносить з собою кожний новий день і таким чином у співпраці з владою упорядковувати взаємовідносини між українським громадянством і державними чинниками. Лише в цей спосіб може сьогодні Комітет забезпечити правильний і успішний розвиток українського життя.

Але, щоб Українські Окружні Комітети могли таку роль виконати, мусять бути виконані певні передумови: Комітет і громадянство даної округи мусять бути одно, себто все українське населення і особливо весь громадський актив мусять бути зорганізований для праці в Комітеті. Однорічний досвід показав хіба наявно, що можливості праці громадської є тільки в Комітеті. Поза Комітетом є — наскільки йде про громадську ділянку — тільки або бездільне сидження з заложеними руками й вичікування якихось кращих умовин по війні, або киринницька критикоманія. Бо позитивної й доброзичливої критики Українські Комітети собі можуть тільки бажати

і для неї є досить місця в рамках Комітету.

Та це тільки половина завдань нашої організації. Нас жде ще велетенська праця в ділянці організаційній. Досі в рядах Українських Комітетів знайшлась значна частина громадянства, це переважно активніші елементи, які завжди й у всяких умовах горнуть до організації, бо розуміють її вагу і не вміють ходити одинцем і самотою. Решта загалу — люди менше активні, елементи пасивніші — ще досі зв'язані з організацією досить вільно, або стоять зовсім осторонь. Вони мусять бути притягнені в зорганізовані ряди Комітетів і Освітніх Товариств.

Сьогодні під ніякою умовою не сміємо дозволити собі на пасивне вичікування, бо найвищим наказом є якраз жива активність усього загалу. Ми є свідками, як серед найбільшого розгару війни держави полагджують найважливіші проблеми, а німецькі державні мужи з притиском підкреслюють, що вони серед вій-

ни, не вважаючи на всі її труднощі, формують нову Європу.

А ми мали б чекати з нашими справами аж до кінця війни? Ні, це неможливе, бо живемо якраз у таких часах, коли сьогодні нераз продовж одного дня рішаються речі на десятки, а майже й більше років. І сьогодні один день значить стільки, що майбутніх десять років. Тому кожна втрачена днина це втрата, якої вже більше не відробимо. Ось тому не сміють бути прогайновані

Діти з захоронки вітають Провідника У. Ц. К. в день його ім'янин.

ті можливості в організаційній діяльності, що ми їх сьогодні маємо. Хто сьогодні нарікає, що існуючі можливості є скромні для нас і тим хоче виправдувати свою бездіяльність, той зраджує взагалі брак здібностей до позитивної творчої праці. А хто нарікає на трудні часи й важкі обставини і тим пояснює свою пасивність, той прийшов на цей світ кількадесят літ запізно і той не заслуговує на кращу будучину. Хто сьогодні не може здобути на стільки гарту, щоб серед тяжких умовин во-

енного часу, затиснути зуби, працювати на громадській ниві або боронити стійки, на якій стоїть, той нехай краще відразу зголоситься до приюту старців, навіть якщо він має тільки 25 років. Так зробить ліпше, бо заощадить розчарувань і собі і другим. Для того типу людей сьогодні зовсім мало місця на світі.

На всіх ділянках комітетської організації вдячне поле до праці. Існують просто необмежені можливості взаємодопомоги в усіх відношеннях — так матеріальної як і моральної допомоги своїм співгромадянам. Взаємна допомога у всіх справах — це найбільш почесне завдання людей українських, бо вона допомагає перетримати найтрудніші часи війни, вона підносить людей на душі, скріплює їх морально, вона зміцнює національну спільноту, бо закріплює між людьми ті незримі нитки зв'язку, які держать їх разом і творять з них націю. В нас тих усіх справ ще досі як слід не дооцінюють, а вони мають таке велике значення. Гітлер щороку закликає весь німецький народ до жертв на діло зимової допомоги. І більше йде при цьому про моральну сторінку цієї акції, ніж про матеріальну, бо багата держава легко може з державних фондів відступити на зимову допомогу навіть більше, ніж приносить збірка. Але в такій акції активізуються почуття взаємної приналежності і дух національної спільноти. Ніколи не буде зайвим підкреслювати вагу цієї справи і звернути увагу на можливості, які в тім напрямі дає комітетська організація. Для проведення великого діла взаємодопомоги повинні всі українці стати членами Українських Комітетів.

Об'єднання праці, що існують в Комітетах мають з іншого боку своє значення. Фахово-професійні справи в нас були дуже занедбані через політичні перешкоди польського часу. Сьогодні по усуненню жидів з господарського життя відкриваються можливості зайняти їх місце в містах і містечках. До цього

потрібно зорганізувати на широку скалю фаховий перешкіл українських людей. Бо ж колись врешті мусимо стати народом, який має доволі власних спеців і фахівців. Масовим членством людей по фаху треба підтримувати станові об'єднання й допомогти їм підвищувати кваліфікації різних звань.

Хоч кажуть, що серед війни нема місця на культуру й мистецтво, проте це не може відноситися до українського життя. Мимо війни треба розбуджувати так в інтелігенції, як і простолюддя культурні зацікавлення, треба підвищувати загальний духовий рівень. Тому така важна є освітня праця саме сьогодні. А важніша вона ще й тим, що освітня праця змагає до усупільнення людини, себто до того, щоб її найсильніше зв'язати з другими людьми. Тим то Українські Освітні Товариства висувуються на одно з перших місць у нашій житті. Тисячі УОТ діє вже в краю. А що вони повинні стати масовою організацією всього українського загалу, тому по всіх наших селах і місточках повинно лунати гасло „всі українці до УОТ”, поза УОТ не сміє сапопас ходити ні один українець.

Український Центральний Комітет — це велика організація. Можна сміло сказати, що на західних землях оце вперше діє така велика установа. найбільша з-поміж усіх дотеперішніх. Велика вона так територіальними засягами діяльності, як рівнож велика всеохопністю різних ділянок життя. Того роду організація мусить мати якусь духову підбудову, якийсь духовий цемент, що її держить разом і усупільнює. Не йде тут мова про якусь ідеологію чи політичну доктрину. Живемо в часах великого перелому, коли то пережилися найрізніші політичні доктрини й теорії, перестали мати своє застосування всі дотеперішні мірила, якими громадянин визначав своє відношення до всіх явищ суспільного життя. В горнілі величезної війни й переворотів, що її супроводжують,

створяться нові вартості й нові мірила. І ті з них, які перейдуть найвищу пробу життя, ті запанують і будуть оформлювати майбутнє. Сьогодні йде нам про те, щоб з'ясувати — посількики це в сьогоднішніх умовах взагалі можливе — найважніші засадничі речі, на яких спирається діяльність УЦК.

Основною засадничою поставою УЦК є непартійність тієї організації. Її провід стоїть на становищі, що партійна система організування громадянства вже віджила й сьогодні вона не має ніякого застосування, зокрема не має застосування в наших обставинах; щобільше — в тих умовах, в яких живемо, партійництво несе з собою бациль розкладу, бо воно викликає в нашому житті гризню, колотнечу й незгоду, воно нас не організує, а тільки хаотизує. Воно нас не скріплює — тільки ослаблює. Начальною засадою УЦК є зберегти єдність серед українського народу й відновити внутрішній громадський мир. Бо це страшне нещастя для народу й велика загроза для його будучини, коли люди одної крові і мови боряться між собою зі злістю й фанатизмом найбільш запеклих ворогів, поборюють себе всіма засобами включно до ножів і пістолів, поборюють себе за речі, які сьогодні є щонайменше друго- і третьорядної ваги. Тому організація Українських Комітетів приймає в свої ряди всіх українців без колишніх різниць щодо ідеологічних переконань чи партійних розходжень та дає їм нагоду корисної праці для добра цілого народу.

Коли розглядаємо засадничі речі УЦК належить згадати про українсько-німецьку проблему. Становище УЦК до німецької влади визначається такими твердженнями: сьогоднішня війна ведеться в першу чергу за розгром большевизму. Большевизм і червона Москва — це смертельний ворог України. Український народ під пануванням большевизму був засуджений на національну загибель. Коли сьогодні ні-

мецька збройна сила валить большевизм, то робить це теж і в нашій інтересі. Тому український нарід повинен допомагати Німеччині в цій боротьбі. З цього твердження випливає конечність тісної співпраці українського громадянства і нашої організації з німецькою владою. Така співпраця може вийти тільки на добро обом чинникам. Вона відповідає найбільш основним інтересам українського народу.

Організація Комітету.

Організаційна структура УЦК викладає в короткому ось як:

Український Центральний Комітет діє на терені цілого Генерального Губернаторства. Його правним осідком є Краків, як осідок уряду Г. Г. А що осередок українського життя є Львів, то головна керівна й організаційна праця УЦК розподіляється на Краків і Львів, тому Львів є другим осідком УЦК.

В окружних старостах діють Українські Окружні (Допомогові) Комітети, що свою працю розтягають

на цілу округу. Для легшого охоплення терену Окр. Комітет творить йому підлегли повітові, а в разі потреби, й районів делегатури. В кожній місцевості має УОК свого мужа довір'я. УОТ діє на основі окремих правильників, затверджених Урядом Генерального Губернатора. В УОТ існують дві окремі секції — секція жіноча, як організація жіноцтва, й секція доросту.

На чолі УЦК стоїть Провідник, проф. Володимир Кубійович, його заступником є др. Кость Панківський. В керуванні Центральним Комітетом і веденні його праць має Провід до помочі керманичів відділів та їх заступників. УЦК складається з таких відділів: 1. Президіяльний відділ з правним бюром, діловим керманичем і секретарем, 2. організаційний відділ, 3. фінансовий, 4. відділ суспільної опіки з головною комісією допомоги українському студентству, 5. відділ культурної праці, з головною жіночою секцією, 6. відділ господарський, 7. відділ опіки над молоддю, 8. відділ шкільних справ.

Др. Мирон Коновалець

ДЕЩО ПРО АДМІНІСТРАЦІЙНИЙ УСТРІЙ ГЕНЕРАЛЬНОГО ГУБЕРНАТОРСТВА

НІМЕЦЬКО - ПОЛЬСЬКА ВІЙНА ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Німецько-польська війна тривала, як відома, всього 20 днів. Після її закінчення польська держава перестала існувати. З німецької перемоги скористали Світи, які майже без бою зайняли східні терени б. Польщі, та висунули домагання, щоб землі на схід від Буга і Сяну, цебто етнографічні українські і білоруські терени, прилучити до Світів.

В цій справі між Німеччиною і Світами велися переговори, що закінчилися договором з 20. X. 1939 р., яким устійнено німецько-світські границі інтересів. Вслід за цим територію Польщі поділено на дві частини, одна, цебто землі на захід від рік Буга і Сяну, припала Німеччині; друга, цеб-

то землі на схід від згаданих рік, припала Світам. З цієї частини, що припала Німеччині, деякі терени, а саме: Помор'я, Познаньщину і Горішній Шлеск включено безпосередньо до Райху, з решти земель створено новий державно-політичний твір т. зв. Генеральне Губернаторство для окупованих польських теренів — зчасом змінено цю назву на — Генеральне Губернаторство.

ДЕКРЕТ ФЮРЕРА ПРО СТВОРЕННЯ ГЕНЕРАЛЬНОГО ГУБЕРНАТОРСТВА

Дня 12. жовтня 1939 р. появилася Декрет Фюрера і Райхсканцлера Адольфа Гітлера про адміністрацію окупованих польських теренів. Він постановляв, що зайняті ні-

мецькими військами землі Б. Польщі за винятком тих, які безпосередньо включено до Райху, підпорядковуються генеральному губернаторові. Генеральним губернатором призначений др. Г. Франк, який підлягає виключно і безпосередньо Фюрерові. Службовим осідком ген. губернатора та Правління Ген. Губернаторства є Краків. Генеральне Губернаторство не є безпосередньою складовою частиною Німеччини, від якої відділене митною, валютовою і поліційно-адміністративною границею. Однак воно створює терен інтересів Великонімеччини та є складовою частиною її суверенного засягу, є Прибичним Краєм Великонімеччини.

ПРАВЛІННЯ ГЕНЕРАЛЬНОГО ГУБЕРНАТОРСТВА

Генеральному губернаторові підпорядковані всі ділянки державної адміністрації. Йому теж прислуговує право видавати розпорядки з силою закону. Для ведення адміністративних ділянок генеральний губернатор має Правління Генерального Губернаторства. Перший Державний секретар, що є заступником генерального губернатора, керує працею Правління Генерального Губернаторства та дбає про гармонійну співпрацю усіх його відділів. Йому підпорядковані керівники окремих відділів. Правління Генерального Губернаторства ділиться на Державний секретаріат та Головні відділи. Ці останні це фахові розсрти центрального уряду. В склад Державного Секретаріату входять між іншими Уряд для Законодавства, Уряд для Устійнення Цін та Уряд Територіальних Реформ.

Головні відділи Правління Генерального Губернаторства поділяються на відділи, ці на підвідділи, знов же підвідділи на референтури і підреферентури. Головних відділів є дванадцять, а саме: Внутрішнє Управління, Фінанси, Справедливість, Господарство, Прохарчування і Сільське Господарство, Ліси, Праця, Пропаганда, Наука і Навчання, Будівництво, Залізниця, Пошта.

Які справи належать до цих Відділів?

Внутрішнє Управління — загальна державна адміністрація, самоуправа, поліційні справи, здоровні справи, шляховий рух, ветеринарні справи, спеціальна служба (Зондердінст), будівельна служба (Баудінст).

Фінанси — бюджет і касовість Генерального Губернаторства, загально-фінансові справи, податки, мита, комунальні фінанси.

Справедливість — судівництво, заряд в'язниць, цивільне, кримінальне, міжнародне право.

Господарство — промисел, гірництво, торгівля, ремесло, банки, девізіві справи, зовнішня торгівля, повірництво, комунікація.

Прохарчування і Сільське Господарство — виробництво рільних продуктів, організація торгів, порядкування землею, рільні роботи, головний заряд нерухомостями, водна господарка, кооперація, кредитові справи.

Ліси — лісна адміністрація, лісна господарка, деревна господарка, ловецтво.

Генерал Губернатор
Др. Ханс Франк.

Праця — охорона праці, робітниче право, устійнювання винагород, суспільна опіка, розподіл робочих сил, соціальне забезпечення, забезпечення родин військових, будівельна і мешканева господарка та будівельна поліція.

Пропаганда — культурні справи, преса, пропаганда, фільми і радіо.

Наука і Навчання — виховання і навчання, вселюднє, середнє, фахове шкільництво, заряд бібліотек.

Будівництво — поземне будівництво, будова камінних шляхів, водне будівництво, будівельне право.

Залізниця — весь залізничний рух і завідування залізничним майном.

Пошта — весь поштовий рух і завідування поштовим майном.

ОБЛАСНА (ДИСТРИКТОВА) ВЛАДА

У проводі обласної влади стоїть губернатор (шеф дистрикту). Йому підлягають: шеф Обласного Правління, керівник СС і Поліції та керівники відділів, що їх є десять. Це ті самі відділи, що їх ми перерахували при Центральному Правлінні з тим, що тут нема окремих відділів — Залізничі і Пошти, — с тільки зв'язкові для справ — залізничі і пошти. Компетенції поодиноких відділів є річево аналогічні до компетенцій Головних відділів при Правлінні Генерального

Губернатор Дистрикту Галичина
др. Отто Вехтер

рального Губернаторства, очевидно з тим, що їх терен діяння є тільки дана область.

Генеральне Губернаторство складалося спершу з чотирьох областей (дистриктів), а саме: Краківської, Варшавської, Радомської і Люблинської, по прилученні Галичини — з якої створено окрему Область, Генеральне Губернаторство має п'ять областей.

Окружна влада

Області є поділені на округи (Крайзе). На чолі окружної адміністраційної влади стоїть окружний Староста (Крайсгауптман) — у виділених з округи містах — Міський Староста (Штадтгауптман). Таким виділеним містом у Галичині є Львів, Міський Староста очолює державну адміністрацію округи та веде нагляд над громадами і союзами громад своєї округи. В складі окружної

„адміністраційної“ влади, цебто окружного староста (Крайсгауптманшафт) входять: Уряд Внутрішнього Управління з оцими ділянками праці: справи суверенного характеру, оборот землею, нагляд над громадами, церковні справи, нагляд над ощадно-стевими касами, нагляд над зберіганнями цін, справи спеціальної безпеки, промислова — будівельна — пожежна — лісова, ловецька — водна — здорова — ветеринарнійна поліція, справи населення і суспільної опіки, дороговий рух, справи цивільного стану (Штандесамт), будівельна служба (Баудінст), мешканеві справи (Вонунгсамт). Цьому урядові підлягають безпосередньо: окружний лікар, окружний ветеринар і Мірничий Уряд (Фермесунгсамт) 2) Господарський Уряд, до якого належать теж справи повірничі. 3) Уряд Прохарчування і Сільського Господарства, з такими референтурами: загальні справи, виробництво, порядкування землею і ріпними роботами, 4) Шкільний Уряд, що його очолює шкільний радник (Шульрат), йому підлягає вселюдне і фахове шкільництво округи. Нагляд над шкільництвом виконує шкільний радник за допомогою шкільних інспекторів для німецьких і нєнімецьких шкіл, 5) Уряд Праці (Арбайтсамт) з побічними станицями (Небенштелле) веде реєстрацію працівників та приділ праці, вікінці Скарботі Інспектори, що їм підлягають податкові уряди.

Як помічні органи Окружного Старости діють повітові або міські комісари (Лянд-Штадткомісар). Їх покликує в міру потреби Окружний Староста за згодою губернатора даної області.

Управа Громад

Управа кожної громади (села або міста) знаходиться в руках посадника (Біргермайстра), що його покликають з-поміж тієї національної групи, яка в даній громаді творить більшість населення. Посадник несе повну і виключну відповідальність за громадську управу. Він іменує і відкликає працівників громадської управи. До помочі у веденні громадської управи має він 5—10 дорадників, що їх покликує з-поміж місцевого населення. Посадника і його наступника в громадах, що мають не більше як 20 тисяч мешканців, покликує губернатор на пропозицію окружного старости, в громадах з-понад 20 тис. мешканців, генеральний губернатор. Губернатор може встановити поруч посадників — Міських Старостів, що в його імені виконують нагляд над даною громадою. Надзвірна влада над громадами (окружний або міський староста) може припиняти або касувати розпорядження посадника, як теж видавати власні розпорядження.

Якщо на підставі б. польського устрою були створені збірні громади з вїйтом у проводі, тоді ці постанови мають аналогічне застосування.

Для виконання завдань самоуправи створено в кожній окрузі Союз Громад (Гемайндефербанд). Окружний староста керує адміністрацією Союзу Громад з повною і виключною відповідальністю. До співдіяння в дорадчому характері може він прикликати Виділ Союзу Громад, зложений з 5—20 осіб, замешкалих на терені даного Союзу, зокрема з-поміж посаджників. Члени Виділу виконують свій уряд почесно.

До завдань, що їх має виконувати Союз Громад, належать між іншим: будова і на-права повітових і громадських доріг, під-держка для рільництва, організація фахових шкіл, організування пожежних сторо-жей, опіка про здоровий стан, організуван-ня ошадностевих кас та загально старання про піднесення добробуту населення даної округи.

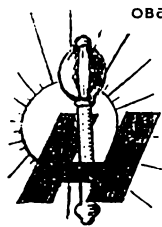
Які закони зобов'язують на терені Генерального Губернаторства!

Правпорядок Генерального Губернаторства опирається на б. польському законодавстві з винятком тих законів, які з хвилею створення Генерального Губернаторства втратили свою правосильність будьто з приводу зміненого державно-політичного стану (конституція і т. п.), будьто які протирічать нововиданим законам чи пак розпорядкам.

Нове право для Генерального Губернаторства видає генерал губернатор шляхом розпорядків, що з'являються в Деннику Розпорядків Генерального Губернаторства, і це у двох виданнях — німецько-українському і німецько-польському, при чому автентичний є німецький текст.

І. Кришкешч

ПРОЦЕС ТВОРЕННЯ СУСПІЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІЇ

ова світова війна стру-снула Європу та всі інші країни світу і принесла незвичайні зміни в усьому господарському, культурно-му і політичному житті. Военні потрясення пройшли також на наших землях і ми є свідками тих подій, про які ніхто й не думав. У внутрішньому нашому побуті найважливіша зміна в тому, що занепали цілком партії, на які наше громадянство ділилося ще в 1939 р., а весь провід знайшовся в руках Українського Центрального Комітету і його провідника. Ідемо до того, щоб усе наше життя об'єднати в одній організації і повести його одним шляхом. Серед таких історичних подій бажано на цьому місці розглянути, як виглядав наш провід у минулому, в історії України.

НАЙСТАРШІ З РОДУ

В найдавнішій добі історичного життя України громадську організацію творили роди і племена. Рід —

це велика родина, що обіймала кілька десятків людей, мала свою окрему оселю, свої ріллі, пасовиська, ловецькі терени і все господарство. Рід творив невелику, але сильно зв'язану групу, з'єднану зв'язками крові і спільними інтересами. Підчас війни члени роду виступали разом, як один бойовий відділ, свідомий того, що бореться за свою оселю, майно, своїх дітей. Провід над родом був у руках найстаршого з роду — батька чи діда. Звали його старцем або старшиною. Він мав у своєму роді необмежену владу: керував усім господарством, розподіляв працю й обов'язки між усіма членами родини, нагороджував і карав їх, рішав про подружжя синів і доньок, вів рід так, щоб забезпечити йому силу, добробут і значення. Останки такої широкої влади батька ще й тепер можемо зустріти у деяких селянських родинах, де панують дивні старосвітські звичаї, — що навіть дорослі сини піддаються волі батька. В давніх часах влада старшини роду була основою суспільного ладу. Рід шанував свого батька навіть після його смерті; померлі предки були опікунами роду і в поганських часах ро-

дина складала їм жертви, як богам. Рід шанував пам'ять своїх давніх старшин і свою працю зв'язував з їх трудами і зусиллями.

Більшу групу творило плем'я. До племена належало населення якоїсь околиці, зв'язане спільними господарськими справами, побутом, мовою, релігією. Теперішні карпатські племена гуцулів, бойків, лемків — це останки племінних груп з давніх часів. Провід у племені мав князь. Племінні князі не походили з якихсь високопоставлених родів чи династій, — це були старшини родів, що завдяки своєму талантові, зручності та іншим особистим прикметам вибились на керівне становище. Племінний князь не мав необмеженої влади; він був залежний від віча, тобто ради старших родів, що забирали голос у всіх важливих справах. Віче могло також князя усунути. Тільки підчас війни, коли небезпека вимагала єдності, влада князя зростала і він самостійно вирішував усі справи. Деколи після воєнного походу він затримував свою владу. Племінні князі виходили з народу, були тісно зв'язані з своїм племенем, служили йому і працювали для його добра. Найдавніший літопис оповідає, як деревляни, мешканці Полісся, славили своїх князів: „Це добрі князі, вони збагатили деревлянську землю“. Такі добрі князі зберігалися довго в пам'яті і традиціях племена.

Влада племінних князів була слаба і нетривка. Віче беззастанно мішалось до різних справ князя і цим самим не давало йому змоги розвинути ширшу діяльність. Старшини родів нерозумно з власної амбіції або заздрости поборювали князя, бажаючи зайняти його місце. Часто приходило до відкритої боротьби у племені. Через слабкість проводу племінні держави приходили до розбиття і занепаду. Арабський письменник Масуді оповідає про могутню державу волинян, що дійшла до сили під проводом свого князя, — „але пізніше пішла незгода між на-

родом, пропав лад, вони поділилися на племена, кожне плем'я обрало собі князя“, — так велика держава упала внаслідок відсутності єдиного проводу.

КНЯЗЬ І ДРУЖИНА

Інакше був організований провід у Київській державі. Влада перших князів спиралася на збройну силу. Князь мав своє військо, дружину, що складалася з найманих воєнків, найбільше скандинавських варягів. Силами дружин київські князі покорили різні племена і з'єднали їх в одну державу. Дружина служила їм також для організації управи і ладу в країні. У перших часах тільки гострими засобами можна було утримати у послусі непокірні племена і привчити їх до пошани влади. Щоб добути податок, князі разом з дружиною виїжджали в оселі і так довго „примучували“ людей, аж поки не зберуть весь призначений контингент. Бунтівничі племена карали мечем і огнем.

Пізніше характер влади змінився. Народ поволі зжився з державою. Племена залишили змагання до окремішності і піддалися під владу Києва. Вже не було потреби мати найманих військ, щоб підтримувати лад і порядок. Владу князя шанували тому, що князь був володарем, начальником держави. Князівська влада була для всіх samozрозуміла. Коли в якій землі не стало князя, земля чим скоріше старалася добути собі нового князя, бо без князя в країні наступала повна анархія. Підчас воєнного походу бояри особливо охороняли свого князя, щоб його не зустріла яка небезпека. Галицькі бояри не пустили молодого Яросла-

ва Осмомисла до бою: „Ти один князь у нас і, якби тобі що сталося, що ми робили б”.

ВІРНІ АЖ ДО СМЕРТИ

Розвинулося тоді почування вірності супроти князя. Коли молодий князь Данило мусів залишити свою землю, за ним пішли всі бояри його батька Романа, пішли, не вагаючись, хоч і залишили свої уряди, землі й усі достатки. Коли ж знову Данило йшов добувати Галич і питався свого війська: „Чи будете мені вірні, щоб я йшов на ворогів моїх?” — військо відповіло: „Вірні ми Богові і тобі, нашому володареві, йди з божою поміччю!” Вірний лицар не залишає князя в небезпеці й не оди, а йде з ним скрізь і боронить свого володаря. Перед боем лицарі з'являлися до князя і заявляли йому: „Батьку, хочемо голови наші скласти за тебе!” Галичани в бою кричать: „Не погубимо чести князя свого!”. Вірність князеві — це справа лицарської чести.

Ідею вірності князеві плекала князівська дружина. У цій лицарській організації вирішальне слово мали „великі” бояри, що вели провід у війську й адміністрації, але до дружини належали також „малі”, службові бояри, для яких війна була постійним ремеслом, а також боярська молодь, що під проводом досвідчених войовників училася військового лицарства. Дружина скупчувала у собі найцінніші елементи громадянства і зорганізованою масою підтримувала князівську владу. Князь в кожній потребі міг рахувати на допомогу дружини.

КНЯЗЬ І ГРОМАДА

Князь мав дуже широку владу: він призначав закони, керував управою і судом, стояв на чолі війська, організував фінанси, господарство, керував закордонною політикою і т. ін. Князь був представником країни

і народу. Але ця велика влада накладала на князя немало обов'язки. Всі визначні князі були свідомі того, що вони мають не тільки володарювати, але й своїй державі служити. Володимир Великий багато часу присвячував на те, щоб з видними членами дружини радити „про устрій землі, закони і військові справи”.

Ярослав Мудрий у своєму заповіті нагадував синам, щоб жили у згоді і святості, бо інакше упаде їх держава. Володимир Мономах у своїм „Почуванні дітям” говорить багато про обов'язки князя. Князь повинен сам особисто доглядати всяких державних справ! „В дому не лінуються, але всього самі догляньте, не спускайтеся на управителя, ні на слугу. Коли виходите на війну, не дивіться на воєводів, самі сторожі розставляйте, лягайте тоді, як забезпечите все військо. Коли їдете по своїх землях, не дозволяйте своїй дружині робити кривди ні своїм, ні чужим, ні по полях, ні в господарстві, щоб вас не проклинали. Не дозволяйте сильним нищити людей, самі розсудіть справу вдовіці...” Князь повинен бути добрим господарем і опікуном усіх своїх підданих.

У всіх важливих справах князь мав обов'язок вислухати голос „думи” прибічної ради. До думи належали визначні члени дружини та інші представники верхів громадянства. Існування думи не спиралося на ніякому законі чи іншій постанові, але звичаєве право вимагало, щоб князь скликав значніших громадян народу. Це відносилось особливо до дружини. Дружина була підпорою князя і князь мав моральний обов'язок знайомити дружинників з державними справами і своїми планами. Це була нелишена умова, що зобов'язувала обидві сторони. Дума давала князеві нагоду пізнати погляди гро-

мадянства, бо з уст дорадників князь дізнався, які бажання і потреби має народ. Князі, що не скликали думи, зустрічалися з ремствуванням з боку громади.

На взаємному довірі між князем і народом тримався весь державний лад. Коли одна з сторін порушувала цей порядок, в державі наступало безладдя. Це було тоді, коли князь легковажив раду дружини і намагався самовладно вести державу. А ще частіше, — коли могутні бояри бунтувалися проти князя і хотіли присвоїти собі владу — як це бувало в Галичині. Інколи, в часі такої ворохібни, посередником ставала народна рада — віче, що розсуджувало справу між князем і вельможами. Віче часом усувало нездалого князя і вибирало іншого, часом судило і карало бояр — ворохібників. Але таке втручання віча — це вже була ознака занепаду проводу. Віче до найбільшого значення дійшло у Києві в XII — XIII ст., тоді, коли не було славних енергійних князів; тоді й Київська держава почала занепадати. Інакше було в Галицько-Волинській

під чужими князями

Коли Київська і Галицько-Волинська держава занепади, Україна дісталася під владу чужих народів. Український народ втратив свій державний провід, що від давніх століть керував усім життям. Україна залишилася без своєї національної влади. Тепер найважливішим питанням

було, чи українське громадянство зуміє створити собі новий національний провід.

Більша частина українських земель дісталася під владу Литовського великого князівства. Литовська держава знаходилася під впливом української культури і вороже до України не ставилася. Литовські князі не втручалися у внутрішні справи українських земель і залишили їм деяку автономію. Провідною клясою залишилися князі й вельможі, що походили з давніх українських родів. Вони мали у своїх руках великі землі, мали право утримувати своє військо, належали до прибічної ради литовських великих князів. Тому їх значення було досить велике. Все громадянство признавало їх провід, вони брали під свій протекторат міста, церкви, монастирі, школи, опікувалися культурним життям, уважалися оборонцями всього народу. Особливо заслужили князі Острозькі — батько Константин, що зорганізував оборону України від татар, і син того ж імені, що заснував Острозьку Академію. Українська аристократія вела завзяту боротьбу проти польських впливів у великому князівстві й особливо гостро виступала проти унії з Польщею. Але провід українських панів усе таки не вистачав для організації українського життя. Українські вельможі не створили постійного політичного ні культурного центру, не мали офіційного пляну більшости; їх заходи мали все принагідний характер, — а самі скоро знеохочувалися невдачами. І ще більше — коли прийшов сильний наступ поляків, українська аристократія покинула свій народ, прийняла латинський обряд і перейшла до польського табору.

БРАТСТВА У ПРОВІДІ

Галичина і Холмщина, після занепаду Галицько - Волинської держави, дісталися під владу Польщі. Пізніше і Наддніпрянщина попала в руки поляків. Шляхта, що мала провід у польській державі, вважала українські землі колонізаційним тереном і намагалася опанувати їх економічно й культурно. Оборонців українських державних традицій винищено, їх землі забрали поляки, по містах наставлено польські органи влади, українців обмежувано в господарській діяльності, в промисловості й торгівлі. Українська церква, що захищала давню культуру, попала під важкий гніт і переслідування. Серед таких важких обставин український народ довго перебував без ніякого національного проводу.

Щойно в XVI ст. повстала нова національна організація — братства. Вони існували від непам'ятних часів, але спершу мали тільки релігійну мету опікуватися церквою і її землями, утримувати священика, дбати про богослужбу і т. п. Але коли міста дійшли до більшого добробуту й культури, міщани почали перетворювати свої братства на установи з широкими культурними й політичними завданнями. Вони зайнялися організацією міщанства, творили каси для незаможних членів, взяли у свою опіку ремісників і купців, обороняли українське населення від гніту польських магистратів. Одночасно з тим дбали про те, щоб підняти українську церкву з занепаду. На першому місці стояло Львівське братство при церкві Успення. Воно з успіхом вело боротьбу проти самоволі уряду і своїми заходами обновило львівське єпископство, що перше було знищене поляками. Пізніше Львівське братство розвинуло широку культурну діяльність, заснувало у Львові середню школу, яка стала огнищем освіти, заснувало друкарню і відкрило при ній видавництво книжок, що обслуговувало всю Україну.

Під впливом Львова постав цілий ряд братств у різних містах і містечках Галичини, далі на Холмщині, Поділлі, Волині, врешті і в Києві. Братства стояли між собою у живих зв'язках, вели листування у різних справах, допомагали одне одному в усяких потребах. Витворилася ціла мережа організацій, зв'язаних одною ідеєю оборони прав народу. Братський рух вніс нове життя у літературу, — появилися такі визначні письменники, як Іван Вишенський, Мелетій Смотрицький, Йов Ворецький і інші. Братства мали великий вплив на маси, поширювали серед них освіту й національну свідомість. Витворилася громадська opinia, що мала велику силу і значення. Так братства утворили національний провід.

Але цей провід мав також деякі хиби. Братська організація не створила ніякого постійного осередка, чи центрального органу. Львівське братство мало передове становище, але це не був зорганізований провід. Братства не спромоглися об'єднатися в один союз, бо не відбулося навіть ні єдиного загального з'їзду всіх братств. Не було також одноцільного пляну праці, кожне братство мусило саме вирішувати різні важкі справи. Якщо були на місці енергійні люди, то організація йшла успішно; але неодноразово братство занепадало через недостачу добрих провідників. Навіть у діяльності Львівського братства бували довгі часи занепаду і бездіяльності. Хибою братського руху було й те, що вів боротьбу з єпископами. Правда, православна церква перебувала тоді у розладі і багато було невідповідних владик, — але церковна єрархія все таки мала свій вплив серед народу, а братства цей вплив підкопували. Через таку політику братств виникли унійні змагання частини духовенства і почалася довготривала релігійна боротьба. Ці хиби й помилки братств були причиною того, що вони пізніше втратили свій вплив серед укра-

їнського громадянства. Це принесло шкоду в суспільному житті, бо знову треба було творити новий провід.

ДВА МИТРОПОЛИТИ

Нову національну організацію пробували створити українські єпископи. У православної церкви таке становище добув собі митрополит Петро Могила. Він бачив негативні сторони братського руху, а передусім те, що

кожне братство саме по-своєму вирішувало справи віри і церковної організації. Церкві потрібне було одноцільне керівництво, яке повинні були здійснювати єпископи і священники. Могила подбав про те, щоб виховати освічене духовенство. Цією справою зайнялася Київська Академія, яку Могила наново зорганізував і надав їй практичний напрямок. Зі школи мали виходити добрі проповідники, учителі, письменники. Щоб усунути з церковного життя всяку самовільність, Могила видав друком ряд добрих церковних книжок, що докладно вияснювали справи віри, обрядів і інших релігійних питань; громадяни не потребували вже самі шукати відповідей на питання, що їх непокоїли, а знаходили готові рішення у цих книгах. Гурт співробітників Могилі і людей, що виїхали з його школи, разом творили зорганізовану групу, яка свідомо керувала релігійним життям. В уніятській церкві подібну суцільну організацію створив митрополит Рутський, який брав собі за взір римо-католицьку церкву і старався увести всюди західний лад і дисципліну.

Але обидві організації, і уніятська, і православна мали з природи речі тісно віросповідний-конфесійний характер, були заглиблені у свої власні релігійні інтереси, і мало цікавилися

ширшими культурними чи політичними справами. До того ж вони вели між собою завзяту боротьбу і самі розбивали єдність народу. З таких причин церковний провід не виріс у загальнонаціональний.

СІЧОВЕ НАРОДОПРАВСТВО

Новий національний провід створило Запорізьке Військо. Ця організація вийшла з народних низів. Коли польська шляхта закріпила свою владу над українським селянством, коли селяни втратили землю, то дісталися під суд пана і мусіли виконувати важку панщину, — життя стало таке безнадійне, що більш енергійні одиниці кидали свої села і йшли далеко, світза-очі, у вільні наддніпрянські степи. Там вони творили вільний стан, званий козаками. Перші козаки йшли у „дикі поля“ невеликими ватагами, по два десятки людей, під проводом отаманів. У степу вони займалися ловами, рибальством, скотарством і відбивалися від наїздів татар. Татарська небезпека примусила їх шукати захисту на Дніпрових островах і зорганізуватися по-військовому. Так постала запорізька Січ. Далеко від широкого світу, незалежно від чужинних впливів, розвивалося народне життя. Устрій Запоріжжя був суто демократичний. Найвищу владу мала козацька рада, на якій всі козаки мали рівний голос. Рада вирішувала всі справи організаційні, господарські, військові, обирала гетьмана і старшину. Січова демократія була дуже недовірлива й підзорлива, при найменшому закиді ставила старшин під суд і часто карала їх смертю. Виконавчу владу мав гетьман. Під час воєнного походу його влада необмежена, — мав право вирішувати про кожного козака. Всі його накази виконували без протесту. Але коли гетьман в чомунебудь провинився, збиралася рада, судила його і скидала з гетьманства, а часом і засуджувала на смерть. Це було хибно

запорізького устрою: не могла закріпитися ніяка сильніша влада.

З Запоріжжя козаччина перейшла в міста і села Наддніпрянщини і тут увійшла в зв'язки з селянством, міщанством і шляхтою. У війнах з Польщею козаки заступалися за права народу і тим почали добувати собі провідне становище в громадянстві.

ГЕТЬМАН

Козацький провід здобув собі остаточно перемогу у революції 1648 р. Українська армія, зорганізована з народних мас, під проводом Богдана Хмельницького закріпила козацький устрій у Наддні-

прянщині. Організація прозоду проходила деякі переміни. Спершу були спроби увести в цілості запорозький лад: відбувалася велика „генеральна” рада, що вирішувала всі справи; всі старшинські становища були залежні від ради. Але на таких великих зборищах, де сходилося по кілька і кільканадцять тисяч народу, справжні наради були неможливі, а раду опановували нероздеструктивні, анархічні елементи. Тому пізніше Хмельницький скликав загальну раду тільки для політичних маніфестацій, як нпр., Переяславську раду 1654 р. Дійсне керівництво державними справами вела рада старшин, що збиралася для вирішення важливих питань внутрішньої і закордонної політики. Козацька Старшина — це була провідна верства тодішнього громадянства; до неї належали вибрані одиниці з січовиків, реєстрованих козаків, міщанства, шляхти. Але раду старшин очолював і вирішальний провід мав сам гетьман Богдан Хмельницький. Він вирішував найбільш скomпліковані питання соціального і господарсько-

го життя, адміністрації і війська, міжнародних зв'язків, миру і війни, провідних ліній усієї політики. Перед його генієм і авторитетом схилялися всі голови.

При кінці життя Хмельницького виникло питання, як зорганізувати провід після смерти гетьмана. Сам Хмельницький, знаючи з досвіду Польщі, які небезпеки ховає у собі елекція, вільний вибір володаря, — прихилився до думки, щоб віддати владу одному із своїх синів; спочатку він готував на наслідника старшого сина, Тимоша, а коли той поляг у молдавській війні, то схилив старшину обрати гетьманом молодого Юрія. Так мала постати на Україні спадщинна монархія.

Але ці пляни не утрималися. Син Богдана Хмельницького не був такою талановитою людиною, як батько, і не міг добути собі авторитету. Провід держави взяла у свої руки начальна старшина і з-посеред себе почала обирати гетьманів. Через те гетьмани стали залежні від старшинських кіл і мусіли вести політику відповідно до їх вимог. Серед старшин виявилися пізніше різні люди і різні групи, що вели між собою боротьбу за владу і через те авторитет гетьмана став ще менший. До того ж Московщина все важче пригнічувала Гетьманщину і українська влада не могла здійснювати свobodно своїх плянів.

Все такі козацька доба мала велике значення для організації українського провodu. Сам нарід, — народні низи створили свою державну владу, закріпили її й обороняли від ворожих наступів. Широки маси зрозуміли вагу державного життя, брали у ньому участь, були горді із своїх осягів. Провід зрісся глибоко з народом.

Гетьманській владі піддавалася також Січ. Бували на Січі анархічні елементи, що бажали зробити Запоріжжя окремою республікою, причому покликалися на давні традиції

запорізького війська; але „запорізькі вольності“ були замалою територією, щоб могли бути основою для незалежного державного життя. Тому політично більш освічені запорожці, хоч й обороняли самоуправу Січі, але визнавали провід гетьмана над собою. Так підчас виступу Мазепи проти Москви січовики під його проводом ішли проти царських військ.

Після занепаду Гетьманщини українське громадянство знову довгий час залишилося без національного проводу. На Наддніпрянщині довго ще жили козацькі традиції і нарід у своїх гайдамацьких повстаннях намагався створити собі провід на зразок запорожців. Деякий вплив мала також православна церква, у східних землях, а в західних греко-католицька, але цей провід обмежувався релігійними справами, а зрештою церква була залежна від чужої державної влади.

ДВІ ВЕЛИКІ РАДИ

Революція 1848 р., яку звали „весною народів“, довела в Галичині до утворення нової національної організації під назвою Головної Руської Ради. Провід взяла в свої руки інтелігенція, але Рада відкрила широкий доступ для міщанства, а також для селянства, що саме тоді одержало волю від панщини. Рада зорганізувала 40 відділів у провінціальних містах і таким чином охопила своєю діяльністю все політичне і культурне життя країни. Рада вела консеквентну боротьбу з польськими впливами, домагалася утворити окрему адміністративну одиницю з українських земель в Австрії, почала творити українське військо, організувати школи, обороняла селян від гніту панів і ін. Це була перша суто національна організація в Галичині, провід якої визнавав увесь народ.

В 1860-тих роках почали творитись партії, що згодом добули собі вплив на національно-політичне життя. Партії розбили громадянство на цілий ряд груп, нічим з собою не зв'язаних, що проводили свої окремі інтереси; кожна партія проголошувала, що тільки вона є справжнім представником народу. Інколи були спроби утворити об'єднане представництво всіх партій—(напр. Міжпартійну Раду), але такий провід ніколи не мав сильної езекутиви.

В 1917—18 р., в часі розкладу Росії і Австрії, зорганізувалася знову Українська Держава. Державний провід витворився із об'єднань партій, що утворили в Києві Центральну Раду, у Львові Національну Раду. Але партії не залишили боротьби між собою і кожна з них намагалася взяти у свої руки український уряд. Через те Україна не могла сконсолідуватися і Українська Держава упала під наступами Польщі й Московщини.

ДЛЯ ГАРНИХ
ПАНЬ і
ЕЛЕГАНТНИХ
ПАНІВ

П А Р Ф У М И
КОЛЬОНСЬКІ ВОДИ
КРЕМИ, ПУДРИ
й ін. КОСМЕТИКУ

в великому виборі поручає

„КАРМЕН“

Парфумерія

власн. Кордуба

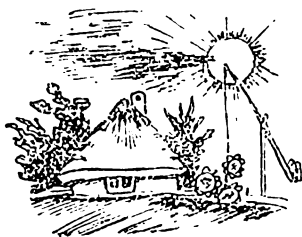
Львів, вул. Вінерштраєс Ч. 51

О. Бабій

Рідне село

Так, аж тепер, як я тебе покинув,
І в чужину пішов, де й сонце блідне,
Я полюбив мою сільську хатину,
Як і тебе, село підгірське, рідне.
І ось щодня, коли в холодних стінах

У горіді понурому, чужому
Лічу години, в час, як ніч осіння
Нагадус, що я у світі всьому
Для всіх чужий, що Бог мене лиш знає —
Я згадую село на тім Підгір'ї,
Де навіть сонце все ясніше сяє,
Ніж на вигнанні на чужім подвір'ї
Далеко ти від мене, гей далеско!...
Нас розділяють гори й сіль кордонів,
Але чи ж серце відділити легко
Від рідного села, своїх загонів!
Таке ти просте, і мале, і бідне,
С е р е д н е звешся — так звичайно, просто,
Та в цілім світі ти для мене рідне,
Бо ти — колиска мого духа й зросту.
Далеко ген на півдні, за лісами,
За хмарами шпилі Карпат синіють.
З тих гір ріка долинами, ярами
Невпинно котить срібло хвиль, як мрію.
Та річка все з вітрами на розмові,
Розказус, що сталось у Бескиді,
А вітер будить радість в серці, в крові
І усмішку вже й на старечім виді
Крилом невидним знову воскресляє,
Вертає мільц душі синам Підгір'я,
Любити світ звірених навчас,
Радіти ж — тих, що в щастя вже не вірять.

А води там у ріках підкарпатських
Такі, що я, п'ючи вино в чужині,
За джерелом тим тужу, що на братських
Лугах пливе край лісу по долині.
За джерелом, за водами поточків,
Що пропливають поміж квіттям, зіллям,
Де, головки схиляючи, дзвіночки
Любуються собою, бо у хвилях
Красу свою всю бачать, свіжу вроду.
Зате весною, в бурю, наче море,
Маленька річка розливає воду,
Приносить бойкам голод, смуток, горе...
Тоді Підгір'я повинню залите.
Пливуть рікою і стогі й хижини,
І не один син гір, що прагне жити,
У капамутних водах-хвилях гине.
І ось така ріка пливе й край хати,
Де перший раз я світ побачив Божий,
І попід сад, де я любив сідати
Малим хлоп'ям у день погідний гожий.
На берегах тісі річки пас я
Колісь черідку й тут поміж куцями
Мого дитинства вітра пронеслися
В веселому гурті із пастухами.
А пастухом тут бути не нещастя:

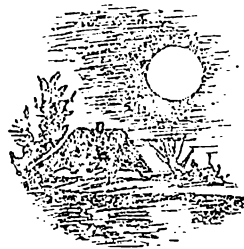
Хай всі стада самі шукають паші,
А ми вганяєм — де й куди удасться,
Вишукуєм у лозах гнізда пташі,
То ловимо плотичок на вудило,
То, скинувши брудні сорочинята,
В ріку пірнувши, плаваємо мило

Укупці хлопці голі і дівчата.
Аж доки з хат не надблизить наш тато,
Не насварить і не наб'є лозою
За те, що десь корова сорочата
Пасе чужу пшеницю за рікою.

І хоч мене у світ все гнала туга,
Ген до людей, до міста і до світла,
Хоч я в книжках шукав поживи духа,
І мудрість першу, що в душі розквітла,
З побожного спивав я календаря,
У тих кущах, де пильнував я стадо, —
То нині я в думках і серці маю,
Що пастухом я знову став би радо.
Пізнав я в місті, що багато „лчених“
Ще менше знають, як пастух по селах,
Що не душа глибока в них, а жмені,
Захланні тільки все на гріш і келих.
Я аж тепер пізнав, що більше горя
У кам'яних містах, ніж в селах сонних,
Де квіти, ліс нам правди всі говорять,
І де земля дає душі закони.
І де душа — як та квітниста нива,
Понад якою жайворон співає,
Де лісу і колося шум у живня
Вмирати й жить спокійно нас навчас.
Над річкою мій сад коло хатини:
Дві яблуні старі, широколисті,
І соняшники над похилим тином
До сонця хилять головки злотисті.
У тім саді гудуть хрущі весною
І пахне міцно грядка руті й м'яти,
А за садом оркестрою гучною
Рід жаб'ячий виконує кантати
У честь весни і матінки-природи.
Ах, радо я покинув би концерти,
Щоб чути, як хор жаб свій гимн виводить
У честь життя й любови, а не смерті.
Колись, давно вже, ввечері у літі
Моя матуся, сівши край порога,
Мене навчала, як то жити в світі
І як любити і людей і Бога.
Було, мене як до грудей пригорне,
Розказує знай казку позабуту —
Чому тавро на місяцеві чорне:
Брат брата вбив і Бог ось за покуту

Убийника взяв за великий злочин
На місяць той і вічно він там буде;
А зорі всі, то душечки діточі,
Яким десь кривди учинили люди,
Бо сироти були ті бідні діти,
І Бог тепер дітей тих в нагороду
В зірки змінив, щоб там могли ясніти
Над світом всім від заходу до сходу.
І матінка, кінчаючи розмову,
Молитви шепче, мовить так словами:
— Молися сину, щоб в цю нічку знову
Всі янголи опікувались нами.
Бувало, як у хаті я молюся,
Мені здавалось, що ось Божа Мати
Всміхасться ласкаво до матусі
Із образу в кутку старої хати.
Хатина та, старесенька, столітня,
Похилена, як гриб старий, осінній.

В маленьких вікнах сонце тільки з півдня
На час короткий розганяє тіні.
В хатині тій земля замість долівки,
Від старости спорохнявілі лави,
У снігах вліті із гнізда кривічки
Ластівочки розспівані, цікаві
Все заглядають, хто виходить з хати,
Чи не несе для них окрушків хліба...
Нераз в світлицю гість влетить крипатий
І крильцями видзвонює по шибках.
Колись мені матуся говорила,
Щоб ластівку ту випустить на волю,
Бо жити хоче навіть пташка мила,
Не треба пташці задавати болю.
Гей, мати рідна, голубину душу
Ти в грудях мала і мені лишила,
Та я міцним і дужим бути мушу —
Між хижакками голуб жить не в силах.

Ростислав Єндик

РАСОВІСТЬ

Поняття расовість уживають сьогодні в нас або неясно, або неповно, або навіть зовсім хибно. Говорять, наприклад, що ми, українці, належимо до білої раси в протиставленні до таких монголів, що належать до жовтої раси. Але при цьому забувають, що саме серед білої „раси“ зустрічаємо так багато осібників з різним виглядом, яких під жадною умовою не можна зібрати під один збірний образ, що навіть не треба при цьому розглядати цілого континенту, а тільки одну країну або й одну її область. Ще частіше навіть мішають расовість і народність та говорять про українську, німецьку, французьку і т. д. расу, забуваючи про неспіввимірність обох понять: при розгляді народу беремо на увагу спільність мови, культури, традиції, побуту і т. д., при розгляді раси тілесні й духові притаманності. Вже підчас цієї війни не раз і не два доводиться слухати про слов'янську

або германську расу. Але і це не слушно, бо і в цьому випадку йде про спільне мовне походження, яке не тотожне з теперішнім виглядом слов'ян або герман. Чи ж якийсь зрусифікований монгол або фін низького росту з широким обличчям, кирпатим носом і жовтою шкірою, може бути подібний до українця, нехай що він говорить буде по-московськи, отже мовою, зближеною до української?

Раса — основне поняття антропології, науки про людину в її тілесному і духовому зрізничуванні, є передусім природничим поняттям. Відрізнювання одної природної одиниці від другої спирається головне на таких властивостях, як ріст, будова тулуба, форма голови й обличчя, колір волосся й очей, тощо. При цьому виступає ще один момент, щоб ці прикмети могли бути расові: вони мусять бути спадщинні, мусять задержати постійність і переходити не-

Нордійська раса

Середземноморська раса

змінно з покоління в покоління. Наприклад, карликів не будемо виділювати в якусь осібну расу, бо їх ріст є вислідом хворобливого закладення внутрішніх соків тіла, а по усуненні причин такого хворобливого стану вигляд людини стає зовсім нормальний. З цього випливає, що нема на світі такої людської громади, раси, що говорила б одною мовою або належала б до одної держави чи релігії і мала б той самий спадщинний вигляд, це значить, що приналежні до неї люди при схрещеннях одних з одними давали б тільки подібних до себе. Кожна сучасна людська громада є мішаниною кількох рас з відмінним виглядом. Так є на цілому світі, так є і в Європі.

Європейських рас нараховують сьогодні чотири, якщо не брати на увагу похідних форм, які повстали внаслідок схрещення одної раси з другою та є по суті мішанцями першого або другого ступеня:

1) північна раса: високий ріст, довга голова, вузьке лице з міцним, вперед висуненим підборіддям,

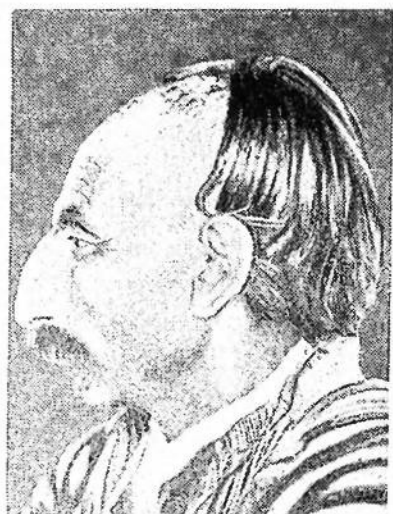
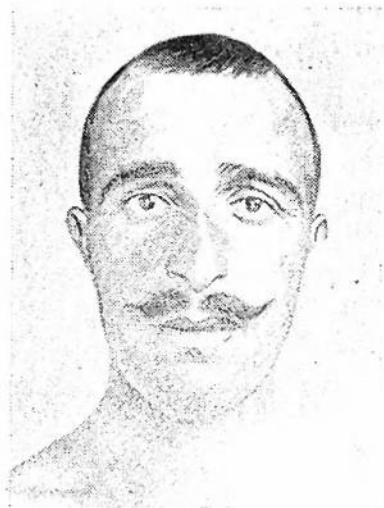
вузький ніс з високим коренем носа, м'яке, хвилясте і біляве волосся, блакитні очі, худорлява будова тіла — ось головні прикмети цієї раси;

2) середземноморська раса: низький ріст, довга голова, середньо довге обличчя з мірно висуненим підборіддям, вузький ніс з високим коренем, що часто на живій людині сполучається з чоловічими частями і творить так званий „грецький“ ніс, м'яке просте або легко хвилясте темне або чорне волосся, чорні очі, притемнена шкіра, жирна будова тіла — це головні притаманності людей цієї раси;

3) арменіодна раса: високий ріст, коротка, тобто кругла голова з неначе обтятою задньою частиною, вузьке, з клиноватою формою обличчя, великий, м'ясистий і закривлений ніс, кучеряве чорне, часом аж з „синявим“ відтінком волосся, чорні очі, смагла шкіра і дужа будова тіла;

4) східна раса: низький ріст, круглява голова, широке плескате лице, короткий, злегка кирпатий ніс з широким хребтом, тверде, просте во-

Арменіодна раса

Східна раса

лосся з темним відтінком, темні очі, жовтява шкіра, дуже будова тіла.

Як уже сказано, схрещення одної раси з другою витворює мішанця, який при заіснуванні точно означених умов може залишитися устійненою формою. Найважливішими моментами при повстанні мішанця є час, географічна ізоляція і добір: час, бо зміна спадщинних прикмет є дуже мала та й то відбувається в добах, а може навіть в епохах; географічна ізоляція, бо сутик двох засадничих рас мусить бути одноразовий, щоб щораз нові домішки не заколочували мішанця першого ступеня і не перетворювали його в мішанця другого, третього і т. д. ступеня; добір, бо зі схрещення повинні вдержуватися при житті тільки точно означені осібники, в нашім випадку такі, що найбільше відповідають майбутньому устійненому мішанцеві.

Зі схрещення північної й арменодної раси повсталала мішана динарська форма, яка замешкує головню наші землі. Але це не значить, що

динарці творять всюди переважну частину людности, бо, наприклад, біля Галича, на Волині, на південній Кубані і в північно-західній Київщині висувається на чоло нордійська раса, над долішнім Дністром і Дніпром — середземноморська, в Криму ж знову арменодна.

Раси, як природні твори, є з природничого боку рівні одні одним. Але не так воно, якщо підходити до справи з соціологічного боку. Сила народу залежить від його расової чистоти, бо серед людей тієї самої раси існує повне зрозуміння, тим самим і гармонія чинів, а між расами — порозуміння, тобто більша або менша згода щодо одиничних явищ. Тому треба плекати в нації найчисленнішу расу, щоб у той спосіб доводити до якнайбільшої координації її діяльности. Плекання раси відбувається через подружжя, тим то наші молоді люди повинні ставити собі перед вибором дружини завдання: женитися з жінкою, що є динарської або нордійської раси.

ЛВІВСЬКІ ВІСТІ

• ЩОДЕННИК ДЛЯ ДИСТРИКТУ ГАЛИЧНИИ •

ІНФОРМУЮТЬ ЧИТАЧА

ПРО ДІЇ НА ВСІХ ФРОНТАХ ТЕПЕРІШНЬОЇ,
НАЙБІЛЬШОЇ В ІСТОРІЇ СВІТУ, ВІЙНИ

І ДАЮТЬ

П С В Н У К А Р Т И Н У

РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В ГАЛИЧИНІ
В НОВИХ ОБСТАВИНАХ

ПЕРЕДПЛАТА:

МІСЯЧНО 4,50 зл. і ПОШТОВА ОПЛАТА

ЗАМОВЛЯТИ В ЛИСТОНОШІ АБО В ПОШТОВІМ
УРЯДІ

Ернст Моріц Арндт

ПІСНЯ ПРО БАТЬКІВЩИНУ

1812

З НІМЕЦЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ ПОЕЗІЇ

Господь ненавидить рабів,
Тому створив він крицю,
Тому він мужеві вручив
Меча й списа в правицю.
Тому відрагу дав йому
І гнів палкої мови,
Щоб він несхитний, у бою
Змагався аж до крові.

Так хочем ми, що Бог схотів,
Кесть є селям змаганні,
Вне більш не будемо голів
Стинати для тиранів;
А хто за золото й ярмо
Стає — хай жде розплати,
Тому в краю ми не дамо
В ряді мужів стояти.

О, краю батьківський, святий!
О, рідна пісне й віро!
Тобі, наш краю дорогий,
Знов присягаєм щиро.
Настав прислужникам кінець!
Воронам їх віддати!
Рушаєм на великий герць
І хочем помсту взяти.

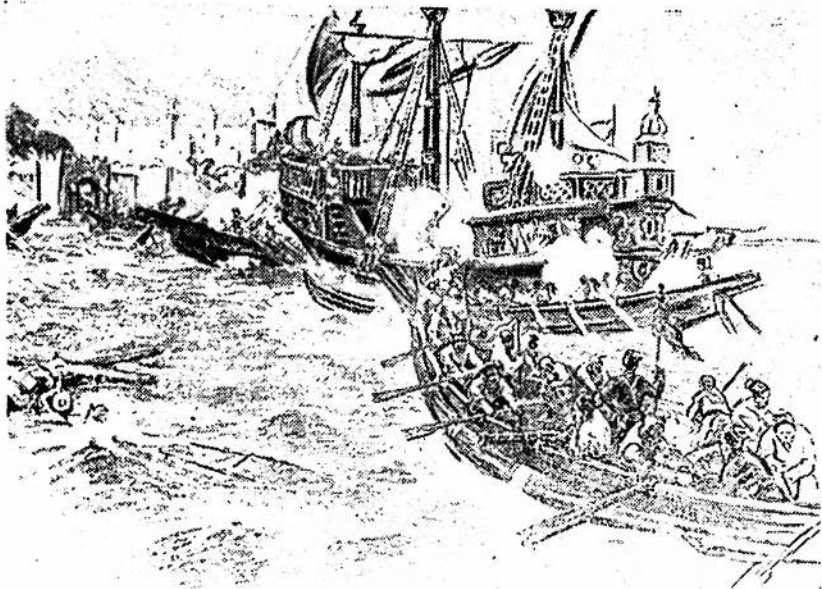
В кого вогонь — нехай горить
Він полум'ям яскравим!
Вставайте всі, при щиті щит,
Для батьківщини й слави!
Серця підносьте вгору, в синь!
І руки в синь, розкуті!
І кличте всі — всі, як один:
Неволі вже не бути!

Ударте в сурми, в барабан,
Хто може лиш гриміти!
Ми кров'ю хочемо із ран
Мечі зачервонити,
Рудою кров'ю ворогів —
Щасливий дне розплати!
Дзвенить так солодко цей спів,
Таке велике свято!

І все, що може — хай шумить!
І корогви і стяги!
Крізь смерть геройську хай спішить
Усяк — аж до звитяги.
Хай стяг попоче в вишині,
Вперед, запалом сильні!
Ми переможем, а як ні,
Загинем смертю віпних.

Переклав С. Гординський

Леонід Перфецький: Козаки під Трапезунтом

ДЕЩО ПРО БАТАЛІСТИКУ

З нагоди нових малюнків Леоніда Перфецького

Українське батальне малярство не надто розвинене. На це складалося багато причин; з них найважливіша та, що від 18 ст. в нас не було власного війська аж до часів світової війни. Тимчасом мистець-баталіст, якщо сам не буває вояком, мусить мати доступ до всього того оточення, в якому живе вояк, мусить пізнати основну і зброю, і мундури, і коней, і вояцькі звичаї. Через те не вистачає, коли мистець навіть одягне свого моделю в військовий стрій та змалює його докладно, з усіма подробицями. Треба засвоїти собі справжній дух бою, набрати досвіду, що єдине зможе надати мистецькому творові подиху життя.

Тут не від речі буде насамперед згадати про своєрідну трагедію української культури. Найкращий польський баталіст — Юлій Коссака, — українець родом, його притягнула сильніша тоді, польська культура, бо в кволій галицькій культурі половини 19 ст. не було ще місця на велике мистецтво. Подібне, хоч і в меншій мірі відноситься й до Мик. Самокиши, що змушений був працювати на московській за-

мовлення і тим самим творити москалям їх історичне й батальне мистецтво. Навіть під большевиками мусів він малювати „русских народних героїв“ — Кутузових та Суворових. Але в заслугу старому, нині 80 літньому майстрові, треба покласти те, що він навіть у совєтських умовах потрапив створити кілька картин з національно-українським змістом, як „Бій Богуна з Яремою Вишневецьким“ і ін.

На першій світовій війні дихнуло і в українському малярстві новим подувом. О. Курилас, І. Іванець, Ю. Л. Назарак — оформили збройний зрив Січового Стрілецтва проти Москви. Спеціально Іванець показався добрим знавцем коня в русі — він уміє і добре „посадити“ вершника на коня, і нарисувати його наглий зрив, і напругу, коли коні тягнуть важкі гармати і взагалі, надати життя рисункові.

Леонід Перфецький прийшов на еміграцію після 1920 р. Вже на перших виставах „Гуртка Діячів Українського Мистецтва“ він дався пізнати як расовий баталіст. Його рисунок характеризує передусім динамічний рух, рух у його найбільшому натуженні й розмаху; лет коня в атаці, зрив коня підчас вибуху гранати, рукопашний бій вершників і інших (напр. — відомий фраг-

Л. Перфецький: Зустріч Карла XII з козаками

Л. Перфецький: Большевицький агітатор в церкві

Л. Перфецький: З боїв на Криму

мент бою під Копотопом, як козаки беруть у полон князя Пожарського) — все це має справжню атмосферу війни, окутане димом бою.

Перфецький студіював деякий час у Краківській Академії Мистецтв, пізніше у Парижі, у мистецькій Академії Лота. Потім перейшов працювати до Музею ім. С. Петлюри в Парижі. Тут виконав він цілу низку батальних малюнків (Базар, Крути, Парада на Софійській Площі в Києві) та ін., а крім цього серію костюмів українського війська від найдавніших часів до тепер. Це — справжній український військовий музей. До речі — треба згадати, що дещо з тих малюнків було виставлене в найбільшому французькому воєнному музеї в Парижі, в „Музеї Інавалідів“, де є гріб Наполеона, — крім цього були ті речі й на

виставах у Римі та деінде, не згадуючи Львова.

З найновішою війною озвалася в Перфецького давня баталістична „жилка“. Низку рисунків присвятив він боротьбі з більшовиками — сучасній і недавній, з-перед 25 років, у якій він сам брав участь як молодий старшина кінноти. Спеціально зацікавився Перфецький реакцією українського села на різні форми комуні, а зокрема протимосковською партизанщиною. Низку малюнків з того циклю ми тут саме репродукуємо.

У час, коли існує велика потреба дати агітаційне мистецтво високої якості, Перфецький стихійно відгукується на всі актуальні події і зафіксує їх своїм нервовим і гострим олівцем, із розмахом справжнього вояка. С. Львівський.

Теодор Кернер

ЗАКЛИК

Ти, серце, глумом вражим
Не дайся розколоти.
Господь твій шлях покаже,
Бо волі він Господь!

Що гризби всіх шалених!!
Ім не сягнути в вись —
Ще полум'ям священним
Прорветься волі блиск.

Обновила у славі
 Її в стражданнях смерть,
 Її мільйонні лави
 Споїли кров'ю вщерть;

Вона кайдани стопить,
 Трон смерті розтрощить,
 І лавром світлий попій
 Героїв окрасить.

Тож, серце, глумом вражим
 Не дайся розколоть.
 Господь твій шлях покаже,
 Тож, серце, глумом вражим

ТИ МАЄШ ОБОВ'ЯЗОК БУТИ ЗДОРОВИМ, ЩОБ ЯКСЛІД СЛУЖИТИ БАТЬКІВЩИНІ!

[Одно з основних гасел - наказів націонал-соціалістичної Німеччини]

В націоналсоціалістичній Німеччині вище права поодинокі людини розпоряджати своєю особою — стоїть право-привілей національної спільноти, довільно розпоряджатися кожним членом нації на користь спільноти. Всі члени німецької національної спільноти мають обов'язок бути завжди в повній поготові стати до служби на користь нації. А в повній поготові служити нації чи на риллі, чи в ремісничому верстаті, в фабриці, в урядових установах, у школі, при війську і т. п., може бути тільки той, хто цілком здоровий тілом і духом.

Тим то в сьогочасній Німеччині обов'язок засада, що здоров'я не є вже більше приватна справа людини. Минули вже в Німеччині часи, коли люди були переконані, що кожна людина може робити із своєю особою, отже і зі своїм здоров'ям, що хоче, і держава не має права до цієї справи втручатися. Ця прославлена свобода, а насправді — розперезаність в ділянці здоров'я належить у Німеччині вже до минулого. Кожний німець і кожна німка мусять тепер у всяких ділянках життя зовсім підпорядкувати свою особу інтересам національної спільноти. В Німеччині не може тепер ніхто дозволити собі вже на якісь шутки — навіть у ділянці здоров'я. На майбутнє ніодин німець, ніодна німкеня не сміють безкарно допускатися прогріхів щодо свого здоров'я.

Здоров'я якнайширших верств народу це, як це все і всюди при кожній нагоді підносять відповідні німецькі офіційні чинники, найбільший скарб нації, це основа її щастя. Здоров'я це — все. Від здоров'я

народної маси залежить у великій мірі доля нації — в добрих і злих часах. Для поодинокі людини здоров'я це щастя, радість життя, творча сила, добробут, задоволення. А для держави здоров'я громадян, це — добрий настрій народу, повна поготова служити на користь нації, до найдальших меж посунена оборонна сила держави та запорука якнайдовшого життя нації і її культури. Зате брак здоров'я у громадян, недуги, відбирають радість життя, нищать їх творчу силу, крадуть години праці й винагороду за неї, і часто доводять громадян до крайньої нужди. Держава мусять все це дуже швидко й боляче відчуту у високих суспільних тягарах, у зменшеному вкладі праці, у зменшенні доходів і народного майна, в меншому розвою культури та в занепаді її оборонної сили.

Тому сучасна Німеччина силкується всякими можливими способами вдержати і поліпшити здоров'я своїх громадян. Щоб осягнути ту ціль, вона користується різними шляхами. Вона старається передусім поувчати своїх громадян, як їм раціонально прохарчовуватись, та робить усе, щоб запевнити їм якнайкращі й найздоровіші харчі. Далі змагає до того, щоб запевнити своїм громадянам якнайздоровіше, якнайбільш гігієнічне, вигідне приміщення й найздоровіші, найбільш гігієнічні умови праці чи на риллі, чи в ремісничому верстаті, на фабриці, у кремниці, в бюрі — розбудовуючи до якнайбільших меж законодавство праці і закони про охорону праці. Особливо багато уваги держава звертає на здоров'я й виховання молодого покоління. Вона дбає про якнайбільш гігієнічні умови

навчання в різних школах та робить усе можливе для якнайбільшого і всебічного розвитку різних родів спорту. Кермуючись засадою, що легше запобігти недужі ніж її лікувати, вона старється недопускати до різних недуг, видає в цьому напрямі відповідні розпорядження та переводить їх у діло, каже робити охоронні щеплення проти різних заразливих недуг і т. і. Вона повчас

своїх громадян відповідними метеликами, брошурами, книжками, викладами, виставами та висвітлюванням відповідних фільмів, як запобігати різним недугам. Нарешті вона розбудовує якнайширше мережу шпиталів, клінік, санаторій і т. п., де недужі члени нації мають запевнену фахову, наладану за найновішими осягами науки й лікарської штуки дбайливу опіку.

М. П. Паливайко

ПЛЯНОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ

ЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ДЛЯ НАРОДНОГО ДОБРОБУТУ

Добробут будьякої країни залежить від різних чинників: підсоння країни, географічного положення, природних багатств, її суспільно-культурного рівня та способу організації її народного господарства.

Але не кожен усвідомлює собі те, що в однакових природних умовах ступінь народного добробуту залежить в значній мірі від способу організації народного господарства. Звичайно думають, що це залежить від того, чи даний народ с роботащий, чи лінійний та розтратний. Тимчасом сама працевитість та пильність для піднесення народного добробуту не вистарчать. Якийсь народ може бути з природи дуже запопадливий і, не зважаючи на те, його добробут може бути дуже низький, якщо його народне господарство зорганізоване на нездорових основах. Ці організаційні основи будуть здорові тільки тоді, коли ціле народне господарство йде за пляном, який має на увазі інтереси всього народу, а не тільки окремих груп чи навіть одиниць.

ЛЮДСЬКА ПРАЦЯ — ДжЕРЕЛО НАРОДНОГО БАГАТСТВА

Як ми вже вище зазначили, в організації народного господарства відіграють ролю різні чинники (природні умовини, соціальний та культурний стан населення, історичний розвиток країни, капітал і т. ін.). Але з цих чинників найбільше значення має в народному господарстві людська праця. Вона може змінити будьякі природні умови країни; вона творить також засоби, що потрібні для нормального ведення виробництва як для сучасного, так і для прийдешніх поколінь. Весь с народний капітал і становить саме матеріальний вислід людської праці, як керуючої плянової, так і виконавчої, як розумової, так і фізичної.

У безпляновім приватно-капіталістичнім господарстві людська праця не різниться нічим від усякого іншого товару: вартість праці оцінюється там не по її значенню для цілого народного господарства, а зі становища якнайбільшого зиску для окремого підприємця.

Приватному підприємцеві не залежить на тому, щоб уся людська робітна сила знайшла відповідне професійне підготування, а олісія належне застосування. Для нього важливе тільки те, щоб він сам мав потрібну і то найдешевшу кількість робітників, а для цієї мети він може навіть змовлятися з іншими в тім напрямі, щоб якнайбільше було безробітних, бо тоді робітна сила буде дешевша.

ЯК ГОСПОДАРЮЮТЬ ПРАЦЕЮ У ПЛЯНОВІМ ГОСПОДАРСТВІ

У пляновім господарстві, яке ведеться в інтересі цілого народу, державна влада дбає про те, щоб людська праця, як творець усіх матеріальних та духових цінностей, мала в суспільстві належну пошану та всебічну опіку.

З тією метою в державах, які ведуть плянове народне господарство (Німеччина, а далі Італія, Еспанія), уряд проводить такі господарські заходи:

1. Передусім держава старається тримати всіх своїх громадян у добрім здоров'ї та силі, щоб вони були вповні здібні до праці. Тому державна влада устійное тарифи заробітної плати так, щоб робітники могли справді утримувати себе та свою родину, а разом з цим визначає також максимальні ціни на предмети першої потреби (харчі, взуття, одяг, мешкання і т. д.). Держава дбає про те, щоб підприємці не позбавляли самовільно робітників праці та взагалі веде нагляд за умовинами їхньої праці в підприємстві.

2. Далшим, не менш важливим, завданням держави в пляновім господарстві є професійне готування нового доросту відповідно до потреб усього народного господар-

ства. В безплановім приватно-капіталістичнім господарстві вирішують про фахову підготову молоді виключно батьки, які часто в цій справі керуються фальшиво зрозумілими амбіціями, модою, впливами свого середовища; в кожному разі вони не мають докладних даних про те, яких саме працівників народне господарство буде потребувати в ближчому майбутньому, та до якого звання їхні діти будуть найкраще надаватися.

У плановім господарстві відповідні державні уряди дбають з одного боку про потрібну кількість фахових (званевих) шкіл та курсів, а з другого — про добре поставлену пораду щодо вибору звання. Здібним дітям незможних батьків держава дає потрібну допомогу, щоб вони теж могли одержати фахову освіту.

3. Уважаючи людську працю найціннішим народним скарбом, правління держави одночасно дбає про те, щоб ні одна здібна до праці людина не марнувала своїх сил, а щоб її працю застосувати до відповідного зайняття, корисного для народного господарства. Тому з одного боку, держава дає відповідні допомоги робітникам на випадок безробіття, з другого — цілою сіткою своїх органів праці по серединах держави для одержання праці відповідно до свого звання, з третього — не дозволяє нікому лінухувати, але запроваджує обов'язок праці для всіх здорових громадян. Хто здатний до праці, тому не можна сидіти без відповідної праці, живучи на чужий рахунок чи з якоїсь власної спекуляції.

Як згадано вище, цей новий порядок використання праці проводить нова Німеччина з часу, коли до державної керми прийшов націонал-соціалізм під проводом Фюрера Адольфа Гітлера. Цей новий лад забезпечив у Німеччині дуже великі суспільно-господарські успіхи, які спричинилися в свою чергу до забезпечення перемоги Німеччини на воєнному фронті дотепер та є запорукою її остаточної перемоги.

Генеральне Губернаторство, до якого від 1-го серпня 1941 р. входить також Галичина, як новий дистрикт, проводить в основі ту саму систему планового господарювання працею, яку проводить уже десять років Німеччина. Різниця є тільки в тому, що тут цей лад заводиться на руїнах польського та більшовицького господарства шойно недавно і тому успіхи ще не можуть бути так великі, як вони є в самій Німеччині.

Дотепер видано в Генеральнім Губернаторстві цілий ряд розпорядків у справі праці, з яких невідомо тут коротко найважливіші з них, а саме:

1. **Обов'язок праці** для ненімецького населення Генерального Губернаторства (Розпорядок Ген. Губернатора з 26-го жовтня 1939 р.). Всі особи від скінчення 14 року

до 60 р. життя підлягають публічному обов'язку праці. В рядах публічного обов'язку праці проводяться роботи в хліборобських закладах, будова і утримання в доброму стані публічних доріг та публічних будов, регулювання рік, і роботи для красоти культури. Зарплата зобов'язаним до праці має оплачуватися згідно зі справедливими ставками. Публічному обов'язку праці не підлягають ті особи, що можуть вказати загально-корисне зайняття. Якщо зобов'язаний до праці має на утриманні членів родини, то в межах можливости дбає про них публічна суспільна опіка.

Виконавчий розпорядок з 31-го жовтня 1939 р. устійнює в справі публічного обов'язку праці ще такі моменти:

Зобов'язаний до праці є той, хто здатний до праці. Притягає до виконання обов'язку праці відповідний уряд праці. Цей уряд може дати громадам завдання доставити відповідну кількість зобов'язаних до праці. Хто не виконає свого обов'язку праці, зокрема хто відмовляється від праці, або її самовільно залишає, або від неї здержується, той підлягає карі в'язниці і грошовій карі або одній із цих кар.

2. **Забезпечення робітних сил для завдань, які мають особливе державно-політичне значення.** (Розпорядок Ген. Губернатора з 13-го травня 1942 р.).

Повітові (міські) старости можуть для виконання пильних завдань державно-політичного значення притягати до службової діяльності кожного мешканця Генерального Губернаторства і то як у самім Генеральнім Губернаторстві, так і поза ним. Якщо зобов'язана до службової діяльності є тільки на обмежений час, то вважається, що він зі своєї дотеперішньої праці відраджується у відпустку. На новій службі зобов'язаний одержує платню на основі тарифних приписів. При потребі родина зобов'язаного може одержати від повітового (міського) старости відповідну допомогу. Хто не виконує свого обов'язку службової діяльності, зокрема хто йде всупереч своєму обов'язку: не з'являється до праці, або відмовляється від праці чи злісно спізнюється, підлягає карі в'язниці. Цій самій карі підпадає керівник закладу, який дає в себе зайняття тим особам, що ухиляються від виконання свого обов'язку службової діяльності.

Перший виконавчий розпорядок до вищевказаного розпорядку про забезпечення робітних сил для службової діяльності з 14-го травня 1942 має ще такі додатки:

Зобов'язати до служби можна як безробітних, так і тих, що вже є в трудовому відношенні в якійсь закладі. Якщо зобов'язано до служби робітні сили, що є у трудовому відношенні, то керівник закладу зобов'язаний їх негайно віддати. Якщо зобов'язаний до служби заявляє, що він

до цієї служби нездатний, то це перевіряється через лікарські комісії. Про зобов'язання до служби рішає приналежний для місяця дотеперішнього зайняття Уряд праці при повітовім (міським) старості. Щодо робітних сил, які вважаються безробітними, то про їхнє службове зобов'язання вирішує той Уряд Праці, на терені якого вони знаходяться. Рішення про зобов'язання видається на окремім урядовім аркуші і його вручується тій особі, що підлягає обов'язку праці. Винагороду за працю або інші кошти, що належать зобов'язаному в його дотеперішньому місці праці, треба виплатити ще перед початком службової діяльності. Якщо зобов'язаний мав у дотеперішнім закладі своєї праці службове або фабричне мешкання, то керівник цього закладу може попередити його про звільнення мешкання тільки за згодою Уряду Праці. Витрати на перший переїзд зобов'язаного до служби з дотеперішнього місця мешкання до місця служби покриває заклад, для якого признаються ці робітники. При довших подорожах можна признати зобов'язаному харчове. Якщо зобов'язаний притягається до служби тільки на обмежений час, то заклад, до якого його призначено, має йому покрити також витрати на поворотну подорож. Відповідний місцевий Уряд Праці може скасувати на прохання зобов'язаного його службове зобов'язання.

3. Будівельна Служба в Генеральному Губернаторстві. (Розпорядок Ген. Губернатора з дня 22-го квітня 1942 р.). Будівельна служба має завдання виконувати загальнокорисні або важливі з державно-політичного погляду роботи та нести допомогу при катастрофах. Так дослівно означає мету і завдання будівельної служби сам розпорядок. Однак не підлягає сумніву і те, що будівельна служба, крім цих завдань технічної розбудови краю та допомоги при стихійних нещастях, має ще загальне завдання, зокрема щодо молодшого покоління, прищипити йому любов до праці, навчити його шанувати працю і додержуватись суспільної дисципліни, отже набирати фізичної та духовної працездатності. В засади зобов'язані до будівельної служби, згідно зі згаданим вище розпорядком, всі німецькі мешканці Генерального Губернаторства між 18 та 60 роком життя, за винятком чужинців, жидів та циганів, однак у практиці до відділів будівельної служби притягаються тільки люди молодшого віку (від 18 до 25 року життя), а старші закликаються лише на випадок важливішої потреби. Організацію будівельної служби, її перебіг, як і трудове та суспільно-правне становище зобов'язаних до будівельної служби, нормує Уряд Генерального Губернаторства (Головний Відділ Внутрішнього Управління) адміністративним шляхом. Уряд визначає також висоту платні за чинити будівельної служби. При-

належні до будівельної служби зобов'язані безпечно виконувати службові розпорядження своїх начальників. Хто порушує обов'язок послуху, той може бути покараний керівником Будівельної Служби відповідно до дисциплінарної ординації, виданої Урядом Генерального Губернаторства. Як кару, можна наложити арешт, або ввідрядження до карного табору праці до 2-х років. Час відбутий у карному таборі праці не зараховується в призначений термін служби. Хто вживає заходи, що сприяють ухилитися зобов'язаному від обов'язку будівельної служби, або комусь перешкоджає виконувати ці обов'язки, той закликає або підмовляє до порушення обов'язку будівельної служби, або забезпечує житлом та харчуванням тих, що самовільно ухиляються від обов'язку будівельної служби, той буде покараний адміністративним порядком, а якщо адміністративна кара в данім випадку не вистачала б, то повітовий (міський) староста може передати справу Німецькій Прокуратурі, а Суд може описля засудити ці в'язниці, або накласти грошєву кару, чи одну з цих кар, а в тяжких випадках на тяжку в'язницю або й кару смерті. Якщо в якійсь громаді зростають протидії, зазначені вище, то повітовий (міський) староста може накласти на таку громаду грошєву кару до необмеженої висоти, яку розподіляється описля на всіх, або лише на окремих мешканців цієї громади.

4. Право праці і нагляд над промислом. У цій справі видано цілий ряд розпорядків, які мають на меті забезпечити охорону праці під кожним оглядом, а зокрема щодо заробітної плати, часу праці, відпочинкових відпусток, допомоги на час недуги, допомоги в часі безробіття, охорону робітників під час праці від нещасливих випадків. При чому треба мати на увазі, що деякі з цих розпорядків видані з огляду на воєнні конечності і внаслідок того треба було, з огляду на воєнну потребу, провести деякі обмеження, які після закінчення переможного миру, не будуть мати місця.

Передусім устійнено засаду, що дотеперішні приписи про право праці залишаються в силі, хіба що виразно були б змінені новими розпорядками. Губернатори дистриктів можуть видавати для цілих груп закладів праці або для поодиноких закладів розпорядки про умови праці в них та тарифи заробітної плати, які оголошуються в урядовім віснику. Хто асупереч тарифним розпорядкам платив би заробітну плату, або обіцав платити, або хто її жадав би асупереч тарифу, той може бути покараний в адміністративній або в тяжких випадках, судовій дорозі. (Розпор. Ген. Губернатора з 31-го жовтня 1939 року). Дальшим важливим питанням є охорона від безпідставного звільнення

з праці та унормування заробітної плати у випадку нездатності до праці. Ці питання нормує засадничо розпорядок Генерального Губернатора з 29. березня 1941 року. Головні його приписи такі: В перших чотирьох місяцях праці реченець попередження про звільнення службовця становить 2 тижні до закінчення місяця, а по чотирьох місяцях праці 4 тижні. Реченець попередження для фізичних робітників становить 14 днів. В закладах, які виконують працю сезонно, можна попередити про звільнення за три дні. Самозрозуміло, що розв'язання службового відношення без ніякого попередження можливе у всіх тих випадках, які з вини службовця чи робітника передбачують дотепері приписи.

Щодо часу нездатності до праці службовців, то коли вони були в установі зайняті до 4 місяців, має їм установа в часі нездатності до праці платити далі заробітну плату за 2 тижні, а коли вони працюють у даній установі понад 4 місяці, тоді зобов'язана платити за 6 тижнів, але не поза реченець, до якого він мав в установі взагалі працювати. Коли службовець був зайнятий в установі три роки, тоді треба йому підчас нездатності до праці платити 2 місяці, а коли був зайнятий 5 років — треба платити за 3 місяці. Для публічної адміністрації та публічних закладів зобов'язують окремі розпорядки.

З уваги на воснін колючості унормовано окремо справу відпусток (четвертий виконавчий розпорядок з 20. липня 1940 р. до розпорядку з 31. жовтня 1939 року). Відпочинкову відпустку може дати керівник установи тільки тоді, коли службовець чи робітник був зайнятий найменше 6 місяців. Відпочинкова відпустка становить за розпорядком 6 днів. Довшу відпочинкову відпустку можна надати тільки за згодою відповідного уряду праці. Відпочинкова відпустка є платна.

Будівельні робітники мають часто місце будови далеко віддалене від їхнього місця мешкання. Ця обставина створює для них більшу трудність, яку старається полегшити тарифа з 28-го квітня 1941 року. За тарифою передбачено, що коли будівельний робітник мешкає понад 10 кілометрів від місця праці, тоді йому платити денно дорогову плату в сумі півзолотого. Жонаті робітники, або вдівці, що мають утриманців до 16 років і не можуть щодня їздити до місця праці з причини невідповідної комунікації, мають одержувати окремий додаток за розлуку в сумі 1 зол. денно і на мешкання по півзолотого денно.

Існують ще інші суперечки між керівниками заведений і робітниками або службовцями. Ці непорозуміння вирішує угодою уряд праці. Деякі з них

він вирішує сам остаточно і без угоди, інші піддає угодовому поступованню, а вкінці ще інші передає на судову дорогу.

Найважливіше питання при господарюванні працею, це справа плянового розподілу робітних сил в окремих галузях господарства. Якби кожний заклад міг забезпечувати робітників працею, коли сам захоче, або коли б він міг приймати робітні сили, коли і як хоче, або вкінці коли б робітник чи службовець міг кожної хвили сам відмовитися від праці та йти собі, куди завгодно, тоді взагалі ніяке планове господарство не було б можливе. Ось із тієї причини завіс у цій справі розпорядок Ген. Губернатора з дня 22-го лютого 1940 р. та розпорядок із 24-го квітня 1941 р. про обмеження з міни місяця праці такі постанови: Заклади можуть приймати нових робітників чи службовців тільки за попередньою згодою Уряду Праці. Всякий публічний чи приватний заклад праці (крім урядів) може звільнити робітника чи службовця тільки тоді, коли на це має попередню письмевну згоду Уряду Праці. Так само службовець чи робітник може звільнитися від праці лише тоді, коли на це згодиться Уряд Праці. Перенесення з праці в окрузі одного Уряду Праці до округи іншого Уряду Праці можливе тільки за згодою обох цих Урядів Праці. Хто діє проти цих розпорядків підлягає карі в'язниці і грошовій карі або одній із тих кар. Не треба згоди Уряду Праці на звільнення робітника або службовця в таких випадках: 1) коли службовець за згодою Уряду Праці прийнято на пробу, або коли його прийнято тільки як допоміжну силу найдали на один місяць; 2) коли робітник або службовець зайнятий тільки принагідно найдовше до 1 тижня, або за незначну винагороду до 7 зол.

5. Суспільне забезпечення — це окрема галузь, про яку особливо дбає держава з пляновим господарством. Для цього створено спеціальні установи, так звані Суспільні забезпечення, які повинні дбати про забезпечення робітників і службовців на випадок неугди, нещасливих випадків при праці, безробіття і т. ін. В Генеральнім Губернаторстві про ці питання видано цілий ряд правних розпорядків на користь робітників та службовців.

Фахова порада і фахова підготовка. Це одна з найважливіших ділянок плянового господарства працею. У Генеральнім Губернаторстві вперше розбудовано на публічні кошти велику сітку фахового шкільництва — нижчого, середнього та вищого. Зокрема українці мають це шкільництво розбудоване так, що воно якнайкраще задовольняє потреби українського народу. При Урядах Праці існують окремі відділи, які займаються породою щодо вибору фаху, щоб таким чином пляново скерувати доріст до відповідного зайняття.

Юрій Косач

І тоді Агамемнон повернув до мене своє обличчя. Воно було сіре й гостре, як буває камінь відлупаний джаганом, або шмат застиглої ляви, притрушеної попелом. По крутім чолі перебігали легкі, буйні мов вітер хвилі. Від закурених чобіт, що роззявляли голодні, пажерливі пащеки до сивої кубанки, що ледви-ледви трималась на чорнім блиску чуприни — це був вояк революції. Я почув, як клацнули зведені зелепи й тугими визлами виперли з-під попелястої шкури. А очі в скіснутих, тісних шпарочках були байдужі й мертві, як скравок вітру, що застиг над степом.

— Хлонік! — сказав сотник Агамемнон (він завжди звав мене цим безглуздим ім'ям). — Хлонік — мій вірний ад'ютанте, — повторив сотник Агамемнон, — гето єсть вялікая халепа. Але міне на гето ровним щотом наплювать!

Він кепсько говорив по українськи. Біс його знає чому, він закидав завжди білоруськими словами. Цей во-

як революції не вмів говорити по українськи, а може просто, зумисне перекручував слова — задавався! Така була якась недоречна звичка. Але я готовий був цілувати його запилени, шкарадні чоботи, пестити, мов найлюбішу коханку, його криву шаблюку, що вмлївала при його боці у соняшнім шкварі, я готовий був ранили собі чоло, припавши до його лицарських острог, палаючих і гострих мов крик сонця. Те сонце пражило так, що розхристувала свої порепані чорні груди суха земля, вгорі вмлївав жайворонок, а мені було гаряче навіть у тій одній сорочці, бо френча викинув давно до сто бісів і трьохсот відьом, бо він був нічим іншим, як збираниною шматок і дірок. Але й на сорочці красувались преогидні діри і з-поза них визирало моє брудне й голодне тіло. Проте на грудях я мав два ремені навхрест. Один од кубанської шаблюки, другий невідомо від чого, так собі, від якоїсь дурниці.

— Хлонік, в гетой халепі й твоя го-

лова нічого не зварить. Все твої науки собакам під хвіст! Да все тобі гімназії...

Він, загадковий характерник, призириливо прижмуривав оченята. Я озирнувся.

Так, коні ліниво щипали траву жовту, як тіло мерця. На конях, уклавши босі, або взуті химерно й містично ноги в мотузяні стремена здавалось, дрімала наша кінна бригада. Бригада обдертих і чорних головорізів, що з них кожний був мені братом. Дика відважна ватага степовиків, яка нікого й нічого не хотіла знати, крім м'яса вечірніх обр'їв, що стікали поміж хмарами густою кармазиновою кров'ю. І ще хотіла вона знати вояка революції — сотника. Ми вранці сфорсували Дніпро, загубивши під кулеметами чимало бійців. Ми не спали вже багато ночей. Ми були сухі, як бодяччя, ми були колючі й злючі, як скажені пси. Ми йшли чорт зна куди й зовсім не знали коли й як вернемось... Ми виринали із степової хащі перістим тулубом кусаючого гада. За тридцять днів і тридцять ночей ми звели з білими, червоними й чорними бандитами двадцятьвісім сутічок, чотирнадцять боїв і сім бравурових, таких, як малюють на картинах, одчайдушних атак. Ми взяли п'ять містечок і два міста. Але ми не могли залишатись там, бо ми мусіли йти далі. Ці міста й містечка правдоподібно знов забрали білі, чи інша колірова наволоч.

— Да, — засміявся Агамемнон (так сміється бульдог) — тут і ти Хлонік, спласував. Тут і твій Катиліна спасував.

Він хотів мене шпигати, цей чудернацький герой революції, невідомо чому прийшов йому на думку Катиліна. Я в цілій бригаді лиш один умів читати й писати.

— Це є дурне! — сердито „відплатив“, сказав я, — Катиліна тут ні причім, бо Катиліна ніколи не служив у кавалерії. Але чому ви думаєте, сотнику, що ваша бригада дрімає? Вона зовсім не дрімає. Вона сидить у сідлі й призириливо дивиться на ва-

ше безголов'я, державнопрапорний комбригу! Вам не доводити кавбригадою, вам лише підкручувати коро-вам хвост!

— Ну, гето ти брешеш! — сплюнув комбриг і очі його повеселішали. Він подивився на мою полатану червону ногавицю, на мою мазепинку, ізсунену на вухо, прострілене під Вознесенськом, чмихнув носом і знов поглянув по бригаді.

Так, вона не дрімала. Вона дивилась на свого командира й на його ад'ютанта. Вона відмахувалась, як віл, від докучливих мух-куль, що шугали повз кучері вершників.

Бригада стояла вкопана, мов на параді — мовчазна й урочиста. Так, стояла тут, проти синього важкого неба, проти сонця. Я не знаю про що думали ці головорізи, ці запилені і замурані чорти в кубанках і дра-них сорочках. Вони грізно сиділи на своїх конях, що стригли вухами, тонкими й ніжними, як пелюстки троянд. Вони були галянтні, ці пошрамлені обличчя, не мішаючись до нашої розмови, дискретно вдаючи, що їм не чуять. Вони не матюкались, не курили козячих лапок, не плювались. Я сказав би, що вони були в цю мить рахманні, як обомліли на сонці коти. Так чортівськи розм'якував цей безмежний степ, так приворожував спів куль. А мордате, розбещене сонце дивилось на них згори.

Агамемнон зробив три важкі кроки. Трава, жовта як мрець, зашелестіла й остроги заспівали, мов два закохані соловейки. За ним підступив і я, його ад'ютант, вірний Хлонік. Підступив і рудий віспястий Крупничок, що тримав за поводи наші дві кобили, руді, як і він, із білими зірками на чолі й із білими делікатними ніжками.

Сотник підняв руку, що на ній не було двох пальців. Я дивився на його, колись кармазинові, гусарські штани, а нині неозначеного коліру лахміття, я в думці пригортав до грудей мою любку — його шаблюку. Я слухав, як і всі, свого комбрига.

— Бригада, струнко!

Коні перестали стригти вухами, блідими, як пелюстки троянд. Головорізи вирівнялись. Їх обличчя реготались, як скажені, але про себе.

— Бригада, гето я кажу, спочинь!

Головорізи знов мішками осіли в сідлах. Було тихо, тільки на обрїях гуділо, мов на вінцях велетенського синього кітла й біля моїх ніг зальотно стрибали й цвіркотіли пари залюблених коників.

— Гето єсть так, — сказав комбриг. — Вийшли ми биться за Україну! Да, (почав), гето єсть на самому ділі так. Мені на всьо ровним щотом наплювать! Я з вами, вялікїє герої, зробив три побідних рейди. Всюди в чїжолїй момент я вас витаскував. Так, гето правильно. А тепер, на одміну наприклад, прийшла нам кришка! Потому: тут тібе краснії, тут тібе белиї, а там тібе чорнії! А в середині ми — вернії сини України. Який тут виход і такого чїжолого положення? Ответа на гето нема. Треба, або здасться неприятелю, або тута ї здихать. Правильно, Хлонїк, я сказав?...

Він, старий, хитрий лис, обернувся до мене, так якби не знав самий. Це був артист, цей химерний герой.

— Комбригу, ти питаєшся про нісенїтницї. Ти взагалї говорив дурницї...

— Ну, шут із тобою, ад'ютанте! А так гето вот дело я вам даю, бригада. Сlish, которий думає, що робить, которий жїлаїть здаватись?...

Мовчали. Тільки вітер ігрався лопушками й кучерями.

— А которий тута хочеть і здихать?

Мовчали. А тоді старий Кїргїз, із виполовіми вусами висадив маленьку ящїрчу головку.

— Тута нема що питать, командир кїнної! Раз ти командир, значить, твій наказ, а всі слухай. А которий не хоче слухать, так йому кулю в гузно!

Ящїрча головка обдивилась до-вкруги й сховалась. Всї мовчали. А Крупничок, колупаючи пальцем у носї, підвів наші кобили. Важко вскочив у сїдло Агамемнон. Заблищали остроги — сонце повернулось своєю пикою до них. А за ним сїв і я. Ми дивились усі на мертве, сіре лице комбрига.

А він дивився туди — на обрїй! Там кулемет ущух, а червонї вийшли нам назустріч хмарою. Ішли, не поспїшаючи, легким тїпом, широко-широко розкинувшись по степу. Ах, це була люта дивїзія Щорса, це було три тисячї шабель конармїї.

— Хлонїк! — перервав тишу комбриг — тримайся при мїне!

І, станувши в стременах, перекосив криком своє крем'яне обличчя:

— Бригада, которий не знаїть іщо, так знай — гето ми в паследній бой їдьом за Україну, котора єсть наша мати! Гето єсть так, що героєм лучче смерть, аніжелї втеча, їлі ганьба. Гето так, як наші діди тоже вмирали за Україну! Гето, одно слово — бригада! шаблї готуй, бригада марш, марш!...

І, мов дивна велетенська птах розправляє до нестримного льоту сильні крила, так розгорнулась по степу легендарна бригада Агамемнона. Як тятїва нап'ялась воля бїйців і злилась із чвалом коней, що люти ми львами шарпнулись уперед, взметуючи вихор і клапті заплаканої землі. І вторуючи пісні, що греміла в грудях бригади, заспівав у степовому блискїтї блиск точених шабель, що зірвались над землею, мов ставла злива блискавиць.

І я, ад'ютант кїнної, Хлонїк, зблїд і занїмів. То застрягло моє серце, рванувшись злякано у грудях, то розкрились мої очї, мов дверї — широко навстїж... Бо це була остання атака сотника Агамемнона, бо це була незабутня кїнна атака під Волновахою.

Олена Стенаніт

МАНДРУЙМО ПО РІДНОМУ КРАЮ

„Скажіть моїй мамці, що я вмираю з туги за нею і за зеленими полонинами й смерічками, що їх виходив за овечками власними ногами!”

Так говорив мені молоденький стрільчик-гуцул із Жаб'я-Ільці на смертній постелі в шпиталі, в далекій чужині, в Ташкенті, у Середній Азії.

„Не можу жити серед тих жовтих пісків, серед тої безкрайої рівнини — томить мене!

Далекий час затер у моїй пам'яті його ім'я — я не знайшла, хоч як розпитувала, його мамки, щоб їй передати останні слова її сина, але донині залишилася у моїй пам'яті його очі, повні сліз, палаючі безмежною любов'ю до рідної землі і його слова... полонини й смерічки, що їх виходив власними ногами...

Це виявило мені тайну, звідки взялася у цього стрільчика така глибока туга за рідною землею, що зв'ялила його на смерть.

Любое до рідного краю, що зароджується природно від найранших днів людського життя, поглиблюється з часом через пізнання усіх закутин рідної землі, почавши від найближчого оточення, аж до її найдальших меж.

Пізнання батьківщини, оперте на гарних книжкових описах, рисунках і світлинах, на цікавих оповіданнях очевидців-мандрівників — ніколи не буде таке глибоке, всебічне і повне, як здобує самостійно і безпосередньо в цей спосіб, що виходжено рідну землю власними ногами і оглянуто власними очима. А що ж треба звати рідною землею — батьківщиною?

Батьківщина — це не тільки рідна хата, рідне село чи місто, рідна околиця, батьківщина — це вся земля, весь простір, де люди говорять рідною мовою, зберігають рідний звичай, живуть рідними споминами, плекають рідні надії на майбутнє.

Наша батьківщина багата і гарна.

Багата родовищами своїх надрів, родючими ґрунтами, запашними лісами й пасовиськами та прегарна своїми краєвидами, барвистими одягами, зеленими селами, що все ще живуть оповиті чаром давніх переказів, казок, вірувань і сумовитих пісень.

Коли в жарку днину спрагнена людина нап'ється зимної води, то вона не вбиває спраги, тільки породжує ще більшу жагу. Так стоїть справа і з пізнанням рідної країни. Спробуйте лише, відважтеся на труд та невигоди, а потягне вас мандрівництво з такою силою, що ви не зможете опертися охоті використати кожен вільну хвилину чи днину, щоб відвідати якусь частину рідної землі.

Мандруюмо або самі в **одиначку**, як це робили наші давні славні подорожники: Данило Паломник в XII ст., що залишив прегарний опис Єрусалиму і інших городів Палестини, і який перенятий любов'ю до рідного краю, за дозволом князя

Срібlistом пилом розбиваються об каміння води Заросляцького Пруття і з шумом спадають униз.

Балдуїна поставив лямпу над Господньою могилою „за всіх українських князів і за всю українську землю і за всіх християн української землі“, або український філософ Грицько Сковорода з XVIII. в., що крім України, сховався в Угорщину, Німеччину, Польщу й Італію і дійшов до глибокого пересвідчення, що щастя можна знайти тільки в самому собі, а не в чужих краях. Мандруючи по Україні в сірій свиті й чоботях, з кийком у руках, Сковорода учив народ, де тільки можна було: в школі, по хатах, на цвинтарі, на роздоріжжі, на празниках, на шляху, на базарі, і вірив, що хто спить, той не мертвочина — виспитися, проснетися..., очутиться і набере сили.

Так само в одиночку мандрував Василь Барський з Києва, у XVIII. віці, що залишив дуже подрібний опис своїх мандрівок на 1600 сторінках, прикрашений власноручними малюнками. Побачив Україну, Угорщину, Італію, Грецію, Палестину, Єгипет, Синай, Сирію, Триполіс і посвятив на це чверть сторіччя: „ішов я у великій нужді, — пише він, валявся по дорогах, на сонячній спеці; терпів і пікся... і знесилений падав на землю, що була моєю гостинницею“.

У XIX стол. у нашої інтелігенції пробудилася сильна охота пізнати рідну землю і народ, та зглибити його побут і творчість. Це започаткувало нову хвилю мандрівників, як Головацький, Білоус, що залишив „Записки школяра — путника по Галицькій Русі“, історик Костомарів та інші.

Новіші часи принесли нові форми мандрівництва не в одиночку, а **гуртом (групою)**.

Мандрує гуртом шкільна молодь під проводом учителів-керівників, мандрують студенти університету, реміснична молодь, пластуни, члени Красназнавчо-туристичного Товариства „Плаїт“ — мандрують молоді і старші, хлопці і дівчата.

Мандрують пішки, колесом, автомобілем, залізницею, пароплавом, човном, каяком, чи лещетами.

Приносять зі своїх прогулянок-мандрівок чи подорожей — описи народного побуту, пісні, рисунки, зразки матеріальної народної культури, пізнання рідної природи, народу, їхнього господарства, цікаві світлини і багато нових свіжих до праці сил, втягнених у груди з широких рідних нив, чарівних ярів, шумливих лісів, сріблених потоків-порогів-водопадів чи з гірських вершин-хребтів.

Вид околиць Коростова. — Фото В. Лев.

Скелі Уріча. — Фот. В. Лев.

Одні з них організовані **доцільно й пляново** мають ясно означену мету, як прогулянки до Галича у Крилос, щоб на підставі нових розкопаних-нахідок відтворити у своїй уяві давню історичну славу галицької княжої столиці; у Крехів, Лаврів, Спасів, Маняву — старі осередки української культури — це **історична мета**; або ріками по Волині, Поліссі, Дністром для спорту та пізнання польсько-волинського краєвиду чи яру Дністра — це **спортивно-краєзнавчі** прогулянки; інші — знову на Гуцульщину, Лемківщину в різних цілях; пізнати гірську природу, перемандрувати якнайбільш кілометрів, чи найскоріше опанувати найродним побутом, життям на полонинах, зібрати якнайкращі світлини

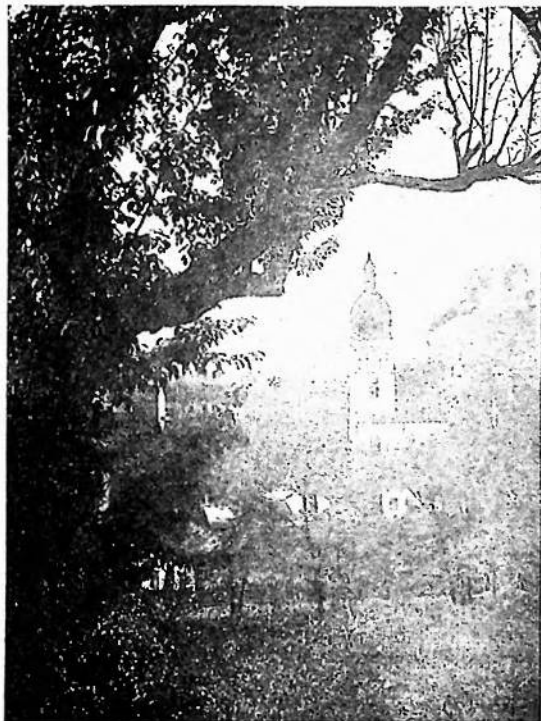
вищі вершини, ознайомитись з на- з цих околиць у різних порах року та серед різних обставин і нагод, або підшукати цікаві мотиви для своїх віршів, оповідань, повістей, чи вибрати матеріал для своїх наукових студій з різних ділянок науки: пра- історії, етнографії, географії, геоло- гії, історії, краєзнавства, природи, архітектури, економії, мовознавства, мистецтвознавства тощо. Інші мандрівки особисті чи гурткові ведені **безпланово**, часто виключно спорто- ві, не приносять того, що має дати власне мандрівництво, тобто **пізнання і любов батьківщини**. Вони не при- несли користи ні для науки ні навіть для аматорського пізнання краю чи людей. Що більше — вони пропада- ли безслідно і ніхто колись навіть і не

згадає, ані й сліду не знайде, що цей чи той мандрівник, цей чи той гурток, мандруючи по рідній землі, причинився чимнебудь для пізнання рідного краю і народу чи його культури. Всі зусилля таких мандрівників зводяться на нівець, кануть в забуття.

Що саме і як саме треба **підготувати** мандрівку чи прогулянку?

1) Треба підібрати гурт людей, що мають такі самі чи подібні інтереси;

2) визначити мету і дорогу прогулянки, обчислити час походу і евен-

Церква св. Пятниць.

Та зате вдумайтеся, яку ширинь можливостей до праці, до розбудови рідної культури й науки, до поглиблення знання рідної землі і народу дає кожна вилазка (1 годинна екскурсія), прогулянка ($\frac{1}{2}$ дня — 1 день), мандрівка (2—3 денна) і подорож (від 4 днів почавши вгору).

Немає сумніву, що тільки плянове, обдумане і відповідно підготоване мандрівництво дає особисту і громадську користь.

туального перебування на місцях, способи подорожування і кошти;

3) підібрати відповідний одяг, потрібні і конечні в дорозі речі та харчі;

4) взяти компас, карти, подорожничу літературу, замовити ночівлі, чи пристарати шатра на таборування.

Куди ж належить повести мандрівки по нашій землі?

У кожну околицю.

В Карпати і на Полісся, на Волинь

і Поділля, Розточчя і Підляшшя, Покуття чи Пригір'я.

Где знайдете своєрідну красу природи чи народної культури, яка аж проситься, щоб описати її, змалювати, сфотографувати, а за те ста-

Зборів — Збараж — Замостя чи Берестечко, Маківка — Ключ — Лисоня — Конюхи чи Куропатники — це все живі свідки нашої історії; невдалих зусиль чи геройських досягнень.

Степан Щурат: Церква Успення Пресв. Богородиці у Крилосі.

не вона предметом письменницького чи поетичного надхнення або основою до цікавих наукових дослідів.

Холм чи Галич, Перемишль чи Теревовля, Звенигород чи Львів, Плісневсько чи Чорна Гора к. Грибович,

Пригірські родовища нафти, во-ску, соли чи земного газу, наддні-стряньські фосфорити чи алябастри, буре вугілля чи торфи, добрі гончарські глини, теревовельські пісковики чи урожайні чорноземи — це великі багатства рідної землі, які треба

побачити де і в якій кількості вони знаходяться, пізнати їх вартість, щоб можна було опісля оцінити їх господарське значення та гордитися ними.

Горгани і Черногора, Кривче і Більче Золоте, Уріч, Бубнище чи Розгірче, Товтри й покутські „вертепи“, Гологори — Вороняки, підляські озера чи поліські болота — це такі цікаві терени, що притягають туристів-чужинців із усіх усюдів. Ми, тимчасом, не можемо навіть бути добрими провідниками по рідній землі, бо не багато вміємо розповісти про ті красою й тайною окуті наші рідні простори.

Розбудуймо тому й поглибімо наше рідне мандрівництво, зробімо його доцільним і пляновим; пізнаймо тим способом кожну п'ядь рідної землі — хай вриветься безпосеред-

ньо в нашу душу її величя краса. хай забренить вона в наших серцях полум'яною любов'ю так жаркою, що не вб'є її ні багатство, ні розкіш, ні нужда, ні життєві невдачі.

Як доведеться жити у чужому краю — хай туга за рідною землею, яку виходилося власними ногами і сглядалося власними очима стане так великою і непереможною, так дуже діяючою, що притягне з поворотом свою людину хоч би звідкілля на те, щоб вона працювала на ній і для неї, навіть у можливо гірших умовах.

А як знову смерть загляне в вічі і тяжко стане з життям розлучитися, то тоді хай горде почування: для рідної землиці жив, працював і задля неї вмираю, землиці, що найкраща в світі, — стане легким, безболізним, останнім цілунком життя.

Бен

I.

Юрко Подачний виглянув крізь вікно вагона і почав розглядати станцію. Вагався: висідати, чи ні? У нічній темряві, що насякла мрячною вогкістю, блимали чотири електричні лампи. По пероні снувалися якісь силуети. В хиткім світлі ламп побачив кілька синіх кашкетів; поволі, наче знехотя, знову сів на своє місце. Треба було їхати далі. Правда, міг рискнути і висісти тут, але краще, якщо можна, обійти небезпеку. Щоб потрапити вовкові в зуби, нагода завжди найдеться. А сьогодні не варто полахати пострілами ночі. Треба прохвзнутися вужем. Не тому, щоб хотілося довше жити, а просто тому, що багаж був цінніший за

Юркове життя, і треба було цей багаж доставити на означене місце. Після виконаного наказу можна стріляти хоч і на кожній станції.

Юрко Подачний здвигнув раменами, наче відповідаючи в цей спосіб комусь на нецікавий запит. Справа була вирішена. Висяде перед головним дворцем. Просто виплигне, як поїзд зменшуватиме хід. Крапка! І так у другій годині вночі буде на умовленім місці. А тепер перша.

Закурив папіроску. Ще раз повернув обличчя до вікна й побачив, як світла станції, вона сама й невиразні силуети поволі зникають в чорній мряці. Поїзд прискорював швидкість. Колеса одноманітно татакали на стиках рейок. Подачний слідкуючи за цигарковим димом, що під-

носився до стелі, думав: „У купе нас двоє. Я і цей другий. Подобає на купця, що спекулює. Пухкі і короткі долоні. А може урядовець? Цікаво! Ідемо вже дві години, а він ні разу не виходив на коридор. Говорив трохи з мною про літературу, про харчі, і вкінці замовк. Потім читав газету, а тепер здається дрімає...«

Подачний подивився на свого сусіда байдужно, як людина, що не знає, на чому зупинити свій погляд. Але за цим поглядом ховалася холодна і швидка думка. Дивився знову на його руки, потім на обличчя. Воно було звичайне, як і в тисячі інших людей. Короткий, з ластовинням ніс, сині, заховані за окулярами, очі, і вуси, що зовсім закривали горішню губу. Подачний примкнув очі. Цей незнайомий когось йому пригадує вже від самого початку їзди. Кого? А може лиш так здається. Але ці пухкі з характеристично короткими пальцями долоні?.. Таких часто не стрічається. Він їх десь бачив. Почув у собі неспокій, який дуже часто виникає унаслідок того, коли пам'ять заповільно реагує на поставлене їй питання. Подачний рішився нав'язати з ним розмову ще раз. Почав:

— Товаришу, мабуть за 10 хвилин треба буде висідати. Ви, здається, на головну станцію, що?

Незнайомий розплющив очі, якби цього питання сподівався давно.

— Да. Але 10 хвилин, це багато часу. До того часу можна десять разів висісти. Хіба неправильно кажу?

Подачний насторожився. Але, відповідаючи, вдав байдужного.

— Не думаю, щоб хто хотів висідати на ходу. Це, знаєте, можна ноги поламати.

Незнайомий здвигнув раменами.

— Звісно, можна, а що гірше, можна й скрутити карк.

Замовкли. Незнайомий подивився на свій ручний годинник. Потім підвівся й вийшов на коридор. Подачний надслухував. Кроки віддалялись.

Швидко відкрив течку, що весь час лежала біля нього, витягнув з кишені ножик, і одним рухом долоні розпорів полотняну підшивку; витягнув малий конверт. Течку замкнув знову й поклав її на попереднє місце. В кожному разі, в цій хвилині папери безпечніше було мати біля себе.

Десь здалеку, де була головна станція, уривчасто відзивались паровозні гудки. Поїзд переїздив перші перехресні рейки. Подачний підвівся з місця й перехилився крізь вікно. Повз вагони пробігали невизравні брили якихось будинків. Де-не-де блимали світла. Ще приблизно 5 хвилин і поїзд зупиниться на пероні. Обернувся і зустрівся віч на віч з незнайомим. Той посміхнувся.

— Доїхали, що?

Подачний усміхнувся також.

— Доїхали. А темрява, як у гробі.

Потім витягнув папіроску, закурих, і поволі, наче, щоб розрухати ноги, вийшов на коридор. Розглянувся. В коридорі не було нікого. Швидко підійшов до дверцят, підніс засувку і штовхнув. Не відчинялись. З усієї сили, одначе осторожно, штовхнув ще раз. Були зачинені на ключ. Хотів бігти до інших дверей на другий кінець вагона, але задержався. Треба було пройти біля купе, а там був цей... Зупинився побіч вікна і вглянувся у темнень. В цій хвилині здригнувся. Позад себе почув легкі кроки. Одночасно почув голос:

— Погана ніч — і, знаєте, плигати в таку ніч з поїзду небезпечно. Ми вже про це говорили. Подождіть ще кілька хвилин і вийдете удвох. Попереджаю вас — тільки спокійно.

Подачний був уже спокійний. Повернувся за голосом і побачив спрямоване в себе дуло нагана. Незнайомий з купе перекосив усмішкою обличчя.

— Но, згодні, товаришу Юріє Василевичу Подачний? А тепер не ворушіться і руки догори. Бачите, я вас впізнав ще тоді, як ви думали

всієї в поїзд — а ви мене ще й тепер не пізнаєте. Ружжьо у вас єсть? Конечно. Позвольте, що я вас обшукаю.

Підступив ближче, і держучи нагана в правій руці близько себе, лівою почав обшукувати кишені Подачного.

— Бачите, єсть!...

Але це були останні слова, які він сказав цієї ночі. Подачний, наче блискавкою, вдарив його стиснутим п'ястком в окуляри. Одночасно відскочив убік і, вхопивши другою рукою за долоню противника, в якій він держав нагана, викрутив її з усієї сили, аж в ній щось хруснуло. Наган важко впав на долівку. Слідом за ним, діставши другий розмаши-

стий удар у підборіддя, незнайомий звалився як неповний міх. Подачний розглянувся. Кожної хвилини можна було сподіватися якихсь пасажирів, що мабуть уже збирали свої клунки. Швидко підняв з долівки наган і вклав до кишені. Потім сів на долішню раму вікна, перекинув ноги, легко сшовзнувся і повис на руках. Холодний вітер ударив його в обличчя. Під ним стукотіли рейки. Спереду зовсім докладно видно було ясно освітлену станцію. Подачний ще хвилину мчав разом з поїздом. Потім відштовхнувся і скочив.

II.

На вулицях не видно було нікого. Світла пригашених ліхтарів блимали, як цвинтарні лялпадки. На вулиці, що закінчувалася перед театром, чуйне ухо могло вловити відголос швидких кроків. Час до часу кроки тихли, начеб людина зупинялася,

а потім відголос рівномірно повторявся. Раптом, наче підземне гудіння, пронеслися з ратушевої вежі удари годинникового дзвону. Було пів до другої. На хвилину кроки зупинилися знову і хитка тінь зупинилася біля ліхтаря. Людина дивилася на свій ручний годинник. Уста її прошепотіли:

— Ще пів години. Ви, товаришу Подячний, ставитеся на час, як було наказано. Як до цього часу — все гаразд.

Силуєт зменшився і зник біля муру найбільшої кам'яниці. А силуєт — це Юрій Подачний, курієр, що їхав поїздом на лінії Рава-Львів. Гострий вітер до болю пік поранену голову й кудочив просякле кров'ю волосся. Долоні, подряпані жужлем — боліли ще й тепер. Але біль, це було почування, яке з нього ніколи не рахувалося.

Доходячи до площі перед театром, зменшував швидкість кроків. Однак на площі не зупинив його ніхто. Швидко обійшов будівлю театру й заховався між будками краківського базару; за 15 хвилин повинен бути на вулиці Полтв'янній число 6. Мусів бути осторожний. Бо, якщо його розшифрували в поїзді, то могли розшифрувати й інших. Хто може знати? Йшов, упиваючись очима в темні. Вкінці гуца будок скінчилася. Просто перед ним вулиця Полтв'яна. Кам'яниці і далі малі партерові домики. Між ними, наче велетенське тіло вужа, залізничний насип. Подачний зупинився. Число шість це третя кам'яниця. Треба перейти попід залізничним мостом. Темна ніч була його союзницею, одночасно була і його небезпечним противником. Ворог (якщо він був тут) міг добре заховатися й важко було його спостерегти. Зрештою це вже діло ворога, а він, Подачний, мусить бути готовий, враховуючи всі несподіванки.

Поволі, майже на пальцях, держучи в кишені на поготові нагана, перейшов під мостовим склепінням.

Зупинився. Перед ним на другому боці вулиці видніла трьохповерхова кам'яниця. Це було тут. Брама число шість. Підніс голову. Одно

вікно на третьому поверсі ясніло притемненим світлом. Подачний уважно вдивлявся. Думав:
— „Світло рожеве, це значить: безпечно, можна увійти. Однак зв'язкового нема дома. Вазонки стоїть у лівому куті вікна. Але світло говорить, що можна увійти. Може зв'язковий забув переставити, і чекає, або залишив записку? А, може, засідка? Але світляний сигнал щойно віднедавна... Ні. Таки можна увійти. Зв'язковий мусить одержати інструкції ще сьогодні. Зрештою, пощо бентежити себе. Думки й постанови мусять бути ясні. А далі побачимо!

Ще раз розглянувся і скорим кроком перейшов вулицю. Витягнув з кишені ключ, відчинив ним браму і ввійшов до середини. Надслухував. Довкруги тиша. Осторожно почав іти по сходах угору. На третьому поверсі перед дверми, що були ліворуч, зупинився. Надслухував знову. Стукати? І усміхнувся. Хіба прийшов аж сюди, щоб повернути назад? Постукав. Тричі по два рази. Почув кроки. В найближчій хвилині двері відчинилися. Темно. Чи він вагався? Не мав часу з'ясувати собі цього — і ввійшов до середини. Але чому мовчанка? Раптом розблисло електричне світло і Подачний прижмурих очі. Перед ним стояв — але не зв'язковий. Свій чи?... Одночасно побачив: на нього був звернений наган. Власник його відступив крок назад.

— Руки вверх! Не рухайтесь, бо застрілю на місці. Зрозуміло?

А потім:

— Значить, прийшли. Но, ладно. А ми, бачите, чекаючи на вас, аж заскучали. Заходьте в кімнату.

Подачний був спокійний. У його тілі не дрогнув ні один м'яз. Що ж в цій хвилині міг зробити? Справа була ясна. Засідка. Але рожеве світло?... А де зв'язковий?..

Увійшов до кімнати. Біля стола, заклавши на спину руки, стояв другий. Кивався цілим тілом, посвистуючи арію: „Єслі завтра война"... Його чорні, з червоними жилками, очі допитливо гляділи на Подачного. Заговорив:

— Ви будете Подачний? Знаємо, знаємо... Ми про все чували. Кажеться роз'їжджаєте?... Але все ж таки попали. І так сказати б на всегда. Що?... А ружжю віддайте!

За хвилину два нагани Подачного були в руках його ворога. Одночасно все, що мав у кишенях, опинилося на столі.

— А тепер сідайте.

Подачний сів на одне з крісел, що стояло біля столу, й сперся на нього ліктями. Перший з людоловів (як їх назвав у думці Подачний) сів недалеко нього. Другий, сховавши нагани до кишені, стояв далі. Він заговорив знову:

— Бачу, вам притрапилося нещастя. Голову розбили. Але це ніщо. Ми вас вилікуємо. У нас є такі ліки, що мертвого на ноги поставлять. Побачите! Ви мабуть дуже спішилися? Лише одна неприємність — не сподівалися, що ми тут будемо. Ні? Но знаєте так: рибу ловиться на гачок, а вас ми зловили на рожеве світло. Правильно кажуть?

Бачите, sutрудніки НКВД ловко працюють. Ми все знаємо! Чого ж ви мовчите? Хіба не оглухли?..

Подачний перекинув голову і подивився йому в очі.

— Слухаю. А те, що ви кажете, може теж для мене не новість.

— Да? Інтересно. Побачимо.

Хвилину мовчав. Витягнув годинник і довго придивлявся до його кружка. Потім заговорив:

— Скучно вам з нами? Що? Але з товаришем Сороковим було б вам веселіше, правда?

Подачний удав здивування, хоч знав, що воно на коротку мету. Однак це був тактичний хід. — З яким Сороковим?..

Людолов нахилився понад стіл.

— Не валяйте дурака! Тут вам не шутки. Ми знаємо, що Сороковий власник цієї квартири. Скажете, що ні?

Подачний відчував у його голосі кипучу злість, а це подавало надію, що Сороковий їм висмикнувся. Відповів:

— Добре. Сороковий власник цієї квартири.

— Вот. А знаєте, де він тепер?

— Ні.

— Що? Ви не знаєте? Брешете!

Голос його шипів, як у привабливої гадини. Подачний сперся об поруччя крісла.

— Кажу ж вам, не знаю. А ви знаєте?

Енкаведист відхилився. Наче під напором питання Подачного. Затиснув зуби. Потім його стягнуте обличчя вияснило, а в кутках уст зарисувалась риска усмішки. Голос звучав на диво спокійно.

— Конечно. Знаємо. Переселився на нову квартиру — до нас. І ви тоже переселитесь.

Але Подачний вже його не слухав. Він знав зовсім певно, — Сороковий втік. Майже весело почав розглядатися по кімнаті. На ліжку розкидана постіль. Біля етажерки купа книжок і паперів. Шафа відчи-

нена настіж — видно було якусь лише блюзу й кашкет. Кілька малих красивідів, що прикрашували стіни, лежали біля печі.

Енкаведист, що сидів близько Подачного і, ввесь час приглядаючись до нього, мовчав, відізвся:

— Чого ви шукаєте?

Подачний обернув до нього голову.

— Я? Нічого. Хіба ви ще щось залишили?

— Но, но, не мудруйте. Як захочете, то я вашу мудрість виб'ю вам з голови оливою. Подумаєш, герої! Але ми ще з вами поговоримо!

Другий перебив.

— Да, ешо сьогодні. Но, почекаємо ще на інших ваших співробітників. Думаєте, що не прийдуть? Заспокійтесь! Вистане, щоб появились на вулиці, а вже будуть у наших руках. Ви не запримітили? Ха! Мальчишка ви! І на вулиці теж наші. А машину бачили? Ні? Чудак! Стоїть в другому провулку. Куди ж ви дивилися?..

Подачний здвигнув раменами.

— Темно.

— Да, правильно, темно. Но, тут ясно, світло хороше. Що? Рожеве, таке, як ви любите.

Замовк. Раптом змінив тему.

— А скажіть, їдучи до Львова, не мали ви ніяких неприємностей?

— Мав. Але швидко їх зліквідував.

— Інтересно. М-да! А скажіть, хто це такий Ірчик?

— Ірчик? Не знаю.

— Не знаєте? Подумайте.

— Шкода думати. Кажу вам — не знаю.

— Не знаєте... — но, побачимо!... Да... А кажуть, то дуже интересна жінщина.

Подачний дивився перед себе. Його мозок працював, як машина в прецизному годиннику. Він знав, що його положення незавидне, але одночасно знав також, що кожна тверда людина не здає своїх

позицій навіть на одну хвилину перед смертю. А хіба ж він з інакшою глини ліплений? Треба рішитися. Дододить третя — і кожної хвилини його можуть під сильною охороною посадити в авто і повезти. Тоді буде трудніше. В додатку голірuch.

Обмірковував. Побіч кімнати є кухня. Вона виходить на ганок, що звисає над подвір'ям. Стрибнути з ганку на нижчий поверх не знати, чи вдасться. Зате, станувши на поруччя, можна дістатися на дах. Треба лише щасливо вхопитися за край даху і підтягнутися вгору. А якщо відстань зависока? Тоді є ще ринва. Вона йде вниз тут же біля ганку. Однак найважливіше дістатися до кухні.

Рішився. Підвівся з крісла і наче знесилений цілим тілом сперся на стіл. Енкаведист, що стояв напроти нього зіщулив очі.

— Ви що? Вмираєте? Масте ще час!

Подачний не відповідав. Поволі підвівся і, хитаючись, поступив кілька кроків. Той, що весь час сидів біля нього, зірвався з крісла і заступив йому дорогу.

— Ви куди? Сейчас сідайте! Чули? Бо шльопну!

Подачний подивився на нього, ледве розплющивши вії. Прошелотів:

— Слабну. Бачите, що я поранений. Хочу піти до кухні і водою змочити голову.

— Брешеш! Ти!..

Подачний не відповідав. Хилився набік, наче ось-ось мав повалитися на долівку. Знав, що дві пари очей пильно слідкують за кожним його рухом. Як довго? Вкінці почув знову:

— Іди з ним. Ще здохне, а нам треба живого. Но!

Це говорив другий. Подачному божевільно закружляла в жилах кров. Ще лише кілька хвилин, кілька хвилин! Бачив, як енкаведист важив у рудці наган. Але хіба це вперше приходилось йому діяти, маючи перед собою дуло нагана? Спіраю-

чись об стіну, перейшов малий передсінок і увійшов до кухні. Тут горіло електричне світло. Двері на ганок були відхилені. Ще хвилинка. Підійшов до водопроводу. Побіч — дуло нагана. Подачний хитнувся і впав на оба коліна. Одночасно, заки минула одна сота хвилини, вхопив енкаведиста обома руками за стопи і з усієї сили потягнув до себе. Підірване тіло, наче велетенський птах, з глухим лоскотом ударилося об долівку і, вигнувшись, судорожно покотилося під стіну. Подачний вибіг на ганок,кладаючи до кишені підібраний з долівки наган. Скочив на поруччя. Підніс руки, щоб ухопитися за край даху. Що це? Не достає? Всього на дві долони. Пригнув ноги, напружився і плігнув. Пальці цупко вхопилися гострою бляхи. Великим зусиллям підтягнувся вгору і закинув на дах ноги. Ще кілька рухів цілим тілом — і він з полегшою відітхнув. Лежав непорушно і надслухував. Раптом на ганку залунали постріли. Брама на долинні грюкнула і кілька пар ніг поспішно застукотіло по сходах. В кімнаті хтось голосно кричав і лаявся. На подвір'ї появились світла електричних лямпок. Чийсь захриплий голос повідомляв:

— Тут нема!

Інший перебив його.

— Він поліз на дах! Дураки! Думали ви, що скочить з третього поверху?

Подачний далі не прислухувався. Хвилинка були почислені. Підвівся на ноги й, схилившись, швидко посувався вперед. Вихор, як сильна струя холодної води, вдаряв його в груди, мало що не скидаючи в триповерхову пропасть. Але він про те не думав. Посувався в сторону передмістя, зосередивши думки над тим, як йому неспостереженим дістатися на землю. Між малими дімкама, між городами і безліччю парканів він буде зовсім безпечний. Чорта знайдуть, а не його!

Оглянувся. Знов постріли. Вираз-

но бачив блиск вогню. Погоня була вже на даху. Стріляли в усі боки, не знаючи куди він подівся. Блимало кілька електричних ламп. Коби швидше на другий дах! Ховаючись за комин, повзав на ліктях і на череві. Зупинився. Прірва? Ні. Нижче — дах другої кам'яниці. Звісившись на руках, легко скочив. Упав як кіт — на четверо кінчин. Тепер уже біг. Мусів вирватися швидко, заки вони зроблять кілька. Третій і четвертий дах був на тій самій височині — значить два поверхи. Далі одна або дві кам'яниці — і вулиця. А на вулиці може попастися. Ця кам'яниця, на даху якої стояв, мала відкрите подвір'я, що лучилося з підміськими городами. Видко було зариси кількох близьких дерев. Зовсім певно був ще паркан, — але він не становив ніякої перешкоди.

Подачний підповз за край даху і найшов ринву. Поволі й осторожно зісовувався вниз. Вкінці його ноги торкнулися землі. Хвилину стояв

непорушно і надслухував. Десь угорі лунали револьверові постріли. Тут було спокійно. А може лише здавалося? На всякий випадок наган треба мати на поготовлі. Зробив кільканадцять кроків. Перед ним був паркан. За хвилину він залишився вже позаду. Подачний збільшив швидкість бігу. Під його ногами шелестіла трава, хрустіло картоплиння, ломалися недостиглі соняшники. Несподівано вдаряло його в обличчя гілля дерев. Як довго він біг? Куди? Тепер треба було завернути на право, оточити Жовківське передмістя, щоб дістатися на Знесіння. За дві години з-поза дахів вилізе ранок. А на Знесінні

буде безпечний і дещо довідається... Як їй на ім'я? Ірчик. Дуже якесь здрибніле. Але важне дістатися туди.

Не біг уже. Пішов ще кілька кроків і важко сів на землю. Над ним шуміло якесь дерево. Вітер немов би тратив свою силу. В підборіддя ласкотала його висока трава. Праворуч, зовсім близько, вирисовувався ромбовий силует домика. Подачний застановився. Ромбовий? Ах, так — який вигляд має його конверт. А конверт де?... Усміхнувся. Смішно йому було, що знайшов такий жіночий сховок. Конверт, складений у десять частей, лежав захований в носіку його правого черевики.

III.

В кімнаті гостро пахло йодом. Подачний морщив чоло і, споглядаючи у невелике стінне дзеркало, осторожно робив собі зачіску. Заюдиновані рани мусів схвати під волоссям. Перев'яже собі вже аж по другому боці Сяну. І долоні також. Лише заносило запахом йоду, але на повітрі вона трохи вивітріє. Зрештою, він не хотів зовсім йодинувати. Це вже заслуга Ірчика. „Ірчик, Ірчик, личко в тебе як папірчик!“... Дурень! Подачний останній раз пригладив волосся і почав ходити по кімнаті. Була вже одинадцята година перед полуднем. Три години тому він сюди прийшов. Дві години спав, потім обмився і дав себе найодинувати. Трохи говорили, але це ще не все. Радше він говорив про те, що йому притрапилося. До вечора мусить бути вже далеко звідси. Гончі можуть натрапити на його слід і що тоді? І йому не радісно, і їм невесело. Одне слово — халепа. Подивився на свої руки і заклав їх за спину. Подумав: „на спину так, як тамтой“. Покрутив головою і засунув їх у кишеню. Подивився на годинник. Ірчик повинна вже була вернутися. А може?... Ні. Стукнули двері. Обернувся. Це була вона.

Швидко скинула зі себе плащ і поклатла на ліжко.

— Все добре!

Подачний підійшов до дверей і щільно примкнув їх.

— Слухаю!

Вона говорила півголосом, спершись плечима об стіну.

— Сороковий перебуває в безпечному місці. Він висмикнувся їм просто з рук. В п'ятій годині вечером якраз вийшов з хати, бачив, як вони входили до кам'яниці. Вночі, тоді, коли ви мали приїхати, хлопці наші були на Клепарові і на головному двірці, щоб вас попередити. Але вас не було. І тому таке притрапилося.

— А на його думку, що спричинило ту засідку?

— Покищо нічого невідомо.

— А рожеве світло?

— Це його самого застановляє.

Думає, що вкоротці виясниться...

— Передає щонебудь?

— Нічого. Можете вертатися.

Маю для вас другий пашпорт. Всього в поїзд щойно на третій станції за Львовом. Підвода вас буде ждати в першій годині на Жовківській рогаці.

— Добре.

Ділова розмова була закінчена. Подачний дивився у вікно. Тут було затишно. Партеровий домик тонув у зелені, як гриб під кущем. До кімнати крізь вікно тиснулись різнобарвні квіти. В цій хвилині йому хотілося сказати Ірчикові щось веселе. Може навіть якийсь дотеп. Але її в кімнаті вже не було. Лише на ліжку лежав плащ. Відвернувся знову до вікна. Дивився на квіти і думав про нічні пригоди. А які ще перед ним?...

— — — — —
Поїзд стукотів по рейках уже три години. Подачний сидів у купе і дивився крізь вікно так само, як кільканадцять годин тому. Думки він пустив свобідно і вони бігли за телеграфічними стовпами, за клаптями нив, за громадами дерев, за стукотом

коліс... Однак на кожній станції він виходив на коридор і придивлявся до нових пасажирів. Чи він чекав на когось? Ні. Але завжди може трапитися хтось такий, що його і чорт не хоче зустріти. Кілька разів бачив по станціях сині шапки, і тоді його м'язи мимохіть пружились. Потім поїзд мчався далі і станції швидко залишались позаду. Подачному здавалося, що всі несподіванки вже за ним, що вони відкочуються від нього щораз далі, разом з десятками кілометрів. Але несподіванка тому й є несподіванкою, що приходить тоді, як ніщо на її прихід не вказує. Від неї ніхто не може втекти. Те, що після неї слідує, вже залежне від самої людини.

Це було на найближчій станції. Подачний виглянув крізь вікно і хотів вийти на коридор. Однак задержався. Незнайомий? Звідки він тут? А може хтось подібний? Ні, ні, це таки він!.. Всього до поїзду, чи залишиться? Дивна зустріч. Швидко вийшов на коридор. Незнайомий увійшов до вагона, що ним їхав Подачний. Значить — нічні пригоди будуть завершені. Питання лише в тому, хто диктуватиме дальший хід подій? Подачний знав. Він, і більше ніхто. Для нього несподіванка перестала бути несподіванкою. Він прибрав її цупко до своїх рук і нею покермує. Для того другого — це буде загибель. Головне, щоб зайшов до його купе. Якщо ні, то він його запровадить. На коридорі всього кількох пасажирів — сперлись на вікна і байдужно споглядають на краєвид.

Подачний також перехилився через вікно, наче вперше бачив зелені дерева і замурузаних селянських дітей, що поволі віддалялися від поїзду. Крім того спостерігав, що діється в коридорі.

Вже. Незнайомий переходить біля його купе. Зупинився. Хвилину стояв — і увійшов до середини. Не мав часу навіть сісти, як Подачний стояв уже за його плечима.

— Здрастуйте!..

Незнайомий рвучко обернувся. Дивився на Подачного і жмурився очі наче пробуджений зі сну. Хотів сягнути до кишені, але Подачний попередив його.

— Спокійно, без зайвих рухів, бо пуцу кулю у ваш твердий лоб. Зрозуміли? Сідайте. Чого ж ви маєте таке дурне обличчя? Позвольте, що заслоню двері?... Тепер поговоримо, так сказати б, по душам. Наган маєте? Но, хіба!... Але, мабуть, уже інший. Бачу, що зовсім новий. Більше

нічого? Но, чого ж ви мовчите? Неприємно дивитися на цівку нагана? Нічого, привикнете!

Подачний сів проти нього і пильно до нього придивлявся. Де він його ранше бачив? Що за чорт! А ті з короткими пальцями долоні? Нахилився до нього ближче.

— Ви мене знаєте добре, що? І не лише мене. Але я вас знаю також. Скиньте кашкет. О, так... Добре. А тепер окуляри... Що? Агент заговорив:

— Ви не шуткуйте. І так не висмикнетеся. Тепер вам не ніч. На найближчій станції геройство ваше скінчиться.

Подачний стягнув брови.

— Я не шуткую, розуміли? А до найближчої станції не знаю, чи доїдете у повному здоров'ї. А тепер скидайте окуляри. Так...

Хвилину приглядався знову. В його очах появився сталевий відтінок. Уста здригнулися.

— А тепер скиньте вуса...

Однак заки агент спам'ятався, Подачний швидким рухом зірвав їх. Так — він не помилився, це був той громадянин, що він його два тижні тому кілька разів зустрінув на сході біля свого мешкання. А раз зу-

стрів у цукорні і тоді звернув увагу на його долоні. Ось і загадці кінець.

— Но, як ви себе почуваете?

Агент не рухався. Подачний знизив голос.

— Ви мешкали на третьому поверсі? Не брешіть! Що? Над моєю кімнатою? Відповідайте, бо...

— Мешкав. Самі говорите. А наганом мене не страше. На коридорі люди і я лише крикну...

Подачний докінчив:

— І це буде ваш останній крик. Зрозуміли? Но!.. І так задовго живете. А тепер відповідайте. Про рожеве світло ви знали?

— Знав.

— Хто вам сказав?

Агент пробував усміхнутися.

— У мене в кімнаті єсть така інсталяція... но, і я все знав...

Подачний хвилину мовчав. Сильніше затис у руці нагана.

— Гад!

Все було ясне. Не питав уже нічого. Дивився на агента і заспокоювався. Однак, що далі? Хіба в безконечність так їхати не буде? Надслухував. Гудок? Хіба поїзд в'їздить уже на станцію? Встав і звернувся до вікна. В цій хвилині агент, що вевсь час слідив

за його руками, скочив на нього і з усієї сили кинув його на лавку, намагаючись одночасно вихопити нагана. Однак цей маневр йому не повівся. Подачний вільною рукою схопив його за горло, притягнув до себе і, напруживши м'язи цілого

тіла, рвонувся догори. Агент упав на долівку. Хотів підвестися на ноги, але вже не підвівся ніколи. Наган Подачного аж по саме барабанне кільце всадився в його лисий череп.

Чи хто чув? Подачний стояв не-

порушно і надслушував. Пронизливо гудів паровіз. Поїзд зупинився і вагони з лоскотом ударили об буфори. Ще кілька поштовхів і поїзд зупинився. Чути було, як характеристично шипить паровозна пара. У вагоні метушились, висідали. На станції не було нікого, лише кілька залізничників.

Іхати далі? Пригладив розбурену зачіску і сховав до кишені нагана. Осторожно відхилив двері і вийшов

на коридор. Не оглядаючись, пішов перед себе. Почув знову гудок. Поволі зіскочив зі сідців і скерувався до виходу. Оглянувся. Бачив, як вагони заколисались і поїзд рушив.

Подачний кілька хвилин задержався, а потім подався геть. На обрії лягали перші тіні. Він поглянув на годинник і поволі подався у вечірні поля, — на захід, де над каламутним Сяном їжилися штики червоних пограничників.

Др. І. Витанович

„ПІСНЯ І ПРАЦЯ — ВЕЛИКІ ДВІ СИЛИ!“

Глибоко збагнув одність пісні і праці великий їх поклонник І. Франко. Це дві сили, що найбільш тривко об'єднують людей, дають їм міць і основу суспільного життя, бо сполучають їх віковічні духові й матеріальні надбання, дають сучасним певність себе й надію майбутнього росту. Це дві з найвищих суспільних цінностей, що без них не може бути й кожній окремій людині щастя, як без твердого, творчого будня не може бути свята — радості з перемоги, бо тісна їх обоюдна залежність...

Ми прожили добу, в якій зматеріалізований погляд (і викривлений) на працю довів до переситу одних і безпросвітних злиднів других. Обезчещена таким чином праця, зведена до звичайного, торгованого на ринку товару, пригнобила людину, бо опоганено її ціль, позбавлено її суспільного ідеалу — пісні.

Та минає доба, що в боротьбі бідних з багатими (клясовій боротьбі) вбачала зміст життя й його розвою, в якій конкуренції й суспільних суперечностей запоруку поступу, а її звеличники вказували дорогу крізь пекло до такого раю, якого ніде, ніколи на землі бути не може. Не хоче в нього повірити здорова людина, що її вроджена туга до постійного змагу, а й до правди і справедливості, що прагне щастя для себе й для тих, що з ними, об'єднує її пісня про спільне минуле й прийдешнє, — пісня свята — перемоги, пісня трудних буднів змагу, що робить їх твердими — праця благословенна!

Праця, це не лише тверда життєва конечність, тяжка вимога, що її показують нам зовнішні обставини. Ми живі й здорові відчуваємо теж у собі якість внутрішню силу, що насовує нам про обов'язок праці, як органічну вимогу нашого душевного й фізичного здоров'я. Вона здійснює наші задуми, порядкує думки, справджує внутрішнє вдовільне самопочуття, дає фізич-

но-матеріальний ріст і духову рівновагу, береже перед духовою розхристаністю.

Недаром творчі народи ставлять працю, як обов'язок - чесноту поруч відваги воїна й вимагають однакової до неї воляцької постави для своїх громадян, а щоб засвоїти воляцький гарт і суспільну настанову своєї молоді, гуртують її в організації „служба праці“, з якої згодом ростуть непоборні армії. Не даром вбачають вони підставу народного багатства й достатку не в нагромадженнім золоті, а в виробничій праці всіх своїх громадян; вона й підстава їх грошової міри — валюти, а працю кожного свободіно-творчого громадянина розцінюють постійною увагою, чи корисна вона всьому громадянству, чи збільшує вона силу, добробут і скріпливе незалежність цілого народу, чи не доводить до суспільних суперечностей в народній єдності.

З праці і пісні росте непоборна сила народу. Все, що разом вони створюють — це спільні духові й матеріальні народні достатки, що ніколи не згинуть.

Коли ми нашу щоденну працю, хоч би і найдрібнішу так будемо розцінювати, що нею помагаємо не лише собі й своїм найближчим, а й що з неї ростуть суспільні вартості, побільшується передана нам предками спадщина для сили й відпорності грядучим поколінням, коли так будемо розцінювати кожний хоч би найменший порух наших рук і мислі, коли при праці душа наша співатиме й про спільну силу з нашого труду, тоді правдива буде верність праці.

Сильні нині народи впорядковують свою суспільну організацію не за маєтковою силою поодиноких суспільних верств, не допускають, щоб такі, чи інші партії видавали щораз то нові, для своєї групи окремі вимоги, а праця — творчість громадян є в них підставою громадського ладу.

Вартість громадянина — це вмілість і здатність працювати — творити. Приналеж-

ність до цілковитої народної одності не лише в тому, що однієї ми крові, одною мовою говоримо, а важне, щоб і однаковою була духовна настанова громадян, виражена чинно працею у своїй фахово-становій групі, де найлегше перевірити громадську чесність одиниці. Одиницями, коли кожний сам собі пан, тісно і упорядкованої одності, цілоти не створити. Нездорова буде теж одність, коли силою втискати всіх без їх власної волі в штучні форми суспільного порядку, що його не розуміє наша кров і душа, ні породила наша земля й праця.

Живий і здоровий народний організм порядкує своїх громадян наперед у творчі органи — стани, що в постійному русі-праці зберігають себе й цілість одночасно, а яка чия вартість і настанова (в саобідній праці і господарським дорібку) найкраще можна оцінити теж тим, що найкраще розуміють свою працю, її вимоги й цілі, її предметову й суспільну вартість.

Тут не важне, як хто говорить, висловлює такі, чи інші погляди, бо насамперед важне, як працює і поводитья в своїй родині й фаховому стані при варстаті праці, — тут найкраща можливість оцінити особисту й суспільну вартість громадянина.

В суспільній політиці нової Європи спостерігаємо зарез 4 головні напрямки: 1. Побіду авторитарної ідеї — одноцілого, органічного проводу, бо без єдності проводу ні в боротьбі, ні в праці немає гурту. При найпростішій роботі коли якийсь лад схоче дивинути тягар, то хтось один, той, чи інший, але звичайно найспосібніший, мусить кликнути а-гей! — всі враз! 2. резигнація з нічим необмеженої автономії одиниць; 3. відмову від класової боротьби в ім'я природної національної солідарності; 4. признання приватній власності основної ваги в суспільно-господарському ладі, але в межах загальної — національної користі й суспільної рівноваги. Наймачі праці й наемники мусять зрозуміти, що їх особисті інтереси залежні від цілоти народних справ.

Від ладу праці залежить і суспільний і державний лад народу. Дуже влучно підмітив хтось з суспільників-мислителів, що кожний народ буде настільки сильний і багатий, посільки зуміє zorganizувати працю своїх громадян. Краща майбутність належить тим не тим народам, що мають великі природні багатства, велику кількість людей, не тим навіть, що здобудуться на складні технічні споруди, а тим, що на відповідному просторі найкраще зуміють виплекати й zorganizувати духово-матеріальні сили своїх громадян. Майбутність тих, що плекатимуть дійсну радість з праці й силу з радости.

Нинішня переломова доба в історії народів підносить велич праці, щоб не була вона лише матеріальною мірою речей, а й моральною чесною громадян. Видиває вимогу, щоб фактор праці не був тим, що

ділить, а тим, що об'єднує членів одного національного організму, щоб чинник праці був підставою його суспільної організації. Фах-привання, це передумова суспільної вартости громадянина, без фаху людей не шанують, на його підставі опріділюється суспільне місце в організованій національній цілості.

Ми досить часто можемо в нас помітити такі щоденні явища, як: невдоволення з власної праці, зависть місця другому, або знову переоцінку власної праці й нехтування чужої; недоладна обсада й організація праці є часто причиною „злої крові“ між співробітниками, на тому терпяти і тривкати й видатність праці. Чужу працю легковажить тільки той, що не вміє працювати, тому й не любить власної праці. Бо хто добре вміє, той і любить своє фахове привання й не критикує, не завидує, не легковажить роботи другого. Найгірше буває тоді, коли нефахові, або такі, що добре не знають своєї праці-обов'язку стоять на керівних становищах. Брак фахового розуміння праці доводить до суспільних розходжень і ускладнень, люди різняться, бо своїм фаховим недоростом і браком ідейної настанови споганують велич праці-обов'язку, служби своєму громадянству.

Людина часто не лише тому погано, або й зовсім не працює, що не хоче; буває, що не вміє, буває, що такі не лише матеріальні обставини, але й моральна атмосфера, що відбирає не тільки охоту, а й силу до праці. Ніякий може народ не переживе впродовж віків своєї історичної долі стільки морального й фізичного гніту, що спиновав суспільну організацію вроджених йому творчих сил. Сліди цього гніту доинні на всіх нас і на цілому нашому суспільному організмі.

Тому в першу чергу треба нам уникати того, щоб молодь наша, що її духово-фізичні сили впроваджуємо в творчий наш суспільний організм, не вступала в його життя і працю з нашими хибами, засвоєними не по нашій волі із зовні. В повній свідомості тих хиб нам треба належно впровадити і підготувати фахово й морально тих, що приходять нам на зміну. В молоді краще, як у старших, поєднана ідея праці й пісні — бережим її від викривлених поглядів на працю, хай небачний наш стогін з затиснених уст під тягаром будня й обставин не затроє їх молодих, палких серць!

Впроваджуємо нашу молодь на службу народові згідно з її вродженою здатністю. Щоб не примана дорібків була дороговказом у її виборі привання, а такий фах, що дасть можливість найкраще розвинути її творчі сили для власного задоволення й загального добра.

Живими прикладами в організації праці вказуємо їй, що від того залежить видатність праці, та що вартість має не сама

тільки кількісна видатність (стахановщина), а й суспільна, господарча, безперервна тривалість праці, та характер і поведінка при праці творчої людини.

Молодь буйна і палка не любить, щоб багато говорили їй про працю й поведінку, натомість у молодечому ентузіазмі радо береться за працю, в якій вказана вища суспільна ціль.

Фізична праця, це важкий засіб виховання молоді, але не у вигляді примусового „швартку“, а добровільної організації. (Скільки виховних моментів в традиційній „толоці“ наших предків).

При такій праці найкраще можна спостерігати природні здібності молодого людини, вироджується не лише фізична справність і життєва спритність, а й гартуються характери, легко плекати суспільні ідеї й чесноти, дружньої самопомоги, чинної посвяти для загального добра, розуміння ладу — часто без слів на живому прикладі, який глибше й шкоро сприймається.

В праці і пісні унаочнюються молоді душі. Тут найкраще унаочнені вимоги здорового провідництва, послуху й громадського підпорядкування. (З відчитів, проповідей,

зборів, дискусій, ідей цих молоді так глибоко, наочно й здорово не сприйме). Коли навчити молоді організувати малу й просту роботу, постійно зростатиме в неї розцікавлення, охота й досвід братися за щораз складнішу роботу й при цьому будуть розвиватися й міцніти не тільки м'язи, а й творча думка, яку все краще вирощувати не словом, а працею.

При фізичній заправі молоді до труду — обов'язку, який на себе буде вона сама добровільно приймати, сама її організувати й сама при ній проводити, тоді зникне в неї неувага до батьківської й взагалі до всякої праці інших, хоч би й найдрібнішої та замість суспільних упереджень і суперечностей міцнітиме національна солідарність молодих, творчих громадян у щоденних змаганнях і щораз справніший організації суспільної праці. Виплекані у праці чесноти ввійдуть у кров поколінь, дадуть їм непоборну силу й плодючість їх Землі. Любов до Батьківщини не буде солом'яним вогнем, святочною фразою, лише жагучою, органічною пристрасною тих, що хочуть жити і мають на те право!

І. Кер.

Доблесне безголов'я

(Сценка)

ОСОБИ:

1. Микола	} красноармійці
2. Андрюша	
3. Командир	
4. Комісар	

Гурт красноармійців

Подія відбувається на східному фронті.

Ява 1.

Поле бою. На узгір'ї в кущах, біля протилетунського скоростріла, направленого в небо, сидять Микола і Андрюша. Микола — босий, Андрюша — в чоботях. На світі — пізня осінь.

Микола: А ти, мені, Андрюшо, скажи: де його в біса поділись наші красні самольоти?

Андрюша (байдужно): А чорт єво знаєт!...

Микола: Товариш комісар якось то нам розповідав, що в нас є ще сто тисяч красних самольотів.

Андрюша: Да, да! Совершенно верно.

Микола: А де ж вони, коли їх зовсім не видати?

Андрюша: А чорт єво знаєт!...

Микола: Наверно, всі вони на Берлін полетіли.

Андрюша: Да, да! На Берлін!...

Микола (задумався): Гм!... Ну, припустім, що всі вони на Берлін полетіли... То ти мені скажи, чому вони ще й досі не повернулися?...

Андрюша: А чорт єво знаєт!...

(Десь у повітрі затріскотів літак).

Микола (схопився на рівні ноги): Самольот!

Андрюша (тремтячим голо-
сом): Германській!

Микола (христиться): Господи-
Боже, спаси, помилуй!... (лагодиться
тікати).

Андрюша: Коля! Абажді! Да-
вай назад! Ето кажеться, не герман-
ській!

Микола: Не германський? А
чий же?...

Андрюша: Ето, наш, красний
самольот!

Микола (зрадів): Оце ж тобі
диво! Наш, красний самольот! Яке ж
це щастя! Нарешті ми свій самольот
угледіли!

Андрюша: Вот, какой он, су-
кін кот! Со звьоздочками! Очень кра-
сивий!

Микола: Нічого собі, хоро-
шенький. Лине в повітрі мов риба,
і виду не подає. (Махає фуражкою).
Давай, давай! Нажимай на тьохніку!

Андрюша: Давай вперьод!

Микола (насторожився): Ан-
дрюша, ти дивись: оце вже мені,
brate, трохи підозріле!.. Чому це він,
гаспид, усе на одному місці круж-
ляє та кружляє і так низенько лі-
тає?

Андрюша: А чорт ево знаєт!...

Микола: Ти, брате, не вір са-
мольотові, мов собаці: Він то — чи
свій, чи чужий — все один біс. Ота-
кому бомбу пустити, це те, що раз
плюнути. Талепне тебе по лобаці,
а тоді розбирай котрий — свій, чи
ворожий.

Андрюша: Да, да! Совершенно
верно!

Микола: Мені щось бачиться-
видиться, що воно не наш самольот!

Андрюша: Ну, как-же не наш?
Со звьоздочками?

Микола: Звьоздочки — дурни-
ця. Звьоздочки він міг собі прималю-
вати, щоб нас обдурити. Ти ж зна-
єш — герман хитрий! Він і малпу ви-
гадав!

Андрюша: Да, да! Совершенно
верно.

Микола: Андрюша, дивись! Це

наверно — враг! Ось тепер він наш
доти¹ обсервує!

Андрюша: Вот сволоч!...

Микола: Андрюша, дивись! Те-
пер — наче перехилився в один бік.
Це він напевно наші позиції фото-
графірує!

Андрюша: Ну, я йому січас по-
фотографірую! Вот ти увідіш! (мет-
нувся до скоростріла, дає серію
стрілів).

Микола (радісно вигукує): Да-
вай, давай! Прямое направленіє і по
мотору! Отак йому, бісовому сино-
ві! Андрюшка, дорогой друже! Зби-
тий, збитий. Летить стрімголов на зе-
млю!... Андрюша дивись: ще один со
звездочками!... Ге, ге, не підведеш!...
Андрюша! Вали цього другого, сучо-
го сына! Давай жизні!...

Яса 2.

Вбігає командир, із „наганом“
у руці.

Командир (кричить здалеку):
Отставіть! Прекратіть агонь! Своло-
чі, мерзавци, що це ви робите?

Микола: А що робимо? Стрі-
ляємо!

Командир: А куди ж ви, іро-
ди, стріляєте?

¹ Дот — „довготривала огненна точка“,
боеве гніздо.

Микола: От тобі і на! А куди ж би?... По самолоті.

Андрюша: Товариш командір, розрешіть доложити — это бил германский самолот! Он обсервувал і фотографірувал наші „доти“.

Командир (піниться): Малчать! Ви сволочі, діверзанти, шпіони разпроклятіі, ви знаєте, що ви зробили: ви збили наш красний самолот! Я вас сейчас розстріляю.

Микола: Товариш командир, а завжди ж мене?... Я ж не стріляв, тільки він.

Командир (до Андрюші): Ти стріляв?

Андрюша: Так точно, товариш командир!... (до Миколи): Што ти, хахол, дурака валяеш? Ти гаваріл, што это германский самолот, только звьоздочка примальована.

Командир: Малчі сукін син! Ти підеш пад разстрел! (до Миколи): Баец! Бережіть його. доки я не прийду, щоб часом не удрал!

Микола: Есть, точно товариш командир!

(Командир виходить).

Ява 3.

Андрюша лежить безрадно на мураві, Микола стоїть біля нього на сторожі, з гвинтовкою в руці.

Микола (сумно): Андрюша, сердешний приятелю... Наверно прийдеться тобі оце помірати...

Андрюша: А чорт ево знаєт!...

Микола: Оттака вона наша салдатська жизнь. Живеш, живеш і сам не знаєш, коли і як смерть тебе застукає. Ну, й чортяка якийсь оту всю ьохніку придумав! Звідки ж ти його узнаєш, що воно іменно наш красний самолот, а не германский?... Мало то сьогодні всякого чортовиння літає!... Не розбереш... Здалека здавалося, що германский, тільки красні звьоздочки прималював, а зблизька — виходить діло таки наш...

Андрюша: Наш, сукін син!...

Микола (просльозився): Жалко, братіку, розставатися з тобою. Чесне слово... Серце болить...

Андрюша: Коля, друг дорогой!... (обіймаються).

Микола (крізь слъози): Андрюша, братіку милий та любий! От у тебе на ногах чобітки лепські, а в мене — кат-ма... Незручно воно, братіку, родіну захищати та це й босому. Не випадає... І з фронту, звичайно, важко удрати босому під зиму. Зимнувато. Далеко не втечеш. А тобі братіку, всьо-равно, на тому світі ніхто тебе за чобітьми не спитає, а оті, стерви, як тільки тебе застрілять так і зараз чобітки з тебе здіймуть. От ти, краще, золотосерце, сїдай, а я з тебе зараз же сам чобітки стягну...

Андрюша (сїдає, плачучи): Бери, брат! Заховай на воспомініаніє!

Микола стягає чоботи з Андрюші і сам обувається.

Ява 4.

Вбігає командир, а з ним гурт красноармійців.

Командир (до Андрюші): Ану, ти, поднімайсь!

Андрюша (встає): Пращай жизнь проклятая! Пращай Коля, друг милий!

Микола (припасовує чоботи): Пращай, Андрюша. Передай палкий більшовицький привіт усім чортам!

Командир (командує красноармійцям): Смірно! К вистрелу готовсь!

(Бійці приціляються з гвинтівок).

Ява 5.

Вбігає комісар.

Комісар: Отставіть! Прекратіть огонь!

Командир: Ізвініте, товариш комісар: почему — отставіть? Цього чоловіка нада розстрелять.

Комісар: Не нада!

Командир: Ізвініте! — Почему — не нада?... Цей человек — германский шпіон!

Комісар: Малчать! Этот человек — герой Советского Союза!

Командир: Ізвініте!... Який же він герой?! Він же збив кулеметом наш красний самолёт!

Комісар: І правильно зделал!

Командир: Ізвініте!... Почому — правильно?...

Комісар: Потому правильно, товарищ командир, що тим самолютом удірали до немца два наші генерали, що запродались врагам. Оцей боец швидко зорієнтувався в чом дело і не допустив до того, щоб ті зрадники перелетили на ворожу сторону. Цей боец буде зараз нагороджений орденом красной звезды за храбрость і боевое отлічіє. (Подає Андрюші руку). Поздоровляю вас, товарищ боец!

Красноармієць: Вра!... Вра!... Вра!...

Комісар, командир і червоноармієць виходять.

Ява 6.

Микола і Андрюша.

Микола (почухався в потилицю): Андрюша, сердешний приятелю! Що це все значить?

Андрюша (остовпілий): А чорт єво знаєт!...

Микола: Так виходить діло, що тебе тепер не розстрілять?...

Андрюша: А чорт єво знаєт!...

Микола (засмучено): Ну, що ж... Поздоровляю тебе, братіку, з високою нагородою... Нам обом уже тепер не по дорозі. Тепер тебе напевно в командири припишуть, спеціальний пайок добавлять... Бувай здоров, Андрюша, сердешний приятелю...

Андрюша: Стой! Давай назад!

Микола: Що — „давай“?

Андрюша: Сапоги давай, сукин син!

Завіса.

Ярослав Дзіндра

ПЕРЕСЕЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ВЕСНОЮ 1942

Большевицьке господарювання, несподівана повінь та воєнні дії 1941 року довели до того, що на переднівку 1942 р. тисячі українських родин на Підгір'ї і в Карпатах стали перед маривом голодової смерті. Вже взимі почалась масова мандрівка гірського населення на Поділля за хлібом. Щоб запобігти поганим наслідкам такого відруху, Український Центральний Комітет приступив до організованої допомоги потребуючим, яких за першим підрахунком було понад чверть мільона тільки на Бойківщині й Гуцульщині. При Відділі Суспільної Опіки У. Ц. К. у Львові створено Реферат Допомоги, що разом з допомогою Полоненим почав свою акцію в двох напрямках: тво-

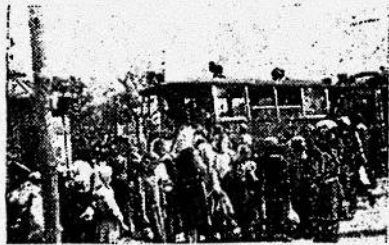
рення народних кухонь та переселення дітей у віці 8—14 літ із гірських околиць на Опілля й Поділля на час переднівки.

В акції переселення дітей солідаризувалось усе українське громадянство, до неї змобілізувались усі його сили. В березні розроблено подробний плян та поставлено справу пропагандивно в пресі й серед центральних установ.

Митрополит Шептицький з Єпископами видали до українського духовенства Пастирського листа в тій справі, Реферат Народного Здоров'я УЦК візав до співпраці українських лікарів, Ревізійний Союз Українських Кооператив був дуже помічний зокрема своїми Повітовими Союзами, Центросо-

Діти в збірній перехідній станції в Тернополі.

У Львові дітей відвозять трамвем до перехідної станції.

Діти дістають харч у перехідній станиці.

Лемківські діти, що перебували в Равщині і Белзщині.

юз поміг багато Централі переселення у Львові, Народна Торгівля співпрацювала з матеріальною допомогою потребуючим, найкращими духовими опікунами дітей були народні вчителі. Почесно головування в Комісії Допомоги Голодуїчим, створеної з представників українського громадянства, обняв Єпископ Львівський, Пресвященний Йосип Сліпий.

Заплановано й понад загальні сподівання проведено в квітні й травні переселення кругом 25.000 дітей. Переселили округи: Самбір 3.200, Дрогобич 3.947, Стрий 5.630, Коломия 2.300, Калуш 2.050, Станіславів 3.539, Перемишль 1.200, Криниця (лемки) 122, Львів (місто) 279 дітей. Разом зорганізованим шляхом перевезено 22.267 дітей. Крім того прибуло самочинно біля 3.000 дітей, наче живий доказ конечности акції переселення дітей (довезти харчі 25 тисячам дітей у гори було виключене). Зголошених до переселення було 35.000 дітей: усіх їх не переселено внаслідок пошесних недуг та інших причин. Дітей (з рожевими реєстраційними карточками для контролю) перевозжено залізницею, вантажними автами, підводами, часто через ріки на поромках, без одного нещасного випадку.

Найбільше дітей прийняли округи: Тернопіль (7.953), Чортків (3.711), Золочів (3.200), Камінька (2.095), Бережани (945), Рава (850). На нових місцях діти мали повну моральну й здорову опіку: в кожному селі опікун, а крім того мужі довір'я, Комітети й УЦК проводили контролю прожи-

вання дітей, лікарі безкорисно опікувались ними і при переселенні й на місцях, священники проводили для них збірки в церкві, все селянство опікувалось ними по-батьківськи. Акцію повороту дітей проведено в другій половині серпня й у вересні 1942 р. Діти вернулись до рідних сіл здоровіші, свідоміші, деякі краще одягнені. Повернулись майже всі, тільки понад 1.000 дітей — безбаченків, бездомних, сиріт або тих, що їх батьки виїхали на роботи до Німеччини, остались у добрих людей на час війни або назавжди.

Хоча акції переселення дітей протидіяла ворожа сусідська пропаганда розвіванням „татарських вистей“ — вона вдалася на сто відсотків при величезному вкладі енергії, харчів та гроша (кругло пів мільона злотих). Вона виявила національну зрілість і високу духову культуру українського селянства та має важливе значення на сьогодні й на майбутнє: не тільки врятовано життя й здоров'я 25.000 дітей (бо й „незорганізованими“ дітьми ми звійнялися), але дано їм змогу поширити свій кругозір, пізнати свою ширшу Батьківщину й одержати краще моральне й національне свідомлення. Врешті братання малого лемка, бойка чи гуцулика з „вуйком“ чи „тьотею“ та їхніми дітьми в Поділля скріпило почування національної спільноти, а сама акція переселення, як національна самопомога, навчила нас національної солідарности в критичній історичній хвилині та додала віри у власні сили.

ОКРУЖНИЙ СОЮЗ КООПЕРАТИВ

РІЛЬНИЧО-ТОРГОВЕЛЬНА КООПЕРАТИВА З ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ УДІЛАМИ
В ЧОРТКОВІ

ЧОРТКІВ — вул. ГОРІШНЯ 1 а.

Біжучі рахунки — Українбанк, Чортків — Центробанк, Львів

ВЕДЕ ВІДДІЛИ:

ТОРГОВЕЛЬНИЙ: споживчий, господарські артикили і приладдя, штучні погної, збутовий монополійний склад, склад мінеральних оліїв та смарів. ЗБУТОВИЙ: збіжжя, живина, яйця, прядиво та клоччя, плодівочі, мед, лікарські рослини, сировина. ВИРОБНИЧИЙ: мармеляда, паста, шмір, свічки, сода, замістка кави та чаю, содова вода, мила, римарські та слюсарські верстатки.

Ю. Косач

ДОНЕЦЬ 1187

23. квітня, проти вечора, Ігорева рать станула над Дінцем. Грізен то був час, коли сонце, виринаючи з-за чорних, пошматованих вітром хмар, стало затьмарюватись. Заволоклося густою поволокою, притьмилось, змеркло й так зависло малим мідяним кругом проти неба, в галявині між хмарами, що гуділи. Так ще недавно проміння протинали темінь хмар, лили золоті потоки в їх гущавину, лили золотий свій шелест, а тепер зовсім потухли, пригасли. Сонце стало, як місяць у повні, холодне, матове, тихе. На степ упала тьнь. Відразу трави й ковилі пожовкли, а там збагряніли й припали за вітром до землі жажнутими хвилями, іноді так і завмирили. Тільки скрипіло сухе й люте бодяччя. Вітер брав його міцними пазурями, та, поранившись, миттю пускав і злюче шипів. А тут із очерету знялись гуртом гоголі й черняді. Потойбіч важко піднялась од землі сполохана хохітва й полетіла в цей дивний поруділий, почорнілий сумерк. Стадо сайгаків, постоявши, вражене вкрай раттю, дивилось на неї широкими, бездушними очима, а потім метнулось у бік. Сахались по ковилю сусли. Завила лисиця. Хмарою зірвалась галич із оболоння над рікою й, немічно кричучи, ширяла над степом. Високо-високо застиг,

розпростерши під хмарами крила, хижий кречет.

Ігор обернувся.

Зразу за ним сидів у сідлі Буй Тур Всеволод трубчевський. То був гарний велет. Латинський шелом його згас, дротяна папорозь шаруділа кільцями криці, обіймаючи дужі груди. Спокійно впирались у золоті стремена язові чоботи. Сидів і пришуливши дещо очі, дивився на Ігоря, теревив рукоять мечика на поясі. В тих очах, як пожарища серед ночі, спалахували іскорки шалені. Ніс мав орлій із широкими ніздрями, що роздimalись, ловлячи вітер. І тонкі уста посміхались. Не мав ні вусів, ні бороди, не міг схвати посміху. Вичікував, що скаже брат.

Поряд із ним сидів на рудому гривастому коні Ольстин Олексич, Прохоров унук, що прийшов із ковуями. Він був подібний до свого коня, тучний, як і він, широкоплечий, переважно дихав, вгрузав у сідло. Роздавався тут у просторі, дужим тілом гнобив степ, як брила скелі. Тепер кінь його рвався, гримав копитами в ковиль, заривався тими важеними копитами в землю, хропів, замітав хвостом і гривовою бодяччя. А правобіч сидів синовець Ігорів — Святослав Ольгович із Рильська. Його не любив Ігор. Свя-

тославів кінь молоденький і палкий, тремтів усім тілом, як полонена половчанка, стриг ніжними прозорими вухами, бився, сахався в боки. Синовець мав предивне лице. Ігор зморщив чоло. Де він бачив саме таке — ця думка не давала спокою. Визирав з-під гостроверхого шолома худий, жовтий, як осіння трава. Мав попелясту, тверду борідку, що в неї сміявся. Яструбиний ніс карлючався злюче. Поперед лица лягала борозна якоїсь їдкої гадючкової зморшки. „Див“ — майнуло Ігореві. Див — учора сидів на дереві такий самий злісний, їдкий, зловіщий птах, бісів птах. Дивився так само з-за листви, як і цей з-під лоба, і не хотів утікати. Не боявся нікого. Ледаве зігнали його сулицею — тоді лівиво шугнув, зачіпаючись важкими чорними крилами за гилля. Грізно й пронизливо кричав — ніде ніхто не чув такого крику — так не кричала ніодна птаха.

А за ними, за червоними чілками, за білими стягами, стояла рать. Тої вже не розглянути в лице. Так було її багато. Ігорів полк посередині, поправу Всеволодів, поліву Святославів. А там десь далеко синів полк, Володимирів. Володимир був біля них — плечистих юнаків із золотими кучерями, зі смаглим лицем. Ті всі були безвусі, як і Буйтурові, а ці, що ближче самі бородаті на дебелих конях. Їм і йти було важко. А ззаду за ним тьма ковуїв, що порикували як тури, татарнів, ольбірів і ревулів що ремствували: хотіли бути напереді — передню славу хотіли взяти. Русичі тихо сиділи — ті всі ричали й вили, як зграї вовків. Русичі були сховані за щити — червоні, круглі. Ті щити світанком горіли малиновим дзвінким цвітом, тепер у цей злий сумерк збагряніли, налили кров'ю. Харалуж на мечях у них мовчала. Гасла мідь на сулицях, мідяні площівки на стрілах, обкуття луків.

І над дружинами, час-од-часу, зривались, як зранені птахи, тривожні сигнали сурем. На лица ратників, що припали тінню, зосереджені й засмучені, тоді металось проміння. Лиця

з мерклих ставали яснішими. Подзвонювало золото, мідь на стременах. Порскали коні, рвались, чули вологість і добру пашу.

— Бачиш те знамено, Ігору? — заскрипив знечев'я Святослав Ольгович, перехилиючись у сідлі; недобре скрипів той голос, Ігор здригнувся мимохіть, — не перейдем Донця.

— Се не на добре знамено, — загудів як із барила Ольстин Олексич. — Див учора кричав, посиємо кості на Задонні. Мряки збісились, ідуть і йдуть із рання до вечора. Світ сонце заступило — найгірше знамено.

Буй Тур мовчав, відвів призириливо поводом коня від Ольстинового.

Й Ігор, глянувши пригадав собі в ту мить Глібіву Ольгу — Буй Турову жінку. Майнуло її рожевеньке личко, посміх зорі й веселі псотливі оченята за довгими віями. При Буй Турі була маленька й дрібна як пилинка. Він узав її з переяславських Глібових лєвад, що були м'які й шовкові, як її загнуті вії, із кучерявих запашних гаїв, що пашіли, як і вона, молодістю й свіжістю. Ольга спиналась навшпиньки, щоб досягнути руками до Буйтурових рамен — тоді якраз прощалися йдучи в похід. Буй Тур стояв закутий у сталь, іскрився гранями панциря, окуттями наплечників, рукояттю меча, здоровенний і дебелий, як конаристий молодий дуб. Сміявся, голосно й рвучко якби не йшов на війну. Лучисті очі його сміялись, голубав Ольгу, а ця зовсім не плакала. І так само весело тоді, в той ядрений світанок вигравали трубчевські сурми.

Сидів мовчазний і усміхнений у сідлі, вже не дивився на брата, а зорив далечінь.

Тут, зараз біля копит коней, у перших рядах, обривалась мурава, розходився очерет і рвучко, весело біг Донець. Хоч змерк тепер у затьмі, а все був срібляний. Гнав прозорі чисті струми, дзвенів сріблом струмів, теплий, приязний. Так і звав к' собі рать. Так і надив до себе в затони, в хрустальну глибіню, в тиху вологість. Ті ріки всі такі були в степах:

Сальниця, Стугна, Донець і Сюр-
лия. А там десь колихався синій Дон.
Ось кого Буй Тур виглядав! Там то,
в тій блакиті п'янкій, пінистій, дзвін-
кій, як весняне вино, як золоті меді
застольні зачерпнути прагнув свій ла-
тинський шолом. Пролетіти туром
крізь степ, розпанахати грудьми про-
стір, розправити рамена в бою, вда-
рити списом, щоб аж покололось,
свиснути каленою шаблею, щоб ви-
летіла як горлиця срібногруда, як
чернядь яснокрила й заспівала гу-
сяню пісню, що її ніхто не знає, ні-
хто ще її ніколи не чув.

— Ось цей піде скрізь, — подумав
Ігор, — цей піде проти найгірших
знамен.

Забгнулось усміхнутися до бра-
та, провести рукою по його кучерях,
по дружньому, по братньому. Ці всі
— то були чужі. Тільки він, черно-
окий Буй Тур, і ще син Володимир —
ці свої. Ці підуть. Ці в харалузі ваяні.
В них душа жемчужна.

І подумав у цю мить про Євфро-
сину. Така зосталась у пам'яті — на
Путивльській заборолі, в зеленій ки-
реї з бобровими рукавами, сувора,
строга. Ні слова не говорили проща-
ючись. Не сміялись, як Буй Тур із
Ольгою, не плакали, як Святослав із
своєю дружиною. Навіть у думці не
було. „Дон тебе, хоробрий, кличе на
побіду“. Знали, що треба йти, що
інакше не можна, що таке невблага-
не право життя. Може там десь у ду-
ші скимлило люте, ніколи ніким не
подолане горе, може ще мить і ви-
рвався б із грудей приглушений зойк
скорби, але вміли закам'янити. В Єв-
фросининих очах заблиск тільки пре-
світлий, зеленкуватий промінь, знак
неземної злагоди. Ігор умів його до-
стерегти — хоч як рідко він бував.
Євфросина прийшла з Галича до
нього, Ярославова улюблена. Така
була як батько — мовчазна, холодна.
Вміла таїтись.

— Княже, не на добро знамення
це, — знову заскрипів Святослав
Ольгович.

Ігор отямився. В ту мить він думав
про інше. В істоті це був не вождь,

а поет. Дарма ховався за папорзь
і шолом, дарма славен був із вдало-
сти й хоробрости — ніхто не сказав
би, що не в харалузі взятий. А про-
те отся згадка про зеленкуватий про-
мінь ув Євфросининих очах відвела
його в той дивний, трохи неспокоїно-
моторошний стан, коли чув, що в ду-
ші будиться щось незбагнене, щось
солодке, як весняна синь, щось спі-
вуче, як торкнена знечев'я струна.
Тоді слабшав, подавався, млів. Це
була незбагнена солодкість надхнен-
ня, це була світлість творчої ярі, що
іноді пробуджувалась у нім, але зга-
шена, за мить вмирала.

„Дон тебе, хоробрий, кличе на по-
біду“, — вдарила, розтяла ту зелену
недею розмарености. Сталевий го-
лос Ярослави, срібний голос боєвих
сурем, рик полків.

Там, на Дону, була вся надія його
життя. Мов би справді набравши в
шолом води й попивши її перекув-
ся б зовсім на харалуж, згнобив би
отсю м'яку розливу солодкість, що
його розлінивлувала, тупила думку
й розум. Там може була б та
його пісня остання, пісня слави
й мужности, що її прагнув. Там мо-
же обрисовував би свою постать, що
досі якось тускніла за іншими, в
кожному разі не вибивалась між ін-
шими. Став би самітний, гордий, але
який же могутній! От тоді б тільки
справді співала його душа. От тоді
був би князь, перший між хоробри-
ми, перший між славними. Прагнув.
Що могло зломити його прагнення?
Хіба міг хто відвернути від нього
знаменем сумніву, зловісним зна-
ком перестороги його рішення жи-
ти? Може і позмагався б із Богом,
із Дивом, із усіми — на те була йо-
го душа повна снаги, вся душа його
співала, як собор, вся його душа
була як блакить неба й синього До-
ну, як вітер.

Тінь падала на полки. Степ ставав
жовтий, дикий, сердитий. Крякала
галич.

Тучні коні порскали, гребли копи-
тами, борсались. Тіні од шоломів, од
сулиць, од ратиць падали на землю.

довгими смугами. Раттю, як загоном пшениці, йшли хвилячки шепоту, шемріння. Ззаду стихли ковуї, принишкли татрани.

— Ігорю! — тихо, але владно промовив Буй Тур.

Треба було рішати.

Ігор зняв шолома. Вітер заіграв його русявим волосом.

— Браття й дружино, — заговорив стиха, — тайни Божої ніхто не знає, всьому світу він творець, та кож і цьому знамені. Та дарма: чи на наше лихо, чи на наше добро творить Бог, тільки нам те приймати й бачити.

Ковзнулась у його голосі терпка, гнівна нотка. Це ж був визов. Це ж він Бога визивав на брань. І тоді звернувся до ріки.

— О, срібляний Донче! Зелій нас, славний, на хвилях, простели нам по-

тойбіч траву на зелених берегах, одягни теплыми імлами нас, дозволь слави пошукати в чистому полі.

Молитовно схилила голови рать. Схилив і Буй Тур — смішливий велет. То говорив великий поет. Чули всі, що це він за всіх говорить, за них приказує, вповідає всіх їх снагу вічну неподолану, снагу безмежну, якої ніхто ніколи не зломить, не пригасить, бо та снага, як життя, як бистрість донцевих вод — снага русичів.

І рівно коливаючись стегами, подзвонюючи весело стременами, щитинячись луками й сулицями, мов лебідь співучо ясна, горда й величава, сходила Ігорева рать у прозорі води Донця. Дарма, що стояла затьма — шолома іскрились, виспівували крицеві наплечники й вся рать світліла, як квітневий день.

Лев Шинковський

УКРАЇНСЬКІ ПРОФЕСІЙНІ ШКОЛИ

Не зважаючи на военний час і зв'язані з цим труднощі, наша країна переживає небувалий розвиток українського професійного шкільництва. Ціла вона вкривається густою мережею професійних шкіл різного типу, які в історії розвитку українського народу скажуть своє не останнє слово. Бо завдання цих шкіл у нашій новій дійсності незвичайно важливе. Школи ці виховують нам нові й дуже потрібні кадри українських ремісників, купців, господарників-організаторів українського господарчого життя в наших містах і містечках. Завдяки новим політичним і суспільним обставинам з'явилися реальні можливості відтягнути наше перенаселене село і більш раціонально та продуктивно перебудувати наш суспільний організм, який, ніде правди діти, ще ніколи був розбудований однобічно, і тим чином опанувати місто на нашій національній території, що досі в нашому національному організмі було чужородним тілом. Це одне з наших головних національних завдань, яке мусять бути виконане, якщо український народ хоче жити, міцніти й розвиватися. Виконання цього важливого завдання в великій мірі спочиватиме на плечах планоно розбудованого й добре організованого українського професійного шкільництва, і тому факт, що воно росте й розвивається, є сьогодні одним із найбільш позитивних явищ нашого збірної національного жит-

тя. Понад 100 українських професійних шкіл різного типу в трьох дистриктах, де живуть українці, з того 80 в самій Галичині (більше, як було за Польщі всіх професійних шкіл на цій території) — це тривкий і реальний здобуток, за який можемо бути тільки вдячні німецькій шкільній владі, що так видатно причинилась до розвитку нашого професійного шкільництва. В біжучому шкільному році школи ці заповнилися по береги шкільною молоддю, яка прагне набувати освіти в школах того типу. Це свідчить про те, що наше громадянство в основному переламало нехтє до професійного шкільництва і посилає туди свої діти. Все ж таки треба ще дальшого масового освідомлення — зміширих кругів нашого громадянства про мету й завдання окремих професійних шкіл, до якого покликані всі організовані українські чинники. Метою цієї статті є саме якнайбільш наочна допомога в здоровій орієнтації нашого громадянства в питаннях професійного шкільництва.

Професійне¹ шкільництво поділяється на три ділянки, які відповідають

¹ Уживаємо цього терміну на означення всіх шкіл того типу, тому що прийнята в нас назва „фахові школи“ означає в існуючій організації професійну школу вищого типу, напр., технічну, торговельну тощо.

трьом основним родам людських продуктивних занять, а саме:

1. Промислове шкільництво;
2. Торговельне шкільництво;
3. Сільсько-господарське шкільництво.

В ділянці промислового шкільництва організуємо окремо хлоп'ячі, а окремо дівочі школи, врешті в рідких випадках коєдукаційні школи, як напр., хемічна школа, мистецько-промислова школа тощо.

В ділянці торговельного шкільництва з переваги організуємо школи коєдукаційні і врешті в ділянці сільсько-господарського шкільництва окремо хлоп'ячі (сільсько-господарські) й окремо дівочі (сільсько-господарські) школи.

У всіх повищих ділянках виступають школи таких типів:

1. Званово-обов'язкові (промислові, торговельні, сільсько-господарські школи;
2. Званові школи середнього типу (хлоп'ячі і дівочі ремісничі, торговельні, сільсько-господарські і сільсько-господарські);
3. Фахові школи вищого типу (технічні, хемічні, мистецько-промислові, фахові торговельні, фахові жіночі, сільсько-господарські та сільсько-господарські, городничі школи).

Званово-обов'язкові школи призначені для хлоп'ячої і дівочої молоді, яка вже працює в промислових або торговельних підприємствах. Умови прийняття: найменше 4 класи народної школи і 14 років життя, практичне навчання або праця у верстатах чи підприємствах. Школи ці — обов'язкові — означає, що учні й учениці, які тим умовам відповідають, мусять ходити до такої школи на трирічну доповнюючу науку, а працевлаштування зв'язані з своєю бажаною доповнювати, щоб зайнята в них молодь до такої школи ходила. Новинкою на нашому терені є дворічні сільсько-господарські званово-обов'язкові школи, які є призначені для сільських хлопців і дівчат, що в майбутньому працюватимуть у сільському господарстві. Мережа таких шкіл тепер твориться і незабаром охопить всю нашу сільську молодь, заступаючи таким чином колись добровільний хліборобський вишкіл молоді, що тепер буде доповненням обов'язковою по суті школи.

Званові школи середнього типу (хлоп'ячі й дівочі ремісничі школи, торговельні школи, міські й сільські господарські школи, однорічні сільсько-господарські й городничі школи) є вже не обов'язковими професійними школами, які підготовляють молодь до означеного зв'язання в щоденному шкільному навчанні чи в практичному навчанні в шкільних робітнях і верстатах. Школи ці призначені для молоді, яка закінчила 7 клас народної школи і 14—17 років життя. Час навчання 1—3 роки. На перший план висуваються тут хлоп'ячі ремісничі й дівочі школи, яких метою є вишкіл майбутніх українських ремісників. Вишкіл у школі цього типу триває три роки. В школах тво-

ряться окремі відділи, напр. слюсарський, електротехнічний, столярський тощо. Молодь, яка закінчить ремісничу школу, може визволотись на челядника даного ремесла або переходити до технічної школи, яка вже є школою вищого типу. Закінчення технічної школи упривное до студій на політехніці. Навчання обіймає 40—42 годин тижневих занять і складається з теоретичного навчання в класі чи лабораторії та практичного навчання в зразковому шкільному верстаті. Цією дорогою вишколюється у нас повновартісний майбутній український ремісник, тому що практичний вишкіл у підприємстві, з огляду на невелику кількість добре організованих підприємств, буде ще в нас довгий час неможливий. Ремісничі школи існують у Галичині в таких місцевостях:

1. Львів, вул. Шептицьких 16 — відділ: слюсарсько-механічний, електротехнічний, гарбарський, оптичний і годинникарський.
2. Бережани — відділ деревно-промисловий, в організації відділ слюсарсько-механічний.
3. Збараж — відділ металево-промисловий.
4. Золочів — відділи: слюсарський, механічний, електро-монтерський, столярський.
5. Дрогобич — відділи металевого промислу.
6. Камінка Струмилова — відділи слюсарсько-механічний, столярський і годинникарський.
7. Коломия — відділи деревно-промислові.
8. Косів — відділи гуцульського мистецтва.
9. Сокаль — відділи слюсарсько-механічний, електротехнічний, столярсько-стельмаский.
10. Станіславів — ремісничі школи — відділи слюсарсько-механічний, електротехнічний, столярський, а крім цього окремі школи:

будівельна, друкарська, гарбарська (шкільно-промисловості).

11. Стрий — відділи слюсарсько-механічний, електротехнічний.
12. Чортків — відділи слюсарсько-механічний і столярський.
13. Яворів — школа деревного промислу з відділами різьбярським, меблярським, токарським, столярським, текстильним і збавкарським.

14. Борислав — свердловська школа. Підготовляється організація нових ремісничих шкіл в Бучачі (відділи слюсарський та столярський), Городенці, Калуші (відділ слюсарсько-механічний і гірничий) Раві Руській, Радехові, Старому Самборі, Самборі (відділи слюсарський, електротехнічний, ткацький), Тернополі (відділ слюсарсько-механічний), Товмачі, Ходоріві.

Поза Галичиною є ремісничі школи з українською мовою навчання в Сяноці (столярська шко-

ла) і в Холмі. Підготовляється організація мист.-промислової школи в Криничі.

Крім цих шкіл, які підлягають Відділові Науки і Навчання при Уряді Губернатора Галицького Дистрикту, треба відмітити ще школи, які підлягають іншим фаховим відділам і проводять вишкіл ремісників для власних потреб. І так Державна залізниця „Схід“ проводить вишкіл ремісників для потреб залізниці у власних верстах і в школах у Львові, Станиславові і в Стрию (Остбанаусбессерунгсверке), Управа м. Львова у власному ремісничому вишкільному заведенні (Львів, вул. Вулицька 2), Ферайнігте Урен-Бетрібе проводять вишкіл годинників у власних підприємствах тощо. Організується Лісова школа в Болахові, яка проводитиме вишкіл лісничих, побережників і лісових працівників. До цієї школи прийматимуть тільки ті особи, які мають достатню лісову практику. Підготовляється організація другої школи для потреб нафтового копальництва в Биткові (свердлярська школа) і нових відділів при існуючих ремісничих школах.

В ділянці промислового середнього шкільництва є тільки одна коедукативна школа — це ткацько-килимарська школа в Глинянах. Вона має відділи: ткацький, килимарський і жіночий кравецький.

Ді в очі ремісничі школи призначені для дівчат, які закінчили 7 клас народної школи і 14 — 17 років життя. Навчання в школі і в шкільній роботі триває три роки. Абсолютенки школи можуть визволюватись на челядництво даного жіночого ремесла або переходити до жіночої фахової школи вищого ступеня. При цих школах організується в майбутньому шкільному році однорічний педагогічний курс, закінчення якого дасть повні кваліфікації до навчання жіночих фахових предметів у дівочих ремісничих школах. Дівочі ремісничі школи існують тепер у таких місцевостях:

1. Львів, вул. Миколая 16 — відділи кравецький і білизнярський.
2. Коломия — відділи кравецький, білизнярський і галантерейно-капелюшний.
3. Самбір — відділи кравецький і білизнярський.
4. Сокаль — відділи кравецький і білизнярський.
5. Станиславів — відділи кравецький і білизнярський.
6. Стрий — відділи кравецький і білизнярський.

Підготовляється організація нових дівочих ремісничих шкіл в Бережанах, Бориславі, Дрогобичі, Раві Руській, Рогатині, Тернополі, Чорткові. Поза Галичиною існує жіноча промислова школа в Белзі, Грубешові і Перемишлі.

Однорічні господинські школи (міського типу) мають на меті підготувати дівчат до ведення домашнього господарства.

До цих шкіл приймається дівоча молодь, яка закінчила 7 клас народної школи і 14—

17 років життя. Абсолютенки цієї школи можуть перейти до Однорічної Школи Виховниць Дошкілля, або, по дворічній практиці, до жіночих фахових шкіл вищого типу. Школи ці існують покищо у Львові, Дрогобичі й Станиславові. Підготовляється організація багатьох шкіл цього типу, які, до речі, повинні існувати у всіх цих місцевостях, де існують семикласові дівочі школи, як необов'язковий восьмий рік навчання. Поза Галичиною існують господинські школи у Володаві, Кристинополі, Сяноці, Холмі і Ярославі.

Однорічні школи вишколу виховниць передшкілля належать до типу доповнюючих шкіл. До них приймається жіноча молодь, яка закінчила з успішним вислідом однорічну господинську школу. Закінчення школи з додатним вислідом дає право виховницям дітей, після однорічної фахової практики і при достатній загальній освіті, здавати вступний іспит до фахових жіночих шкіл вищого ступеня. Навчання в школах цього типу обіймає 35 годин тижнево заняття і вимагає такого самого устаткування для навчання домашнього господарства, як у школах господинських. В біжучому шкільному році організовано дві школи вишколу виховниць передшкілля, саме у Львові (вул. Миколая 16) та в Станиславові. Підготовляється організація такої школи в Дрогобичі. Першою на наших землях була, організована вже в минулому шкільному році, школа виховниць в Сяноці.

Дворічні коедукативні торговельні школи (середнього типу) мають на меті виховати і вишколити нові кадри майбутнього українського купецтва. Вони приймають хлоп'ячу і дівочу молодь, яка закінчила 7 клас народної школи і 14 — 17 років життя. Навчання відбувається в школі і в шкільних робітнях. Менші школи організують загальні торговельні відділи, більші школи вишколюють окремо майбутніх продавців, а окремо майбутніх контористів, і відповідно до цього організують класи для вишколу продавців і класи для вишколу контористів.

Абсолютенки цієї школи займають нерідко провідні становища в українському господарському житті. Одначе наше громадянство цинить торговельні школи ще з інших оглядів. Торговельне шкільництво на думку цього ж громадянства є деяким родом гімназій, отже школою, що в більшій або меншій мірі підготує до різних легких, „панських“ занять, бюркових посад тощо. Нічого більш помилкового, як це уявлення про торговельні школи, не може бути. Насправді торговельні школи повинні виховувати людей чинну, майбутніх фахівців торговельного обороту — продавців для потреб роздрібної та гуртової торгівлі, товарознавців харчових і промислових продуктів та кореспондентів, книговодів, стенографів для потреб торговельних і коопера-

тивних установ, а в головному майбутніх українських купців, які по наших містах і містечках творили б нові станиці торговельного обороту. Оце є влистане завдання торговельних шкіл, якого в ніякому разі перочити не вільно.

Дворічні торговельні школи існують тепер в таких місцевостях: 1. Львіа, вул. Угорська (Куркова) 14. 2. Борщів, 3. Броди, 4. Бучач, 5. Дрогобич, 6. Жовква, 7. Збарож, 8. Золочів, 9. Калуш, 10. Камінка Струмилова, 11. Коломия, 12. Перемишляни, 13. Рава Руська, 14. Радахів, 15. Рогатин, 16. Сѣмбір, 17. Снятин, 18. Сокаль, 19. Станиславів, 20. Стрий, 21. Теревовля, 22. Тернопіль, 23. Чортків, 24. Яворів.

До речі, за Польщі було на цій самій території тільки 19 польських, українських і жидівських торговельних шкіл. Тепер є 24 українські школи, а крім цього підготовляється організація нових шкіл в Бережанах, Бориславі, Бузьку, Городенці, Мостиськах, Підгайцах і Скалаті.

Фахові школи (вищого типу) є вище зорганізованими професійними школами. Школи ці (технічні, хемічні, мистецько-промислові, жіночі фахові, фахові торговельні) призначені для молоді, яка закінчила 18 років життя і має за собою відповідну загальну освіту або практичний досвід. Навчання відбувається в школі та в шкільних верстах і триває звичайно 2 роки. Абсольвенти цих шкіл можуть записуватись на відповідні факультети вишчих шкіл.

Умови прийняття:

1. До технічних, хемічних і мистецько-промислових фахових шкіл:

а) закінчена освіта народної школи чи рівнорядна загальна освіта;

б) закінчення 18 років життя в цьому році;
в) 2-річна успішна верстагова праця, по змозі успішно закінчений час практики (терміну) чи успішне закінчення ремісничої школи.

Технічна школа у Львові (вул. Зигмунтівська 17) є хлоп'ячою школою. Вона має відділи: будови машин, електротехніки, земного і залізничного будівництва і мірничий. Час навчання 2 роки. При школі зорганізовано підготовчі курси для тих хлопців, які не мають повних умов для прийняття до цієї школи.

Хемічна школа у Львові (вул. Зигмунтівська 17) є дворічною коедукційною школою. Вона вишколює хлопців і дівчат на лаборантів для потреб хемічної промисловости і фармації, а крім цього управленню абсольвентів, подібно як і технічна школа, до переходу на політехніку.

Мистецько-промислова фахова школа є трирічною школою і має відділи декоративного малювання і різьби, ужиткової графіки, текстильний, внутрішнього устаткування, керамічний і фотографічний. Вона міститься у Львові, при вул. Снопківській 47, вхід від вул. Жижинської, і має

також підготовчі відділи для кандидатів, які не мають повних умов для прийняття до мистецько-промислової школи.

II. До фахових торговельних шкіл вищого ступеня:

а) закінчення народної школи;
б) закінчення 18 років життя в цьому році;

в) 2-літній професійно-практичний досвід;
г) закінчення 3-ої або 4-ої гімназійної класи та один рік фахової практики.

Фахові торговельні школи вищого ступеня існують у Львові (вул. Куркова 14), Бродах, Золочеві, Рогатині, Станиславіві, Стрию, Дрогобичі. При фаховій торговельній школі у Львові існують ще, крім загальних клас, класи спеціальні, яких метою є вишкіл працівників для потреб банків, обезпечених установ, кооперації, адміністрації торговельних підприємств і спеціальна мовно-кореспонденційна класа, яка вишколює заавансованих стенографів. Умови прийняття до спеціальних клас: засадничо закінчення загального відділу торговельної школи і відповідний практичний досвід.

III. До жіночих фахових шкіл:

а) закінчення народної школи;

б) закінчення 18 років життя в цьому році;

в) доказ ремісничої науки (терміну) і закінчення званеа-обов'язкової школи або

г) закінчення ремісничої школи чи школи домашнього господарства і однорічна фахова практика.

Фахові жіночі школи існують у Львові (Фахова Школа Суспільної Опіки, вул. Миколая 16) і в Станиславіві (Фахова Господинська Школа). Абсольвентки школи суспільної опіки зможуть працювати в установах суспільної опіки (в дитячих будинках, захистах, сиротинцях), гігієністками в школах і установах, урядах здоров'я, інструкторками в школах тощо. Абсольвентки фахової господарської школи зможуть працювати керівницями великих індивідуальних та збірних господарств (бурси, пансіони, готелі, ресторани тощо). В біжучому році повстає ще на місце дотеперішніх фахових курсів **Фахова косметична школа** (Львів, вул. Замойсько 3), абсольвентки якої матимуть змогу самостійно працювати у власних косметичних заведеннях або співпрацювати, як фахові сили, в інших косметичних інститутах. Крім цих вже існуючих шкіл, в біжучому шкільному році відкриваються такі жіночі фахові школи: **Фахова жіноча промислова школа** у Львові з відділами кравецьким, гальянтерійним, моднярським (можливе відкриття такої школи також в Станиславіві), **Фахова жіноча господарська школа** у Львові, **Фахова жіноча готельярська школа** у Львові і **вешті Фахова жіноча медична школа** у Львові. Крім цього в наступному шкільному році буде зорганізований при Жіночій

фаховій школі у Львові однорічний педагогічний курс, абсолювентки якого зможуть працювати вчительками в жіночих фахових школах. Слід підкреслити в цьому місці, що в нас немає багато учительок краєцтва, білизнярства, моднярства, трикотажарства, домашнього господарства та ін-

ших жіночих фахів. Це, очевидно, немало впливає на можливість організації нових промислових і фахових жіночих шкіл, яких сьогодні ще є замало, коли зважити наші потреби. Підготовка вчительок цих фахів уможливить виповнення кінцевої мережі цих шкіл в Галичині.

Ів. Підкови

Недокінчена розмова

(у сьвітського лікаря)

Лікар: Ну, что баліт у тебя, бабка?

Бабуся: Даруйте мені на слові, тільки я не бабка...!

Лікар: Что такое? О каких ти подарках гаворіш?

Бабуся: Простіть, кажу, я — проста жінка й ніколи ніде не бабувала, пупа нікому не різала...

Лікар: Нікаво не зарезала? Да я тебя в етом і не обвіняю, бабка...

Бабуся: Не бабка я...

Лікар: Не бабка, гаворіш? (оглядає її, знижує плечима). Ну во всяком случає і не мущина ти... Гм!... Странная², право...

Бабуся: Не странница я... Оце, з тих пір, як позачиняно манастирі, не ходжу я на прощу...

Лікар: Прощать? О каком працює гаворіш? Разве я тебя абідел?³

Бабуся: Ні, я ще не обідала. Мотря пораяється біля печі: утрібку готує...

Лікар: „Утрібку“ гатовіт? Для тебя, хворой? Ето по чьему же рецепту? Вероятно, какая-нібудь баба шептуха нагаваріла?

Бабуся: Еге, утрібку... І не шепотіла, а голосно про це сказала. Ховатись нема чого... Закортіло, бач, мені утрібки як перед смертю поповісти...

Лікар: Ах, так ето піща⁴ така? Вероятно, уха?⁵

Бабуся: Еге ж, у животі й булькотить і пишчить... А уха, дякуючи Милосердному, у мене цілі... Так ото, я й думаю: поім утрібки, може попустить. І наказала Мотрі...

Лікар: Позвольте: для тебя гатовіт она піщу, а ти ейо наказала?⁶ За что?

Бабуся: Ні, вона не пишчала... Вона в мене слухняна дівчина...

Лікар: Нікаво ні панімаю!...

Бабуся: Наказала їй, а тоді взяла палицю і причимчикувала оце до вас.

Лікар: Причім... чім... Как ти сказала?

Бабуся: Прийшла, кажу, до вас за допомогою.

Лікар: Ага, понял!... Ну, на что жалуєшся?⁷

Бабуся: Жалуватися мені нема на кого... На зятя жалувалась — спасібі, присудили в мою користь...

Лікар: Я спрашиваю, що баліт, а ти починаєш родічей сюда гародіть.⁴

Бабуся: Еге ж... Саме тоді ми капусняк городили... ото ж і почалося з того часу...

Лікар: Час всего балело, гаваріш?

Бабуся: Еге ж чималий час: зранку як схопило, так до вечора не відпустило!

Лікар: Позволь, ти толком гаварі: хто тебе схватіл, хто тебе не отпускал?

Бабуся: Та за поперек, кажу, як схопило!... Мов чортяка гаком поцупив!... Мотря пішла до криниці, а чоловік послішив на поле орать...

Лікар: Орать? ⁹ Чо, разве он на тебя зол ¹⁰ бил?

Бабуся: Ні, в той день я сорочок не золила, бо хвора була, та й жлутко в сусіди було...

Лікар: Нічаво не понимаю. Гаварі ясней!

Бабуся: Еге ж... так ото я й кажу: в хаті пуста... А воно як підперло під поперек!... Я як крикну: „Ой лящечко“ — так луна по хаті й розляглася...

Лікар: Луна? ¹¹ „Розляглася“? Ти ж гаваріш — дело було утром? ¹² Чо за сказкі рассказиваєш?

Бабуся: Еге, гарні казки... Якби вам такі... Скрикнула ото я, та й упала на куль соломи... Коли це вбігає

Хведько, сусідній хлопець. Малий, яка з нього поміч? Так собі — приший кобилі хвіст — та й край...

Лікар: Чо? Чо? Мальчик пришивал кабиле хвост? Нічаво не панімаю!

Бабуся: А тут і Мотря прийшла. Кажу їй: поклич бабу Харитину... Прийшла та... Заварила вона сояшниця, а коли сонечко за загату сховалося, поклали мене в великі ночви й побанили літеплом... (замовкає).

Лікар (роздумуючи): Муж на нею орал, потом почему-то поспешіл в поле і там продолжал орать... Она наказала доч палкой, будучі бальной... Прібежал мальчик саседа і начал пришивать кабиле хвост... Луна разлеглась в комнате... „Жлутко“... „Сояшниця“... „Загата“... „Літепло“... Нічаво не панімаю!...

Нужно пазвать фельдшеря: он, кажеться, здешній...

¹ повітуха

² диана

³ скридив

⁴ страва

⁵ юшка з риби

⁶ покарала

⁷ скваржитья

⁸ пхати

⁹ кричати

¹⁰ злий

¹¹ місяць

¹² вранці

Богдан Мелішський

СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

Краєвий конкурс хорів у сторіччя народин Миколи Лисенка

Рік 1942 залишиться пропам'ятним роком в історії української пісні. Весною та літом цього року, ледве в рік після прогнання большевицького вандала, відбувся в Галичині краєвий конкурс хорів, що до лаврового вінка безсмертної слави української пісні докинув свіжі листки.

Краєвий конкурс хорів, що почався в різних місцевостях Галицької області, а скінчився величним фестивалем української пісні у Львові, це була перша цього роду національна імпреза в Галичині. Він був уладжений для вшанування сторіччя народин батька української музики, Миколи Лисенка.

Та мав ще краєвий конкурс хорів і іншу мету. Він мав ще розворушити музично-співацьке життя в Галичині, зовсім завмерле впродовж майже двох літ червоного наїзду. А перед цією світовою війною Галичина теж

Проф. Якубак відзначений диригент сіл. хору в Печеніжині

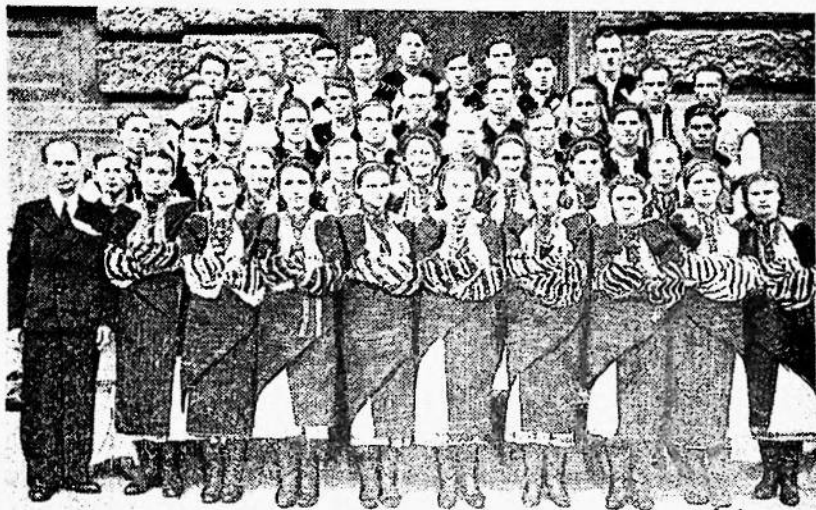
була славна своєю музичною культурою, що стояла тут на високому рівні.

З проєктом уладити краєвий конкурс хорів виступив Інститут Народної Творчості у Львові, конкретніше його директор о. Северин Сапрун. Його проєкт затвердив відділ культурної праці при Українському Центральному Комітеті і почалася наполеглива праця, що увінчалася таким чудовим успіхом, таким великим національно-моральним капіталом.

З 2.200 українських хорів, що існують у Галицькій області, зголосилося

до краєвого конкурсу хорів 700. Але до конкурсу допущено тільки 450. Недопущені хори були або здекомплетовані, або їхній мистецький рівень був надто низький. Увесь конкурс був запланований за тріступневою градацією! Перший ступінь — це був повітовий конкурс хорів, другий ступінь — це окружний конкурс хорів, врешті — краєвий конкурс хорів, що відбувся у Львові. Перший повітовий конкурс хорів відбувся 30 травня 1942 в Галичині і від того дня слід рахувати початок всієї цієї імпрези. Всіх повітових конкурсів хорів відбулося 40. Відразу слід завважити, що на кожному конкурсі було відповідно зложене журі, що оцінювало рівень даного хору і допускало його до вищих конкурсних змагань, або ні. Отож повітові конкурси хорів допустили до окружних конкурсів 150 хорів. Окружних конкурсів хорів відбулося 14. Вони допустили до краєвого конкурсу хорів тільки 33 хори. З тих 33 хорів узяло участь в краєвому конкурсі хорів — 28 хорів разом із 1.290-ма співаками та співачками.

Краєвий конкурс хорів відбувся у Львівському Оперному Театрі в двох днях, а саме: в п'ятницю 31-го липня та в суботу 1-го серпня. На цьому конкурсі взяло участь три роди хорів: сільські, маломістечкові та великоміські (репрезентативні). З цього конкурсу вийшло переможцями три найкращі хори з кожної категорії, тобто разом 9 найкращих хорів. У п'ятницю, 31-го липня, перед журі, що називалося краєвою конкурсною комісією, виступили зі своїм репертуаром Лисенківських пісень такі хори: хор з села Рошнєва, хор з села Путятинець, лемківський хор з Сянока, чоловічий хор з Радча (Станіславівщина), мішаний хор з Турки, чоловічий з Підгаєць, гуцульський хор з Печеніжиня, хор з Любіня Великого, хор з Ходорова, хор з села Бикова (Переміщина), чоловічий хор з Глинян, лемківський хор з Криниць, хор з Буковини, хор

Залищицький хор відзначений за гарні нар. стріи

з Ришкової Волі, гуцульський хор з Косова, сільський хор з Бутин, лемківський хор з Мушини, львівський хор „Сурма“ та мішаний хор з Яворова.

Другого дня краєвого конкурсу виступали перед красою конкурсною комісією такі хори: хор з села Базар (Чортківщина), хор з Наконечного, хор з Острова біля Тернополя, станиславівський „Боян“, мішаний хор з Тербовлі, мішаний хор з Залищик та мішаний хор „Боян“ з Дрогобича.

Перший краєвий конкурс хорів — це була не тільки маніфестація української пісні, але теж маніфестація української національної ноші. Львів ще, мабуть, ніколи не бачив таку різноманітність української національно-регіональної ноші, як у цих пропам'ятних днях першого краєвого конкурсу хорів. Стріи Гуцульщини, Снятинщини, Поділля, Бойківщини, Лемківщини, Яворівщини та стилеві полтавські та інші стріи деяких хорів гралась якоюсь казковою веселою барв та ще раз свідчили про

глибоко поетично-мистецьку душу українського народу.

Першого дня конкурсу делегації всіх хорів, що брали участь у конкурсі, у своїх різнобарвних народних строях відвідали Митрополита Андрея Шептицького, який передав їм благословення для всіх співаків та побажав успіху.

Другого дня після закінчення конкурсу, вполудень виступили об'єднані конкурсні хори на площі перед львівським театром перед генерал-губернатором д-ром Гансом Франком, що в днях краєвого конкурсу відвідав Львів. Під проводом о. дир. С. Сапруна цей могутній хор, зложений майже з 1.300 співаків та співачок, відспівав три Лисенківські пісні: „Ой, гай мати“, „Ой, діброво, темний гаю“, „Час додому час“, виявляючи подивогідну зіспіваність та збираючи признание у формі ураганних оплесків німецьких слухачів.

Того ж дня вечором краєва конкурсна комісія скінчила свою працю і проголосила ось такий комунікат про вислід першого конкурсу хорів в Галицькій області:

Гуцульський хор „Трембіта” з Косова. Диригент проф. Анна Когут

„Сьогодні закінчився Перший Красвий Конкурс Хорів Галичини у Львові. Після переслухання всіх хорів журі під проводом заступника голови УЦК, д-ра Костя Панківського та у такому складі: керманіч Відділу Культурної Праці УЦК, мгр. Кушнір, директор Інституту Народної Творчости, о. проф. Сапрун, керівник Кабінету Музичного Мистецтва ІНТ, др. Цегельський, референт того ж Кабінету, проф. Козак, директор Державної Музичної Школи, др. Барвінський, композитор, др. Людкевич, проф. Любинецький, др. Лисько, проф. Москвичів, през. др. Волошин, др. Колесса, дир. Туркевич, проф. Вітушинський, проф. Прокопович, проф. Шухевич, др. Лужницький, проф. Кульчицька, п. Попель, проф. Михалевиц, проф. Гургула і професора Малюца пішло на нараду та винесло такі рішення:

Перш за все журі вирішило проводити оцінку хорів — учасників конкурсу у двох напрямках:

1. Оцінку мистецького рівня хорів і праці їхніх диригентів.

2. Оцінку народної ноші, в якій виступали хори.

З огляду на оцінку мистецького рівня оцінено хори в такому порядку:

а) Сільські хори:

1. Острів, 2. Печеніжин, 3. Наконечне, 4. Піддністрия, 5. Базар, 6. Любін Великий, 7. Бутини, 8. Путятинці, 9. Радча, 10. Биків, 11. Рошнів, 12. Мушина, 13. Букова, 14. Ришкова Воля.

б) Міські хори:

1. Яворів, 2. Косів, 3. Сянік, 4. Терембля, 5. Ходорів, 6. Заліщики, 7. Підгайці, 8. Турка, 9. Глиняни.

Хор із Крилиць, як шкільний, не класифіковано, нагороджуючи його, як інші (про що нижче).

в) Репрезентативні хори:

1. Дрогобицький „Боян”, 2. Зразковий Чоловічий Хор Інституту Народної Творчости у Львові „Сурма”, 3. Станіславський чоловічий хор „Думка”, 4. Станіславський мішаний хор „Боян”.

З-поміж виступаючих на конкурсі диригентів відмічено:

П. Яков'як з Печеніжина (сільський хор), п. Прокоп'як з Ходорова (міський хор), композитора д-ра Миколу Колессу (репрезентативний хор).

Черга хорів-учасників Конкурсу, відмічених за народну ношу:

1. Заліщики, 2. Косів, 3. Наконечне, 4. Радча, 5. Печеніжин, 6. Сянік, 7. Мушина.

Нагороди:

Журі вирішило нагородити всі хори і всіх диригентів по 500 зл. Крім цього сільські хори, що зайняли місця від 4 до 8 (включно) одержали додатково по 500 зл.

Три перші хори як сільські, так міські і репрезентативні дістають мандричні премії, які після трьох переможних конкурсів залишаться за хором на власність. Є ще цінні предмети, яких фундаторами є: УЦК, Центросоюз, Народна Торгівля, Співробітники Центросоюзу, Маслосоюз, Центробанк,

Комерція, Спілка Образотворчих Мистців і Дністер.

Відмічені диригенти отримують три премії в цінних предметах. Крім цього всі диригенти одержують срібні диригентські палички, які уфундувала Народна Торгівля.

Нагороджені хори за народну ношу отримують:

Заліщики, Наконечне і Сянік по 360 мотків ниток до вишивання, уфундовані Комерцією. Косів, Радче, Печеніжин і Мушина дістають по 250 зл.

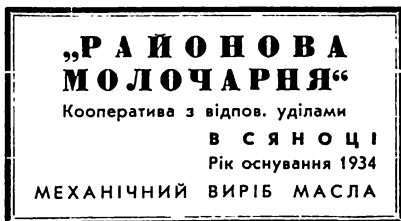
В неділю, 2-го серпня перед полуднем в залі львівського Оперного Театру відбулося публічне проголошення вислідів першого красивого конкурсу хорів та роздача премій найкращим хорам Галичини. Цей урочистий акт відкрив заступник провідника УЦК, др. Кость Панківський. У своїй промові він підкреслив велике значення красивого конкурсу хорів як для вшанування пам'яті генія української музики Миколи Лисенка, так і для дальшого плекання культури української пісні взагалі. Зібрані хористи та допущена публіка вчинили підчас промови др-а Панківського сердечну овацію присутній донці великого композитора, п. Маріяні Лисенко. Після промови др-а Панківського директор ІНТ та організатор конкурсу хорів, о. С. Сапрун подякував Українському Центральному Комітетові за всю допомогу в організації всього конкурсу, а керівник кабінету музичного мистецтва при ІНТ, др. Цегельський, відчитав нагороджені хори. Др. К. Панківський роздав їхнім диригентам премії. Др. Василь Барвінський промовив до зібраних хористів від українських музик. Він закликав хористів до дальшої інтенсивної праці в галузі плекання українського хо-

рового мистецтва. Врочистий акт проголошення вислідів першого красивого конкурсу хорів закінчився патріотичною промовою керманіча відділу культурної праці УЦК, м-ра Кушніра, та відспіванням національного гимну.

Після цього врочистого акту відбувся фестиваль української пісні. Найкращі нагороджені хори виступили з своїм репертуаром Лисенківських пісень. Найбільші врочистості не притягнули до Оперного Театру таку масу публіки, як цей фестиваль. Був це правдивий духовий бенкет, зготовлений тисячами українських співаків краю з такої розкішної страви, як народна пісня в майстерному ошліфуванні Миколи Лисенка. А вже незабутньою картиною залишиться для кожного присутнього на фестивалі виступ усіх об'єднаних хорів, що виступали на красовому конкурсі, під проводом о. дир. С. Сапруна, що відспівали згадані вже три Лисенківські пісні.

Для тих, що не могли дістати вже квитків на фестиваль до Оперного Театру, був він повторений того ж дня пополудні у Стрийському парку. Погода була чудова і тисячі людей залягало парк, щоб ще раз налюбуватися чарами української пісні.

Перший краєвий конкурс хорів, уладжений для такої великої мети, пройшов як під мистецьким, так і під організаторським оглядом несподівано успішно. Про цей конкурс появилися у всій галицькій пресі дуже численні і якнайкращі відгуки. Перший краєвий конкурс хорів засвідчив теж наймаркантише про невмирущу духову творчість українського народу.

В. Дмитренко

СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКІ ШКОЛИ

Розпорядженням шкільної влади Генерального Губернаторства з 12. VIII. 1940 р. надано право розбудувати школи сільського господарства та галузей, зближених до сільського господарства. Цим розпорядженням надається нам право зорганізувати різні типи сільсько-господарських шкіл з українською мовою навчання.

Отже маємо змогу вкрити наші землі густою мережею сільсько-господарських, садівничо-городничих, лісових та молочарських шкіл. Доцінюючи вагу цього закону та значення сільсько-господарської науки, Відділ Шкільних Справ при Українським Центральним Комітеті поспішив належно використати свої права.

За короткий час, бо не за цілий рік праці, урухомлено 63 званеві сільсько-господарські школи, а другі 67 зорганізовано з новим шкільним роком і вони вже розпочали свою працю 1. X. 1942 р. Крім того відкрито 14 однорічних та 2 фахові сільсько-господарські школи. Будуть відкриті такі самі школи в округах де їх ще немає. Коли пригадаємо собі, що за Польщі було лише 3 сільсько-господарські школи, то вже ці скромні числа говорять про розмах праці в напрямі розбудови сільсько-господарського шкільництва. Про значення та потребу сільсько-господарської освіти нині не доводиться говорити. Життя в цей воєнний час переконало всіх про вагу сільсько-господарської рівноваги в розбудові загального народного життя. Відсталі способи нашого сільського господарювання болуче і наочно дали себе відчуті. Отже поліпшення сільсько-господарської культури мусить поступати рядом з вимогами теперішнього життя. Вимоги ці — незмірно великі. Потрібно збільшити — подвоїти і потроїти збір усіх земних врожаїв, удосконалити годівельні ділянки, налагодити промислові сільсько-господарські галузі, а одночасно потрібні не сотні, а тисячі фахівців до різних установ, маєтків чи підприємств господарського значення.

Перед нами стоїть велике завдання поліпшити с.-г. культуру українського села та вишколити кадри с.-г. фахівців для праці в різних господарських ділянках та установах. Лише за допомогою с.-г. шкіл зможемо досягнути намічені цілі.

Типи сільсько-господарських шкіл:

- I. Званеві обов'язкові школи (нижчого типу).
- II. Однорічні школи (середній тип).
- III. Фахові 2-річні школи (вищого типу).
- IV. Високі школи.

I. Званеві обов'язкові школи

Цей тип шкіл розділяється на: а) званеві обов'язкові сільсько-господарські школи, б) званеві обов'язкові садівничо-городничі школи.

Званеві с.-г. школи, як обов'язкові, повинні вкрити густою мережею всі землі, заселені українцями так, що в кожній збірній волості мають постати такі школи щонайменше по одній.

Городничі школи організуються в тих місцевостях, де населення займається городництвом.

Отже в цілому Г. Г. на українських землях має постати приблизно 700 званевих шкіл. Організація званевих шкіл має бути ведена систематично. В цьому шкільному році запроєктовано зорганізувати такі школи в 250 місцевостях.

До званевих шкіл обов'язані ходити (хлопці і дівчата) з околиць сіл, віддалених до 5 км. від школи. До обов'язкового відвідування покликані всі діти, що покінчили народну школу в віці від 14 до 18 років життя. Пересічне число учнів в одній школі передбачено законом 430 (240 хлопців та 190 дівчат). Беручи під увагу, що в цьому році буде урухомлено лише 200 шкіл, то тим самим стане до господарського вишколення в цих школах 86.000 селянської молоді.

Сільсько-господарська званева школа має завдання познайомити учнів з метою і значенням сільського господарства, дати підстави до практичної праці та до дальшого поглиблення хліборобського знання. Наука відбувається один раз на тиждень і триває 2 роки. (Однак не вільно називати ці школи дворічними).

В городничих школах наука триває 3 роки.

До цих шкіл потрібні великі кадри вчителів та вчительок (до одної школи один учитель-управитель та дві вчительки).

Тому що спеціально вишкolenих вчительських сил тепер не маємо, шкільна влада покликвала до праці вчителів народних шкіл, що добре обзнайомлені практично і теоретично з сільським господарством.

Для тих учителів уже відбуто 4 с.-г. підготовчі курси до праці в званевих школах. Прослухало курс 326 учителів і вчительок (191 учителів і 135 учительок). Треба зазначити, що ці курси влаштувала влада при значній організаційній і матеріальній допомозі Українського Центрального Комітету

Стан званевих с.-г. шкіл на 1/IX. 1942 р.

Ч.	Округа	організовані і будуть чинні від 1/IX. 1942 р.			разом
		чинні	організовані і будуть чинні від 1/IX. 1942 р.	організуються	
1.	Львів-місто і село	14	3	7	24
2.	Тернопіль	1	11	9	21
3.	Бережани	—	—	10	10
4.	Чортків	—	—	11	11
5.	Коломия	1	16	6	23
6.	Камінка Стр.	—	8	11	19
7.	Стрий	3	1	6	10
8.	Станиславів	8	3	7	18
9.	Дрогобич	2	9	8	19
10.	Калуш	6	2	9	17
11.	Рава Рувська	7	—	10	17
12.	Самбір	—	5	4	9
13.	Золочів	1	6	17	24
	Краків. Дистр.	18	—	20	38
	Дистр. Люблинськ.	2	3	5	10
		63	67	140	270

Учні, що закінчили званеві школи, мають право вступити до середнього типу с.-г. шкіл, а саме на 1 р. с.-г. шкіл.

II. Однорічні школи (тип середній)

До однорічних шкіл зачисляються:

1. сільсько-господарські школи для хлопців
2. " " " " для дівчат
3. садівничо-городничі школи
4. лісові школи
5. молочарські школи

До цих шкіл приймають молодь, що закінчила народну школу (7 клас), званеву школу, та має скінчених 16 років життя. Тому що званеві школи щойно починають свою працю, можна приймати молодь до 1-річних шкіл покищо без закінчення званевих шкіл.

Закінчення однорічних шкіл дає право вступити для дальшої науки до шкіл вищого типу, а хто не зможе чи не захоче продовжувати науку, має право обняти відповідну працю в менших чи середніх господарських підприємствах (маєтки, господарства, волосний с.-г. інструктор, молочарні, гайові тощо).

Стан однорічних шкіл на 1/IX 1942 р.

Назва школи	Місцевість	організовані і будуть чинні від 1/IX. 1942 р.			Разом	
		чинні	організовані і будуть чинні від 1/IX. 1942 р.	організуються		
1-річна сільсько-господарська школа для хлопців	Милованья, Стан. окр.	1	—	—	1	
	Черниця (Стрий. окр.)	1	—	—	1	
	Бережниця (Стрий. окр.)	1	—	—	1	
	Ріпенець (б. Налівець)	1	—	—	1	
	Городок (Львів окр.)	—	1	—	1	
	Слобідка ліс. (Колом.)	—	1	—	1	
	Жаб'є	—	1	—	1	
	Пореспа (Камінка Стр.)	—	1	—	1	
	Городенка	—	—	1	1	
	Камінка Стр.	—	—	1	1	
	Неслухів (Кам. Стр.)	—	—	1	1	
	Дистрикт Галичина	Нова Гребля (Береж.)	—	—	1	1
		Чортків	—	—	1	1
		Борщів	—	—	1	1
		Микулинці	—	—	1	1
Збараж		—	—	1	1	
Горинець (Рава Р.)		—	—	1	1	
Радехів		—	—	1	1	
Дистрикт Краків	Максимовичі (Самб.)	—	—	1	1	
	Сянік	1	—	—	1	
Дистрикт Люблин	Перемишль	—	—	1	1	
	Холм	1	—	—	1	
		6	4	12	22	

Назва школи	Місцевість	чинні	зоргани-зовані	органи-зуються	Разом
1-річна сільсько-господарська школа для дівчат	Калуш	1	—	—	1
	Станиславів	1	—	—	1
	Яворів	—	1	—	1
	Коршів	—	1	—	1
	Золочів	—	1	—	1
	Михайлівці (Рогат.)	—	1	—	1
	Витків Нов.	—	1	—	1
	Сянік	1	—	—	1
	Володава (господар.)	1	—	—	1
	Холм (господар.)	1	—	—	1
Інші місцевості	5	5	7	7	
		5	5	7	17
садівничо - городнича школа	Заліщики	1	—	—	1
	Львів — Замарстинів	1	—	—	1
	Дашава (Стрий)	—	1	—	1
	Св. Станислав (Галич)	—	—	1	1
	Кр. Д. Перемишль — Кручель Великий	1	—	—	1
		23	1	1	25
Лісові школи	Болехів	—	1	—	1
Молочарська школа	Стрий	1	—	—	1
	Львів	—	—	—	1
		1	1	—	2
Всіх шкіл однорічних		15	12	20	47

III. Фахові 2-річні школи

Приймають молодь, що закінчила 18 р. життя з освітою 6 клас гімназ. давнього типу, або 5 кл. гімназії нового типу, або 8 клас більшов. 10-річки, та закінчила 1-річну сільсько-господарську городничу школу чи лісову школу. По закінченні цих фахових шкіл вищого типу надається право вступу до високої школи, хто не зможе продовжувати своїх студій у високій школі, має право працювати в більших господарських підприємствах чи установах (завідувач майна, повітові і волосні агрономи, в званевих та однорічних школах і т. д.).

Фахові школи чинні:
в Черниці — сільсько-господарська 2-річна школа для хлопців,

у Львові — садівничо-городнича школа для хлопців.

Організуються! мають бути чинні восени 1942 р.-

в Слобідці Лісній — сільсько-господарська школа для хлопців,

у Львові — сільсько-господарська школа для дівчат,

в Болехові — лісова школа.

II. Висока школа — Державні сільсько-господарські курси — Трирічний сільсько-господарський Інститут у Львові — Дублянах.

Наука розпочалася на всіх трьох роках.

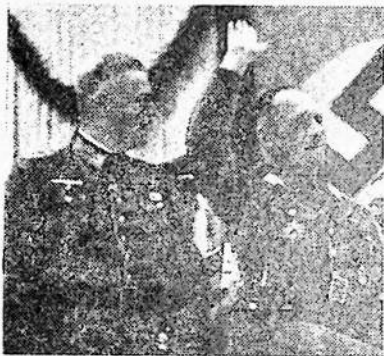
За докладнішими інформаціями зідсилаємо зацікавлених до шкільного Відділу Українського Центрального Комітету.

ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

(Що діялось в світі в 1942 р.)

ВІЙНА ОХОПЛЮЄ ВСІ СУХОДОЛИ

Зудар Німеччини і союзників з більшевизмом вияснив дещо світово-політичну ситуацію, однак не зовсім. Так і відчувалося, що конфлікт ще не повний, що раніше чи пізніше боляк мусить тріснути. Пригадаймо

Генерал-фельдмаршал Роммель і Кайтель на почесній трибуні в берлінській спортивній палаті по промові Фюрера 30. X. 1942

собі нестерпну ситуацію в другій половині 1941 р.: ЗДАП формально були неутральні, а в дійсності, завдяки цькуванню Рузвельта, весь час постачали Англії харчі і зброю. Восени 1941 р. Рузвельт видав воєнний флоті наказ без попередження стріляти до німецьких воєнних одиниць. Це була провокація. І тому, коли дня 8 грудня 1941 Японія оголосила Америці війну й першого ж таки дня дала американській флоті порядного прочухана в Перловій Пристані (Перль Гарбар), Німеччина, а з нею Італія в два дні згодом оголосили війну ЗДАП. Був це акт солідарності, що впливав з відомого Пакту Троєх. Крім того, формальне оголошення Німеччиною війни Америці розв'язувало руки німецькій флоті, яка з цього моменту почала широкоакроєну акцію підводних човнів, від французького береження Атлантики аж до Караїбського моря, Мексиканської затоки і Нью-Йорку. Ось так американці, що вважали свій суходіл забезпеченим від акції держав осі, вже з перших днів пересвідчилися на власній шкурі, що фронт починається зараз таки при бережжі ЗДАП.

З оголошенням війни ЗДАП почалася світова війна в повному значенні цього слова. Під кінець січня Сіам [Таї] проголосув війну Америці, Англії й Китаєві, Японія оголошує війну Голландській Індії, а дня 21

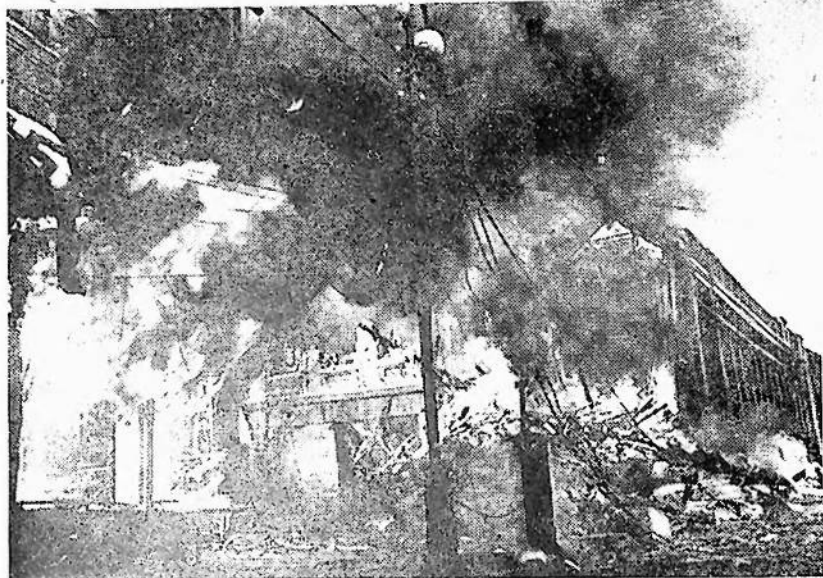
липня Рузвельт оголошує війну Мадярщині, Румунії й Болгарії. Цей останній крок мав лише теоретичне значення, бо за ним не бачимо жадних інших реальних дій.

Рузвельт, очунавшись після перших нищівних ударів японських морських сил, кинувся організувати всі південно-американські держави проти держав осі. З цією метою скликав він у січні конференцію в Ріо де Жанейро, і там, устами свого міністра закорд. справ Сомер Велеса намагався переконати учасників, що їх державам загрожув смертельна небезпека з боку держав осі, і що всі південно-американські держави повинні активно стати на боці ЗДАП. Вислід конференції був для ЗДАП жалюгідний, бо крім державок, які властиво ніколи не були справді самостійні, але творили немов американські колонії (Перу, Гондурас, Болівія, Нікарагуа і ін.) дві територіально найбільші республіки — Чіле й Аргентина — залишилися за самостійною політикою і рішуче протиставилися спробам Рузвельта втягнути їх у конфлікт з державами осі. Слід відмітити тут становище Папи римського, який гостро осудив намагання Рузвельта втягнути латиноську Америку в війну.

З початком 1942 р. ішов великий натиск на Фінляндію з боку ЗДАП і Англії. Згадані „великі демократії“ виступали як речники СРСР і обіцяли Фінляндії золоті гори за припинення дій проти більшовиків. Фінський уряд коротко розправився з отими шептями. У лютому 1942 заявив фінський президент Ріоті в своїй промові в Гельсінках, що мовляв, для Фінляндії доти нема безпеки, доки існує СРСР, що його підтримують Англія й ЗДАП.

ПОРТУГАЛІЯ БОРОНИТЬ СВОЮ НЕУТРАЛЬНІСТЬ

Португалія займає дуже важливе геополітичне становище як на європейському суходолі, так і на Атлантийському океані, розпоряджаючись такими важними для пароплавби і повітряної сполуки островами як Азори. Хоч англо-американські агенти робили безліч заходів, щоб Португалія звести з шляху неутральності, проте всі заходи залишилися безуспішні. На деякі погрозилив натаяки Рузвельта Португалія відповіла ще в 1941 р. висилкою військ на Азори, а прем'єр Салязар і президент Кармона прилюдно заявили, що Португалія боронитиме свою неутральність всіма засобами. Португалію в'язуть дружні взаємини з Еспанією. Доказом цього може бути поїздка прем'єра Португалії Салязара до Севільї та його сердечна зустріч з генералом Франком. Коли до того всього додати численні

Київський Хрещатик горить від запальних мін, що їх залишили большевицькі варварі.

заяви керівників Португалії та акцію т. зв. „португальського легіону“ на тему відношення до большевизму, то можна сказати, що почування португальського народу цілком по боці оборонців європейської культури.

ІНДІЯ І БЛИЗЬКИЙ СХІД

Велетенський розмах японського наступу на британську імперію заактуалізував проблему Індії. Ця перлина британської імперії опинилася на провесні 1942 р. перед можливістю японської інвазії. І найцікавіше було те, що гіндуси всіх віроісповідань і суспільних верств не проявили з цієї причини найменшого переляку. Попросту гіндуси зрозуміли, що оце вибвас для Індії 12-та година. Всякі заходи британських чинників здобути для оборони британської імперії гіндуське гарматне м'ясо — не повелися. Поїздка спеціального висланця Черчіля, Стаффорда Кріпса, до Делі й Бомбаю на переговори з Гандієм, Пандітом Неру й іншими головними гіндусами закінчилася повною невдачею. Також невдачею закінчилася поїздка маршала Чіянкайші до Делі. Чіянкайші намовляв провідників Індії виступити активно проти Японії за ціну обіцянки створення незалежної Індії по... війні. Індія промовила категорично: хочу повної самостійності. І то промовила устами своїх т. ск. поміркованих провідників, пе-

галістів. Бо їх духовий вождь і непримиренний ворог Вел. Британії, колишній посадник Калькутти, Субгас Хандра Бозе знаходився за кордонами Індії, на політичній еміграції. Як тільки японські війська ввійшли на територію Бурми, Бозе виступив по радіо з маніфестом до гіндуського народу, в якому закликав провідних мужів не йти з Вел. Британією на жадні концесії. Так і сталося. Кріпс вернувся до Лондону з нічим. А Субгас Ханда Бозе відвідав Фюрера і мав з ним довшу політичну розмову в присутності міністра фон Рібентропа. Бозе відвідав також і Мусолініа. Все те каже, що державні осі з повним зрозумінням поставилися до домагань Індії. Що ж робить Вел. Британія! А робить те, що велить їй короткозорність, безсилля й лють: арештовує всіх провідних мужів Індії [м. ін. 73-літнього Гандія й його наслідника Неру], розстрілює безборонних гіндусів, засилає в концентраційні табори десятки тисяч гіндуських активістів. Все те свідчить, що Індія напередодні самобутнього відродження, бо терор діє на дуже коротку мету.

СТАНОВИЩЕ ТУРЕЧЧИНИ

У зв'язку з непереможним маршем німецьких і союзних військ на південному відтинку східного фронту, росте натиск Англії і Америки на Туреччину. Розташована обабіч Босфору, тримаючи твердо

в своїх руках Дарданелі, Туреччина є так сказати б ключовою позицією для всього Близького Сходу. Дотепер відкинула Туреччина всі англо-американські пропозиції переставитися на їхні рейки. Навпаки — за 1942 р. можна ствердити даліше поглиблення дружніх взаємин з державами осі, а особливо з Німеччиною. Розчаровані неуспіхами пробують англійці на спілку з більшовіками іншими провокаційними методами. Дня 26 лютого 1942 р. зорганізовано в Анкарі замах на німецького амбасадора фон Папена, фон Папен вийшов живий. Учасників замаху, а між ними членів совєтського посольства, судив турецький суд. І хоч СРСР грозив, хоч американський посол Інтервеніював у справі лагідного виміру кари, обвинуваченого засуджено на довічне ув'язницю. З тої пори даються загострення турецько-совєтських взаємин. З другого боку слід відмітити факт, що Туреччина отримала в квітні 100

міліонів марок кредиту від Німеччини на закуп воєнних матеріялів. Та найцікавіше те, що в вересні 1942 відвідав Анкару Вендел Вілкі, спеціальний відпоручник Рузвельта. Тимчасом президент Туреччини навіть не прийняв Вілкі на аудієнцію, а розмови його з іншими турецькими мужами не дали успіхів.

ЗАЯВА В СПРАВІ ЄГИПТУ

Єгипет, формально незалежна держава, від вересня 1939 р. є властиво англійською випадовою базою й гарнізоном для британських військ. І тому, з konieczности часто міста Єгипту бувають предметом атаки з повітря сил держав осі. Проте від початку війни Німеччина й Італія заявили, що не мають жадних ворожих намірів супроти єгипетського народу. А в липні 1942. коли то війська генерал-фельдмаршала Ромеля, розгромивши англійців переступили

Чорним позначені терени це держави Осі й терени заняті їх військами.

кордонн Египту, Німеччина й Італія склали врочисту заяву, що шануватимуть суверенність Єгипту. Ця заява зробила в Єгипті велике враження. Коли в вересні приїхав до Каїро висланець Рузвельта Вендел Вілкі і досліджував тамошні настрої, то він мусів ствердити, що ці настрої є противри-танські. І Вілкі від'їхав з нічим.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВПЛИВИ В АНГЛІЇ

Дивний же той союз большевизму з плутократією. Об'єднав цю дивну спілку спільно мрія: знищити Німеччину й фашизм. Однак рівночасно один партнер хоче, як то кажуть, набрати другого. Черчілль думав, що большевики скривавляться в ойні з Німеччиною, а тому Вел. Британія буде тим третім, хто на війні заробить. Не іншу думку думав Рузвельт, очевидно, трошки змодернізовану. Рузвельт також не хотів би ділитися есвентуальною перемогою ні з большевиками, ні з Англією. Він вважав, що саме теперішній конфлікт с чудовою нагодою підірвати скрізь, де лиш можливо, британський вплив і натомість всюди закріпити вплив ЗДПА. Напр., Австралія сьогодні це вже властиво не британська домінія, а частина ЗДПА. Мотивуючи стратегічною потребою, „випозичає“ собі Рузвельт, одну по одній, британські бази на Атлантиці. Або по-просту купує британські острови за старі воєнно-морські одиниці (напр. Новофунляндські острови).

Чим довше тривав війна, тим більше уза-лежністьє Велика Британія від своїх партнерів. Доки ще були на європейському сучодолі держави й народи, що проливали кров за Англію, англійські вояки зберігали свос життя. Тепер залишився один-одніський большевицький партнер. І тому Англія робить все можливе, щоб той партнер якнайдовше кривавився. З початком 1942 р. Москву відвідав міністр Ідсен. Він то обіцяв Сталінові Босфор і Дарданелі, всю південно-східну Європу, балтійські держави і т. п. Мало того: напів-збольшевичений англійський посол у Москві, Кріпс, на вимогу Сталіна вертається до Лондону, де Черчілль приймає його в склад уряду. Комуністи з того користають і ведуть повною парєю прихильну для совітїв агітацію в профспілках. Припинена колись комуністична газета „Дейлі Воркер“ починає знов виходити. Щобільше — Черчілль, відвідавши Вашингтон, їде в Москву і конференс з Сталіном на тему створення другого фронту, обіцяє большевикам як не всю, то бодай добру половину Європи, щоб лише на східному фронті безперервними протинаступами злати силу німецької офензиви.

„ДРУГИЙ ФРОНТ“

Сталін і Молотов настирливо домагаютьс в своїх партнерів реальної допомоги, тобто висилки воєнних матеріялів і харчів,

а крім того негайного створення на заході Європи т. зв. другого фронту. Мовляючи не створять його в 1942 р., то 1943-му буде вже пізно. Щоправда, в 1942 р. були вже деякі спроби англійського десанту на французькому побережжі, однак всі вони закінчилися компромітацією (Сен Назер, Бульонь і Дієп). Деякі англійські газети почали на свій лад поясняти, що „другим фронтом“ слід вважати нічні нальоти британських бомбардувальників на мешканеві діпниці західної Німеччини.

ФРАНЦІЯ НА НОВИХ ШЛЯХАХ

Бомбардуванням французьких робітничих діпниць довела Англія свос справжнє відношення до колишнього свого союзника. Уряд Віші послідовно змагає до наладнання добросусідських взаємин з Німеччиною. Процес проти виновників поразки Франції — Дападіс, Рейно, ген. Гамелена і тов. — щсраз виявив, що Франція скривавилася даремне, бо в ім'я інтересів Англії. У квітні замітні були спроби ЗДПА розвести в Віші інтригу, однак ті заходи були даремні. Маршал Петен почав переговорювати з колишнім премісром Лявалем, який завжди стояв на становищі конечности навіязати добрі взаємини з Німеччиною й Італією. Переговори закінчилися призначенням Лявала премісром і міністром закордонних справ. З той пори датуються нова ера в зовнішній політиці Франції. Вистачить згадати, що коли німецькі війська протягом 9 років зпівідували славетній „другий фронт“ у Дієп, Петен і Ляваль вислали гратуляційні телеграми Фюрерові. А цей факт говорить дуже багато. Не без значення на формування настроїв був і такий знаменний факт, як звільнення тих полонених французьких вояків, що походили з Дієп і околиці. Це був реванж за поставу мешканців при ліквідуванні „другого фронту“ в Дієп. А ця постава була протинанглійська.

ПІДСУМКИ

Цей короткий перегляд міжнародних подій — був би неповний, коли б ми не замкнули його бодай коротенькою згадкою про чотири важливі промови з вересня і жовтня 1942.

Дня 27 вересня, з нагоди дворіччя Панту Трьох промовляв міністр фон Рібентроп, в три дні пізніше, з нагоди цьогорічної акції Зимової Допомоги промовляв міністр Гебельс і Фюрер, а дня 4 жовтня, з нагоди обжинок — маршал Герінг. Всі ті промови були немов підсумками минулих місяців 1942 р. В усіх тих промовах акцентована була глибока віра в остаточну перемогу держав осі та в невичерпні сили німецького й союзних народів. Зокрема, всякі розрахунки Англії на вигодождження Європи виявилися безглуздям, бо держави осі не ли-

Безконечною чергою мандрують совєтські салдати в полон.

ше здобули найурожайніші терени СРСР, але й загосподарили їх. Щодо сировини, потрібної для воєнної продукції, то її мають держави осі в достатку, також і проблема робочих рук розв'язана позитивно, бо сьогодні для держав осі працює вся Європа. До зимової кампанії Німеччина і союзники підготовані як слід, а „Генерал Час“, тимразом співпрацює з державами осі.

ПЕРЕГЛЯД ВОЄННИХ ДІЙ В 1942 р.

Небували морози взимі 1941 — 1942 р., немотовані від 150 літ, спинили були непереможний марш німецьких армій на Сході. Німецьке командування рішило перечекати зиму в найдогідніших умовах, а тому воєнні дії з офензивних перетворилися в оборонні. Заклик Фюрера в справі збірки хутер, кожухів і теплої одягу для фронту увінчався великим успіхом, бо зібрано 67 мільонів штук теплої одягу.

Цей зв'язок запілля з фронтом, такий знаменний для Німеччини, додав сили німецьким войкам на позиціях серед дуже важких умовин, втримати фронт від Білого до Чорного морів, відбити всі большевицькі масові наступи. Знаємо з промови Фюрера дня 15. березня 1942 і з промови маршала Герінга, якими гекатомбами оплатили большевники свою зимову офензиву. Знаємо, яку то повільну брехливу пропаганду запродукували світові Москва і Лондон, з нагоди „сваветної“ офензиви Тимошенка, як дуже певні були вони щодо її висліду.

МАНЕВР ГЕН. РОММЕЛЯ

В той час коли на Сході німецький фронт стояв муром, у північній Африці англійцям „пощастило“. Вони відібрали Соллюм, Гальяфая, зайняли Дерну, Бенгазі, а в англійському штабі мали вже навіть готову печатку з написом „Триполіс“. Загадка відступу ген. Роммеля вияснилася тоді, коли японці форсованим маршем просунулися маляйськими джунглями і вглиб Бірми. Бо ген. Роммель по-просту заманив всю англійську близько-східну армію в напрямі на захід, якнайдапій Індії. А коли англійські війська дійшли аж до Аждедабії, а Лондон голосно хвалився вже новим розгромом військ ген. Роммеля, прийшов несподіваний зворот у ситуації. Ген. Роммель дає британцям бій під Аждедабією. Побити на голову британці відступають, залишаючи 1000 танків і автомашин і припаси пального, а крім того кілька тисяч убитих і полонених. Ген. Роммель, якого Фюрер відзначує дубовим листям з мечами, жене недавніх переможців здвож Киренайки і в перших днях лютого відбирає пристань Бенгазі. Впродовж 14 днів війська ген. Роммеля проверстали 600 км., а Роммель іменованим був генералом-полковником.

УСПІХИ ЯПОНІЇ

Погляньмо, що в той час діється на азіатському відтинку й Пацифіку. Погром американської флотії в Перль Гарбор і на Філіпінах спараліжував на довгий час рухи

американських військ. Японці здобувають столицю Філіппін. Манілю, роблять висадку на острові Люзон і Целебес. Дня 11 січня виступає Японія збройно проти Голландської Індії, обсаджують остров Борнео. А на азійському відтинку маршують японці вглиб Бірми і здвиг Маляйського півострова, займають укріпленний острів Гонконг, а в лютому капітулює Сінгапур. У Бірмі японці просуваються в напрямі т. зв. бірманського шляху, займають міста Мандалай і Ляшію. Дня 8 березня падає Рангун. У міжчасі на водах Яви розгортається великий морський бій на Коралевому морі, де альянти знов потерпіли жахливу поразку. Ось так закінчилася перша фаза японського наступу в Азії, на водах Пацифіку і Індійського океану. Від тоді Японія обмежує воснні дії майже виключно до китайського відтинка і там раз-у-раз завдає дошкульних ударів арміям маршала Чіанккайші.

ПІДВОДНА ВІЙНА

Зараз таки, після оголошення Німеччиною війни ЗДПА, німецькі підводні човни почали працювати на пошку потурніст. Вони появилися масово на Караїбському морі, в Мексиканській затоці і там стали затоплювати передусім американські танкери, навантажені цінною ропю, а згодом вантажні кораблі. Ця акція триває безперерійно,

а підсумки втрат для ЗДПА катастрофічні: січень — понад 400 тисяч рбт, лютий — 663,500 рбт, березень понад 500 тисяч рбт., квітень — 556 тисяч рбт., травень 924 тис. рбт., і т. д. і т. д. Те, що операції відбувалися спочатку здебільшого на Караїбському морі і в Мексиканській затоці, треба пояснити собі моментами доцільности. Таким чином німецькі підводні човни ввесь час шахували американську атлантийську флоту й не дозволили їй переплисти Панамським каналом, у допомогу розтрощеній японцями тихоокеанській флоті. Коли ж до того додамо, що німецькі підводні човни оперували під Нью-Йорком і нищпорили в затоці св. Лаврентія, то можна собі уявити настрій американців. Коротко: підводна війна, що її розгорнула Німеччина на Атлантиці, не лише здесяткувала ворожий тонаж, але перекреслила в основах всякі комбінації на тему висадки на західно-європейському суходолі. Рузвельт і Черчіль хотіли за всяку ціну довести Сталінові допомогу морським шляхом. Всі спроби, як дотепер, закінчилися катастрофою для англійців. У травні 1942 затоплено майже весь конвой на Льодовому океані, те саме повторилося в липні. Не інакше повелося англійцям на Середземному морі двічі, а саме в червні і в серпні, саме тоді, коли їм до зарізу потрібні були воснні матеріали на лівійсько-єгипетському фронті. У вере-

На вулицях Полтави німецькі вояки оглядають здобутий советський танк.

сні пішли на дно три пароплави з транспортом американських вояків на північній Атлантиці, а в жовтні знов три пароплави, одночасно з англійськими вояками, під Капштадом у півд. Африці. В додаток до оперуючих на Атлантиці німецьких і італійських підводних човнів приєдналися тепер ще й японські. Словом, англо-саксонське панування на морях поставлене під знаком запиту.

НАСТУПАЛЬНІ ДІЇ НА СХІДНОМУ ФРОНТІ І В АФРИЦІ

У травні 1942 р. ворохнулися фронти. Заграли гармати на Керчі. Вісім днів шалів бій за той важливий півострів, а дня 8 травня скінчився блискоучою перемогою німецьких і союзних військ. Рівночасно на харківському відтинку почалися перші весняні рухи.

Також у Мармаріці почав генерал-полковник Роммель чергову офензиву після того, як британську фортецю на острові Мальта спараліжовано двома тисячними безупинними нальотами, які змогли вести на африканський суходіл нові транспортні війська. У червні 1942 здобуває ген. Роммель твердиню Бір Гехейм, дня 20 червня падає Тобрук, а дня 28 червня генерал-полковник увиходить до єгипетської пристані Марса Матрук уже як генерал-фельдмаршал. Німецько-італійські війська доходять до місцевості Ель Аламейн, там окопуються і чекають відповідної хвилини до дальшого маршу.

У першій декаді червня німецько-румунські війська приступили до концентричного наступу на одну з найбільших фортець Європи, Севастопіль в Криму. Після 28-денного бою Севастопіль, зглядно те, що з Севастополя залишилися, опиняється в руках наступаючих. Прочитавши весь Кримський півострів від ворога, німецька й союзні армії розгортають на просторі 300 км. велику офензиву над Дінцем і Доном. Дня 6 липня падає Воронеж, у декілька днів пізніше — Ворошиловград (Луганськ). Праве крило південно-східного фронту здобуває дня 24 липня Ростів, потім Новочернаск і Батайск, форсує врешті ріку Кубань і здо-

буває в першій половині липня Армавір, Краснодар, Майкп і П'ятигорськ, тобто доходить до Кавказу. Дня 21 серпня німецький відділ застромив на горі Ельбрус німецький прапор. В той час ліве крило південно-східного фронту форсує Дон біля Калача й маршує аж під Сталінград, що його більшовики встигли перетворити в справжню фортецю.

У вересні ліве крило південно-східного фронту здобувши дня 6 Новоросійськ, просунулося здовж чорноморського побережжя аж до Туапсе, пристані, що її головним завданням було транспортувати кавказьку нафту.

Впродовж цілого 1942 р., в той час, коли на півдні йшли наступальні дії, на середньому відтинку східного фронту, особливо під Ржевом, німецька армія весь час відбивала розпачливі наступи більшовиків. Також і під Воронежем кривавилася безуспішно армія марш. Тимошенка, що намагалася клином вбитися в німецьке заплілля. Перстень довкола Ленінграду ні трохи не звільнився, а на фронті Волхов і над озером Ільмень всі випадки більшовиків заломилися. На фінському відтинку ація зводилася до позиційної перестрільки.

ЩО ЗРОБИЛИ СОЮЗНИКИ СРСР?

Ми вже згадували, що спроби висадки на французькому побережжі в Бульонь, Сен Назер і Дісп закінчилися для напасників дуже сумно. Тому то англійці обмежилися виключно до нічних налетів на промислові центри окупованих територій і західної Німеччини. З уваги на успішну протилетунську оборону, англійські літуні бомбардують на вманя житлові дільниці, нищать інколи шпитали, церкви і пам'ятники старовини. Така „акція“ мусіла викликати відповідну реакцію, тому німецькі літуні у відплату бомбардують відповідну кількість англійських міст.

Рузвельт також має „успіх“. Оце в жовтні американські війська висадилися на території муринської республіки Ліберії в зах. Африці, цебто напали на безборонну державку.

ТІ, ЩО ВІДИШЛИ

Проминули три важкі воєнні роки. Віянув немов зимовий морозний вітер і знову зрідло, обсіпалося квіття Червоної Калини. Багато їх помирало, не про одного й вістка не дійшла до нас. Тут згадаємо бодай найсизначніших з них:

Амбросій Андрухович — визначний дослідник української культури, б. директор учительської семінарії в Сокалі, б. ст. викладач у Львівському університеті ім. Ів. Франка та професор Богословської Ака-

демії у Львові, дійсний член Наук. Т-ва ім. Шевченка та Богословського Наукового Т-ва — помер у Львові в жовтні 1942 р.

Проф. Сергій Бородаєвський * 1870 — професор Українського Вільного Університету в Празі та вчений кооператор світової слави. За української держави 1918 р. був проф. Бородаєвський товаришем міністра торгівлі та промисловости.

Проф. Олекса Васильович Вступів, — визначний діяч української культури, про-

фесор-етнограф, автор багатьох підручників та біля 400 наукових праць. Помер у Харкові в грудні 1940 р.

Іван Герасимович * 1876 — старшина УГА, педагог, журналіст і член багатьох українських культурно-освітніх товариств, помер в Берліні на 66 р. життя.

Гриць Герасимович — інженер-геометр, організатор і невтомний громадський діяч Радехівщини. Помер у Львові в січні 1942 р.

Петро Гірний — стрілець УГА, зразковий громадянин, селянин села Залісна Воля, Ярославського повіту. В часі Великої Зриви 1918 р. він сам з трьома синами (два старші й один стрілець), на перший поклик зголосився в ряди української армії. Своїм 9-ом дітям (7 синів і дві дочки) зумів він дати середню, а то й вищу освіту. Помер на 77-ому році життя.

Микола Голубець [1891 — 1942]. В весняний, травневий день все українське громадянство Львова провадило на вічний спочинок визначного громадянина,

Микола Голубець

письменника, журналіста, критика мистецтва, історика, архіваря, та бібліотекаря Миколу Голубця. Його смерть, це величезна втрата, що її понесло в цьому році українське громадянство. Муравлиної праці Покійного в усіх ділянках культурного та громадського життя ніхто не заступить. Він був поет (гідні уваги його збірки: „Фрагмент“, „Бувають хвили“, „З чужини далеко“, поема „Мойсей Безумний“ і т. д.) і письменник (повісті: „Гей, видно село“, „Вчорашня легенда“, „Жовті води“, „Плем'я Джинг'схана“, „Люди і блазні“ і інші) і історик („Рік грози і надій“, „Велика Історія України“, історичні твори про Львів, Галич, Перемишль і ін.) і критик та історик мистецтва („Нариси з історії українського мистецтва“, „Вступ до історії українського мистецтва“, „Начерк історії українського мистецтва“, численні монографії про поодиноких мистців) і вкінці редактор (редагував журнали: „Жало“, „Світ“, „Шляхи“, „Життя і Мистецтво“, „Маски“, далі часописи: „Час“, „Неділя“, „Наш Препор“, „Новий Час“, працював в „Ділі“, редагував „Українську Бібліотеку“, дописував до різних журналів у краю і закордоном).

Покійний був людиною повною життя, вразливою та незвичайно здібною. Доказом цього є всебічна і багатогранна його творчість (84 книжки й брошури та близько 1500 статей на різні теми).

За большевиків працював М. Голубець у міському архіві. Зі звільненням Львова в червні 1941 р. став головою Українського Літ.-мистецького Клубу.

Покійний народився, студіював і працював у Львові. Тому і любив він свій Львів, досліджував його історію (був найкращий знавець історії Львова), а коли треба було, то йшов з крісом у руках боронити його (брав участь у боях за Львів, як старшина-четар).

Львівська земля й прийняла його в свої обійми. Українське громадянство, оцінюючи його великі заслуги, справило йому величаві похорони.

Інк. Олександр Гонта-Скрипченко — кол. сотник УГА в останню часі меткий організатор цукровництва на Лівобережжі. Помер несподівано в Полтаві.

П. Гончарук — український маляр, організатор клітин українського Національного Об'єднання в Брєслєві й Ляйпцігу.

Проф. Іван Горбачевський. — Весь свій довгий вік (прожив 88 літ) провів на чужині — в Празі та Відні. Однак ні на мить не забув він про свій народ і батьківщину. Для неї віддав весь труд свого життя.

Народ. в Зарубинцях біля Тернополя 15. V. 1854 р. Ступінь доктора медицини здобув у віденському університеті. Далі працює у Відні в Хемічному та Фізіологічному Інститутах. Світовий розголос здобувас переведенням синтезу сечної кислоти. В 1883 р. поклика-

Проф. І. Горбачевський

но його на катедру хемії в Карловому Університеті в Празі. Через рік стає звичайним професором. Три рази вибирають його деканом, та раз ректором. Був членом санітарної ради в Празі, членом Найвищої Ради Здоров'я у Відні, членом Палати Панів у Відні та 1917 р. міністром здоров'я у Відні. Після розпаду Австрії викладає та стає ректором Українського Вільного Університету в Празі, одночасно професором хемії в Господ. Академії у Пєдбрадах.

За визначні заслуги для української науки його обрано дійсним та почесним членом Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, „Просвіти“ та Всеукраїнської Академії Наук у Києві.

Проф. І. Горбачевський залишив цілий ряд наукових праць та підручників, виховав ціле покоління молодих українських вчених.

Софрон Добрянський. — Радник дирекції пошт у Кракові. Покійний, здобувши

правничу освіту в Чернівцях, там і залишився, працюючи на пошті до 1918 р. На поклику уряду ЗУНР організує спершу в Станіславів поштову дирекцію, а згодом у Кам'янці польову пошту. Після війни працює у Снятині, як адвокатський помічник д-ра Семенюка (Черемшини). Діставши службу в поштової дирекції в Кракові, він ніколи не цурається своєї національної приналежності, щобільше довгі роки був головою „Рідної Школи“, а дім Добрянських став осередком українського життя в Кракові. Помер 28 серпня 1942 р.

Михайло Драй-Хмара * 1889 — український письменник, визначний науковець, поет, критик, поліглот (знав 17 мов), кол. професор університету в Кам'янці, засуджений більшовиками на довічне каторгу, помер у 1939 р. у Нагасві, на березі Охотського моря.

Проф. Євген Іваненко * 1883 — письменник, педагог і громадський діяч. За Директорії був директором департаменту преси й пропаганди. В останній час викладав в українській Господарській Академії в Подєбрадах. Помер у Празі.

М. Івченко * 1890 — письменник, співець українського лісостепу — його краси, принади й безталання, підсудний у процесі СВУ. Помер у далекому, чужому Владикавказі, далеко від рідної Полтавщини.

Дмитро Казимир — б. хорунжий УГА і директор Повітового Союзу Кооператив у Золочеві, вправний організатор і невтомний працівник — згинув трагічно 11. VII. 1941 р.

Володимир Кміцикевич * 1863. — В Чернівцях помер у 79-ому році життя визначний громадянин, діяч та педагог, Володимир Кміцикевич, автор німецько-українського словника.

Ольга Кобилянська [1863 — 1942] — Столиця зеленої Буковини — Чернівці відвели на вічний спочинок найбільшу сучасну українську письменницю Ольгу Кобилянську. Кобилянська займала в українській літературі виняткове окреме становище. Вихована на німецькій та скандинавській літературі, пройнята філософією Ніцше, закохана в красі — стояла вона осторонь від всіх інших письменників. Був час, що вона чужою чулася серед української суспільності.

Однак скоро вже її твори промстилися шлях особливо до сердець молоді, сердець, що так як і вона рується до краси та ідеалів. Хто з нас не захоплювався її

глибоко психологічними повістями: „Церівною“, „Через кладку“, „В неділю рано зілля копала“, „Аристократкою“, „Апостолом черні“ та найкращою з усіх „Землею“. Хто не подивляв її незрівняних описів природи в прегарних нарисах і новелях „Valse melancholique“, „Природа“, „Битва“, „Сліпець“, „Акорди“, „Через море“, „Там де колишуться сосни“ і т. д.)

Закохана в зелені верхи Карпат та шумлячі ліси Буковини — Кобилянська не покидала ніколи своєї рідної сторони. Не покидала її і в час більшовицького наїзду. Як далекою й чужою була їм ця аристократка духа, жрекиня крає — а все ж її немічну й прикуту до постелі вжили візні до своєї самореклями та розписувалися про її радість з визволення. Вона більш, чим хтонебудь любила свою Буковину, вона одна розуміла мову зелені буків, шумлячих смерік та прозорого саєбодолюбного Прута.

Дня 22 березня 1942 р. відійшла Ольга Кобилянська в країну справжньої краси та ідеалів.

Омелья Ковальський — (нар. 1898 р.) б. підхор. УГА, директор гімназії у Сокалі, один з кращих українських педагогів та громадян. Покійний перебув польський табір полонених у Стшалкові, біля Познаня, а опісля як педагог мусів працювати на чужій землі.

Др. Василь Королів Старий [1879—1941]. Знаний він особливо серед молоді та наших найменших, що їм переложив стільки казок з чеської та інших мов. Хто з молодих не читав його роману „Чмелик“ чи інших його творів, що в них освіває Марту Борещьку, Роксоляну, Анну Регіну й ін. у Львові була нагороджена й видана його збірка оповідань „Милосердний Самарянин“. Його літературна спадщина велика (близько 118 книжок).

Крім письменницької діяльності, продовж цілих десятиліть займався журналістикою. Написав безліч статей в українській і російських мовах. Був теж співробітником у щоденнику „Рада“.

Покійний залишив чималу спадщину як маляр і скульптор. Його образи, знані і розповсюджені головно на Закарпатті та в Празі, відзначаються багату символікою та мають велику виховну вартість.

В 1919 р. був висланий Українським Урядом з дипломатичною місією до Праги, там познайомився і оженився з відомою письменницею Наталією Королевою. Спочатку викладав в Господ. Академії в Подєбрадах, а опісля працював у малярстві.

Поховано його 14 грудня 1941 р. в Мельнику б. Праги.

Володимир Косоноцький — кол. доволітній секретар соймового Клубу Української Парламентарної Репрезентації у Варшаві, визначний церковний і народний діяч Холмщини.

Ольга Кобилянська

Ольга Кульчицька — сестра артистки-малювачки Олени Кульчицької, фахова вчителька ручних робіт у Дівочому Інституті в Перемишлі, популяризаторка та знавець українського народного мистецтва. Померла у Львові 1940 р.

През. др. Кость Левицький * 1859 + 1941. Довголітній керівник української Національно-Демократичної Партії, голова Української Парламентарної і Соймової Репрезентації, перший Прем'єр Ради Секретарів ЗУНР, голова Української Національної Ради у Львові.

Др. Кость Левицький

Не стало між живими однієї з найважливіших постатей з-посеред українського громадянства, не стало Великого Будівничого нашого недавнього славного минулого, не стало Незабутнього Провідника Великого Зриву. Переповідати історію його життя — це переповідати пістолітню історію західної вітки великого українського народу. Він поклав перші цегли під кожне наше культурне надбання, він був основоположником ледве чи не всіх наших красивих товариств і організацій, він був довголітнім послом і головою Української Парламентарної Репрезентації у Відні — він клав підвалини, він і вершив нашу рідну хату. А коли погоріла — він, як добрий господар, на давніх основах почав ставити нові, ще величавіші хорони. Бачив, перебував і витримував багато. Довелося йому знати й півторарічну большевицької тюрми і бачити початок розвалу нової московської тюрми народів. Помер тепер, коли ще так дуже нам потрібний.

Богдан Лепкий

Богдан Лепкий, один з найбільших сучасних українських письменників, незабутній автор трилогії „Мазепа“.

Народився 9 листопада 1872 р. в подільському селі Крогулець, помер 21 липня 1941 р. в Кракові, де був довгі роки професором університету. Його „Осінь“, його „Дзвони над рікою“, його незрівняні картини з життя і уяви, збірки його ніжної лі-

рики, його постаті мальовані на тлі історії, його вірші картини-спогади, вкінці його „Полтава“, „Мотря“, Батурин — все це золотими буквами записало його в історії української літератури. Лепкий перший формував на вулицях Кракова українську „Січ“, він створив зворушливі, незабутні „Журавлі“, він створив цілу романтику Великого Зриву. Він аристократ духа жив далеко від нас на чужині, відбився тілом — та духом був усе з нами.

Григорій Магітра (нар. 1891), старшина УГА, управитель української народної школи в Белзі. За Польщі працював як учитель і управитель в „Рідній Школі“ у Львові. В 1936 р. польський суд засудив його на 15 літ тюрми. Страждав у Равічі аж до 1939 р. Недуга, що її захопив в тюрмі, була й причиною його смерті.

Проф. Кость Мацієвич * 1875. — Помер у Празі 2 квітня 1942 р. Визначний учений-агроном й громадський діяч. В 1917 р. бере живу участь у будівництві Української Держави. Організує Генеральний Секретаріат Земельних Справ, підготовляє та керує Першим всеукраїнським Агрономічно-Економічним З'їздом у Києві (22—26 X. 1918). Рівночасно теж викладає в Київському Політехнічному та Київському Комерційному Інституті та на Кооперативних Курсах.

По втраті державності разом з урядом виїздить на еміграцію та до самої трагічної смерті сл. п. Головного Отамана Петлюри, залишається одним з найближчих його співробітників. Не перериває теж дії спості науково-економічної праці — викладає в українській Господарській Академії та в українському Технічно-Господарському Інституті в Подєбрадах.

За час свого багатого змістом життя написав десятки наукових праць, сотні статей, заміток, рецензій. Виховав тисячі свідомої фахово вишколеної молоді. Був гордістю української науки та зразком українського громадянина. Хоч над усе любив українську землю — амер на чужині.

Іван Миськів — учасник боїв за Львів, інвалід, що 23 роки пролежав на ліжку, помер у Різдвах б. Струсова.

Нестор Нижанківський. Талановитий композитор, педагог і енергійний організатор музичного життя. Покійний був сином визначного композитора Остапа Нижанківського. Народився 1893 р. в Бережанах. Музичні студії відбував у Львові, Відні та Празі.

Його музична спадщина, хоча й невелика кількісно, заповнила йому визначне місце в історії української музики. Залишив твори з фортепіанної, камерної, хорової та пісенно-сольової ділянки. З творів для симфонічної оркестри найкращий, прекрасний, глибокий у задумі та потрясаючий його „Похоронний марш“.

Н. Нижанківський був видатний педагог — працював як лектор, а опісля як доцент Пед. Інституту ім. Драгоманова в Празі та

довгі роки як професор Муз. Інституту ім. Лисенка у Львові. Як піяніст був незрівняним акомпаніатором для вокальних та інструментальних музичних виконавців.

Залишив теж велику кількість музичних рецензій та низку статей на музичні теми. Покійний був основником і першим головою „Союзу Українських Професійних Музик“.

Помер на еміграції.

Бронислав Овчарський. Лікар. Меценат Рідної Школи й українського театру. В час першої світової війни начальник лікар Приюту Українських Січових Стрільців.

Іван Охримович (1893—1942). В тому часі, як Львів приготувався до святкування сотих роковин з дня народження Лисенка — стратив він одного з найкращих своїх диригентів та виконавців української пісні, Івана Охримовича. Полишив по собі світлу пам'ять, як визначний громадянин та нестомний працітник на полі української музичної культури.

Осип Павлишин — старшина УГА, поручник і окружний командант української поліції в Тернополі. Покійний пройшов польські табори полонених, відбув заслання у Картузькій Березі та 16 місячну большевицьку тюрму. Помер внаслідок нещасливого припадку дня 8 липня 1942.

Василь Пачовський (1878—1942). Біля двох великих могил Шашкевича й Франка — на Личаківському кладовищі зазеленіла третя могила великого

Василь Пачовський

поета, публіциста, письменника та драматурга. Тисячі народу, десятки духовенства проводили його в весняний квітневий день. Бо й сам він був мов день весняний, повний надій і сонця та щибету пташок. Аж вірити не хотілося, що він умер, він вічно юний, молодий. Життя йому турбот, невдач, терпіння — не скупило. Щораз на ніщо розпадалися його великі сповідання. Батьківщина, що її майбутню велич оспівував в минулій славі — на мить зірвавши рабські пута, лягла в нерівний бою, роздерта на куски. Та спів його не втих і зір його у пітьмі ночі авім шлях до сонця віднайті. Він умер тоді, коли вже неба схід загравовав палав — от, от і зійде сонце. А того сонця він так ждав. Він снів про нього в молодечих снах („Сон української ночі“), шукав його у споминах минулих славних днів („Сонце Руїни“, „Гетьман Мезепа“), шукав в незломній силі життєвій, що то в народові зродила міць остатися на історії бурхливий плесі („Історія Підкарпатської Русі“, „Срібна Земля“), він

так хотів, стоптавши все низьке та підле, спаливши все в пекольному вогні, з своїм народом увійти в величні „Золоті ворота“.

Пачовський умер — та все живе із нами юний мрійник, такий ніжний у ліриці своєї („Розсипані перли“, „На стоці гір“) й такий сильний у своїй вірі.

Др. Євген Петрушевич — колишній президент Української Національної Ради та диктатор ЗУНР.

Покійний народився в Бузьку над Бугом 3. VI. 1863. Гімназію і правничу студію закінчив у Львові. Опісля вів адвокатську канцелярію у Львові, Сокалі та Сколю. В

рр. 1907—1917 був послом до австрійського парламенту. Дня 18. X. 1918 р.

Установили Збори у Львові обрали його першим президентом Української Національної Ради, а

тим самим і Президентом Західно-Української Народної Республіки. Дня 9-го червня 1919 р., в часі першого відступу

УГА за Збруч, проголошено його Уповноваженим Диктатором ЗУНР. Разом з сл. пам. Головним Отаманом С. Петлюрою піднімає величний спільний похід на Київ. На еміграції в Відні організує др.

Петрушевич новий уряд з пок. президентом К. Левицьким на чолі, що веде справи ЗУНР аж до 15. березня 1923. Того дня грабницька антанта, постановою Ради Амбасадорів у Парижі відічкі західно-українські землі віддала Польщі. Все ж покійний ніколи з тим станом не погоджувався, залишався на еміграції і до останнього свого віддиху борювався за визволення рідної землі. Помер у Гемсдорфі біля Берліна 29. VIII. 1940 р. на 77 році життя.

В'ячеслав Прокопович. У Парижі помер ненадіжно 6. червня 1942 р. на 61 р. життя відомий український громадський діяч і колишній голова Ради Міністрів УНР В'ячеслав Прокопович. До 1917 року Покійний працював у Києві як бібліотекар і редагував педагогічний журнал „Світло“.

Після революції 1917-го року став членом Української Центральної Ради і міністром в кабінеті В. Голубовича в 1918 році, а в травні 1919 перейняв становище голови Ради Міністрів УНР. В останніх часах жив у Парижі та редагував тижневик „Тризуб“.

Др. Інж. Дмитро Равич. Дня 4. червня помер у Відні Президент Центрального Союзу Українського Студентства (ЦеСУС-у), 6. Голова Української Академічної Громади в Празі, 6. Голова Українського Національного Об'єднання у Відні і визначний заслу-

Др. Є. Петрушевич

жений для українського студентства громадський діяч.

О. Теодор Савойка. Знаний душпастир, автор трьох незвичайно популярних серед духовенства збірок проповідей („Наука на неділі” — 1900, „Наука на свята” — 1910 та „Гомілійні науки на неділі” — 1924). О. Савойка брав живу участь у громадським, суспільним та політичним житті краю. Помер 14. 7. 1942 р. в Бірчі біля Перемишля на 77 р. життя.

Павло Степанович Садівничий — український композитор, директор музичної школи та викладач у Харківській Консерваторії. Помер у грудні 1940 р.

Віктор Сапінський * 1889 — лектор української Госп. Академії та Українського Технічно-Господарського Інституту в Подєбрадах.

Омельян Сенік-Грибівський — б. сотник Української Армії, один з найближчих співробітників сл. п. Євгена Коновальця, загинув у Житомирі 30. VIII. 1941 р.

Павло Слота — УСС, старшина УГА, б. посади міста Збараж, ем. вчитель, в останньому часі працівник Українського Повітового Комітету в Збаражі. Помер 30. липня 1942 р.

Осип Роман Сорохтей * 1889 — український маляр, графік і карикатурист. Помер на провінції в Станіславові, як забутий, малознаний учитель рисунків. А все ж не був він пересічною людиною — був талановитим мистцем, незрівняним обсерватором людей і життя. Вершком його розцвіту була праця в Пресовій Кватирі УСС в „Стрілецькій Кадрі”. Потім повів холодний морозний вітер, прийшли важкі роки неволі й зв'язала його ніжна муза. Ця його одна чи друга участь у виставі, ця його одна чи друга карикатура, цей його олій, аквареля, рисунок чи аквафорт — все це було вже не життя, а нидіння. Помер від розриву серця на п'ятдесятому році життя.

Др. Дмитро Станкевич — УСС, сотник артилерії, відомий лікар рентгенолог і суспільногромадський діяч. Помер на сухоти дня 25. липня 1942 р., на 42 р. життя.

Людмила Старицька-Черняхівська (1868—1941). Ще в минулому році згинула, замордована катями НКВД визначна артистка, поет та письменник-драматург, щира подружка Лесі Українки, Людмила Старицька-Черняхівська. З її ім'ям тісно зв'язана історія українського театрального мистецтва останнього півстоліття.

Її героїська, мученича смерть була за-

вершенням її важкого, тернового шляху життя. Пережила вона заслання і смерть свого чоловіка, пережила розлуку з донькою, що за нею дарма шукала по всьому Радянському Союзу — пережила та не зігнулася. Це вона — жінка-героїня славно-го процесу Союзу Визволення України (Київ 1933). Людмила Старицька-Черняхівська жила та згинула як гідна подруга великої поетки-революціонерки, що з роду плакати не вмела перед ворогам.

Ярослав Стещенко — талановитий дослідник української книжки, визначний бібліограф і бібліофіл, пристрасний збирач українського екслібрису та дослідник українських видавничих знаків. Помер на заслання в Сибірі в 1939 р.

Микола Сціборський — б. полковник кінноти Української Армії, інженер економічних наук, співробітник сл. п. Євгена Коновальця, загинув у Житомирі 30. VIII. 1941 р.

Ольга Ціпановська * 1866 — небуденна жінка-громадянка, кол. артистка-співачка та піаністка, незрівняна організаторка всього товариського та громадського життя Перемищини та вчителька й вихователька молодого жіночого покоління. Її довге, вісімдесятлітнє життя — це один великий труд для рідного народу. В ньому вона не знала спочинку. Однак завжди усміхнена, вона вступала на сцені на всяких добродійних імпрезах — так само усміхнена проходила по залах українського військового шпиталю у Відні та по альпійських таборах евакуйованих українських селян — так само усміхнена вже як вісімдесятлітня бабуся, що з юнацьким запалом організувала жіночу „Службу Україні”. Все життя була духом молодода й сміливо дивилася в наше майбутнє.

Сотн. Сидір Чучман. Покійний народився 10. VI. 1890 р. в Бузьку. Гімназійні та правничі студії закінчив у Львові. Був він шкільним товаришем, другом, та співробітником сл. пам. полк. Євгена Коновальця. В листопадових боях за Львів 1918 р. був він командантом головного двірця.

Вмер у львівській клініці 18. серпня 1942. **Микола Чирський** (1900—1942). Не стало теж між живими автора знаної протибольшевицької п'єси „Отаман Пісня” — Миколи Чирського. Був все усміхнений, все веселий, дарма, що йому, кол. старшині УГА, довелося пережити й недугу в лікарні в Щепюрній і табор інтернованих у Каліші і довгі роки емігрантського скитання.

Др. Михайло Ципко — директор шпиталю в Ополі — помер на тиф.

**Привітна зустріч
в Каварні „ПЕІАЗ“
Львів, Романовича II.**

**Щодня свіже печиво
Смачні тіста й солодке
Кава, чай!**

НЕДІЛЯ, СЕРЕДА, СУБОТА ВЕЧЕРОМ — МУЗИКА!

Ніна Бурик

ДИТЯЧА СТОРІНКА

ЗАГАДКА

Біле поле, чорні квіти, —
Люблять їх збирати діти,
Хто квіток тих назбирає,
Той новин багато знає.
Що це?

(ежини)

ЗАГАДКА

Трохи схожий на реп'ях,
Тільки не чіпляється,
А відразу у кущах
Від людей ховається.

(неж!)

ЗАГАДКА

Не риба, а плава на хвилях прозорих,
Як схоче — пірнає глибоко у море.
Він здалеку бачить чужі кораблі
Й боронить кордони своєї землі.

(навоць дин'воав'ш)

ГРИБОК

На полянці, де пеньок,
Під листком сидить грибок.
Вимитий, біленький,
В шапці червоненькій.

КВІТКА

Квітка сонечку всміхнулась,
До травиці пригорнулась.
Мушка, бджілка-трудівниця,¹
Жук, комашка круглолиця —
Всі до квіточки літають,
Радо всіх вона вітає.

ОСЕЛ - ЛЕЩАТАР

Сіренський Зайчик взяв лещата,
На височенну гору вліз
І по-геройськи з'їхав вниз.
Осел про це в „Лісній Газеті“
У той же вечір прочитав.
— Чи ж я не зможу так зробити!
Свою він матір запитав.
Стара ослиха посміхнулась
І сину мовила отак:
— На все, коханий, треба вміння,
Літати вчиться навіть птах!..
Осел поради не послухав,
На другий день лещата взяв
Та на ту гору почвалав.

Зібрались там вже всі звірата:
Ведмідь, лисиця і бабак,
І вовк, і заєць, і їжак, —

Осла-спортмена кожний хоче
 Побачити на власні очі.
 Осел лещата прив'язав,
 [А як це робиться — не знав,
 — Одяг їх задом наперід]
 Та гордовито став на лід,
 Махнув хвостом, задерши ніс,
 Понісся стрімголов униз.
 Недовго їхав — скільки міг,
 З розгону впав на білий сніг,
 Свою шапчину загубив,
 Лещата в кусні поломив,
 Ще добре — ноги уціпіли.
 Хоча потім три дні боліли.
 На цьому прикладі учіться
 І від не в м і н н я — стережіться.

СТЕПАН БАРИЛО

Є в нас хлопчик дуже милий,
 Зветься він Степан Барило,
 Як почне він говорити,
 То не можна зупинити.
 Всі новини знає він
 І дзеленчить, наче дзвін.

У кишенях він ховає
 Скарби всі, що тільки має:
 Ніж, перо, малий кілочок,
 Втрое зігнутий гвіздочок,
 Дохлу мишу, черепок,
 Гудзик, свиставку, шнурок,
 Три подерті папірці
 Й кольорові олівці...

Як за лаву він сідає,
 Всю сміливість враз втрачає
 І не годен він сказати,
 Скільки буде три та п'ять.

„О Т А К”

Кооператива з обмеж. відпов.
САМБІР, вул. Коперника ч. 5

веде відділи:

1. ТКАЦЬКИЙ
2. НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА
3. ГАЛЯНТЕРІЇ
4. ГОДИННИКАРСТВА

ГУРТОВИЙ ТА ДЕТАЛЬНИЙ
ПРОДАЖ

ШМІРУ, ВАЗЕЛІНИ,
 ОЛИВИ, ДЬОГТЮ,
 КАРБОЛІНЕУМ (ТЕР),
 ПАСТИ ДО ВЗУТТЯ І ДО ДОЛІВКИ

поручає дешево

МАРКО ДУМБРАВА
 ТЕРНОПІЛЬ, вул. Острівського ч. 37

ВГАДУВАННЯ НЕЗНАНИХ ЧИСЕЛ

I. Юрко: задумай якесь число; допиши до нього один нуль; відійми від нього задумане число; додай 36; відкинь одну цифру (не нуль при кінці) і назви мені цифри числа, яке залишилося по черзі від найбільшої до найменшої, а я скажу тобі, яку цифру ти відкинув.

Степан задумав число: $368; 3680 - 368 = 3312; 3312 + 36 = 3348$, відкинув 8 і каже 4, 3, 3.

Юрко підраховує разом $4 + 3 + 3 = 10$ і віднімає цю цифру від найближчої цифри, яку можна поділити через 9, отож від 18. Різниця між цифрою 10 і 18, дорівнює 8, це відкинута цифра.

II. Ю: задумай якесь число; помнож його на 2; додай 4; поділи на 2; додай 7; помнож на 8; відними 12; поділи на 4; відними 11 і скажи мені вислід, а я скажу тобі, яке число ти задумав.

С. задумав число 8 і рахує: $16; 20; 10; 17; 136; 124; 31; 20$. Каже отож 20.

Ю. віднімає від цього числа 4, ділить на 2 і в цей спосіб дістає число, яке задумав С., себто $8 (20 - 4 = 16; 16 : 2 = 8)$.

III. Ю: здумай якесь число; помнож його на 5; додай 2; помнож на 4; додай 3; помнож на 5; додай 7 і скажи мені вислід, а я скажу тобі, яке число ти задумав.

С. задумав і рахує: $6; 30; 32; 128; 131; 655; 662$.

Ю. Відкидає дві останні цифри і каже: 6.

ЗНАНИЙ ВИСЛІД ПРИ РАХУВАННІ НЕЗНАНИМИ ЧИСЛАМИ

I. Задумай якесь число; додай до нього 11; помнож на 2; відними 20; помнож на 5; відними задумане число помножене на 10. Вислід буде 10.

Приклад: $8; 19; 38; 18; 90; 10$.

II. Задумай два трицифрні числа; напиши перше з них раз перед, а другий раз після другого числа. Відними від одержаного в цей спосіб більшого шестицифреного числа, менше шестицифрне число. Різницю, яку дістанеш, поділи на різницю двох первісних трицифрних чисел. Одержиш завжди 999.

Приклад: $386, 728; 386728, 728386; 728386 - 386728 = 341658; 728 - 386 = 342; 341658 : 342 = 999$.

III. Задумай три різні цифри (від 0 до 9); утвори з них 6 двоцифрних чисел; додай

їх; одержану суму поділи через суму первісних трьох чисел. Одержиш завжди 22.

Приклад: $3, 6, 8; 36 + 68 + 38 + 63 + 83 + 86 = 374; 3 + 6 + 8 = 17; 374 : 17 = 22$.

ЯК ВІДГАДАТИ ДАТУ НАРОДЖЕННЯ

Ю: хочу відгадати дату твого народження. Помнож дату народження на 20; додай 3; помнож на 5; відтак додай число місяця в якому ти народився; помнож на 26; додай до цього 3; помнож на 5; і додай вкінці число утворене з двох останніх чисел року, в якому ти народився.

С., який народився, нпр., 4. квітня 1880 р. рахує: $4; 80; 83; 415; 419; 8380; 8383; 4195; 41995$ і каже це останнє число.

Ю: віднімає від цього числа 1515 і одержує 40480; отож подає як дату народження: $4/4$ (4 квітня) 1880 р.

ЯК ВГАДАТИ СКІЛЬКИ ОЧОК Є НА КАМІНЦІ ДОМІНА

Ю: вибери собі довільний камінець доміна, я хочу вгадати скільки очок є на обидвох половинах.

С. бере нпр., камінець, що має на одній половині 4, на другій 8 очок.

Ю: помнож перше число на 5; додай 3; помнож на 2; додай до цього друге число очок і скажи мені вислід.

С. рахує: $4; 20; 23; 46; 54$; і каже це число 54.

Ю. віднімає від цього числа 6 і одержує 48; з цього робить висновок, що перше число очок 4, друге 8.

ОДИН КИДАЄ КІСТКУ, ДРУГИЙ ВГАДУЄ СКІЛЬКИ ВИЙШЛО ОЧОК

Ю: кинь три рази кістку, а я вгадаю число очок, які за кожним разом вийдуть. Помнож число очок перший раз киненої кістки на 2; додай 5; помнож на 5; додай число очок другий раз киненої кістки; додай 10; помнож на 10 і вкінці додай число очок третій раз киненої кістки.

С. кидає кістку і одержує за першим разом 2, за другим 5, а за третім 3 очок. Він рахує: $2; 4; 9; 45; 50; 60; 600; 603$ і каже це число.

Ю. віднімає від цього числа 350 і одержує 253.

З цього робить висновок, що число очок було за першим разом 2, за другим 5, а за третім 3.

МАГІЧНІ КВАДРАТИ

Магічні квадрати, це квадрати поділені на більшу кількість менших квадратів, в яких розміщено різні, відповідно дібрані числа. Коли ці числа додамо в поземому, прямокутному чи скісному напрямі, то завжди дістаємо цю саму суму.

4	9	2
3	5	7
8	1	6

Це найстарший магiчний квадрат зі старого китайського рукопису. Є в ньому числа від 1 до 9. Сума чисел 15.

3 рази $15 = 1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 = 45$.

75	80	73
74	76	78
79	72	77

Магічний квадрат, якого числа дають суму 228.

16	3	2	13
5	10	11	8
9	6	7	12
4	15	14	1

Магічний квадрат Дірера з 1514 р. Є в ньому числа від 1 до 16. Сума чисел 34.

4 рази $34 = 1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10 + 11 + 12 + 13 + 14 + 15 + 16 = 136$.

12	31	30	13	34
29	25	26	21	19
32	20	24	28	16
33	27	22	23	15
14	17	18	35	36

Подвійний магiчний квадрат.

Сума чисел цілого великого квадрату 120, середнього меншого 72.

1	4	2	8	5	7
4	2	8	5	7	1
2	8	5	7	1	4
8	5	7	1	4	2
5	7	1	4	2	8
7	1	4	2	8	5

Магічний квадрат, який дає тільки в поземому і прямокутному, а не скісному напрямі, суму чисел 27.

Цей магiчний квадрат цікавий теж тим, що 6 цифер другого ряду, це потрійна — 6 цифер третього ряду, подвійна — 6 цифер четвертого ряду, шестикратна — 6 цифер п'ятого ряду, почвірна — 6 цифер шостого ряду, п'ятикратна сума цифер першого ряду (142 857).

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

Магічний квадрат, якого числа дають суму 175.

Наука математики знає багато способів, щоб творити довільну кількість магiчних квадратів.

Г У М О Р

ПИСЬМЕННИК

Заспорили колись двоє про те, який письменник краще пише.

— По-моєму, — каже один, — найкраще описує Шевченко. Він як опише, то аж слюзи на очі випливають.

— Ні, — каже той.

— Ну, тоді найкраще описує Франко.

— Ні, — заперечує знов той.

А збоку стояв дід Омелько та й слухав цю мову, а тоді і каже:

— А по-моєму, найкраще описує наш судовий ексекютор. Він як опише, так до останньої сорочки.

РОЗМОВА

Сидить дід Омелько край дороги й люльку курить. Аж їде бричкою панок.

— Що ти, мужичок, робиш?

— Палю, палю, та не напалиюся, пане.

— А що то за деревня? (а там нспода-леку був лісок).

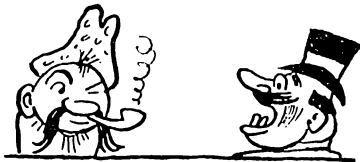
— Дерев'я? Та оце сосна, а там ялиця, а там яке хочете є дерев'я.

— Та ні, я тебе не це питаю.

— А що ж?

— Я тебе питаю, що то за деревня, що то за село, понімаси?

— Понімаю. Що то зацівіло? (А так не-

подалеку цвіла гречка). Та це куми Марти гречка так ловко зацвіла.

— Та ні, не те.

— А що ж?

Пан подумав, а потім каже:

— Ти мені, мужичок, скажи, хто тут самого більшого коліна чоловік? Самого більшого коліна. Понімаєш?

— Понімаю. Самого більшого коліна в нас Матвій Дичко. Рубав дрова та не попав по деревині, а саме по коліну. Так він тепер у нас чоловік самого більшого коліна.

— Не те. Я тебе питаю — хто самий старший?

— Найстарша в нас баба Дубиха, їй 95 років.

Панок роззлився:

— Мужик! Хам! Я тебе питаю — хто тут найбільшого коліна, найстарший. Ну, — кого у селі найбільше бояться?

— Ага! Ну, тепер зрозуміло. Найбільше у нас бояться бугая — громада купила, — бо як їде вулицею, то і старе і мале тікає.

Панок ще гірше розсердився:

— Мужик! Хам! Ось я тобі (і відвернув руку) як заїду...

— Заїдьте, заїдьте, паночку. Моя стара доброї кваші наварила, то я вес почастаню. Бачить панок, з дідом Омельком не вийде на лад та і каже до кучера „поганяй“.

Другого дня ранком виніс дід Омелько овес до міста продавати, а назустріч йому цей самий панок та й питає:

— Що це, овес?

— Ні, не увесь, ще дома оставив.

Пан з'їжився і придивляється:

— Чи ти, бува, не вчорашній, — питає.

— Ні, пане, не вчорашній, — відповідає дід Омелько, — мені сорок вісім років мило.

Панок ще більше переконався, що з дідом Омельком йому не договоритися, і пішов геть.

ПАРА ВОЛІВ

Циган заложився з багачем, що буде з паном обідати.

— Ну, добре, — каже багач, — як пообідаєш, то я тобі пару волів дам.

Приходить циган до пана, вклоняється йому низько й каже:

— Пане, я ще нікому про те не казав, але до пана прийшов, що б коштував отакий шматок золота? І показав на руку...

Пан на те нічого не відповів, але крикнув на своїх слуг, щоб принесли горілки, напоїв його, дав пообідати, та й сам з ним сів їсти, а сам аж горить, хотів би дізнатися, де той кавалок золота, та й питає:

— Де він стоїть, щоб його принести.

— Та що ж, пане, в мене нема, я питаю, що би він варт, як би його мати?

СХОЖІСТЬ

В одного графа було багато маєтків. От приїхав той граф якось у свою слободу, а управитель і прислав до нього козака з паперами з другої слободи. Глянув граф

на козака — здивувався: мов вилитий другий він сам стоїть перед ним. От і питає козака:

— Чи не була твоя мати прачкою у горницях у мого батька?

— Ні, ніколи не була, — озвався козак, — тільки мій батько вісім років палив у горницях груби, за старої пані.

ЖИДИ В ПЕКЛІ

Іде бідний селянин дорогою, а жид їде проти нього шістьма кіньми. Питається жид селянина:

— А звідки ти, чоловіче?

А він каже:

— З тамтого світу.

— А що ж наші батьки там роблять?

— Та що ж. Жидам всюди добре: в котлах сидять, людьми палять, а бідний мужик дрова рубас і під ними палить.

ДОБРИЙ ТОВАР

Одному чоловікові та треба було у місті купити дьогтю. От не потрапив він куди треба та й зайшов у таку крамницю, де всякі хвигимиги продають.

Увійшов, мазницю поставив біля ніг та й дивиться.

А в крамниці тільки один крамарчук-жидок, що питається того чоловіка:

— А чого тобі?

— А дивлюсь, — каже чоловік, — що тут продається...

— А тобі ж чого?

— Та мені дьогтю.

— Та не дьоготь же, а дурні тут продаються, — відповідає жидок.

Подивився чоловік на нього та й каже:

— Оце ж як тих дурнів здорово купують — тільки один усього й zostався.

СКВИТУВАЛИСЬ

Увійшов дядько Охрім у крамницю та й гука до крамаря:

— А подай лиш мені оту баньку з цукерками.

Той і подав. Дядько Охрім понюхав-понюхав та:

— Ні, не такі. Подай оту.

Той переміняє. Охрім знову понюхавши, не влюдовбав.

— Подай он аж оту, — знов гукає.

Крамар-жид розсердився, але перемінив і третю. Не доноухався й звідсіля нічого Охрім, постановив баньку та йде з крамниці. Взяло зло жиди, що дурно панькався стільки часу, то й кричить до Охріма:

— Ти куди, дурний хлопе, а гроші давай.

— За що? — питає Охрім.

— А за те, що нюхав, — відказує жидок.

Охрім вернувся, достав гроші з кишені та й стука ними об стіл.

Постукав, постукав та й сховав. А жид тоді:

— Нащо ж ти сховав гроші?

— А як же, — відказує Охрім, — яка купля, така й плата: я понюхав, ти послушав, от і сквитувались.

НЕ ДУРЕНЬ

Поніс чоловік полотно на ярмарок, та й ввечір вкрали. А він приходить додому: — Ото, жінко, нині цілий день страх полотно крали; але я не дурень, я цілий день своє носив, аж увечері вкрали.

ЧОГО КОМУ БРАКУЄ

Говорили раз поляки запорожцям:

— Ми от, шляхетське військо, воюєм завжди за честь, а ви запорожці за гроші.

А запорожці їм:

— Ну, що ж, чого кому бракує, той за те і воює.

ЛИЦЕ

Пшов один чоловік на друге село до брата на празник і там забавився на празнику три дні. Третій день, як встав рано там у гостях, і каже до братових дітей:

— Дайте, діти, води, най вмюю лице.
 А діти відповідають: — Або ви маєте, стрію, лице?
 — Та маю.
 — Якби ви мали лице, то не сиділи б три дні на празнику.

РОБИТНИКИ

— Грицьку, що ти робив?
 — Нічого.
 — А ти Михайле?
 — Та я був коло нього.

НАПУВАННЯ

— Непував ти коня?
 — Непував.
 — А чом же в нього морда суха?
 — А води не достав.

ВІДВАЖНИЙ СИН

Били раз в корчмі одного чоловіка. Пришов він додому та й жалусться перед своїм сином, що ще парубком був.

— Ходіть, татуню, — каже син, — я їм покажу, як мого тата бити.

Прийшли вони до корчми, вийшли на сєрєдину, син сміло оглянувся довкола та й каже:

— Хто мого тата бив?

— Я! — озвався один парубок та й вступив з-поміж людей.

— Ану, стрібуй ще раз, — каже син, застиснувши сильно в руці величезний бук.

А парубок — лусь в лице старого.

— Ану ще раз! — гукнув син і прискочив до парубка.

А той вдруге — лусь старого.

— Е, — каже син, чухаючися в голову, — ходім татуню, бо тут ще і мене будуть бити.

ВИГРАНА СПРАВА

Батьке завізували до суду ставати. Син з власної волі пішов також з батьком. Увечері вертається додому, а мати питає:

— А виграли тато справу?

— Виграли, — каже син.

— А чому ж не прийшли з тобою додому?

— Зараз прийдуть, лише мають ще дістати 25 буків.

ГЛИБОКЕ

Купив сусід у сусіда кавалок поля і заплатив за нього дорого. А як вийшли на поле, то купець кривдував собі, що поле таке вузьке й таке коротке, а таке дороге.

А продажний відповідає:

— Ви кажете, що вузьке і коротке, але погадайте собі, яке воно глибоке, щоб ви кілька копали, то кінця не найдете.

ТЯГАР

Раз їхав селянин дорогою, а жінка йшла до міста і несла на плечах чималый клунок.

— Сідайте, кумо, — каже селянин, — я вас підвезу трохи, бо я до міста.

Сіла жінка та й тримає клунок на плечах.

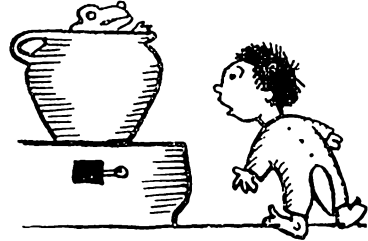
— Ви чого, кумо, не поставите клунка на фіру. Та же вам тяжко його тримати.

— Е, дай вам Боже здоров'я, що мене везете, та ще такий тягар класти на фіру?

НАЙСТАРШИЙ ГАЛУШ

Пішла жінка до криниці по воду та й начерпнула з водою жабу. Принесла додому, жаби не бачила й наставила в цій воді галушки варити.

Вода підігрілася, жабу запекло, то вона

вилізла поверх галушок і стала на горшку. Побачив це малий синок тієї жінки.

— Мамо, мамо, — каже, — а найстарший галуш чогось очі витріщив.

БІДА З ВІЙНОЮ

Казала одна жінка:

— Господи, що тільки та війна й не робе, каліче та й годі. Руку або ногу одірве,

ну, це ще можна жить, а, не дай, Боже, коли вже голову одірве — вічна ж тобі каліка. Та не поїсти, та не забалакати, хоч живим у яму лягай.

РИБАКИ

— Що ти зловив? — питається рибак другого рибака.
 — Щупака.
 — А я видру.
 — Е, коли ти видреш, то я кину. — Та й кинув щупака у воду.

ЯК ЗВАТИ

— Як тебе звати, мій хлопче?
 — А так, як мого тата.
 — А тата ж твого як?
 — А так, як мене.

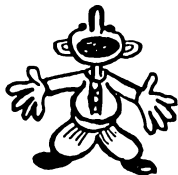

— Ну, то скажи, як тебе кличуть, коли час їсти?
 — О, мене їсти кликати не треба, я першим приходжу.

СКОРОМОВКИ

(Повторяйте ці скоромовки як найкорше можете, але глядіть, щоб не помилилися).

- Летів горобець через безверхий хлівець та вхопле гороху без червотоку, без прачервоточини, без прапрачервоточини та й пурх — полетів.
- Був собі Карпо Карлович Полікарпович та й розполукарпився на маленькі полукарпенята.
- Ходить посмітюха по сміттю зі своїми посмітюшенятами.

- Ходить перепел між переполукіпками зі своїми перепеленятами.
- На дворі трава, на траві дрова, дрова ашир двора, дрова здоаж двора, не змістить в дворі дров, дрова видворить.
- Сірая сирітка плаче, не сміється, сирітко, сирітко, засмійся, лебідко.
- Тридцять три кораблі лярівували та не вилярівували.

НЕБЕЛИЧНІ ПРИКАЗКИ І НІСЕНІТНИЦІ

Баба наша ворожила і на двос положила, або дощ, або сніг, або буде або ні.

Більма на мої коліна, щоб я зчорнів, як калина.

Будемо гостити — то у вас, то у тебе.

Жаба у рака гніздо одбила.

Ми ходили дещо, гуторили про що, тільки коли я хоч абищо, то хай мені чорт-зна що, от що, а не то що, а ви кажете, щоб я там що або абищо.

На городі лобода, а в Кисві дядько: тим я тебе сподобала, що на п'яті перстень.

Прийшов хтось, взяв щось, пішла б за ним, та не знаю за ким.

Розказував глухий, що чув, як говорили, що десь сліпі бачили, як їли дуже смачне-смачне.

Це було за царя Горошка, коли було людей трошки, як пічки снігом топили, а солюмою вогонь тушили.

Я йому, знаєш, так і так, так і так, а він мені тес тое, як його, тес то як його.

Був собі, та не мав собі, та зробив собі, затесав собі, та вигорав день, та посіяв конопель, а вродили верби, а зацвіли раки, пішли полуниці звати. Рвали, рвали, штани поскидали, на лози поклали; вози поламались, воли поздыхали, стали думати-гадати, тютюн-табак продавати; продавали по 75 копійок, наторгували повну макітру грошей, вщерть не повна, а на дні нема нічого.

Пішов я в петрівку трусить груші на вербах. Струсив, попадали карасі, понесли на базар, продали десяток меду, набрав на свиту, пошив чоботи та й досі ношу їх.

Прийшов Прокіп, налляв окріп. Іде Гаврило — ще не зварилось. Прийшов Денис — налляв сім милир. Прийшов Тарас — з'їв все нараз.

Ішов дядько з ярмарку по колоді через воду; тільки став він на колоду — бовть у воду. Викис, виліз, висох, став на колоду та й — бовть у воду. Викис, вимок, виліз, висох, тільки став на колоду — бовть у воду... і т. д.

Др. Д. Бреуса

КАРНО-АДМІНІСТРАТИВНЕ ПОСТУПУВАННЯ

I.

Котрі органи влади і в якому розмірі можуть накладати адміністративні карі!

Право карати громадян належить в першу чергу судам. Одначе в деяких, виразно в законі передбачених, випадках право вимірювати карі мають теж органи адміністративної влади.

До таких органів адміністративної влади, що мають право накладати адміністративні карі, зараховуються:

1. Вищий провідник 44 і поліції в Генерал-Губернаторстві,
2. Керівники Головних Відділів у Правлінні Генерального Губернаторства,
3. Командувач поліції безпеки і служби безпеки (СД),
4. Командувач порядкової поліції,
5. Губернатори областей,
6. Команданти поліції безпеки і служби безпеки (СД),
7. Команданти порядкової поліції,
8. Окружні старости і міські старости.

Як сказано, випадки, в яких органи адміністративної влади мають право вимірювати карі, мусять бути виразно в законі передбачені. Якщо закон виразно не уповноважує адміністративної влади карати за порушення його постанов, в такому разі наложити кару за протидії цьому законowi може тільки суд, а не орган адміністративної влади.

На підставі уповноваження закону органи адміністративної влади видають розпорядження і постанови, які обов'язують всіх чи деяких громадян. Хто діє всупереч тим розпорядженням і постановам, той підлягає адміністративній карі. Одначе при цьому слід пам'ятати, що карати за протидії виданим розпорядженням і постановам можна тільки тоді, коли відносно розпорядження або постанови містить у собі загрозу карі. Також треба пам'ятати, що адміністративна кара виключає судову кару і навпаки. Не можна два рази карати за одне і те саме порушення закону, чи на його основі виданого розпорядження або постанови влади.

Кара, яку вимірює адміністративна влада, мусить відповідати карі, передбаченій у законі чи в розпорядженні або постанові влади. Не можна вимірити кару вищу, ніж передбачена в законі чи в розпорядженні або постанові влади.

Адміністративна кара — це в засаді грошова кара. Вона не може переступити суми 1.000 зл. Якщо з покараної особи не можна стягнути грошової карі, адміністративна влада може замість неї встановити кару арешту найбільше до трьох місяців.

Грошові карі стягають скарбові уряди.

Вимір адміністративної карі відбувається

в формі карного рішення. Воно повинно бути видане на письмі і вручене обвинуваченій особі. В карному рішенні мусить бути зазначено: 1) прізвище обвинуваченого, 2) за що вимірено кару (каральна дія або бездіяльність), 3) припис розпорядження або постанови, що містить загрозу карі і 4) підпис керівника уряду або його заступника, управнених до видачі карного рішення.

Перед видачею карного рішення повинен орган адміністративної влади, що видає це рішення, вислухати особу, яка обвинувачується в порушенні розпорядження чи постанови.

В яких випадках і куди можна заскаржити карне рішення!

Не кожне карне рішення вільно заскаржити до вищої інстанції. Заскаржити можна тільки таке карне рішення, що його видав окружний або міський староста. Всі інші карні рішення не підлягають заскарженню. На випадок внесення скарги, карне рішення, видане окружним або міським старостою, не підлягає виконанню аж до часу, доки не буде вирішена скарга. Натомість карні рішення, видані іншими органами адміністративної влади, вступають в законну силу, тобто підлягають виконанню з хвилиною їх вручення покараній особі.

Проти карних рішень окружного і міського старости вносять скаргу до приналежного губернатора області. Право внести скаргу має тільки обвинувачена особа. Скаргу треба скласти на письмі, як слід обгрунтувати її і впродовж двох тижнів після вручення карного рішення внести до губернатора. Вирішення губернатора області є остаточне, тобто не можна його оспорити перед вищою інстанцією.

У карно-адміністративному поступуванні не беруть жадних оплат.

II.

ПРО ОБМЕЖЕННЯ ПЕРЕБУВАННЯ В ГЕНЕРАЛЬНОМУ ГУБЕРНАТОРСТВІ

Адміністративна влада може заборонити громадянам віддалятися поза границі даної громади чи частини громади, повіту, області чи Генерального Губернаторства, або, іншими словами може обмежити перебування громадян до будь-якої громади, повіту, області, Генерального Губернаторства. Таке обмеження перебування може влада розпорядити для загалу громадян або для обмеженого кола осіб. Влада, що видає таке розпорядження, може одночасно заборонити особам, до яких відноситься це розпорядження, забрати з собою домашнє устаткування та інші речі на нове місце, призначене їм для перебування. В таких ви-

падках не дають громадянам жадного відшкодування.

Владою, що має право обмежити перебування громадян, є окружний (міський) староста, губернатор області і керівник Головного Відділу внутрішнього управління в правлінні Генерального Губернаторства.

За протидії розпорядженню влади карають шляхом карно-адміністративного поступування. Карне рішення видає окружний (міський) староста. Якщо покарання шляхом карно-адміністративного поступування виявляється недостатнім, тоді окружний (міський) староста передає справу німецький обвинувальній владі.

Карою смерті буде покарана особа, яка свідомо переходить жиди, що без уповноваження покинув визначену йому округу замешкання.

III.

В ЯКОМУ РЕЧЕНЦІ І КУДИ ТРЕБА ЗГОЛОСИТИ ЗМІНУ МЕШКАННЯ ЧИ МІСЦЯ ЗАМЕШКАННЯ В ГЕНЕРАЛЬНОМУ ГУБЕРНАТОРСТВІ!

Згідно з розпорядком Генерал-Губернатора з дня 17 грудня 1941 р., кожна особа, що прибула до міста чи села з метою замешкати там, повинна впродовж трьох днів, як зайняла помешкання, зголоситися у місцевю владу зголошення. В такому самому реченці треба зголоситися у місцеву владу зголошення в тому випадку, коли хто зміняє мешкання тієї самої громади.

Хто випроваджується з мешкання та одночасно покидає громаду, той повинен перед тим виголоситися у владу зголошення і вказати їй своє нове місце замешкання чи нове місце свого побуту.

Особа, що покидає свою громаду, в якій постійно живе, на час довший ніж два місяці і при цьому затримує своє дотеперішнє помешкання в тій громаді, повинна повідомити про це місцеву владу зголошення на письмі і вказати їй нове місце свого побуту. Коли прибуде на нове місце свого тимчасового побуту, повинна впродовж трьох днів зголоситися у тамошню владу зголошення.

Обов'язок зголошення і виголошення осіб мають теж власники і управителі домів, які найняли помешкання відносним особам, а також власники помешкань, в яких замешкали відносні особи.

В містах, де є дирекції поліції, треба зголошуватися на поліції. В інших містах — у посаджених, а в сільських громадах — у війтів. Директори поліції, посаджених міст і війтів є владою зголошення, про яку вище мово.

Для зголошення і виголошення вживаємо приписових карт зголошення. Особа, яка зголошується, повинна виповнити три карти зголошення, підписати їх і особисто вручити владі зголошення. При цьому має пред'явити свої особисті документи, як па-

спорт, службову виказку, розпізнавчу карту та посвідку виголошення в дотеперішній своїй громаді. Одну карту зголошення із зазначенням на ній дати зголошення одержує назад особа, яка зголошується, дві інші — задержує в себе влада зголошення.

Жінку і дітей, що мешкають разом з головою родини і вживають його родинного прізвища, зголошують на карті зголошення голови родини. Інші особи треба зголосити на окремих картках зголошення.

Власники або управителі домів, а також власники помешкань повідомляють владу зголошення про придбання чи відхід осіб на спеціальному формулярі.

Картки зголошення можна виповняти українською мовою та українськими буквами.

Власники чи керівники готелів, заїзних домів, туристичних домів і т. ін. зобов'язані зголосити приїжджих осіб впродовж 24 годин після їх придбання. Картки зголошення виповнюють тут німецькою мовою. Приїжджі особи зобов'язані віддати власникові дому свої особисті документи на переховання на ніч після придбання.

Особа, які мандрують з місцевости до місцевости, зобов'язані негайно, однак не пізніше як впродовж 12 годин після придбання, зголоситися особисто у владу зголошення тієї місцевости, де ночують, виповнити урядово приписову карту зголошення і пред'явити свої особисті документи.

Хто поступає всупереч вище наведеним постановам, той підлягає карі згідно з розпорядженням про карно-адміністративне поступування, тобто грошевої карі до 1000 зл. Карне рішення видає окружний (міський) староста. Якщо на думку окружного (міського) старости покарання в карно-адміністративному поступуванні недостатнє, в такому разі він відступає справу німецькій владі обвинення, і тоді суд може вимірити кару в'язниці і гривню до 10.000 зл. або одну з тих кар.

IV.

ЩО ТАКЕ РОЗПІЗНАВЧА КАРТА!

Всі особи, від скінченого 15-го року життя, що мають місце замешкання або місце постійного перебування в Генеральному Губернаторстві, зобов'язані мати розпізнавчі карти.

Розпізнавча карта — це свого роду особиста виказка (легітимізація), якою треба вказатися, коли цього жадують державні чи громадські органи влади.

Розпізнавчі карти виставляють у різних барвах, а саме: Для українців і поляків — сірої барви, для жидів і циганів — жовтої, а для осіб, що належать до меншостей, — синьої барви.

Розпізнавчі карти, видані для українців, мають на собі знак латинської букви „U“.

Розпізнавчі карти видають окружні (мі-

ські старости або з їх доручення повітові комісари (ляндкомісари).

Заяву в справі видачі розпізнавчої карти подаємо на урядовому формулярі до керівника громади (посадника, війта), в якій дана особа має своє місце замешкання, або своє місце постійного перебування. За неповнолітні особи (до 21 року життя) заяву складає їх законний заступник (батько, опікун). До заяви треба додати 2 неретушовані світлини приписаного розміру.

Розпізнавчі карти видають на час 5 років. Оплата за видачу розпізнавчої карти становить 4 зл. Незаможні особи звільняються від оплати.

Хто згубить свою розпізнавчу карту, повинен негайно усно або на письмі оголосити про те керівникові громади (війтові, посадникові). В такому разі видадуть йому другу розпізнавчу карту.

Не вільно користуватися розпізнавчою картою іншої особи ані теж відступати свою карту іншій особі.

V.

ОПЛАТИ ЗА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В ГАЛИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

До обов'язків керівників збірних громад у Галичині належить між іншим дбати про те, щоб уся придатна для обробітку земля в даній громаді була загосподарьована. Незагосподарьовану землю керівник громади має право приділити для загосподарювання особам, які дотеперішню своєю працею доказали, що вони вміють і хочуть працювати на землі. Земельний уряд при уряді губернатора може відібрати землю від кожного господаря, який не хоче її обробляти, або якщо цього вимагає публичний інтерес, і передати відібрану землю іншій особі для господарювання на свій рахунок. У таких випадках за здачу землі в користування держава побирає оплату за кожний господарський рік (від 1 липня до 30 червня) в розмірі 40 зл. від кожного гектара. В залежності від видатности землі ця річна оплата може бути знижена. Оплату платить той, хто користується землею. Крім оплати платить він теж ґрунтовий податок.

VI.

ЯК СЛІД КЛАСИФІКУВАТИ НА ТОРГАХ ПРИЗНАЧЕНУ НА ЗАРІЗ ХУДОБУ!

Класифікацію худоби, призначеної на заріз, проводять на торгах окремі комісії, членів яких іменує і відкликає губернатор області на пропозицію керівника торгу. Комісії повинні проводити класифікацію худоби згідно з устійними владою засадами. Однак бувають нерідкі випадки, що комісії зараховують назарізню худобу до нижчих клас, ніж слід, і через це наражують продавців на поважні втрати. Тому до

речі буде коли зацікавлені особи, в першу чергу наші хлібороби, познайомляться з відносними правними постановами щодо класифікації назарізної худоби, щоб у разі потреби знати, як обстоювати свої права.

Розпорядженням Головного Відділу про харчування і хліборобства з дня 10 березня 1942 р., яке обов'язує в цілому Генеральному Губернаторстві, встановлено такі класи:

1. Рогата худоба

A. Воли

Повном'ясні, тучні, найвищої назарізної вартости воли зараховуються до класи А.

Інші повном'ясні — до класи Б. М'ясні — до класи Ц. Малогодовані — до класи Д.

B. Бугаї

Молодші, повном'ясні, найвищої назарізної вартости бугаї зараховуються до класи А.

Інші повном'ясні або тучні — до класи Б. М'ясні — до класи Ц. Малогодовані до класи Д.

B. Корови

Молодші, повном'ясні, найвищої назарізної вартости корови зараховуються до класи А.

Інші повном'ясні або тучні — до класи Б. М'ясні — до класи Ц. Малогодовані — до класи Д.

Г. Ялівки

Повном'ясні, тучні, найвищої назарізної вартости ялівки зараховуються до класи А. Повном'ясні — до класи Б. М'ясні — до класи Ц. Малогодовані — до класи Д.

2. Свині

Від 150 кг живої ваги і вище — клас А.

Від 135 кг до 149,5 кг живої ваги — клас Б1.

Від 120 кг до 134,5 кг живої ваги — клас Б2.

Від 90 кг до 119,5 кг живої ваги — клас Ц.

Від 80 кг до 89,5 кг живої ваги — клас Д.

Нижче 80 кг — клас Е.

Товсті льохи на солонину — клас Г1.

Інші льохи — клас Г2.

Кнури — клас Г.

Старі зчищені кнури — клас І.

3. Телята

Найкращі тучні телята й телята-сисаки — клас А.

Середні тучні телята й телята-сисаки — клас Б.

Маловартісні телята-сисаки — клас Ц.

Меншевартісні телята-сисаки — клас Д.

4. Віці

Найкращі тучні ягнята й тучні барани — кляса А.

Меншеватісні тучні ягнята й тучні барани — кляса Б.

Віці — кляса Ц.

Коли б трапився випадок, що комісія зарахувала тварину до нижчої кляси, ніж слід було, в такому разі треба звернутися із скаргою до керівника торгу і просити його, щоб перевіря справу і видав комісії відповідне розпорядження. Якби і це не помогло, а випадки неправильної класифікації були численні, тоді слід внести скаргу до окружного старости.

Як устійнюють вагу при купівлі-продажі назарізноі худоби!

Худобу, призначену на зарізі, купують і продають тільки за живою вагою. Живу вагу треба устійнити окремо для кожної штуки тварини. Тільки при більшій кількості свиней і телят тієї самої якости та при віцях того самого роду і якости можна устійнити живу вагу разом.

Худобу треба віддати негадодану, тобто впродовж 12 годин перед устійненням ваги не вільно її годувати ні поїти.

Якщо худоба нагодована, покупець має право відрахувати з живої ваги до 4%.

Якою худобою не вільно різати, купувати і продавати на зарізі!

1) Незрілих, здорових та підхожих до дальшої годівлі молодих штук рогатої худоби й телят,

2) теличок, 3) свиней нижче 80 кг живої ваги, 4) овець до 1 року життя, з винятком каракулових ягнят, 5) тільних коров, ялівок, льох та овець.

Хто, не зважаючи на заборону закону, заріже, купить чи продасть на зарізі худобу, про яку вище мова, буде покараний карою в'язниці і гривною до необмеженої висоти або одною з тих кар.

Коли вільно зарізати тварину!

Рогату худобу, свині, телята, віці і коні вільно зарізати тільки тоді, коли маємо карту з зарізу від керівника торгу або від уряду прохарчування і сільського господарства при окружному старості.

Карту зарізу треба пред'явити перед зарізом оглядачеві м'яса для втягнення живої ваги та для остемплювання.

Якщо тварина хвора і загрожує небезпека, що вона не переживає стану хвороби, або що внаслідок стану хвороби м'ясо значно втратить на вартості, тоді можна зарізати тварину і без карти зарізу. При такому зарізі з konieczности треба впродовж 24 годин після зарізу відставити цілу тварину зі всіма органами і шкірою в битому стані до різні приналежного повітового торгу. Керівник різні видасть засвідчення

про віддання тварини, яке впродовж 48 годин слід вручити торговому помічникові для викреслення тварини в реєстрі худоби.

Торговий помічник — це особа, яка веде в громаді реєстр худоби і виконує інші доручені їй завдання з ділянки господарювання худобою.

Карою в'язниці і гривною до необмеженої висоти або одною з тих кар буде покараний той, хто заріже худобу, не маючи карти зарізу. Крім цього влада має право сконфіскувати товар.

Що треба зробити в разі приросту і падежу реєстрованої худоби!

Народження телят, поросят і овець ягнят треба впродовж трьох днів зголосити торговому помічникові для втягнення до реєстру худоби.

Скинення таких тварин слід негайно зголосити торговому помічникові.

Про падіж рогатої худоби, телят, свиней, поросят у віці понад чотири тижні, овець та овець ягнят у віці понад 4 тижні треба впродовж 3-ох днів зголосити приналежному торговому помічникові та одночасно віддати йому посвідку від приналежного для громадського стервця посадикиа або віта про відставлення стерва.

Хто і з якою розмірі зобов'язаний платити данину!

Обов'язок платити данину має кожна особа, яка скінчила 18 років життя. Дружини (чоловік і жінка) рахуються за одну особу. Однак, якщо кожне з них є працівником будь-якої установи чи будь-якої фізичної особи, тоді обоє платять данину.

Висота данини залежить від висоти прибутку, який відносна особа мала в попередньому календарному (господарському) році. І так:

1. Особи, яких прибуток не переступив суми 1500 зл. і через те був вільний від податку, платять данину в розмірі найвище 24 зл. включно з 200% воєнним додатком.
2. Особи з прибутком до 2000 зл. — платять 48 зл. включно з воєн. додатком.
3. Особи з прибутком до 10000 зл. — платять 100 зл. включно з воєн. додатком.
4. Особи з прибутком до 15000 зл. — платять 200 зл. включно з воєн. додатком.
5. Особи з прибутком до 20000 зл. — платять 300 зл. включно з воєн. додатком і т. д.

Особи, що платять податок прибутковий тільки від заробітних платень, платять 48 зл. данини включно з 200% воєнним додатком.

Данину від мешканців вибирають збірні громади. Громада може звільнити від данини особу, яка не має ніякого або тільки незначний прибуток, зокрема таку особу,

що одержує допомогу зі суспільної опіки. В спеціально важких випадках громада може опустити данину.

Управленою до побору данини є та громада, в якій особа, зобов'язана платити данину, має в дні 1. квітня кожного року своє місце замешкання або місце звичайного побуту.

Про вимір данини повідомляють платників окремим наказом на данину. Особи, які є працівниками, не одержують наказу на данину. Данину від таких осіб стягає їх працедавець при виплаті тижневої чи місячної винагороди. Інші особи зобов'язані заплатити данину в двох рівних ратах в днях 10 вересня і 10 лютого.

Проти наказу на данину можна подати скаргу впродовж одного місяця від вручення наказу. Скаргу складаємо у тієї влади, що видала наказ. Якщо влада (війт) не має наміру розглянути скаргу, тоді вона повинна переслати ту скаргу окружному (міському) старості. Рішення окружного (міського) старости є остаточне.

VIII.

Де і як треба старатися про дозвіл на ведення крамниці, ремісничі робітні тощо!

Всяку крамницю, робітню, фабрику, склад вільно відкрити тільки тоді, коли одержимо на це дозвіл (концесію) від відповідної влади. Дозволи на ведення торговельного чи виробничого підприємства дають відповідні відділи при уряді губернатора даної області або з їх доручення окружні (міські) староста. Заяви в справі дозволів складаємо в господарському відділі окружного (міського) староста, на території якого має бути урухомлене підприємство. Заяву (прохання) подіємо в німецькій мові. До заяви треба прикласти такі додатки: 1) анкетний листок у 3-ох примірниках, виповнений німецькою мовою, 2) життєпис заявника, 3) посвідку арійського походження, видану парохіяльним урядом, 4) метрику народження, 5) свідоцтво моральности, виставлене міським або окружним старостом, міською або громадською управою, або місцевою поліцією, 6) документи про освіту, фахові знання і дотеперішню практику, 7) документи про оборотовий капітал, товарні засоби, обладнання льокалю, 8) посвідку скарбового уряду, що заявник виконав свої податкові зобов'язання, 9) посвідку, що поданий у заяві льокаль — вільний.

Хто старастяся про дозвіл на ведення крамниці з монопольними виробами, повинен до своєї заяви додати ще прохання в німецькій мові в 2-х примірниках до приналежного головного митного уряду (Львів, Станиславів або Тернопіль).

Бажано додати до заяви ще бодай дві письмові рекомендації від банку, фахової організації, установи або приватних, знаних загаломі, осіб.

Всі додатки до заяви треба прикласти в оригіналах. Заяви ні додатків не треба стемплювати.

IX.

Що таке реєстраційна карта!

Хто відкривас крамницю, майстерню, ремісничий варстат, склад, повинен перед тим викупити у приналежній міській або сільській волосній управі реєстраційну карту. Її викупляють за відповідною оплатою на кожний календарний рік упродовж місяця січня. Якщо підприємство урухомлюється 1 липня або після 1 липня, тоді реєстраційну карту викуплюється за половину річної ціни. Реєстраційну карту треба висісти в крамниці, майстерні, складі на відноому місці.

Ціна реєстраційної карти залежить від класи місцевости, де відкривається підприємства і від роду підприємства, тобто — чи підприємство торговельне, чи виробниче. До I. класи місцевостей зараховано м. Варшаву, до II класи — міста Львів, Краків, Люблин і Ченстохову, до III класи — всі інші міста, а до IV класи — всі села.

Ціна реєстраційної карти на торговельні підприємства:

В місцевостях класи:			
I	II	III	IV
60 зл.	50 зл.	40 зл.	20 зл.

Ціна реєстраційної карти на виробниче підприємство (рем. майстерню):

В місцевостях класи:			
I	II	III	IV
50 зл.	40 зл.	30 зл.	14 зл.

Ціна реєстраційної карти на склад становить 40 зл., без огляду на класу місцевости. Під складом розуміється приміщення, яке знаходиться поза межами підприємства і служить виключно для зберігання, просушування, очищування, сортування, перерібки, перевантажування чи пакування товарів, призначених для продажу.

Хто веде підприємство або держить склад без реєстраційної карти, той підлягає карі гривни до розміру 5-тиразової належності за реєстраційну карту. Хто викупить реєстраційну карту за нижчу ціну, ніж слід, той підлягає карі гривни до розміру дворазової різниці між дійсною ціною і ціною викупленої реєстраційної карти.

X.

Ціни і цінники на товари

Кожний купець і промисловець повинен під загрозою високих кар додержуватись урядових максимальних цін, встановлених на різного роду товари. Ціни встановлює окремий уряд т. зв. „Прайсберваунгштелле“ при уряді губернатора. Ціни на товари

треба виявити в ціннику, який слід вивісити в крамниці на видному місці. Цінник повинен бути зладжений бодай у двох мовах, при тому обов'язково в німецькій мові. Ціни треба подати в злотих і грошах за одиницю товару (сотнар, кілограм, літр або штуку). Якщо споживчий товар продається в опакуванні, то треба на ньому зазначити ціну, вагу або кількість товару, що знаходиться в опакуванні. На волоконних і шкіряних товарах, які продаються на штуки, слід на кожній штуці зазначити рід, якість і ціну за штуку товару.

За брак цінника, невиявлення цін на опакуванні споживчих товарів поліція має право стягнути з купця оплати в сумі найвище 25 зл. Губернатор або з його доручення (міський) староста може наложити на купця кару до 1000 зл. Карне рішення видається на письмі, проти нього нема правного засобу (відклику, скарги). Кару можна повторити. У випадках тяжкого порушення постанов законно щодо цінників губернатор області або з його доручення окружний староста може розпорядити замкнення підприємства на означений протяг часу або назавжди.

XI.

Підбивання цін суворо заборонене

Проти осіб, що, використовуючи воєнний час, бажують легким способом збагатитися коштом інших громадян (споживачів), влада має право стосувати найгостріші засоби покарання. А саме, карою тяжкої в'язниці, а в випадках тяжкої провини навіть карою смерті влада може покарати ті особи, які, щоб осягнути для себе неоправдано високий зиск, вимагають або бе-

ВИМАГАЙТЕ СКРИЗЬ!

здорових,
смачних,
завжди
свіжих

чайових
есенцій,
сод. води
лімоняд,

ЕСЕНЦІЙ ІДАЛЬНИХ І ДО ПЕЧИВА
виробу:

Фабрики безалького. напитків

ЛьВІВ, вул. Здоров'я 9 — Тел. 100-67

руть за товари (зокрема за товари щоденного вжитку) ціни, які перевищують урядово встановлені основні і максимальні ціни.

Така сама кара чекає тих, що не пускають в обіг товарів (передусім товарів щоденного вжитку), при втворюванні обробленні або розподілі яких вони співпрацюють, щоб таким чином викликати штучно брак товарів або підвищення цін.

Така ж кара може бути застосована до тих, що витягають з торговельного обороту товари (передусім товари щоденного вжитку) з тією метою, щоб продавати їх поза контрольованою торгівлею (з-під поли, чи — як кажуть — „на пасок“).

Вкінці карою тяжкої в'язниці можуть бути покарані особи, що обіцують або платять вищі ціни, ніж урядово встановлені основні і максимальні ціни, а також ті, що відмовляються продавати товар по урядовій ціні або продавати товар за гроші, вимагають заплати за свій товар іншим товаром.

Основні ціни — це такі, при яких вільно продавати товар нижче ціни, а переступити їх вільно тоді, коли оправдують це конкретні витрати, що повстали при доставі товару. Натомість максимальні ціни — це такі ціни, яких в ніякому разі не вільно переступити, тобто не вільно продавати товару ані нижче, ані вище встановленої владою ціни.

Як бачимо, кари за підбивання цін на товари, зокрема за підбивання цін на товари щоденного вжитку, — дуже гострі. Тому вони повинні бути острою для всіх тих, що, використовуючи воєнний час, бажують безоглядно спекуляцією на товарах осягнути для себе якнайбільші матеріальні користі.

Львівська
САМОХОДОВА ШКОЛА

приймає щодня
В П И С И

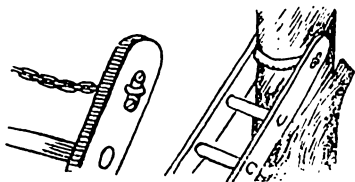
на новітні курси керівників
СПЕЦІАЛЬНЕ ВИШКОЛЕННЯ
на газогенераторових і ролних двигунах сист. Дізля

Зголошення: вул. Сикстуська ч. 63
від год. 9—13 і 16—18. Тел. 260-22

3 ПРАКТИКИ ДЛЯ ПРАКТИКИ

ЯК ДЕШЕВИМ СПОСОБОМ ПОЛІПШИТИ ДРАБИНУ

Звичайна драбина сперта на круглий стовп або дерево, має неправильне опортя вгорі і праця на ній доволі небезпечна. Невеликим коштом можна одначе таку драбину удосконалити й забезпечити. Бачимо це на рисунку. Горішній останній щабель драбини треба зробити не з дерева, а з залізного завішеного міцного ланцюга, прикріпленого шрубами до боків драбини. Такий „щабель“ краще прилягає до стовпа чи де-

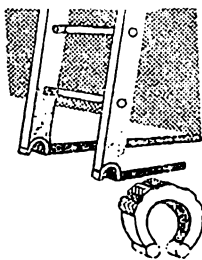
рева напіва обіймаючи їх. Ще краще зробити ось як: перш ніж прикріпити ланцюг до бічних стовпів драбини, перетягаємо його через середину гумового ву́жа-шлявху і щойно тоді пришрубовуємо. Такий „щабель“ дуже утруднює зсування драбини, бо гумовий ву́ж, спертий на сухий предмет, збільшує тертя.

ЩО РОБИТИ, ЩОБ ДРАБИНА НЕ СХОВ- ЗАЛАСЬ!

Щоб драбина, приміщена на твердій, сухій, більше або менше гладкій підставі (дерева́на чи бетонова підлога, підлога з бляхи, кахель, тощо), мала відповідну підпору внизу, не сховзалася й не падала, треба її внизу якслід забезпечити в той спосіб, що під бічні стовпці (стояки) драбини, на поверхню, якою вони сперті на підлогу прикріплюємо гумові підкладки, що хоронять драбину перед пошумненням. З тією метою витинаємо зі старих автомобільних гумових опон, пневматиків і т. ін., відповідно широкі і довгі паски гуми та прикріплюємо їх шрубами, цвяхами, дротом і т. ін. під

бічні стовпці (стояки) драбини. Тертя гуми об суху долівку запобігає сховзанню драбини. Можна теж відповідно вижолобити долішні кінці стояків драбини й прибити до них кусочки гуми (див. рисунок).

Одначе треба пам'ятати, що коли підлога гладка, а одночасно во́гка, мокра або нам'асцена, то гума під стовпцями драбини, осо-

бливо ж тоді, як поверхня гуми гладка, не тільки не усуває небезпеки сховзання, а навпаки навіть її збільшує.

НОВІТНЄ КОРОМИСЛО

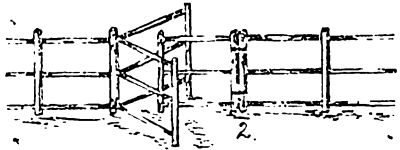
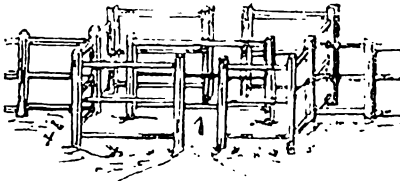
Найважче нести коновки з водою в руках. Вже легше на звичайному коромислі. Але при коромислі обтяжене тільки одно плече обома коновками чи відрами. Треба зробити так, щоб обтяжити рівномірно одно й друге плече, і щоб це було вигідне. Ось на рисунку бачимо таке новітнє коромисло. Подовгасти́й обруч спирається пасами на плечах, а на обох кінцях обруча на таких самих пасах чи ремінцях, закінчених залізними гачками, завішуємо відра. Руками притримуємо посудину з водою, щоб вода не розхлюпувалася.

ЯК ЗРОБИТИ ПРАКТИЧНИЙ ПЕРЕХІДІ

Скільки то клопоту буває нераз, як вибіжить з подвір'я кінь чи лоша, корова чи теля. Врання тоді за ними, завертай, а то ще й шкоди нароблять у хазяйстві чи сусідам. А все через те, що хтось забуде за собою зачинити ворота чи фіртку.

Щоб цьому запобігти, придумали люди різні переходи. Зокрема кожний хоче мати вигідний перехід з подвір'я в город чи сад біля хати, але такий, щоб ним не могла перейти ніяка тварина, що наробила б у городі чи саді багато всякої шкоди.

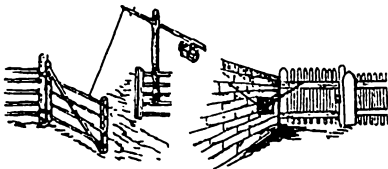

Такі переходи в плотах полягають на тому, що людина свобідно може туди перейти, але тварині, коням чи коровам, ніяк тудою пропхатися.

Два такі переходи зображені на наших рисунках. Перший трохи складніший, другий простіший. Котрий вибрати? Добрий і цей і той. Кому який буде краще відповідати чи більше подобатися — такий нехай і вибере собі.

ЩОБ ВОРОТА САМІ ЗАЧИНЯЛИСЯ

Нераз можна почути про когось, що йде як „без рук“. Це тоді, як той „хтось“ не зачинає за собою дверей чи фіртки. Бо ж двері, фіртка чи ворота на те й є, щоб були завжди зачинені, а відчиняють їх тіль-

ки тоді, як треба перейти чи переїхати тудою.

Коли б то двері, фіртка чи ворота самі зачинялися, то було б добре, зітхне не

один. Як знаємо, в містах уже входіві двері кам'яниць самі зачиняються. Краще сказати — зачинає їх спеціальний прилад, уміщений при дверях — брамі. Бо як то кажуть люди — на все є спосіб. Можна також і сільські ворота пристосувати так, щоб самі зачинялися.

На наших двох рисунках подані два такі способи.

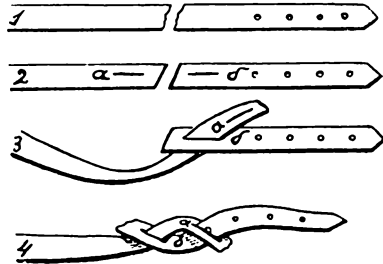
Один — це наче журавель при колодязі. Тягар, уміщений на його одному кінці, підносить і зачинає кожночасно відчинені ворота.

Фіртку (на другому рисунку) зачинає тягар, повішений на шнурі чи дроті. Дасмо дрот такої довжини, щоб можна було відчинити фіртку навстяж. Той тягар негайно її замкне, як тільки пустимо фіртку.

Таких способів є більше. Бо люди — вигадливі. Завжди думають, комбінують, як би то зробити, щоб легше, вигідніше було жити. А вже про все те, що має свою практичну вартість і пристосовання — варто подумати і спробувати завести це в себе.

ЯК НАШВИДКОРУЧ НАПРАВИТИ РЕМІНЬ, ЩО УВІРВАВСЯ (ТРИСІ)

Передусім обидва перервані кінці ременя треба вирівняти. Потім зробити на них вірзи такої довжини, щоб ремінь міг пройти через них (не довші). Обидва кінці ременя вложити в ці вірзи так, як це показано на рисунку. В цей спосіб зроблена тим-

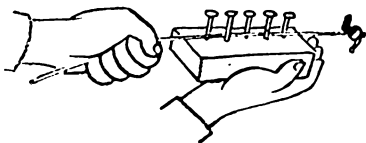

часова направа ременя тим добра, що можна її швидко виконати і ремінь сильно держить. Зв'язувати увірваний ремінь незручно, бо на в'язання зуживається багато ременю і через те він скорочується, а на це не завжди можна собі дозволити. А втім такий зв'язаний ремінь має поганий вигляд.

ЯК ВИРІВНЯТИ СКРУЧЕНИЙ ДРІТ

Тонкий скручений дрот доводіть тяжко вирівняти. Одначе можемо собі ту працю улегшити в дуже простий спосіб. У дощичку завдовжки 20 см., завширшки 10 см., та закружки 2 см., вбиваємо в рівних від-

стухах у простій лінії сильні цвяхи. Через ті цвяхи перепускаємо вузватою лінією дрiт,

якого один кінець до чогось прикріплюємо. Пересуваючи дощинку по дрiтi, легко дрiт вирівнюємо.

ЯК НАПРАВИТИ ДІРУ В БЛЯШАНОМУ НАЧИННІ, ВІДРІ, ШАФЛИКУ І Т. ІН.І

Коли діра більша витесати два куски дерева так, щоб вони докладно прилягали до заокругленої стінки чи дна начиння, в місці, де є діра. Мають вони бути такої величини, щоб закривали докладно діру та найближчу околицю діри, на яких 2 см. довкола діри. Потім приложити один кусок до стінки начиння з середини, а другий зовні і сильно пришрбувати шрубками, якими пришрбовують дерево. Можна теж дати між стінки відра і куски дерева — куски гуми такі довгі і широкі, як куски дерева, і щойно тоді пришрбовувати. В цей спiсiб направа буде ще щільніша.

Коли ж хочемо заткати малий отвір у бляшаному начинні (відрі, шафлику), то робимо це ось яким простішим способом. Шрубку, якою пришрбовуємо дерево, перепускаємо через відповідно викраїний, доволі грубий кусок гумки. Потім пропишаємо шрубку від внутрішньої сторони начиння через отвір в начинні. Від зовнішньої сторони начиння придержуємо в відповідному місці кусочок дощинки настільки грубої, щоб шрубка не пройшла через неї. Шрубку вкручуємо в дощинку, а тоді гумка щільно виповняє отвір в начинні від його внутрішньої сторони й затикає отвір.

ЯК ВБИВАТИ ЦВЯШКИ В ТОНКУ ДОЩИНКУ (ДИКТУ) ТАК, ЩОБ ВОНА НЕ ТРІСЛА!

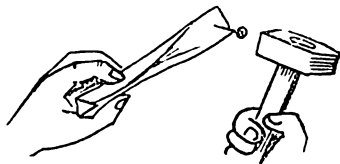
Коли вбиваємо цвяхок у тонку дощинку (дикту), то вона дуже часто тріскає. Щоб цього уникнути, втинаємо кліщами гостре закінчення цвяхка або пильником спилоуємо його гострий кінець так, щоб став тупий.

Зробивши це, можна цвяхок вбивати в дощинку. Вона не тріскає.

ЯК ВИГІДНО ВБИВАТИ МАЛІ ТОНКІ ЦВЯШКИ!

Звичайно при цій роботі невірні люди оббивають, а то й часто калічать собі молотком пальці руки, якою придержують цвяхок, коли його вбивають. Одначе це можна дуже легко оминати. А саме, цвяхок треба придержувати не пальцями, а куском (пасочком) півтужавого (півштивного) паперу, текстури, картону (див. рисунок).

Цей пасок паперу придержуємо рукою за протилежний кінець відповідно віддалений від того краю паперу, де с цвяхок. Таким способом можемо цвяхок легко вбити не вдаряючи молотком по пальцях.

ЯК БІЛИТИ СТЕПІО!

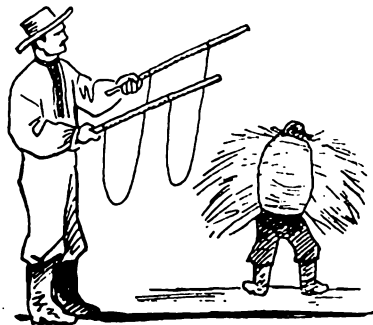
Щоб при біленні степі вапно не спливало по доржаку щітки, треба натягнути на щіт-

ку половину старого гумового бальона так, як це зображено на рисунку.

ЩОБ ТРИМАВСЯ ОБЕРЕМОК ТРАВИ, СІНА ЧИ СОЛОМИ

Набрати й нести, придержуючи руками великий оберемок трави, сіна чи соломи,

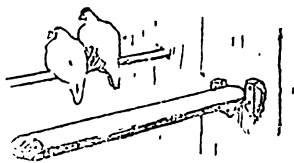

досить незручно й вони губляться по дорозі. Щоб тому запобігти на те є, як бачимо на рисунку, простий і вигідний спосіб. Два друкчи зв'язати двома шнурками, так як це подано на рисунку, наложити трави, сіна чи чого іншого і завдати собі на плечі. От і вигідно нести і ніщо не губиться по дорозі, бо шnurки притримують.

СІДАЛА ДЛЯ КУРЕЙ, ЩО ВИЛОВЛЮЮТЬ ПАРАЗИТІВ

В пір'ї курей гніздиться багато паразитів, які живуть коштом свого господаря, непокоять птицю та взагалі некорисно впливають на її здоров'я і несність. Тому треба їх безпощадно винищувати. Можна це між іншим дуже добре й легко зробити ось яким способом:

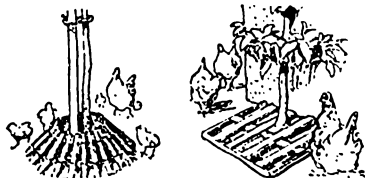
Під кожне сідало для курей у курнику треба прибити в невеличкій віддалі лиштов-

ку, так щоб між сідалом і лиштовкою утворилася шпара. Паразити дуже люблять такі шпари і на день у них залазять. Зранку треба сідало разом з лиштовкою зняти і залити окропом. Таким способом знищимо паразитів. Цю процедуру треба повторяти частіше. Хто так поступав в того кури чисті і здорові, мов горіхи.

ЯК ОХОРОНИТИ ЩЕПИ ПЕРЕД ДОМАШНЬОЮ ПТИЦЕЮ

Вся домашня птиця робить багато шкоди молодим щепам, розпорпуючи їх при пнях. І господар та господарка мають часто багато клопоту і тратять час, щоб відганяти курей від щеп. Треба до курей кричати, відганяти їх, а вони не зважають на це все й далі

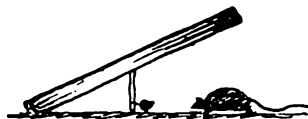
роблять своє. Так що ж? Людина має більше розуму від курки й повинна вміти її перехитрити. Як можна кури перехитрити й охоронити щепи перед розпорпанням, показано на рисунку. Треба тільки мати трохи тонких дерев'яних лиштов та й дещо охоти до праці — а все буде в порядку.

ДОБРІ І ДЕШЕВІ ПАСТКИ НА МИШІ Й ЩУРИ

Хатні гризуни, миші і щурі, це дуже небажані звір'ята — шкідники в кожному домі та хазяїстві. Вони не тільки з'їдають всякі харчеві продукти де тільки їх допадуться, але теж заневищують їх своїми відходами й через те в багатьох випадках унеможливають вжити тих продуктів для харчування людей. А кінці (і це дуже важне), як миші, так теж і щурі переносять на харчові продукти хвороботворчі бактерії різних заразливих хворіб та яєчка глист — паразитів, яких завжди мають багато на своїм тілі, зокрема на лапках, а теж і в своїх відходах. З харчових продуктів можуть ті бактерії і яєчка глист попасти в тіло людини і заразити її небезпечною недугою. Тому треба всіх хатніх гризунів, як мишей так і щурів, безпощадно нищити.

Зазначуємо, що особливо щурі дуже обережні та недовірливі і пастки на них т. зв. щуроловки, мусять бути хитро продумані, по змозі добре замасковані і не відрізнятися дуже із довкілляю обстанови. Треба їх наставляти на місцях куди ходять щурі, напр., коло нір, при стінах, в кутах хати чи комори, а не на відкритих місцях, бо щурі неохоче перебігають через відкриті місця. Примани для щурів треба приготувати не голими руками, а в рукавичках або щипцями, бо щурі мають дуже добрий нюх і дуже недовірливо відносяться до всяких предметів, яких доторкнулася людина. При роботі з приманами не вільно теж курити. Після вжиття треба щуроловки обмити гарячою водою і висушити на повітрі.

Дуже просту щуроловку може кожний сам зробити з якоїсь тяжкої камінної чи іншої плити, під яку підставляємо з одного кінця, оподаль від краю, маленьку паличку

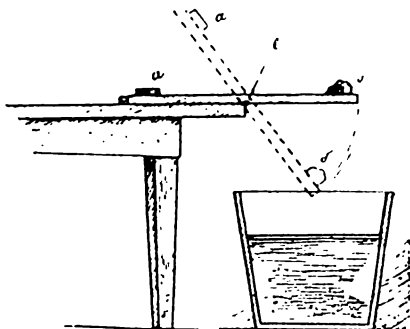

з прив'язаною до неї приманою. Коли щур торгне за приману, паличка падає і плита придушує щура (диви рисунок).

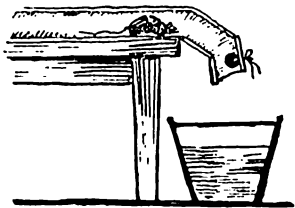
Часто роблять щуроловку з рухомою площадкою, яка перевертається під тягаром щура, коли він почне зближатися до примани, прикріпленої при кінці тієї площадки, і щур падає до води в підставленому відрі й потопав. Після того, як щур упаде, відповідно приміщена площадка вертається на основі права тяготи, або з допомогою пружинки, до свого первісного положення. Таку рухому площадку можна примістити на столі, лавці тощо і під нею поставити посудину з водою (диви рисунок).

Замість рухомої площадки можемо теж ужити сильно похилену гладку й ховзьку площадку, намашчену, напр., маслом чи салом, на кінці якої приміщуємо приману.

Подібну, тільки трохи інакше сконструю-

вану, шуроловку зображено на дальшому рисунку. Зроблена вона з відповідної зігнутої рури, при кінці якої приміщена примана. Отвір рури над водою можна замкнути рухомим дном, яке відкривається, коли щур падає, а потім знову закривається, або просто відповідно приклеєним до країв рури папером.

Ще інша шуроловка зображена на наступному рисунку. Бочку наповнену водою, закриваємо не дуже грубим картоном, розтягнутим навхрест. Картон прив'язуємо до

краю бочки, а в середину картону прив'язуємо приману.

Якщо щур дуже розмножилися, можна легко зробити на них ось яку дуже добру й дешеву пастку. В середині бочки заввишки 70 до 80 см., кладемо на дно насторч цеглу й наливемо води до рівня цегли так, щоб вершок цегли виставив над поверхнею води. До води треба влити запах й принади кілька крапель ганусового олійку. Потім присипаємо воду в бочці зверху січкою або висівками. Бочку ставимо на ніч в приміщенні в якому хочемо ловити щурів, а з боків ставляємо до бочки в кількох місцях дощинки, по яких щурі, мов по сідках, можуть вилзати на бочку. Вилізши по дощинці на бочку, щур заглядає в бочку, не бачить там води, тільки висівки й, приманений запахом ганусового олійку, відважно скаче в бочку. Скочивши в воду, випливає на цеглу, що вистав з води. Коли пізніше до бочки скочить другий щур, то поміж тими двома щурахи починається гризня, бо вони обидва не можуть зміститися на цеглі. Зацікавлені їхнім пискотом прибігають інші щурі, що є в цьому приміщенні, і думають, що йде боротьба за якийсь смачний кусок, скачуть до бочки й потапають. Закінчивши лови, треба воду з бочки вилити, потоплені щурі викинути (закопати), бочку докладно вшурувати й вивірити, і потім можна її знову вжити як пастку.

ЯК НАЙЗРУЧНИШЕ ВАЖИТИ СВИНІ!

З важенням свиней багато клопоту. Одні заганяють свиню на вагу, тягнуть її, штовхають, в'яжуть. Свиня кричить, шарпається і т. ін. Тому дехто радить брати свиню на руки і з нею важитися, а потім від загальної ваги відрахувати вагу того, хто тримав свиню на урках. Інші знову закладають на свиню невеликий стільце перевертають його зі свинєю і кладуть свиню зі стільцем на вагу (див. рисунки). Одначе і цей спосіб

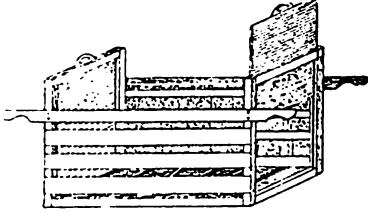

не найліпший, бо свиня при цьому оббиває собі боки. Далі незручно класти свиню на вагу, якщо вона важить 100 до 200 кг. Далеко кращий спосіб важити свині ось-як:

Робимо з тонких шалівок скриньку до 2 метрів завдовжки, 60 см. завширшки і 90 см. заввишки з відповідними ручками. З обох кінців скриньки робимо дверцята на засув, або на завіси (див. рисунок). Така скринька важить 30 — 40 кг.

Заганяємо до неї свиню й засуваємо за нею вхід (заду свині); беремо скриньку за ручки і ставимо на вагу впоперек. В та-

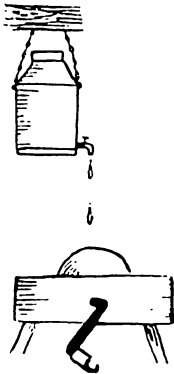
кому становищі свиня стоїть спокійно на вазі. По зв'язанні ставимо скриньку зі свинею на землю, відсуваємо засувку перед головою свині і свиня спокійно виходить з клітки. Користь з такої скриньки до ва-

ження: потрібно не більше як двох людей; свиня не оббиває собі боків; вона не лякається (а треба знати, що переляк має некорисний вплив на дальшу годівлю); можна важити штуки й до 200 кг. Така скринька може робити службу довший час, а небагато коштує.

ЩОБ ЛІПШЕ БУЛО ТОЧИТИ

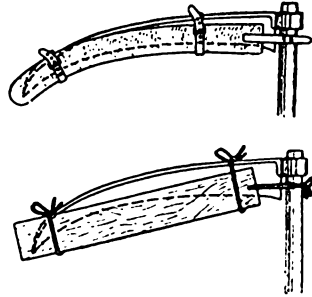
Точильний камінь мокне звичайно в скриньці з водою, а це йому шкодить. Тому зробіть так, як бачите на образку:

нехай вода капає на камінь рівномірно згори, тоді, коли на камені щось точимо.

ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ КОСУ ПРИ ПЕРЕНОШЕННІ

Коса, це один з найбільш небезпечних господарських знарядів. Щоб уникнути таких частих у практиці нещасливих випадків при переносженні коси, треба косу, яку несемо до праці або з праці, забезпечити куском старої шкіри або дощинками, які загинаємо на ремінці або прив'язуємо

шнурками, так як це показано на рисунку. Можна теж зняти косу і прив'язати до держака.

ЩО РОБИТИ, ЩОБ СВІЧКА В ЛІХТАРІ МОГЛА В ЦІЛОСТІ СПАЛИТИСЯ!

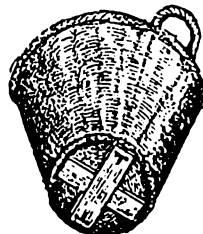
Встромлюємо шпильку в корок, відповідно зрізаний (звужений) з боків так, щоб його можна вложити в отвір ліхтаря.

Шпилька має перейти через корок, а її горішня частина має виставати на 1—2 см. понад корок. Корок зі шпилькою вкладаємо в отвір ліхтаря і на горішню частину шпильки настромлюємо свічку.

ЯК ЗМІЦНЮВАТИ КОШІ

У великих кошах звичайно швидко нищиться дно, коли носимо в них щось тяжке й тверде. Тому коші більших розмірів слід купувати тільки з дерев'яними, прикріпле-

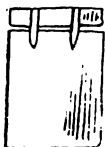

ними нахрест під дном, поперечками. Такі поперечки охороняють дно коша перед вигинанням та виломлюванням. У більших кошах, що їх куплено без таких поперечок, а також і в менших кошках, можна для зміцнювання прикріпити самому такі поперечки способом поданим на рисунку.

ЯК УПВНІ (НА 100%) ВИКОРИСТАТИ МИЛО ДО ГОЛІННЯ

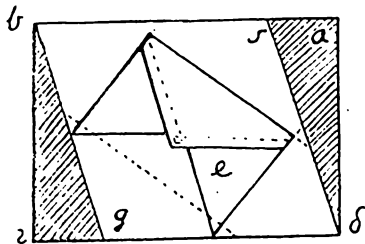
Мило тепер дуже дороге й тяжко його дістати. Тому треба з усяким милом дуже ощадно обходитися і вповні, на 100 відсотків, його використувати. А з мила до гоління лишається звичайно накінець невеликий кусочок, який досить тяжко використати й змити, бо він надто малий, щоб його можна вдержати в пальцях, а в мисочці до гоління він „утікає“ з-під квача.

Є протє спосіб, щоб його вповні використати. А саме, кладемо цей кусочок — плитку мила на нову штабку мила до гоління і прикріплюємо її до нового мила двома кусочками загострених сірників (див. рисунок). Ні трохи не vadить, коли плитка давнього мила при цьому трохи трісне. Тепер можливо розробити квачем піну на милі і намазати нею лице. Коли після частинного змилення штабки давнього мила трохи вистають з неї сірники, то це теж не vadить. Коли штабка вповні змилена, можна сірнички витягнути й натирати лице штабкою нового мила.

ЯК САМОМУ ЗРОБИТИ КОВЕРТУ

Коли хочемо вислати листа, а не маємо під рукою коверти, і в крамниці теж не можна її дістати, (це тепер дуже часто трапляється), тоді мусимо самі собі допомогти. Зробити самому коверту — це дуже проста й легка річ. Беремо аркуш паперу а —

б — в — г завдовжки 29 см., а завширшки 21 см. кладемо обидва протилежні кути б і в на себе, так що аркуш складається на лінії г д, і відтинаємо обидві частини паперу а б г і в г д, які не накриваються (на рисунку позначені рисками).

Тепер складаємо чотири кінчики паперу в б г д таким способом, що кожний кінчик заходить один см. поза середину паперу е. Цю середину е можна дуже легко знайти згинаючи відповідно папір. Загнувши кінчики, три з них склеюємо, й коверта готова.

ЯК ПРАВИЛЬНО ОБКУРЮВАТИ НОВУ ЛЮЛЬКУ!

Відповідь на це питання під теперішню пору особливо актуальна, бо багато людей з різних причин кидасє тепер курити папіроси й починають курити люльку. Щоб вони переконавшися по кількох днях, що їх люлька сичить, шипить, шкварчить і страшно смердить, не кинули її і знову не взяли за цигарки, хочемо вказати, де „корінь цього лиха“, чи в люльці, чи може в невмілому обходженні з нею.

В дійсності, як показали відповідні досліді, люлька тому сичить, пищить, шкварчить і смердить, бо люди не вміють відповідно обкурити нову люльку, яку беруть перший раз до вжитку. Звичайно закурюють нову люльку в той спосіб, що набивають її по самі береги тютюном і закурюють. Зрозуміла річ, що при такому закурюванні нової люльки обкурюється тільки верхня частина головки люльки. В долішній частині головки витворюється т. зв. конденсація, собто згущення і утворюється т. зв. багно (рис. 1). І це власне погано. Нову люльку

треба зразу набити тютюном тільки до висоти одної п'ятої частини головки й викурити ту кількість тютюну цілком, аж до звуглення останньої рештки тютюну, не зважаючи на те, що люлька пече в язик. В той спосіб обкурюємо люльку від самого споду. Повторяємо обкурювання люльки такою самою кількістю тютюну так довго, аж одна п'ята головки люльки буде рівномірно обкурена (рис. 2 і 3). Потім набиваємо дві п'яті частини головки люльки тютюном і поступаємо за вищеподаною рецептою, аж друга п'ята частина люльки буде відповідно обкурена. І так ступенюємо кількість тютюну, аж накурена верства досягне берегів люльки (див. рис. 4). На цьому рисунку позначено обкурені верстви для кращого уяочнення ступеневого обкурєння — сильно побільшені).

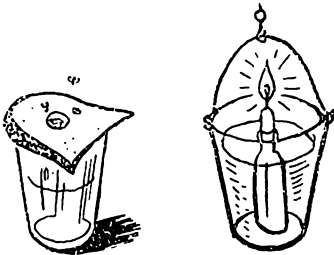
Наприкінці ще одна добра рада. Ніколи не курити своєї люльки поспішно і скурюйте й останню рештку тютюну. Якщо лишиться в люльці якась рештка тютюну, то обкурена верства може внаслідок конденсації знову знищитись.

ВИНИЩУЙМО БЕЗПОЩАДНО МУХИ!

Літом появляються в наших сільських хатах цілі хмари мух. Мухи — це найгірший розсадник всяких пошесних недуг — тому треба їх безпощадно нищити. Одним зі способів нищення мух є всякого роду грукти й мухоловки. В поданих образах описані дві такі добрі, хоча й дуже прості, мухоловки, які кожний може сам собі легко зробити.

1. Наливаємо пів або три чверті склянки, слоїка і т. п. милин або води, до якої додано якогось дезінфекційного (знезаражувального) засобу напр. лізолю, (можна дістати в кожній аптеці). Склянку чи слоїк накриваємо щільно тонким крайцем хліба з видовбаним усередині невеликим (величини двох грошей) отвором. Навколо цього отвору треба намастити хліб чимсь солодким (медом, повилком, мармелядою тощо). Замість хліба можна вжити куска картону, тонку дощечку і т. ін. Мухи приманені запахом меду чи повила, увійдуть через отвір у хлібі під хліб, впадуть до милин чи води з лізолем і згинуть. З милин чи води з лізолем ніяка муха не втече. Коли замість милин наліємо сироватки, то більш мух буде тонуть, але теж легше будуть вилазити. Солоджена вода теж зваблює мухи до такої засідки.

2. До бляшаного невеликого відерця тощо, наливаємо милин або води з додатком лізолю, і то не багато, наприклад, тільки літр, або два — це залежить від величини посудини, так, щоб понад цею рідиною могла виставити свічка встроєлена в ліхтар чи шийку пляшки. Ввечір засвічуємо свічку й завішуємо цю посудину від стелю так, як це подано на рисунку, однак не надто близько до стелі, щоб полум'я свічки не ушкодило стелі. Мухи летять до світла, обляпоються, падають до течі і поганають.

ЯК ОБХОДИТИСЯ З ГОДИННИКАМИ

Годинник треба накручувати завжди в одну й ту саму пору, бо правильне натягання пружини впливає на правильний хід годинника. Найкраще накручувати вранці, бо звичайно встаємо в тій самій порі, а спати кладемося різно, раз вчасніше, то зно-

ву пізніше. Пружину треба накручувати не швидко, а поволі й спокійно натягнути до самого кінця.

Годинник треба берегти перед занечисненням, бо навіть найдрібніші пилочки нищать ніжний механізм годинника. Тому треба дбати за чистоту кишені, в якій носимо кишеневий годинник.

Не можна допускати, щоб годинник замок, бо ржа швидко нищить сталеві частини механізму годинника. Якщо вода дістанеться до годинника, треба його негайно віддати до годинникаря, щоб його упорядкував і напустив оливою.

Годинник треба берегти перед наглими змінами температури. Не можна годинника з теплої кишені або знявши з руки, класти на зимне вікно, вішати на стіну, класти на скляну або мармурову плиту тощо, бо він від цього псується вже хоч би тому, що олій, яким намащена машинерія годинника, тужавіє і спинює хід годинника.

Годинники зі світлячими цифрами, що означають години, і зі світлячими вказівками не слід за дня класти в темному місці, але треба держати їх на денному світлі.

Коли годинник упав на землю або об щось ударився та взагалі з якої небудь причини зіпсувався та перестав іти — не можна самому довбати в ньому голкою чи ножиком, вдаряти його та стрясати, бо це ще більше шкодить, але треба віддати годинник до направи.

Що два — три роки треба годинник, навіть тоді, коли він добре ходить, віднести до доброго годинникаря, щоб вичистив та наолив цільний механізм. Не зважаючи на щільне замкнення, дістаються часом до середини годинника пилочки, олива висихає, а від цього годинник псується.

Кожний годинник вимагає дбайливості й точного догляду. Годинника, який завжди точно ходив би, нема ще і, здається не швидко буде. Тому мусимо вдоволитися тим, як годинник ходить, залежно від своєї якості. Якщо запримітимо відхилення в ході або в голосі, віднесім годинник до солідного годинникаря, щоб годинник направи.

ЯК ПОСТУПАТИ, КОЛИ ВИБУХНЕ ПОЖЕЖА В ПОМЕШКАННІ

Передусім треба старатися задержати спокій і не попадати в паніку. Вогонь треба заливати водою. Коли зайнялись фіранки, занавіси і т. п. їх треба зірвати руками, обвиненими мокрими ганчірками, і вложити у відро наповнене водою. Гарно змоченою в воді щіткою до підлоги на довгому державку можна досягнути високо розташовані місця, що загорілись. Коли пожежа більша й самому не можна її погасити, то треба приміщення, в якому горить, по змозі щільно замкнути й негайно повідомити пожежну сторожу. В поверховому будинку треба доконче подбати про це, щоб двері в при-

міщенні, яке горить, що виходять на коридор і до сходової клітки, були замкнені, та в цей спосіб запобігти поширенню пожежі на цілий будинок. Коли в приміщеннях є дим, треба положитися на підлогу, держати вогку хустину перед устами й носом і повзти по підлозі, доки не досягнешся вільного від диму повітря. Коли пожежа поширюється, треба старатися відділитися від неї замкненими дверми. Коли горять сходи, треба залишитися в помешканні та стоячи в вікні звернути в якийсь спосіб (криком і т. і.) пожежній сторожі увагу на себе. Не вискакувати без надуми з високого приміщеного вікна, навіть тоді, коли публіка, яка приглядається пожежі до цього зохочує, тільки повинуватися зарядженням пожежної сторожі. Коли на когось займеться одяг, то не треба втікати зі страху, не бігати, бо це тільки причинюється до збільшення вогню, не здирати з себе одягу, а положитися на підлогу й качатися, щоб в цей спосіб здусити вогонь. Чоловіка, на якому горить одяг, треба положити на під-

логу й качати його, прикривши іншим одягом, або якимись накривалами (ковдрами, коцями і т. п.), щоб в цей спосіб замкнути доступ повітря до вогню. Відтак негайно прикликати лікаря.

ЯК ОБХОДИТИСЯ З КНИЖКАМИ

Серед нашого народу книжок відносно, особливо в теперішній час, дуже мало. Кожний, хто не шанує книжок, нищить їх, тим самим спричинюється до зменшення їхнього числа, поступає як ворог освіти, та зменшує багатство народу.

То книжку хоче шанувати, цей:

1. Не доторкається до книжки брудними пальцями, тільки мись руки перед тим, як починає читати; не їсть над книжкою.

2. Обгортає книжку старанно в чистий папір, а коли такого немає, то хоча б в газету.

3. Нерозтату книжку розтинає поволі, спеціально до цього призначеним ножем, або будьяким іншим чистим ножем.

4. Не слинить пальці, перегортаючи аркуші, тільки бере картки легко двома пальцями відгори додолу.

5. Ніколи не держить в руках отвореної книжки, вигнутої так, що протилежні окладинки доторкають до себе, бо в цей спосіб нищиться хребет книжки.

6. Щоб зазначити місце, доки книжка прочитана, живіає закладок із стяжки або прикрашених картонів, зглядна хоча б кусника паперу, а ніколи не загинає карток і не закладає будчим (олівцем, ножем і т. д.).

7. Тримає книжки в чистому місці (на столі, етажерці, в шафі і т. п.) в порядку зложеної, від часу до часу стираючи порох.

8. Свої книжки дає по змозі до оправи.

ЯК ГАСИТИ НАФТУ, СПИРТ, БЕНЗИНУ Й ТОВЩИ

Коли займеться нафта, спирт, бензина або якісь товщі, то вогонь не вільно під ніякою умовою заливати водою, бо ті продукти з водою не змішуються, а плавають по її поверхні, та й це, йдучи за водою, тільки більше поширюють огонь. Одинока рада в такому разі — присипати полум'я досить грубою верствою землі, піску, або коли їх нема під рукою, прикрити вогонь коцями, брезентами, ганчірками тощо, накроще змоцнати їх у воді, і по змозі натискати їх руками або затоптувати ногами, щоб таким способом задусити вогонь. Коли горить товщ, у якомусь горщику, ринці тощо, найкраще прикрити горщик чи ринку першою ліпшою більшою накривкою, що є під руками.

ЩО РОБИТИ, КОЛИ КИШЕНЕВИЙ ГОДИННИК СПІЗНЯЄТЬСЯ АБО СПІШИТЬ!

Не треба його віддавати до годинникаря, щоб той „урегулював“ годинник, бо самому можна дуже легко зробити те, що в такому випадку робить годинникар. А саме, треба відкрити годинник, щоб дістатися до машинерії („верку“). Зверху на машинерії годинника є мала стрілка (вказівка), якою регулюється хід годинника. По одній стороні тієї стрілки є буква „А“, по другій — буква „R“. Це початкові букви французьких слів: *avancez* — приспішити, *retarder* — сповільнити. Коли годинник спішить, посуваємо стрілку в напрямі букви „R“. Коли спізняється, — в напрямі букви „А“. Посувати треба дуже обережно і на мінімальну віддачу, бо, напр., віддачу одного міліметра має вже дуже великий вплив на хід годинника. Розуміється, регулюючи таким способом хід годинника, треба його порівнювати з якимсь годинником, що точно показує годину.

ДЕ Й ЯК ПРИМІЩУВАТИ ТЕРМОМЕТР В КІМНАТІ

Температуру в кімнаті міримо так званим кімнатним термометром. Температуру в кімнаті найкраще міряти на висоті 1 м. 50 см. понад підлогою. Найкраще ві-

шати кімнатний термометр так, щоб він висів цілком вільно, не доторкався до стін і зі всіх сторін був оточений повітрям. Коли вішаємо кімнатний термометр при стіні, то не треба його вішати при вільній стіні, що виходить на двір, тільки на середній між кімнатами. Не слід теж вішати кімнатний термометр близько печі, кальориферів і т. п.

ЯК ЧИТАТИ КНИЖКИ ТА ЧАСОПИСИ

Хто дбає про свій зір і здоров'я, цей:

- 1) Читає тільки при достатньому денному або штучному світлі.
- 2) Читаючи тримає книжку чи часопис на віддалі 30 до 40 см. від очей.
- 3) При читанні сидить просто і вигідно, не придавлюючи грудної клітки, віддихає саобідно, укладає книжку чи часопис троха похило, так щоб зір був спрямований, по змозі прямовисно до поверхні сторінки. З цією метою найкраще оперти книжку чи часопис на якийсь предмет, або зробити собі відповідну підпору з кількох інших книжок.
- 4) Уникає читання в лежачій позі. Здоров'я людина, що має добрі, здорові очі, може читати в лежачій позі при умові, щоб не читала довго (найбільше одну, дві години) і щоб книжка чи часопис були добре освітлені (світло з вікна і т. п. має падати на книжку). При читанні вечером в лежачій позі світло від лампи мусить падати безпосередньо на книжку, але не може бути приміщене так, щоб осліплювало читача). А взагалі краще уникати читання в лежачій позі.
- 5) Не читас при їді. Читання при їді відвертає увагу від їди, читаючи їмо швидко або поволі (страва стигне), не кусаємо добре страв й тому не травимо якслід цього, що ми з'їли.

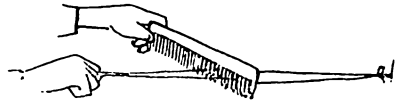
ЩО РОБИТИ, КОЛИ ВЕЛИКИЙ КОРОК НЕ ХОЧЕ ВВІЙТИ В ШИЙКУ ПЛЯШКИ

Коли корок завеликий, то не треба його в ніякому випадку обкруювати (обтісувати) по боках ножем. Коли він тільки трохи великий, треба стерти його з боків шмерглевим папером (гліспапером). В цей спосіб можна його рівномірно довкруги зменшити, не лишаючи ніяких нерівностей. Коли корок далеко більший, як пляшка, то треба гострим ножем викроїти в його спідній частині нахрест два вузькі клини (див. рисунок). Потім корок вкладаємо на хвилину в гарячу воду. Після такої купелі корок дається легко стиснути й втиснути в шийку пляшки. В цей спосіб корок задержує свою круглу форму і добре затисне пляшку.

ЯК ЧИСТИТИ РІЗНОГО РОДУ ГРЕБЕНІ

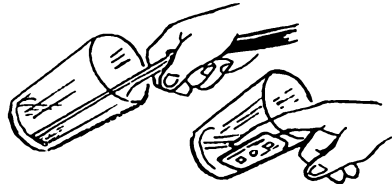
Треба щодня їх вищікувати гострою щіточкою, а це тому, щоб усунути з них порох і волосся. Що два тижні треба чистити гребені водою з милом з додатком бораксу (можна дістати в кожній аптеці і дрогерії), або тоньким кусником вати замоченим в бензині (обережно з вогнем!), перетягаючи вату між зубами гребеня. Вату замочену в бензині треба так часто змінювати, аж поки вона не буде вже брудитися. Нечистоту, яка збирається поміж зубами гребенів, можна усунути теж, перетягаючи зуби гребеня через натягнені нитки (диви рисунок). Рогові гребені не звучу-

вати а тільки насухо вищікувати, бо вогкість нищить гребені. Целюльодні гребені ніколи не можна чистити водою, тільки вищікувати щічкою замоченою в бензині (обережно з вогнем!) і витерти вовняним платком. Кавчукові гребені зм'ягчити в спирті або теплій воді з сальмяком (1 літр води, 2 столові ложки сальмяку), вищікувати, й виполоскати в теплій, а потім холодній воді, і висушити.

ЯК НАШВИДКУРУЧ ВИГОСТРИТИ БРИТВУ [ВІСТРЯ]

Вістря бритви занурюємо в склянку наповнену теплою водою, притискаємо його під водою щільно до заокругленої стінки склянки і потягаємо ним більше разів туди й сюди по стінці склянки. Потім обертаємо вістря на другий бік і повторяємо ту саму процедуру більше разів. Таким спо-

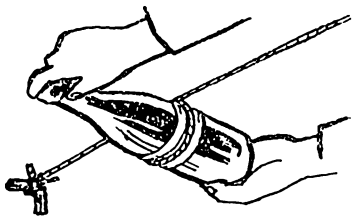
собом можна бритву нашвидкуруч дуже добре вигострити. Так само можна теж вигострити нашвидкуруч і жилетку. Дуже тонкі жилетки не надаються до гострення в цей спосіб, тільки грубіші.

ЯК ПЕРЕТИНАТИ ПЛЯШКИ

Відповідно перетяти пляшки можна ажити в хаті чи в хазяйстві до різних цілей. Спосіб перетинання пляшок багато. Найпевніший, найбезпечніший і найдешев-

ший (не вимагає ніяких приладів) спосіб — це перетинання пляшок шнурком. Таким способом можемо, коли вміло виконаємо працю, перетяти пляшку доволі швидко й рівно.

На пляшку наліплюємо два паски грубого паперу (текстура, картон), лишаючи посередині місце на шнурок. Шнурок, що його вживаємо з тією метою, повинен бути правдивий, не паперовий, гладкий 3—4 мм. заврубшки, найкраще шнурок до штори (віконної завіси). Один кінець шнурка прив'язуємо до клямки, гака і т. ін., другий до ноги вище коліна й обвиваємо шнурком пляшку один раз, в місці поміж паперами. Потім держимо пляшку одною рукою за один кінець, а другою за другий і натягнувши сильно шнурок пересуваємо швидко пляшку в напрямі від ноги до клямки й назад. В місці де шнурок дотикається до пляшки, скло при потиранні нагрівається. Коли шнурок починає диміти (чуємо по запаху, що шнурок палиться), пускаємо на нього дрібку води і пляшка в цьому місці рівно тріскає.

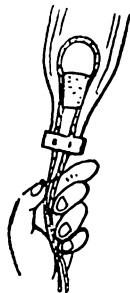
Тріскання звичайно вдається, тільки часами бувають малі нерівності. Коли довше тремо шнурком, то пляшка тріскає навіть без поливання водою. Коли хочемо таким способом перетяти пляшку швидше, то треба її перш ніж почнемо терти шнурком, остиудити і до води, якою поливаємо шнурок додати дрібку соли.

Можна теж легко і рівно перетинати пляшки з допомогою діаманту. Пляшку обрисовуємо діамантом, а потім обстукуємо.

ЯК ВИЙНЯТИ КОРОК, ЩО ВПАВ ДО ПЛЯШКИ!

Перший спосіб: Сильний шнурок складаємо вдвоє так, щоб зробилася петля і спускаємо його до пляшки. Потім обертаємо пляшку шийкою вниз, держимо її тріхи скісно і так нею порушаємо, щоб корок полав своєю довжиною в шийку пляшки (див. рисунок). Коли корок лежить вздовж в насаді шийки пляшки, тягнемо легко за шнурок, так, щоб петля зайшла на корок. Тепер тягнемо сильно за шнурок і разом зі шнурком витягнемо корок. Замість шнурка можна вжити не надто грубого м'якого дроту.

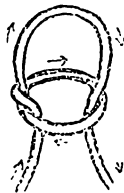
Другий спосіб: Вливаємо до пляшки стільки амоніаку, щоб корок міг у ньому

плавати. По кількох днях амоніак цілком розпустить корок.

ЯК ЗМІЦНИТИ КОРОК В ПЛЯШЦІ!

Робимо з сильного шнурка петлю (рис. 1), і закладаємо її на головку закоркovanéї пляшки (рис. 2). Потім стягнемо обидва звисні кінці петлі сильно на обидва боки так, щоб петля міцно обвила головку пля-

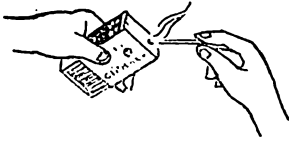
шки й корок. Потім підносимо кінці шнурка вгору і зав'язуємо над корком.

ЯК ЗАПАЛЮВАТИ СІРНИКИ ПІДЧАС ВІТРУ!

Кожний курець має звичайно багато клопоту, щоб запалити сірник у часі вітру і так довго вдержати полум'я, аж удасться закурити папіроску. Звичайно вітер гасить один сірник за другим, курець злоститься і напсує багато сірників, поки закурить. А цьому лихові можна легко зарадити, треба тільки знати як. Робимо це ось як: відкриваємо коробку сірників і висуваємо її довшню частину, як звичайно. Потім проколюємо сірником, олівцем і т. п. отвір у верхній стінці коробки більш-менш у віддалі центиметра від горішнього краю. Черкнувши сірничку об бік коробки, приміщуємо її швидко в ослоні. Переколений отвір спричинює продув повітря, подібно як у печак, коли відчинимо долішні дверцята, щоб підпалка легше розгорілася. Сірник горить і не гасне.

Слід пам'ятати, що висувати вниз треба ту частину коробки, в якій є головки сірників. Коли б головки сірників були в горішній частині коробки, то може дуже лег-

ко трапитися, що вони можуть від полум'я запаленого сірника запалитися, вибухнути й попарити того, хто держить коробку в руках.

ЯК ПИСАТИ Й ЧИТАТИ РИМСЬКІ ЦИФРИ

Римські цифри це знаки для позначення чисел, що їх уживали в давньому Римі. Тепер вживаємо їх рідко, напр., щоб позначити місяці, роки, розділи книжки і т. п. Основних римських цифер сім. Це с:

I = 1, V = 5, X = 10, L = 50, C = 100, D = 500, M = 1000.

Інші римські цифри позначаємо різними сполученнями вищеподаних цифр. Так напр., коли нижча цифра стоїть після вищої, або рівні знаки стоять побіч себе (найбільш

три побіч себе), треба їх вартість додати між собою. Коли знову нижчий знак стоїть перед вищим, треба вартість нижчого відняти від вищого. Напр.: VI — нижча цифра (1) стоїть після вищої (5), тому додаємо $5 + 1 = 6$. А знову IX — нижча цифра (1) стоїть перед вищою, тому віднімаємо $10 - 1 = 9$.

I = 1	L = 50
II = 2	LX = 60
III = 3	LXX = 70
IV = 4	LXXX = 80
V = 5	XC = 90
VI = 6	IC = 99
VII = 7	C = 100
VIII = 8	CC = 200
IX = 9	CCC = 300
X = 10	CD = 400
XI = 11	D = 500
XII = 12	DC = 600
XIII = 13	DCC = 700
XIV = 14	DCCC = 800
XX = 20	CM = 900
XXI = 21	XM = 990
XXII = 22	M = 1000
XXX = 30	MM = 2000
XL = 40	MMM = 3000

Цифри, почавши від 4000 пишемо в цей спосіб, що перед знаком M, який означає 1000, пишемо цифри, які означають скільки одиниць, десятків, соток, тисячів має дане число. Напр. 4000 = IV M.

1496 = MCDXCVI, — 1943 = MCMXLIII.

Дбайчо про своє здоров'я

СЕРЦЕ — НАЙКРАЩИЙ ДВИГУН

Серце — це своєрідний мотор у 300 грамів вагою та потужністю в 1/375 кінської сили. Навряд чи є в світі будьякий двигун, що був би такий працездатний, як серце. Нема, справді, ніякої машини, яка могла б безупинно працювати 70—80 років без будьякого чищення, лагодження, або заміни хоч би найменшої частини.

Правда, між двома пульсовими ударами воно протягом 1/6 секунди перебуває в стані розслаблення, тобто відпочиває, але який то непомітний відпочинок. За день серце робить пересічно 100.000 ударів, за рік це становить майже 40.000.000, а за 70 років життя людини, серце, — ця кров'яна помпа — робить майже 3.000.000.000 коливань.

Кожним ударом серце поштовхує 1/10 літра крові, за хвилину — 6 літрів, за годину 360. Таким способом вже за добу серце проштовхне 8.640 літрів крові, за рік —

майже 3.500.000, а за життя протягом 70 років — 250.000.000!

Серце з кожним ударом виконує роботу, яка могла б піднести 200 грамів на височину 1 метра. Коли б силу серця можна було використати для того, щоб воно підіймало само себе, то за одну годину воно досягло б височину 2,5 кілометра.

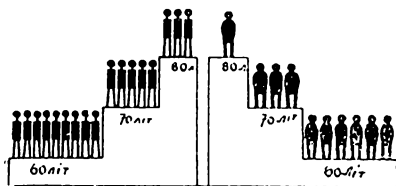
Частота ударів серця залежить від багатьох причин. Нормальний пульс у лежачому стані дорівнює 65, в сидячому 70 ударам, при стоянні пульс підноситься до 75, при ходінні до 80, а при фізичній роботі до 90, 100 й більше ударів. На частоту пульсу впливає також температура.

У різних тварин частота пульсу різна: у птахів 160 ударів за хвилину, у кіткі — 130, у собаки — 110, у вівиці — 80, у людини — 75, у рогатої худоби — 50, у коня — 35, у слона — 25, у риб — до 20, у новонароджених дітей — 140.

ВАГА ТІЛА Й ВІК ЛЮДИНИ

Лакізмство й обжирство — це дуже погані навички, які мають дуже некорисний вплив на здоров'я і вік людей. Наукові дослідження довели, що стрункі люди, які умірковано їдять (однак не худі чи вихуджені) взагалі далеко здоровіші та живуть в середньому довше ніж товсті, грубі люди, які дуже багато їдять. А саме, з 10 струнких і 10 товстих 30-літніх людей осягнуло вік:

	Стрункі:	Грубі:
60 років	— 9	— 6
70 "	— 5	— 3
80 "	— 3	— 1

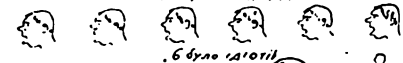
Отож краще і корисніше не об'їдатися та бути струнким.

СТРАШНІ НАСЛІДКИ П'ЯНСТВА БАТЬКІВ НА ПОТОМСТВО

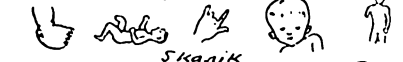
Алькоголь — це, як усі добре знаємо, страшне отрута для людського організму. Нищить він не тільки організм людини та робить його податливим на всякі хвороби,

25 уродило малими

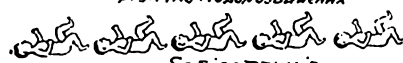
6 було дітяти

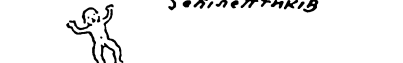
5 калик

5 фізично неповорозьмимих

5 білеттників

1 хворіло на неугусьвіта

10 було норма льних

але теж впливає некорисно на духовий розвиток і стан людини, ослаблює її волю, пам'ять та охоту до праці і прищеплює нахили до всяких зловживань та злочинів, а часто густо доводить навіть до божевілля. Страшний вплив алкоголю не обмежується однак тільки до тих, що самі вживають алькоголеві напої. Теж діти батьків п'яниць мусять у дуже болючий спосіб відчувати на собі сумні наслідки легкомудства батьків. Що то за наслідки, бачимо на поданому рисунку, який показує на основі проведення дослідів, що сталося з 57 дітьми з 10-х родин, яких батьки були п'яницями.

ДБАЙТЕ ПРО СВОЇ ЗУБИ

Чистота ротової порожнини (ротової ями), має дуже велике значення для здоров'я. Після їжі лишаються між зубами рештки страв, що розкладаються. Людина, яка не чистить ротової ями і зубів після їжі, чути погано з рота. Гниючі в устах рештки страв, це сприятливий підклад для розвитку хвороботворчих зарозників (бактерій) різних заразливих хворіб. Нечищені зуби легко псуються, кришаться, болять, риють коло корення. Роп з зіпсутих зубів попадає до організму і сприяє розвитку різних хворіб, як ревматизм, хвороби серця і інші. Викришені зуби унеможливають належне роздіблення їжі, погано покусані страви спричинюють захворіння шлунка й кишок. Зіпсуті зуби треба лікувати, пльомбувати, вставляти нові зуби, а це все багато коштує і вставлені зуби не заступають вповні своїх власних здорових зубів.

Тому належне піклування зубами, це один з дуже важних обов'язків кожної культурної людини, яка дбає про своє здоров'я. Ротову яму треба щодня полоскати теплою водою, а зуби чистити щіточкою до зубів. Щіточка до зубів повинна бути відповідно велика: більша на 3 см, для дорослих, менша на 1½ до 2 см. довга для дітей, та відповідно вгнута, щоб можна нею вигідно чистити зуби. Кожний член родини мусять мати обов'язково окрему щіточку від зубів, призначену тільки для себе. Під ніякою умовою не можна вживати одної щітки для чищення зубів більшій кількості людей. Зуби треба чистити передусім ввечері після вечері, бо ферментація і розклад решток страв у час довшої нічної павзи впливають особливо шкідливо на зуби. Зранку, після снідання, треба зуби ще раз вичистити й уста виполоскати теплою водою. Довбання в зубах якимсь патишком, пірцем, соломою і т. п., щоб їх в цей спосіб вичистити, — не рекомендується. А вже цілком не можна вжити для тої цілі якихсь твердих, гострих предметів.

Дітей ще змалку треба приучувати дбати про свої зуби, і чистити їх, щоб вони в старшому віці не хворіли на зуби та не мусяли

відчуті на собі всіх неприємних наслідків браку піклування зубами.

Перед чищенням зубів уста треба виполоскати теплою водою. Щіточку треба перед тим поки візьмемо її до вжитку звогчити водою. Відтак очистити нею ясна й затиснені зуби в прямовисному напрямі (знизу вгору і згори вниз), щоб як слід вичистити шпори між зубами. Потім відкрити уста і вичистити зуби зверху в напрямі від переду назад. Опісля вичистити зуби від середини, добро вичищуючи шпори між зубами. В часі чищення зубів треба держати в устах ковток теплої води. Після чищення зубів треба виполоскати уста гарно ще кілька разів. Так треба чистити щодня рано й вечером.

І баба й унук мають здорові зуби, бо стало держати їх в чистоті.

ОБЕРЕЖНО ЗІ ШПИЛЬКАМИ Й ГОЛКАМИ

Хазяйка шие одяг. Одною шпилькою вже пришила матеріал, а ще кілька шпильок держить між зубами, бо так їй легше брати шпильку за шпилькою, — с вони, так сказати б, „під рукою“. Таке поступування є негігієнічне, а при тому дуже небезпечне.

Можна проколоти губу. Скалічена губа сильно кривавить, проколєння може спричинити зажажєння. Коли держимо шпильки між губами, можемо теж проковтнути шпильку, а що тоді?

Тому не вільно під жадною умовою держати шпильки між губами. Це погана й небезпечна привичка. Шпильки, як і голки, повинні лежати в коробці. Можна їх теж

встромити в спеціально на те призначену подушечку. Закінчивши працю, треба їх старанно позбирати й зберегти.

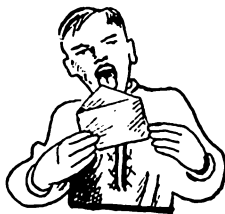
Хто недбало обходиться зі шпильками, а особливо з голками, часто може спричинити нещастя.

Особливо треба пильнувати голок і шпильок в кухні і в тих приміщеннях, де перебувають малі діти. Шпилька встромлена в фартух або блюзку, легко може впасти до горшка. Дитина знайшовши шпильку, може нею вколоти або вложити її до уст і проковтнути. Голки, що якимсь чудом опинилися на підлозі, теж можуть легко спричинити нещасливий випадок. Буває, що голка вб'ється в босу ногу або тіло дитини, що повзе по підлозі. Коли м'ямо ганчіркою підлогу, загублена голка може вбитися в руку. Близку треба перед пранням докладно переглянути, чи нема в ній залишеної через неувагу шпильки або голки. Скільки то разів траплялося, що голка калічила руку при пранні.

Якщо голка, що вбилася в тіло, частинно висіас, треба її міцно вхопити пальцями й потягнути прямо вгору. При цьому треба уважати, щоб не зломити голки. Коли голка вб'ється ціла, не можна її виїняти без операції. В такому випадку треба негайно піти до лікаря. Звичайно не можна обійтис без пересвітлення, бо часто тільки таким способом може лікар усталити, в якому місці в тілі с голка. Внаслідок рухів частини тіла в якій є голка, мандрує вона далі і наприклад, голка, вбита в долоню, може після кількох днів дійти до лікта.

НЕ СЛИНЬТЕ ЯЗИКОМ КОВЕРТ І ПОШТОВИХ ЗНАЧКІВ

Лист написаний і вложений до коверти. Язиком звогчуємо край коверти, помеще-

Язика не слід до цього живвати.

ний арабською гумою і заклеюємо лист. Поштовий значок теж слинимо язиком й приклеюємо по припису в горішньому, правому розі коверти. Все в порядку — лист можна послати. Так. Лист в порядку, але ми не поступили як слід, бо язиком звогчували коверту й значок. Це погана й небезпечна для здоров'я звичка. Припускаємо, що в клею нема хвороботворчих зарезників, але на поверхні помащеній клеєм, до

якої дотикалася вже не одна людина, заразники можуть бути. Крім цього можемо, коли слинимо коверту язиком, легко скалічити гострим берегом паперу язик і скалічене місце заразити. Наслідки такого скалічення можуть бути дуже поважні, а передусім болізни. Коверту й поштовий значок треба завжди звогчувати водою, а не слиною. У виняткових випадках, коли нема під рукою води, треба послинити палець не доторкаючи ним уст, а не коверту чи значок.

НЕ ПРИВЧАЙТЕ ДІТЕЙ ПИТИ АЛЬКОГОЛЬНІ НАПОЇ

Не можна промовчати одній поганій звичці, що в нас дуже закорінилася. Коли старші п'ють горілку, вино чи пиво, часто дають пити теж дітям. Жартуючи, кажуть „хай змалку привчається, то на старші літа як знайде“ і частують дитину, даючи їй куштувати. Дитина кривиться, бо їй не смакує, але п'є. В цей спосіб вже змалку привчається до пияцтва.

„Гей п'є батько до синка“...

Хто так поступає, цей не тільки дурень, але прямо злочинець. Привчання дітей до пиття алкогольних напоїв може з них зробити налогових пияків і унещасливити відтак на ціле життя. А хто буде винен? Легкодушні, або неусвідомлені, батьки.

НЕ ДОВБАЙТЕ В НОСІ І В УХАХ

Дуже розповсюджене у нас, і то не тільки серед дітей, але й старших, звичка довбати в носі. Одні довбають, бо їм нудиться, інші тому, що їм щось в носі заважає. Це дуже погана звичка і, може не кожний про це знає, дуже небезпечна. Довбання в носі пальцем, може ще й брудним, може спричинити творення в носі болізних прищиків, а навіть тяжку хворобу, що зветься рожа. Рожа, це заразлива хвороба, яку викликають особливі заразники. Вистачить невеличке задряпання, щоб з занечищеного пальця, або предмету, ці заразники дісталися до тіла й викликали в цьому місці рожу. Рожа проявляється болізним запаленням шкіри, високою гарячкою, сильними

болями голови і т. п. Часами рожа буває смертельна. І подумати, що таке нещастя може спричинити глупе довбання в носі. А так легко не добати. Ніс треба завжди витирати чистою хустинкою.

Коли вже говоримо про довбання в носі, то не можемо промовчати каригідної звички довбати в ухах: пальцями, шпилькою до волосся, сірником і т. п. Уха треба тримати в чистоті, це правда, але тепла вода, мило, й рушник до цього вповні вистачать. Довбання спричинює багато хворіб уха, а навіть може спричинити прорідження барабанчика.

У дітей треба крім цього поборювати звичку запитати до вух і носа найрізномодніші предмети, нпр., зернята гороху, квасолі, ягоди, кістки, гудзика або камінчики. Ніколи не можна самому пробувати усунути запханий предмет. Хай це зробить лікар, бо самому можна тільки покалічити ухо чи ніс, а предмета не виїняти.

ПИШУЧИ, НЕ СЛИНЬМО ОЛІВЦІВ!

Мати вернулася з крамниці. Принесла позній кошк закупів. Є і мило, і сіль, і цукор, нитки, і голки, і сірники. Видала багато грошей, хоче перевірити скільки залишилось і чи добре їй видали решту. Бере шматок паперу, олівець, надумується. Пише й рахусь, а олівець що хвилини слинить, бо звісно, послинений олівець ліпше пише й легше прочитати, що написано. Мати завжди, як пише, слинить олівець. Це не

тільки погана але теж дуже небезпечна привичка. Хемічний олівець має в собі анілінову фарбу, яка є отруйна. На слизній болоні губ і язика аніліна може спричинити запалення, а навіть ранку, яка дуже важко гоїться. До того олівець могли слинити ще й інші люди, що ним писали, а мають таку саму погану привичку, при чому вони може хворі на якусь заразливу хворобу. Щоправда, ми впевняємо себе, що нам не мусить через те щось злого статися, але воно може трапитися, а тоді буде пізно.

Отож пам'ятаймо: коли пишемо, олівець, в першій мірі хемічного, слинити не вільно.

ДЕ ПРИЧИНА ЛІХА!

Баба нянчить свого онука. Дитина лежить в колисці і кричить. Не помагає спів, не помагає колісання. Але баба, жінка ста-

ра й з досвідом, уміє собі порадити. Чи ж то одну дитину вона виняччала? Бере пипку (смочок), витирає фартухом, слинить її і вкладає до ротика дитини. Помогло відразу. Дитина переста плакати, ссе пипку і вневдовзі засипляє. Чому баба так зробила?

Бо привикла в цей спосіб утихомирювати всіх своїх дітей, як були малими. А тепер розглянемо, чи це добра звичка — давати дитині до рота брудну, послинену пипку? Розуміється, що ні. Від бруду творяться в ротіку болячки, дитина хворіє й терпить. Гірше, коли баба хвора, нпр., на сухоти. Тоді дитина напевно заразиться і може померти. Усі будуть кивати головами й шукати причини нещастя у всьому, тільки не в пипці. Тимчасом причиною хвороби й смерті дитини була зла в своїх наслідках звичка баби.

НЕ ПЛЮЙТЕ НА ПІДЛОГУ!

На жаль, є ще в теперішніх часах неохайні люди, хоч, правда, зустрічається їх щораз менше, які, коли курять люльку чи цигарку або кашляють, плюють біля себе на підлогу. Хто так поступає, той не тільки

викликає до себе огиду, але поступає прямо злочинно, бо плюванням поширюються різні заразливі хвороби, а передусім сухоти. В слині хворих на сухоти є заразники цієї недуги; виплювана слина, розтерта ногами, висихає, підноситься в повітря і люди вдихають її. Разом з нею попадають в легені здорових людей заразники сухит. В такий спосіб люди дуже часто заражуються цією недугою. В слині хворих на сухоти заразники навіть впродовж року не гинуть і коли, наприклад, слина високо в щілинах підлоги, то вони схоронюють силу сво-

го діяння. Отож зрозуміла річ, що звичка плювати на підлогу погана і небезпечна.

Плювати в мешканні треба лише до плювачки з водою. Воду з плювачки треба щодня виливати до виходка, а до плювачки наливати свіжої води. До води можна додавати дрібку дезінфекційного розчину, який можна купити в першій ліпшій аптеці, чи дрогерії.

Плювачок з піском не слід вживати. Вони приманюють мухи, які потім переносять заразники занечищеними лапками на харчеві продукти. Заражені харчеві продукти небезпечні для здоров'я. Якщо заразники сухит потраплять з харчами до кормового проводу людини, можуть спричинити сухоти кишок. Найшвидше заражуються цією хворобою діти.

НЕ ЗАБУВАЙМО ПРО ГІГІЄНУ, ЧИТАЮЧИ КНИЖКУ!

На книжці, особливо позиченій з бібліотеки, яку вже читало багато осіб, можуть бути заразники різних заразливих хворіб. Дісталися вони там з пальців осіб, що дану книжку читали. Коли таку книжку читаємо, перегортаємо пальцями її аркуші, заразники переходять з карток на наші пальці, а звідси легко можуть потрапити до нашого рота й очей.

Тому, хто про це пам'ятає й не хоче заразитися якоюсь пошешною недугою, пер:

1) Не доторкається підчас читання, перегортаючи картки книжки, пальцями до очей і уст.

2) Не читає книжок при їді.

Хто хворіє на недугу, при якій є гарячка, або на якусь заразливу хворобу, не повинен читати книжок, що їх має відтек ще хтось інший читати, щоб не мати на совісті, що в цей спосіб може когось заразити.

ЯК РЯТУВАТИ ЛЮДИНУ ПІД ЯКОЮ ЗАЛОМИВСЯ ЛІД!

Ніколи не рятувати, стоячи на льоду, бо тоді лід може легко заломитися теж під рятівником.

Сам потоплюючий повинен по змозі протягнутися на льоду з розпростертими руками. Може теж пробувати, виконуючи рухи, як при плаванні, всунути на лід. Ніколи не повинен пробувати вдряпуватися на край льоду, бо в такому випадку лід завжди заломлюється. Коли потоплюючий може надітися, що поміч близько, не повинен непотрібно вичерпувати свої сили, а повинен спокійно чекати кінця рятункових заходів. Коли потоплюючий плаває на брилі льоду, не повинен її покидати.

Рятівник чи рятівники повинні покластися на льоду та придержувати один одного (зробити т. зв. „ланцюг“). Рятівник, найближчий до потоплюючого, повинен подати чи підсунути потоплюючому дошку, бальок,

перевернену лавку і т. ін. Перекинення потопляючому мотуза теж може уможливити рятунок. Коли рятункові заходи провадять тільки одна людина і не можна зробити

ланцюга, повинен рятувник теж і себе забезпечити. Може це зробити в той спосіб, що поклавши на лід дошку, перевернену лавку чи стіл, сам кладеться на них.

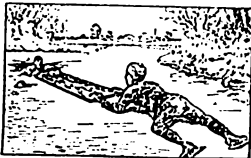
Фальшива спроба рятунку. Ніколи стоячки.

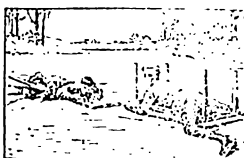
Як рятувати самому.

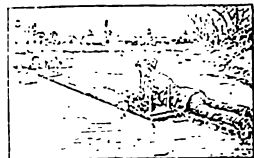
Лежма зробити ланцюг.

Лежачи, підсувати дошку.

Забезпечення рятованого і рятувника.

НЕ ЛЮТУЙ!

Не лютуй! Не вибухай з будь-якої причини з гнівом! Пам'ятай, що коли лютуєш, вибу-

хаєш гнівом, — шкодиш не тому на кого злотишся, а передусім собі, своєму здоров'ю. Ось-як виглядає людина, яка злотиється.

ВИСПННИЙ ТИФ

Виспнний тиф або спляк — це знана від століть хвороба. Його називають також тифом голодовим, воєнним, або тюремним, тому, що він завсіді розширюється там, де лютує війна, панує безробіття, де бувають лихі жнива, або де навідують край повені. Ця хвороба завжди дає високе число смертних випадків.

Тифом хворіють передовсім бідні люди, бо вони часто брудні й завошивлені, вживають мало мила й води. Особливо ним заражуються люди, що перебувають у поганих житлових умовах: у вузьких кімнатах, або переповнених приміщеннях. Але також і люди без постійного осідку: отже подорожні, жебраки і волокити стають дуже часто носіями цієї хвороби.

Виспнний тиф не поширюється за посе-

редництвом харчів, води, або повітря. Одиноким рознощиком зарази є тільки й виключно людина, що захворіла на виспнний тиф. Недугу переносить з однієї людини на іншу передусім воша. Серед людей, у яких немає вошей, ніколи не міг би запанувати виспнний тиф.

На людині галапасують воші, на одязі, або на голові. Баціли виспнного тифу переносить як правило воша, що живе на одязі. Саме ця воша розмножується особливо скоро, скоріше, як напр., воша, що живе на людській голові. Одежова воша може розмножити впродовж 8-ох тижнів 5 тисяч вошей. Самичка складає яєчка-гниди на матерії одягу чи білизни, найрадше в рубцях і закладках, а воша, що живе на голові, на волоссі. Якщо людина дуже завошивлена, тоді воші розлазяться скрізь і покривають все людське тіло.

Воші годуються людською кров'ю, тому на час годівлі залишають вони свої гнізда в рубцях або закладках убрання і вилазять на людську шкіру, яку проколюють, щоб ссати кров. Вошива людина тратить багато крові і тому терпить на анемію. Наслідком втрати крові постає в дітей висока нервовість, дитина стає слабосильна, не може сконцентруватись і погано вчиться.

У поїздах, автобусах, самоходах, кораблях і скрізь, де лише люди сидять, або стоять поруч себе, дуже легко переходять воші з одної людини на іншу. Коли тільки впаде якась воша з одної людини, то зараз шукає собі іншої жертви, щоб далі жити, наживатись і розмножуватись.

НЕДІЛЬНИЙ ВІДПОЧИНОК

НЕ БУВ БИ СПРАВЖНЬОЮ НАСОЛОДОЮ ПІСЛЯ ЦІЛОТИЖНЕВОЇ ПРАЦІ
ЯКБИ ЧОЛОВІК НЕ ПОЧИТАВ
СОБІ ПРО ТЕ, ЩО В СВІТІ ДІЄТЬСЯ

ТИЖНЕВИКИ

РІДНА ЗЕМЛЯ

для округ Львів, Рава Р., Камінка Стр., Сокаль

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ГОЛОС

для округ тернопільської та золочівської

ЧОРТКІВСЬКА ДУМКА

для округ чортківської та бережанської

СТАНИСЛАВІВСЬКЕ СЛОВО

для станиславівської округи

ВОЛЯ ПОКУТТЯ

для коломийської округи

ГОЛОС ПІДКАРПАТТЯ

для округ Стрий, Дрогобич та Самбір

ПРИНОСЯТЬ КОЖНОГО ТИЖНЯ
НАЙНОВІШІ ВІСТКИ
З УСІХ ДІЛЯНОК ЖИТТЯ,
З ВОЄННИХ ФРОНТІВ ТА ПРО ТЕ,
ЯК БУДУЄТЬСЯ НОВЕ ЖИТТЯ
В ЕВРОПІ Й У ВСЬОМУ СВІТІ

3А
3.60
НА КВАРТАЛ

ЗАМОВЛЯТИ У ЛИСТОНОШІ
АБО
В ПОШТОВІМ УРЯДІ

Коли воша галапасувала на людини, зараженій тифом і вкусила її підчас гарячки, то вона прийняла разом з людською кров'ю хворободійні заразні, що дістаються потім до шлунка воші. Якщо така заражена воша вкусить здорову людину, то щеплює їй бациль висипного тифу. Хворободійні заразні знаходяться також у калі воші, і через чухання вкушеного місця попадають у людську кров. Що в цей спосіб щеплюється в людському тілі висипний тиф, знаємо з дослідів на малпах і зі спостережень над поширенням тифу.

Бактерії висипного тифу розмножуються в людській крові дуже швидко. Коли набригається достатнє число бактерій висипного тифу — це наступає звичайно після 12—13 днів — тоді вибухає недуга. Перші прояви висипного тифу, це лихоманка, висока гарячка, тяжкі болі голови, загальне ослаблення і подібні прояви, як при застуді. Четвертого, чи там п'ятого дня показуються на тілі, передусім на тулубі недужого малі, червоні п'ятна. Гарячка триває звичайно 14 днів. Перебіг недуги може бути різний: часом переходить легко, тоді гарячка спадає під кінець другого тижня і хворий починає видужувати. При тяжких випадках хворому грозить велика небезпека: його стан хвороби погіршується з кожним днем, він не може спати, малчить, хоче вставати і т. п. Такий стан може тривати аж до самої смерті. Коли людина перебула вже раз висипний тиф, тоді не може вже вдруге занедужати. Повторні захворювання на висипний тиф бувають дуже рідко.

На висипний тиф можуть захворіти люди різного віку, так чоловіки, як і жінки, але перебіг хвороби залежить від віку. Найлегше перебувають висипний тиф діти, бо вони дуже часто підчас хвороби навіть не лягають але тим часом стають вони ще більшою небезпекою зараження. У старих людей стан хвороби буває навіть дуже загрозовий. Випадки смерті дуже часті. Загально можна прийняти, що на сто випадків тифу буває 10—12 випадків смерті.

Звичайно легше берегтися перед висипним тифом, як його лікувати. Гаряча вода, мило, чистота тіла й убрання — отже ніщо інше, як побороування вошей, — це все найкраще запобігач недугам. Отже кожна людина повинна щодня митися по пояс і бодай раз на тиждень купатися, або щонайменше обмити все тіло. Волосся треба також мити водою і милом, так само треба міняти білизну кожного тижня і, по можливості, одягати іншу білизну наніч. Передусім не можна авживати надто теплої білизни, або в ній спати. Не слід теж сидіти в хаті в кожухах чи плащах. Висипний тиф переноситься часто через жабраків і волоцюг. Тому не слід їх підчас пошести тифу пускати до своїх хат. Для них повинні бути в кожній громаді доми-приюти. Коли десь трапиться випадок тифу, тоді треба негайно повідомити про це найближчого

лікаря, а як такого нема, то управу громади, чи поліції. Треба теж завжди пам'ятати, що той, хто затаює випадок тифу, наражує себе самого, свою рідню і все довкола на тяжку небезпеку. Кожного хворого на тиф треба конечно віддати до лічниці, а так довго як він лежить дома, мусить він лежати в окремій кімнаті, або бодай в особній ліжку, копо якого немає інших ліжок. Для піклування хворого слід призначити тільки одного члена родини. Всі знайомі і члени родини хворого підлягають упродовж 3-х тижнів обсервації, щоб ствердити, чи хтось із них не захворів теж на тиф. Коли хворого віддають до лічниці, або бодай уся решта його рідні викупатися, а якщо хтось із членів родини має воші, то перед тим треба їх усунути з тіла і з одежі. Чисту білизну можна вбирати аж на зовсім очищене тіло. Підчас обсервації, а тим більше після ствердження недуги, не вільно нікому з рідні стрічатися і сходитися з іншими людьми.

Коли ствердимо, що в волоссі завелися воші, тоді мусимо його обстригти, або бодай укоротити (в жінок). Наніч намащемо шкіру голови мішаниною нафти й оцту (три частини нафти, а одну оцту, при чому можна взяти замість нафти — також оливу, чи льняний олій), або також сабадилем, який можна дістати в кожній аптеці. Так намащемо голову накриваємо на цілу ніч теплою хусткою. Рано знімемо хустку, миемо волосся гарячою водою і милом, добре висушуємо, а потім вичісуємо гниди гребенем. Гребінь треба вложити перед тим в оцет. Цю процедуру повторюємо впродовж кількох днів за порядком, доки воші зовсім не вигубляться.

Всю завошивлену білизну, постіль, сінники і взагалі все, що дається випрати, треба виварити в лузі з мила впродовж щонайменше 10 хвилин. Прати, або варити недочільно. Те, чого не можна виварити, треба покласти на кілька годин до гарячої печі, але можна також всі ті речі скропити водою, а потім випрасувати їх гарячим залізком (при чому треба звернути особливу увагу на рубці та закладки). Потім вивішимо речі на кілька годин на зимне повітря, ще раз щіткоко вичищуємо їх і вибиваємо (але не в кімнаті!). Кожухи, плащі і всі речі, яких не можна ані випрати, ані положити до печі, треба обсинати глобелем і все те сховати в теплій кімнаті до добре замикальної скрині. Треба й про те пам'ятати, що воші можуть загніздитися й у взутті. Шкіри не можна прати, ані вложити до печі, отже так само треба всі взуття пересипати глобелем, або нафталіною.

Коли десь вибухне висипний тиф, то приходить там звичайно лікар з санітарним помічником, щоб подати всі потрібні вказівки та поради для запобігання зарази. До найважливіших лікарських заходжень належать:

а) Перенесення хворого до лічниці;

б) переведення дезінфекції для знищення всіх вошей;

в) лікарська опіка над усіма особами з точення хворого, які можуть уже бути заражені, хоча б ще не було проявів хвороби.

Це конечно потрібне для самого хворого, щоб віддати його до лічниці, а особливо потрібне це з огляду на здоров'я його довілля.

Дезінфекцію проводять фахово вишколені сили, яким треба ще подати поміч. Особливо треба вважати на те, щоб ніхто не вивозив з дому перед дезінфекцією ніяких речей, бо тоді ціла дезінфекція не мала б ніякого значення. Добре проведена дезінфекція не шкодить убранню.

Опіку над людьми з оточення хворого проводить лікар. Йому треба полегшити його обов'язок у той спосіб, що подемо до його відома не тільки всі випадки хвороби, але також найменші ознаки гарячки в людей з довілля хворого. Пошесть тифу з'являється зазжди восени. Випадки хвороби зростають підчас зими, щоб потім

у березні і квітні осягнути своє найвище населення. Найпізніше в травні хвороба втихає. Менше число хворих на виспийний тиф у літі можна пояснити тим, що в цей порі року більш, як у зимі, перебувають люди надворі (поза домом) і тому можуть утримати в більшій чистоті білизну, одягу, як також саме людське тіло. Небезпека вошей у цей порі року не є така велика, як зимою. Все ж таки пошесть тифу в теперішніх часах не зменшується навіть літом.

Тому, що від хвилини зарази аж до появи познак хвороби минає кілька днів, кожна місцевість, яку підозріваємо, що вона заражена тифом, мусимо вважати продавж 3-х тижнів за розсадник зарази. Як довго тривають випадки хвороби в якійсь громаді, мусять усі її мешканці уникати всяких зборів, свят, торгів і т. п.

Підчас тривання хвороби всі школи повинні бути замкнені.

Коли впродовж трьох тижнів не зайде ні один новий випадок хвороби, можна вважати, що пошесть вигасла, і мешканці можуть далі провадити своє звичайне життя.

ОХОРОНЯЙМО ДОМАШНІ ТВАРИНИ!

У суворому змаганні теперішньої війни, два головні напрями вибиваються на перше місце, а саме: збройна боротьба на полях битви і відповідальність господарка в заплілі, де посвята, безмежно завзята і витриманість ревалізують з воцькою хоробростю. Ті переломові часи характеризують незвичайна енергія, сміливість в пляновості та рішення провести її в життя якнайбільше раціонально.

Селянство з щораз більшою енергією і свідомою відповідальністю відноситься до своїх обов'язків, бо знає, що кожний — навіть найменший вартат праці, так рільної, як і годівельної господарки — це в загальній сумі велика фабрика харчових продуктів. Як свідомий продуцент — прагне селянин з усіх сил стати на висоті покладеного на нього завдання. Селянство здає собі щораз більше справу з того, що живемо в системі плянового господарства, де кожному призначено, що, коли і як має робити. Сільське господарство тішиться великою опікою у влади, але одночасно та ж влада вимагає, щоб його стан кращав, удосконалювався та щоб збільшувалася його продукція. Тому хлібороб уважно прислухає до всіх розпорядків, еказівок і доручень, бо воєнна господарка ставить перед нами щораз то нові завдання. Замислюючись над тими завданнями, хлібороб часто сам себе запитує в чому важливіший момент його праці під сучасну хвилю: в ділянці рослинної чи тваринної продукції?

До війни наставляли наші хліборобські організації дрібні і середні селянські господарства в напрями годівельно-збіжжевої

і молочно-годовельної господарки. Ці типи господарств найменше підлягали ваганням ринкових цін та давали селянинові постійний і певний прибуток. В умовах війни, коли на перше місце вибивається питання прохарчування населення, плекання худоби та взагалі продукція домашніх звірят набирає не меншого значення від продукції рослинної.

У воєнну добу прагнення хлібороба в годівельній господарці зміряють пристосуванти поголів'я тварин до площі оброблюваної орної землі. Відомо, що продуцентом обіркиника так потрібного для рільної господарки є тварини. Тому пристосування того ж поголів'я тварин до площі рільних ужитків — це одна з основних вимог сільського господарства. В часі війни вартість домашніх звірят від коня до курки і кролика є незвичайно висока, годівля отже і охорона домашніх тварин набирає великого значення для сільського господарства. Крім обіркиника так потрібного для ріллі, не менш важливим чинником в годівлі домашніх звірят є їх продуктивність.

Продуктивність домашніх тварин, а тим самим їх прибутковість залежить від природжених прикмет кожної тварини, її розвитку від народження аж до закінчення росту, відживлення тварини, а не менше і від гігієнічних умов життя. Загал привик думати і говорити, що корова дає молоко, курка зносить яйця, а на свинях приростає багато товщу. Багато однак людей забуває, що корова може давати молоко лише тоді, коли її будемо відповідно годувати і то так, щоб вона одержала потрібну кількість біл-

ка, крохмалю і товщу; свині можна вигодувати на сало, рівнож тільки додаючи для них відповідний рослинний корм; навіть курка несеться добре тільки тоді, коли господаря виявляє про неї належне піклування. Все те ясно вказує на те, що домашні тварини дають і можуть нам давати м'ясо, молоко, яйця чи товщу, тільки тоді, коли вони одержують самі відповідну кількість корму. Без належної опіки над домашніми тваринами і відповідної годівлі рослинними продуктами — не може хлібороб мати від них належного прибутку. Отже рослинні продукти мають велике значення в годівельній господарці, але одночасно з цим хлібороби повинні дбати в своїй господарці і про плекання та належний догляд за домашніми тваринами. З цього бачимо, що домашні тварини в господарстві є своєрідними сільсько-господарськими фабриками, чи машинами, в яких рослинний корм перетворюється на м'ясо, товщу, молоко, яйця тощо.

В обставинах нашого сільського господарства дуже мало уваги приділяється гігієнічним умовам тварин, які мають незначайно великий вплив на їх продуктивність. Організм тварин тим інтензивніше продукує, чим він здоровіший. Негігієнічні, нездорові умови життя зменшують їх продуктивність навіть тоді, коли вони не спричиняють ще виразного хворобливого стану. Коли тварини зимовою порою дихають нечистим повітрям, ідуть з нечистого жолоба, стоять в темноті, то все те разом створює такий стан, що організм тварини працює ненормально і не може виказати питомої собі найвищої продуктивності. Якщо, отже, селянинові залежить на тому, щоб його тварини в господарстві давали більшу продуктивність — то повинен зорганізувати для них якнайкращі гігієнічні умови життя. В першу чергу належить дбати про те, щоб в приміщеннях для всіх домашніх тварин і птиць була якнайкраща вентиляція. Пересічна температура приміщення повинна бути в межах від 8—10° Ц. Сонячне світло, без якого не можуть жити всі рослини і тварини, є тим конченіше для домашніх тварин. Брак достатнього сонячного світла впродовж довшого часу відбивається на здоров'ї, і разом з тим і продуктивності домашніх звірят дуже негативно. Тому в приміщеннях для тварин повинні бути відповідні вікна, де на кожних 10—15 квадратних метрів повинен бути 1 квадратний метр вікна. Вікна ті треба улаштувати так, щоб їх легко можна було відчиняти і зачиняти, бо приміщення ті треба часто провітрювати.

Домашня тварина без руху — так як і людина не може обійтися. Треба пам'ятати, що тварині є конечний, щонайменше 30—40 хвилинний щоденний прохід в часі

зими. Такий прохід дуже добре впливає на використання тваринами корму, гартує здоров'я, так що не має потреби хліборобові боятися простуди звірят, хоч би на сильному морозі. Знають це хлібороби самі, що найчастіше простуджуються ті тварини, які постійно стоять в теплих і задушливих приміщеннях.

Не менше значення, як уже вище зазначено, має також чистота у приміщеннях та взагалі обходження з домашніми тваринами. Щоб охоронити тварини від шкідливого діяння різних мікробів, які спричиняють часто хвороби, так у людей, як не менше і в звірят — треба приміщення для домашніх тварин будувати так, щоб гноївка не затримувалася під худобою, а відпливала, часто усувати гній з-під тварин і давати їм достатньо чистої сухої підстилки. Щонайменше 2 рази у рік білити стайню і щоденно чистити тварини відповідними приляддями. Спеціально під сучасну пору треба вважати щоб домашнім тваринам давати якнайчистіший корм. При тому слід мати на увазі дві речі, а саме: щоб не давати тваринам зіпсованого корму, як надгнилих буряків, картоплі, брукви, стухлого сіна, зіпсованої соломки, а також дбати про чистоту жолобів, корит, відер і т. п. Все те з чого даємо їсти худобі, треба що кілька днів вимивати шорсткою щіткою, випарюючи гарячою водою зі содою або лугом, а перед кожною годівлею належним вичистити. Наші хлібороби повинні мати на увазі, що забезпечуючи тваринам відповідні умовини і належну опіку — роблять це з користю для себе, бо тварини заплачать їм це збільшеною продуктивністю, кращим зужиткуванням кормових складників, великим зменшенням кількості захворювань та збільшеною плідністю. Запевняючи тваринам якнайкращі гігієнічні умови, хлібороб не робить майже ніяких вкладів гроша. В таких випадках не можна заслоняти себе тим, що мовляв, війна, важкі умовини, біда тощо. Треба ствердити, що домашні тварини часто в наших українських сільських господарствах не мають ще тієї опіки, яка з огляду на інтерес і добро самого хлібороба тим тваринам належить. Довголітня праця красяного товариства „Сільський Господар“ та згуртованих при ньому агрономів, багато змінила на краще, однак до задовільного стану ще дуже далеко. Не останнє місце в тих занедбаних з боку деяких наших хліборобів займає також недбальство і лінивість. За те недбальство і лінивість наші селяни-хлібороби несуть великі втрати в матеріалі і грошах. Ті втрати під сучасну війну є значно більші та спричиняють для українського національного організму великі шкоди, що дошкульно відбиваються на цілому народному господарстві.

АРТИКУЛИ ДОМАШНЬОГО ВЖИТКУ
КУХОННЕ НАЧИННЯ
ПАПІРЦІ
ТА ГАЛЯНТЕРІЮ

п о р у ч а є :

РОМАН СЛОБОДЯН
Львів, вул. Краківська 17
філія Трибунальська 6
тел. 236-71

131

КООПЕРАТИВА „ЗОРЯ”
ФАБРИКА СКРИНЬОК

Львів, — Богданівка, вул. Церковна 2/10
Бюро: тел. 222-90, фабр.: тел. 222-91

ВИРОБЛЯЄ:

різні скриньки до пакування, бочки, цебрики, дїжки, різні дощинки до щіток, деревні мати і т. п.

**„МІСЬКА СПОЖИВЧА
КООПЕРАТИВА”**

ЯВОРІВ — НАРОДНИЙ ДІМ
Бюро: вул. Мішкевича 13.

п о р у ч а є населенню Яворівщини
в багатому виборі свої товари
В 9 СПОЖИВЧИХ КРАМНИЦЯХ

в місті Яворові

КНИЖКИ, ПАПЕРИ канцел. і шкільне приладдя, друки
В КНИГАРНІ — в Ринку

ГАЛЯНТЕРІЙНІ — необхідні товари з крамниці — в Ринку

ЗАЛІЗНІ ТОВАРИ — в Ринку

ШКІРЯНІ ТОВАРИ — в Ринку

~ Веде фабрику содової води. ~

**УКРАЇНЦІ
В НІМЕЧЧИНІ Й ПРОТЕКТОРАТІ!**

Оцим подаємо до відома, що поодиноких замовлень на книжки з Німеччини й Протекторату не будемо виконувати. Всі замовлення належить пересилати на адресу нашого заступництва:

R. HERROSE'S VERLAG, GRÄFENHAINICHEN
Kreis Bitterfeld, Deutsches Reich

Надіслані гроші на книжки будемо повертати. Жадайте каталогів! Книжки в Німеччині й Протектораті можете діставати за післяплатою.

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО,
Львів-Краків

Парфумерія „МІМОЗА”
М. С. КОХАНОВСЬКА

Львів, Сикстуська 20

п о р у ч а є

ВИСОКОЯКІСНУ КОСМЕТИКУ

ПЕТРО КОВАЛИШИН

ЛЬВІВ, СЕМІНАРІУМШТРАСЕ 6
(напроти Гос. Пошти)

П о р у ч а є: ПАПЕРОВІ ТОВАРИ,
ШКІЛЬНЕ й КАНЦЕЛЯРІЙНЕ приладдя

В е д е Колектуру держ. чис.
Льотерії № 322. - - -

Тісні практичні поради

Як вбивати цяхи й гаки в стіні з цегли або бетону! Уміле вбивання цяхів в стіні з цегли чи бетону, це свого роду мистецтво. Тому подаємо про це докладніші інформації.

Коли хочемо вбити в стіну з цегли цяхи чи гаки призначені на легші предмети (менші образи, дзеркала і т. п.) мусимо наперед пошукати в стіні таке місце, де поміж цеглами є мулярська заправка, і в це місце вбити цях чи гак. Коли такого місця не пошукаємо і, вбиваючи цях чи гак в стіну, натрапимо на цеглу, не зможемо їх вбити, бо вони зігнутьс'я.

Місця, де поміж цеглами є заправка, можемо відшукати в цей спосіб, що стіну наперед обстукують молотком. Там де в стіні є цегла, там стіна видає ясний звук, там де заправка — глухий. Коли нам здається, що ми вже відшукали в цей спосіб місце в стіні, де є заправка, вбиваємо в стіну тонкий цях, який не робить в стіні великої діри й доперва переконавшись, що не помиляємося, та що цях дійсно натрапив на заправку, виймаємо вбитий тонкий цях і вбиваємо сильними ударами молотка властивий цях чи гак. Треба пам'ятати, що в будинках збудованих з нової цегли, яка має розмір 7,5 см. X 15 см — 30 см., місця поміж цеглами, де є заправка, віддалені від себе в призовисному напрямі на грубість цегли, цебто на біля 7,7 см.

Одначе не завжди зможемо, вбиваючи цяхи й гаки призначені на легші предмети, найти в цей спосіб місце поміж цеглами, де можна б їх вбити. В такому випадку треба вбити їх в стіну в спосіб, що його вживаємо до вбивання в стіну цяхів і гаків призначених на важкі предмети, як більші образи, дзеркала, полиці і т. п.

Цяхи і гаки призначені на тяжкі предмети мусять бути сильніше укріплені в стіні. Робимо це ось-як: наперед значуємо на стіні місце, де цях чи гак маємо вбити. Потім на право й на ліво, а також вгору й вниз у рівних відступах від того місця назначуємо, ударяючи легко долітчем чотири боки квадрата. Боки квадрата мають бути на 1 см. до 3 см. довгі, відповідно до величини цяха чи гака. Маючи означені боки квадрата, сильними ударами молотка й долота вбиваємо в стіні отвір, усуваючи з нього всякі рештки цегли чи заправки (навіть порох з них). Отвір має бути так вглибокий, як глибоко цях чи гак має бути вбитий в стіну.

Тепер приготуємо з м'якого, сухого, найкраще соснового дерева втичку, яка має точно відповідати величині вибитого в стіні отвору. Втичка повинна бути кантова, а це тому, щоб, коли схочемо в неї вкрутити шрубку, вона при вкручуванні шруби не оберталася разом з шрубою.

Приготувавши втичку, звогучемо отвір в середині водою, але не так, щоб вода з отвору витікала, тільки щоб всякала в стіну. До цього можна вжити малий розпливач до квітів, а коли такого нема під рукою, звичайну соломку, якою впорскуємо в отвір воду з уст. Потім вимащуємо стінки отвору густим розчином гіпсу і вбиваємо приготовану втичку легкими ударами молотка. При останніх ударах молотка вкладаємо на втичку якусь вузьку дощичку (ліпійку і т. п.), щоб не пошкодити молотком стіни. Гіпс, що есентуально виходить з отвору, треба обережно усунути ножем, щоб не замазав стіни. Через пів-години, коли гіпс вже добре ствердєє, можна вбивати цях чи гак. Коли боїмося, що дерево втичка трісне, розгріваємо менший цях і вбиваємо ним наперед отвір у втичку. Цях чи гак вбиваємо дещо скісно вгору так, щоб предмет на цяху ліпше прилягав до стіни.

В цей спосіб вбиваємо теж всякі більші і менші цяхи та гаки в бетонові стіни.

Як вбивати грубі цяхи в дерево, щоб воно не трісло! Щоб дерево при вбиванні грубого цяха не трісло, треба перш ніж почнемо такий цях вбивати, перевірити в дереві відповідний отвір. Добре також перед вбиванням цяха в провернений отвір, звогчити дерево водою або вимастити цях милом чи воском до підлоги. Коли цього не зробимо, може дерево при вбиванні цяха тріснути, дарма що ми перевірили отвір.

Улегшення при забиванні цяхів у мур. Часто трапляється, що не можемо вбити цяха чи гака в стіну, бо мур кришиться, цях чи гак випадає і лишається отвір надто великий, щоб цях чи гак міг у ньому міцно сидіти. В такому випадку можемо собі порадити в той спосіб, що приміщуємо в отворі дерев'яну затичку в спосіб поданий в одній з попередніх порад, в яку потім вбиваємо цях. Одначе цей спосіб вимагає трохи більше труду. Можна проте, в такому випадку допомогти собі ще в інший дуже простий спосіб. Беремо трохи вати (можна теж клоччя), насичуємо її водним

склом і втикаємо одночасно з цвяхом чи гаком у готовий отвір у стіні. Коли водне скло ствердне, то цвях чи гак сидить так сильно в стіні, що можна на ньому вішати навіть тяжчі предмети, а він не випаде з отвору.

Як вкручувати шрубуні! Щоб шруба не ржавіла треба її перед вкручуванням занурити в віск до фротерування підлоги. Під час вкручування вважати, щоб розшрубник не зіскакував зі шруби, бо в такому випадку різець на шрубці легко поширюється й утруднює прикручення шруби.

Як вкручувати шрубуні в дерево! Свердлом перевірити наперед отвір менший, як шруба. Шрубуні добре огріти, і аж тоді шрубувувати.

Як вкручувати шрубуні в стіну! Щоб можна було вкручувати шрубуні в стіну, треба наперед способом описаним в одній з попередніх порад зробити в стіні отвір, примістити в цьому отворі дерев'яну затичку і чошно в ту затичку вкрутити шрубуні.

Як вкрутити сильно шрубуні, якої гвинти стерлися, та яка не сидить міцно! Стерті гвинти обвинити тоненьким папером (бібулкою) або нитками, а тоді шрубуні можна буде добре вкрутити і вона буде міцно сидіти. Перш ніж вкрутимо таку обвинуєну бібулою чи нитками шрубуні в призначений на це отвір, добре буде капнути в отвір дрібку оливи.

Як відкрутити заржавілу шрубуні! Коли шрубуні в дереві або в металі заржавіла й тяжко її відкрутити, треба полити її нафтою або терпентиною так, щоб вони пройшли у всі щілини, а по якимсь часі обстукати її молотком, щоб шрубуні завільнилася. Тоді шрубуні можна легко відкрутити. Коли за першим разом нема вислуду, треба спробу повторити, часом і кілька разів.

Як відкрутити шрубуні, яка тісно сидить! Треба взяти кунчик заліза, розпекти його так, щоб він став червоний, і потім це залізо приложити до головки шруби, щоб вона сильно нагрівлася. Нагріваючись шрубуні поширюється, отвір у якій вона шрубувана, теж поширюється; коли ж шрубуні охолонуться, можна її легко відкрутити. В цей спосіб можна теж виймати цвяхи й гаки, які тісно сидять у дереві.

Як потягати фарбою (лякерувати) віконні рами, щоб не занечистити шибі! Коли хочемо потягнути фарбою (лякерувати) віконні рами, то навіть при найбільшій обережності не можемо уникнути, щоб фарбою не похляпали шибі. Але цьому можемо запобігти, коли старі листівки або куски картопу прикладемо в часі роботи до віконної рами на шибі в тому місці, де саме в даній хвилині потягаємо фарбою (лякеруємо). Краплі фарби падають у такому випадку не на шибуні, а на картон. Коли одна картка занецижена, беремо другу. Поступаючи так, не занечистимо шибі теж у кутках віконної рами.

Чим мити дуже брудні шибі! Немиті довгий час шибі стають брудні й водою не можна їх обмити. В такому випадку чистимо їх ось-як: крейду стираємо на порошок, беремо її на вогкий платок і натираємо нею шибі. Натерту шибуні залишаємо пізгодина, щоб крейда просохла, а потім витираємо її сухим платком. Шибуні буде чиста й прозора.

Як забезпечити вікна на зиму! Для забезпечення вікон на зиму найкраще вживати вапняну замазку до якої додаємо пісок, або гіпс. Цю замазку кладемо досить грубо довкола вікна на футрини в те місце, де приходять рами вікон, а потім замакаємо вікна й збиваємо їх. Витиснену замазку збираємо з футрин і рам ножем, та обтираємо їх начисто. Розуміється, що в кожній кімнаті треба частину вікна лишати необмазану, щоб кімнату можна було належито провітрювати. В простір між зовнішніми вікнами, що виходять надвір і внутрішніми, які виходять у кімнату, можна дати в долині, щоб не продувало, мох, пісок і т. п.

Що робити, щоб шибі не обмерзали! Шибі обмерзають тільки тоді, як спітніють. Щоб не пітніли й не обмерзали, треба обтерти їх гарно сухим платком та помастити чистим розтопленим свинячим смальцем чи салом, або якимсь іншим товщем, до якого треба влити дрібку чистої терпентини. Мастити треба так, щоб захопити й край рами.

Чим і як мити пляшки, бутельки, карафки! Пляшки, бутельки й карафки треба мити водою з додатком сирих, дрібно покряяних пластинок з картопель або з додатком роздрібленої шкаралущі з яєць. До води можна додати дрібку соди або амоніаку. При митті сильно потрясати. Потім нехай пляшка з цією мішаниною постоїть хвилину в сулокою. Пізніше переполоскати теплою, а потім холодною водою. Старий бруд, який сильно держиться, усуваємо з пляшки найкраще розчином хлору, який треба лишити в пляшці через кілька днів. Пляшки з оливи, нафти та різних товців треба мити теплою водою з додатком деревної терси (трачнина), змішаної з гострим піском. При митті сильно потрясати. Пляшка нехай постоїть з цією мішаниною якийсь час (годину). Потім переполоскати теплою водою з додатком соди. Пляшки з молока найкраще мити водою з деревним попелом.

Як виглядувати краї перетятої пляшки! Пляшку перетинаємо в спосіб поданий у пораді „Як перетинати пляшки!“ Щоб виглядати краї такої перетятої пляшки беремо рівну, гладку скляну або металеву плиту й посипуємо її порошком, т. зв. карборундом, який можна дістати в складах фарб і матеріалів. Залежно від величини зерен, карборунд має різну нумерацію. Чим номер вищий, тим карборунд дрібніший. До дуже делікатних робіт вживаємо дуже дріб-

ного карборунду т. зв. шлямю. Потім звочуємо карборундом на плиті терпентиною, нафтою або водою й пересуваємо (потягаємо) на плиті, посипаний карборундом, краї перетатої пляшки коловим рухом в одному напрямі, не надто притискаючи, щоб пляшка не трісала. Коли пересуваємо пляшку не коловим рухом в одному напрямі, а вперед і взад, то скло відколюється.

Як відсвіжити вживані вже корки! Вживані вже корки, в яких при витяганні коркотягом зроблено тільки невеликий отвір, можна ще зробити цілком придатними до вжитку. А саме, треба їх наперед випарити в кип'ячій воді. Під впливом гарячої води отвори в корках замкнуться. Потім лишити випарені корки в воді через один день. Пізніше корки старанно вищіткувати в чистій воді і лишити через кілька годин в чистій воді, до якої додано дрібку сільного квасу. Опісля ще раз вимити, й нехай сохнуть на повітрі. Такі корки можна ще крім того ущільнити в спосіб поданий у пораді „як ущільнювати корки“?

Щоб клеї в плящі не висихав, треба пляшку з клеєм завжди держати замкненою. В клеї вложити кусничок камфори (можна купити в аптеці). Корок або скляну затичку, якою затикається пляшка з клеєм, треба перед тим, поки візьмемо їх до вжитку, намастити олією. Тоді вони не прилипають до стінок шийки.

Щоб корок, а також склянні втички призначені до корування пляшок з клеєм (гума арабська і т. п.) не приліплювалися до стінок шийки, треба намастити їх якимсь товщем (олією).

Що робити, щоб склянки й інше скляне начиння не трісало через високе нагріття! Склянки й інші скляні посуду (слоїки, тощо) тріскають, коли вливаємо до них якийсь гарячий плин. І найбільша обережність звичайно не помагає. Однак є дуже добрий спосіб, щоб запобігти таким неприємним випадкам. А саме, нові склянки треба, перш ніж візьмемо їх до вжитку, вложити до горщика з зимною посолоною водою. На спід горщика й поміж склянки та стінки горщика треба дати сіно так, щоб склянки ніде не дотикались до дна й стінок горщика. Воду в горщику треба поволі ogrівати, так довго аж закипить. Потім треба горщик відставити, — нехай вода й склянки в ній стануть цілком холодні. Тоді можна склянки з води вийняти. Склянки, що відбули такий купіль, не тріснуть, хоч би до них вливати навіть кип'яток. В той спосіб можна гартувати теж інші скляні посуд.

Що робити коли скляний корок не можна витягти з шийки пляшки! Один кінець кріпкого шнурка (правдивого не паперового) прив'яжемо до клямки, а другий беремо в ліву руку. Шнурком обвиваємо один раз шийку пляшки. Потім шнурок натягаємо й правою рукою пересуваємо швидко пляшку в напрямі від лівої руки до пляшки, і назад. Такі рухи повторюємо декіль-

ка разів. Шийка пляшки, об яку тре шнурок, при терті нагрівається, скло внаслідок нагрівання поширюється й корок, який не нагрівався так сильно, як шийка пляшки, можна легко вийняти з шийки.

Шийку пляшки можна ogrіти теж в той спосіб, що поливаємо її струєю гарячої води. Коли в плящі нема ніякого запального плину (нафта, бензина, спирт і т. п.) можна шийку пляшки ogrіти в цей спосіб, що обертаємо шийку дуже обережно над полум'ям, нпр., свічки, щоб ogrілася. Коли в плящі є плин, який має в собі живицю, треба місце поміж корком і пляшкою звогичити спиртом, а корок можна буде легко витягнути.

Як вичищати ліхтарі від накапаної свічки! Рештки свічок на ліхтарях не слід зішкрябувати, бо можна ліхтарі в той спосіб легко порисувати та ушкодити. Тому треба ліхтар, особливо, коли це гарний, дорогий ліхтар, занурити в гарячу воду і розм'якшивши в той спосіб накапану свічку, усунути її, чайкраще м'яким платком. Добре є накладати на ліхтарі в насаді свічки спеціальні до цього призначені скляні підставки, на які б й стікла крапли тоді, як свічка спітється. Такі підставки можна купити в крамницях у яких продають скляний посуд.

Що робити, коли надто грубу свічку не можна вложити в отвір ліхтаря! Не зістругувати свічку вниз, щоб була тонша, бо шкода стружок, що йдуть потім здебільша марне. Треба долішню частину свічки ogrіти достатньо в теплій воді, а тоді можна буде її легко пальцями звузити і вже без труднощів примістити в отвір ліхтаря.

Як чистити щітку до волосся й одержі! Дуже зазначені щітки до волосся, в яких між щетиною знаходиться багато нечистоти: порплів, волосся, пороху і т. п. треба наперед вичистити, вичісуючи їх залізним греснем, або усуваючи легенько нечистоту гарнадлюю і т. п.

Щітки до волосся й одержі треба мити, окремо ясні, а окремо темні. Мити в теплій воді з милом з додатком сальмяку (амоніакової соли — на 1 літр води 1 ложка сальмяку). Потім сполоскати в літеллі, опісля в холодній воді (це гартує щетину) і воду усунути, стріпуючи щітку короткими уріваними руками. Відтак щетину легко насухо витерти чистим платком й щітку поставити щетиною вниз, щоб висохла. Поліровані верхи щіток треба перед миттям гарно помстити вазеліною й уважати, щоб їх не замочувати у воді.

Щітки до волосся (розуміється вичищені вже від порплів, волосся, пороху), а також щітки до одержі можна теж чистити насухо, насилаючи між щетину гарячий рис. Так нехай вони лежать один день. Потім відпрошуємо їх в цей спосіб, що щіткуємо їх об обложеному папером край (кант) стола, або оперта кірсла, так довго, поки вже не виходить більше ніяка нечистота.

Як зробити знову придатними до вжитку щітки зі збитою щетиною! Щітки зі збитою щетиною треба перемити й вичесати залізним гробенем, щоб в цей спосіб щетину розділити. Можна теж такі щітки зі збитою щетиною держати в парі над посудом з кип'ячою водою. Цей спосіб дає добрі висліди, однак пара може пошкодити дерево.

Як зробити щітки, яких щітина stratила тугість [штивність] знову тугими (штивними)! Щітки, щетина яких втратила штивність, стала м'якою, стануть знову твердими, штивними, коли вложимо їх (розуміється, щетину, а не верх щітки) на якийсь час в сильний розчин галуни (можна дістати в аптеках, дрогеріях і складах фарб і матеріалів).

Як направити пошкоджену церату! Церату на столі і т. п., яку через неувагу перетато або роздерто, можна легко „направити“, коли на зворотній стороні церати підклеїмо в тому місці кусник тьп. левкоплату, який можна дістати в кожній аптеці і дрогерії. Береги церати зближуємо між собою якнайщільніше і підклеюємо. Коли направу проведемо негайно, то зручно склосне пошкодження майже цілком не можна помітити.

Як чистити пензлі! Зрозуміла річ, що всякі пензлі треба після користування негайно вичистити. Проте часто цього не робимо і коли потім хочемо знову використати пензель, спостерігаємо, що його волос створд і пензель не надається до вжитку. Звичайно не знаємо, як собі в такому випадку порадити й відкидаємо пензель, як річ зіпсовану.

Пензлі, на яких засохла олійна фарба або ляк, доволі тяжко вичистити. Найкраще вжити для такої цілі кип'ячу воду з содою (200 гр. соди на один літр води). Пензель приміщуємо в тій воді так, щоб волос не дотикався до дна посудини з водою. В цій воді має пензель мочнути 24 години. Потім треба його вимити теплою водою і милом.

Хто хоче уникнути такого чищення пензлів, хай не забуває вичистити їх негайно після користування в терпентині, а коли її нема, то в гарячій воді з содою, вложити на хвилю в лягну олію і завинуту в часописний папір.

Як охоронити залізні предмети від ржавіння. Коли хочемо залізні предмети, яких довгий час не вживаємо, нпр., ножі, долота, пильники і т. п. зберегти від ржавіння, треба їх перед тим поки помістимо на схорону (розуміється, в сухому, а не вогкому місці), змазати тоненькою верствою вазеліни. Ще краще, коли вазеліну для тої цілі перемішасмо з паленою магнісією (можна дістати в кожній аптеці і дрогерії — на десять вагових частин вазеліни одна вагова частина магнізії) і цією мішаниною змажемо. Предмети не слід грубо мастити, вистачить тільки потягнути їх дуже тоненькою верствою цієї мішанини.

Як укріпити залізо в камені! Щоб укріпити залізо в камені, роблять таку замазку: в розтоплену гарячу смолу накипають стільки тертої цегли, щоб каша, поки вона гаряча, могла виливатися з посуду. Тою замазкою заливають дірку в камені й негайно застромляють туди залізо. Така замазка міцно зліплює камінь з залізом і не псує її вода.

Коли бляшані коробки з пастою до взуття не можна відкрити, не слід злоститися й кидати їх у подразненні на землю і т. ін., бо хоч може трапитися, що при тій маніпуляції коробка відкриється, проте так не поступас культурна людина. Не слід теж підважувати накривку коробки гостро закінченим ножем, бо ніж може дуже легко зіскочити й скалічити руку. Треба покласти коробку боком на стіл, підлогу й т. ін. і легко натискаючи рукою чи підшовою черсвики качати кілька разів в одну й другу сторону. Зробивши це, зможемо коробку без великого труду відкрити.

Сірничок як міра. Треба вміти собі завжди порадити. Метра не носимо звичайно при собі, а часто може трапитися, що треба щось змірити. В таких випадках може нам дуже стати в пригоді звичайний сірничок, що його чоловіки здебільшого завжди мають при собі, або теж легко можемо його кожної хвилини роздобути. Сірничком можемо дуже легко й вигідно змірити малі речі, пам'ятаючи про це, що довжина сірника дорівнює 5 см.

Як обходитися з гнітами і як їх чистити! Щоб новий гніт в лямпі добре втягнув нафту і не коптів треба його, поки візьмемо його до вжитку, намочити через кілька годин в сильному оцті, легко витиснути, висушити й цілком сухий втягнути в писочок машинки. Треба його втягати в писочок машинки на кілька годин перед тим, поки засвітимо лямбу, а це тому, щоб він якслід пересяк нафтою і сам не спалювався. Коли гніт підкручується тяжко, треба середню писочка намастити теплою оливою. Зверху треба гніт обтяти гострими ножичками, щоб при свіченні давав ясне і рівне полум'я.

Гніти в більших лямпях повинні бути на 25 см. довгі. Більша довжина гнітів зайва. Коли старі гніти ще досить добрі, але не горять якслід, їх можна зробити придатними для користування, виваривши у воді з содою і дуже добре висушивши (гніти мусять бути, коли їх втягаємо до лямпі цілком сухі). Короткі гніти здовжуємо в той спосіб, що в їх довший край вшиваємо можливо густо, грубі вовняні нитки, так довгі, щоб сягали до дна резервуару на нафту.

Закручувати гніт в часі, як лямба горить, щоб полум'я було менше і щоб в цей спосіб заощадити нафту, не має ніякого зми-

слу, бо нафти в цей спосіб, як виказали відповідні досліді, не заощаджуємо, а скручений гніт спричинює сморід.

При чищенні лямпи треба зауглілі частини гнота витерти старанно м'яким папером або платком, бо в противному випадку лямпа буде погано горіти. Кожна вистаюча з гнота нитка спричинює копоть.

Вогні гноти погано тягнуть нафту, тому треба куплені гноти зберігати в сухому місці. Сухий гніт, який вже втяг в себе нафту, не вогчїє.

Що робити, як ножиці не ріжуть! Коли ножиці тупі, нема іншої ради, тільки треба їх вигострити. Проте часто ножиці тому не ріжуть, бо шрубка, зглядно нюта, яка з'єднує дві перекладини ножиць звільнилася, перекладини ножиць вже між собою не прилягають щільно і тому ножиці не ріжуть. В такому випадку, коли обидві перекладини з'єднані шрубкою, треба шрубку сильно пришрубувати. Коли перекладини з'єднані нютою, то ножиці треба положити на підкладку з якогось металю і вдаряючи молотком по нюті, заклепати її. Розуміється, в часі, коли пришрубовуємо шрубку, чи заклепуємо нюту, треба пробувати крають ножицями, а це тому, щоб не пореборщити і не з'єднати перекладин ножиць надто тісно між собою. Коли випадково перекладини ножиць з'єднано занадто тісно, їх можна звільнити в цей спосіб, що ножиці

більше разів відчиняємо та замикаємо, аж до досягнення бажаного висліді. Коли шрубка або нюта вже до нічого, треба дати нову шрубку чи нюту.

АДВОКАТ

заприсяжений перекладач
німецької, української й польської
мови

Др. ЮРІЙ СТАРОСОЛЬСЬКИЙ

Львів, Цвілінгштр. (Уейського) 4/1.

Тел. 105-01

ДРУКАРНЯ ПОЛІГРАФТРЕСТУ Ч. 7.
Печаткарня і граверня
Львів

Пекарська 18
тел. 227-58 і 233-80

Виконус:

Всілякі друки, книжки,
брошури, афіші і т.п.
~ в різних кольорах ~
Печатки кавчукові і з металю,
штанци до золочення,
різні шаблони з бляхи
~ ~ і металю ~ ~

Роботи виконус старанно і скоро

ВИМАГАЙТЕ СЕРІЗЬ

В УСИХ ПРИВАТНИХ І КООПЕРАТИВНИХ КРАМНИЦЯХ
СМАЧНИХ, ЗДОРОВИХ, ЗАВЖДИ СВІЖИХ ВИРОБІВ

ОКРУЖНОГО СОЮЗУ
КООПЕРАТИВ
У ЛЬВОВІ

Фабрика

безалькогольних напиків

ул. Здоров'я 9. тел. 109-67

ЧАЙОВА ЕСЕНЦІЯ
ЛІМОНЯДИ
СОДОВА ВОДА
СОКИ
ЕСЕНЦІЯ ІДАЛЬНА
ЕСЕНЦІЯ ДО ПЕЧИВА

Українська Книгарня
і склад паперу

С Е Х І В А Н
У РОЖНІТОВІ

поручас книжки
шкільні,
белетристику
театральні й ін.
всього роду папір
та шкільне приладдя

137

ЛІТЕРАТУРНІ НОВИНИ
ШКІЛЬНІ КНИЖКИ
ШКІЛЬНЕ ТА КАНЦЕЛЯРІЙНЕ
ПРИЛАДДЯ

ПРОДАЄ:

„УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ“

Рудки, Ринок 10

Приладдя до
протиетунської
та
протипожежної
оборони

ОТТО ЯНІ & Ко
Львів, Гергервертсє 1
(Кл. Танської), тел. 241-22

Рудольф Гурняк
торговельне бюро

Львів, Ферберштрассє 4
тел. 210-20

ДОСТАВЛЯЄ:

ФАРБИ
ХЕМІКАЛІЇ
ЕСЕНЦІЇ та ОЛІЇ

„УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ“
СТЕПАН УНЯТОВІЧ
САМБІР, РИНОК 39.

поручає:

Нові видання літературних
творів, шкільні підручники,
шкільне й канцелярїйне
приладдя, папери, друки.

147

Микола Яремко
Ярослав, Ринок 10

ПОРУЧАЄ
ВП. КЛІЄНТЕЛІ

Ш К І Р У та
Ш Е В С Ь К Е
П Р И Л А Д Д Я

Конкуренційні ціни

159

МІШАНКИ ЧАЇВ

ІЗ ЗЕЛ
ПРОТИ РІЗНИХ НЕДОМАГАНЬ,
підмінку китайського чаю та всяке
сушенє зілля — можна набути
у фірмі

»ГІРСЬКИЙ ЦВІТ«

Львів — вул. Осолоїнських 13
На провінцію висилка
на замовлення.

139

ПОВІТОВИЙ
СОЮЗ КООПЕРАТИВ

Рільничо-Торговельна Кооператива
з відповідальністю уділами
в Судовій Вишні, Ринок, тел. 7.

Веде відділи: 1. організаційний —
2. торговельний — 3. заготівлі
збіжжя — 4. яєшний — 5. сіна й со-
ломи — 6. заготівлі птиці.

148

СПИСОК НИЗОВИХ КЛІТИН

Українського Центрального Комітету
на терені Галичини

Округа	Голова Комітету	Адреса Комітету	Телефон
1. Львів — місто	Голінатий Осип	Ринок 10/11	240-31
Р. Д. Левандівка	в. о. Паславський Андрій	Широка 1	
„ Сигнівка	інж. Мицик Адам	Городецька 182	222-91
„ Богданівка	о. Харина Мирослав	Церковна 10	
„ Личаків	о. Годунько Осип	Личаківська 82/1.	
„ Вулька	Гануляк Григорій	Потоцького 128	
„ Жовківське Знесіння Замарстинів Клепарів	о. Каштанюк Антін	Жовківська 58	прив. 213-01
2. Львів — Округа	інж. Яцкевич Лев	Академічна 28/III.	241-03
Р. Д. Винники	проф. Полск Микола	3-травня (д. Вапіновського)	
„ Бібрка	дир. Петро Чубатий	Е. Коновальця 45	
„ Щирець	дир. Сенюта Іван	Ринок (Хребтовського)	
„ Городок	др. Бірецький Кость	Руська	
П. Д. Яворів	о. Мокривський Матвій	Міцкевича 25	19
Р. Д. Краківець	Захарко Антін		П. Д. прив. 6
П. Д. Жовква	о. Байрак Віталій	Василіянська 2	
Р. Д. Куликів	о. Ключас Іван		
„ Мости Великі	Малкова Олександра	Ринок	25
П. Д. Судова Вишня	мгр. Онисько Степан		
„ Мостиська	о. Чавс Петро	Львівська	26
„ Рудки	о. Городиський Іларіон	Самбірська	
Р. Д. Комарно	др. Ліщинський Андрій		
3. Рава Руська	др. Богачевський Данило	Гурки 45	прив. 83
Р. Д. Угнів	о. Трешновський Олександр		
„ Немирів	о. Трешневський Роман		
„ Любачів	о. Козак Анатоль		
4. Кам'янка Струмілова	нот. Шапович Михайло	Шевченка 1	38
Р. Д. Бузьк	др. Ваврик Мартин	Мазели 15	5
„ Сокаль	др. Ріпецький Степан	А. Гітлера	
„ Радехів	др. Мотлюк Роман		
5. Золочів	Алишківич Микола	Тота 3	
Р. Д. Олесько	о. декан Пришляк Василь	А. Гітлера 11 а	
„ Броди	Оришин Степан	Коновальця 16	16
„ Перемишляни	в. о. Кивелюк Володимир		
„ Глиняни	о. Гаврилюк Михайло		
6. Тернопіль	др. Жуковський Антін	Німецька 3	77
П. Д. Зборів	др. Макух Ілля		26
„ Збарж	др. Кульчицький Іван	Гітлерпляц 56	
Р. Д. Микулинці	др. Фортак Микола		
„ Нове Село	о. Малюца Іван	Дім волосної Управи	16
П. Д. Скалат	інсп. Кульчицький Лев		
„ Теребовля	о. дек. Мохнацький Степан	пл. Володимира	Пов. Упр.

СПИСОК ОБ'ЄДНАНЬ ПРАЦІ

при Відділах УЦК Львів

	голова:	домівка:
I. При Господарському Відділі:		
1. Лісівників	інж. Пясецький Андрій	(нечинне хвилево)
2. Купців	Думин	Ринок 10/II
3. Ремісників		
а) Краєве	Стефанівський Михайло	Вірменська 25/II
б) на місто-Львів	Кулик Александер	Вірменська 25/II
4. Інженерів		
а) краєве	інж. Перхорович Євген	Агорнштр. 9/III
б) окружне	інж. Шох Петро	Агорнштр. 9/III
5. Домовласників		
а) краєве	Старосольський Станислав	Паркова 10
б) на місто-Львів	мр. Громницький	Паркова 10
II. При Відділі Культурної Праці:		
1. Образотворчих мистців	др. Іванець Іван	Гітлерінг 9
2. Акторів	Гірняк Іван	Тсепр
3. Письменників	др. Лужницький Григорій	29-Червня 10
4. Музик	др. Василь Вітецький	Ринок 10, Відділ Культ. Праці
5. Журналістів	Боднарович Осип	Сокола 4
6. Світлиця „Літературно-мистецький Клуб“	др. Лужницький Григорій	29-Червня 10
III. При Відділі Суспільної Опіки:		
1. Об'єднання Праці всіх медичних працівників (лікарі, аптекарі, ветеринарі, мед. сестри)	др. Осінчук Роман	Паркова 10
2. Студентів (ОПУС)	др. Лончина Богдан	Паркова 10

СПИСОК УДК І ДЕЛЕГАТУР ОБЛАСТЬ КРАКІВ

У. Д. К.	Делегатури
1. Краків, Зелена 26/I Теодозій Волошин тел. 117-92, 206-90, ап. 08	1. Бохня Степан Юркевич нач. Уряду Скарбового
2. Шляхтова пов. Новий Торг О. др. Діон. Сенета	1. Закопане Слука Михайло Головна 1680 тел. 19-20
3. Криниця Осип Навроцький вілля „Татшанська“ тел. 371	1. Новий Санч Інсп. Осип Курцеба Гавптстр. 11

У. Д. К.	Делегатури
<p>4. Ясло Рінгплярц 6/1 Др. Гриць Ничка тел. 9</p>	<p>1. Горлиці Рінг 20 Др. Роман Борисевич, адвокат тел. 57</p>
<p>5. Мєхів Рінг 13 Іван Осип Трисяк тел. 57</p>	
<p>6. Риманів Др. Іван Лазор</p>	<p>1. Дукля Др. Юліян Налисник, адвокат</p>
<p>7. Сяні: Горствєссєльстр. 2 Др. Петро Біланюк тел. 44</p>	<p>2. Динів Микола Левицький</p>
<p>8. Ярослав Гавтстр. 18/1 Др. Маркіян Терлецький тел. 63</p>	<p>3. Кросно Антін Зборик нач. Уряду Скарбового</p>
<p>9. Ряшів Бернардінерстр. 7 Др. Мирон Вацик тел. 291</p>	<p>1. Балигород 2. Команча Др. Роман Граб</p>
<p>10. Тарнів Воловастр. 27/9 Петро Бигара</p>	<p>3. Лїсько о. Юліян Шуплат</p>
	<p>4. Устрики Др. Осип Менцінський</p>
	<p>5. Лютовиська Аронєць М.</p>
	<p>1. Переворськ Мгр. Маркіян, Антін Левицький</p> <p>2. Порохник о. Осип Яхимович</p> <p>3. Лежайськ о. Юрій Кікта</p> <p>4. Радимно Володимир Грох</p> <p>5. Ланьцут (Ляндсгут) Др. Володимир Кіндрачук</p> <p>6. Сінява</p> <p>7. Ляшкі проф. Петро Опалинський</p>

У. Д. К.	Делегатури
<p>УДК в Тарноберезі зліквідовано, лишився лише Муж Довіря Мгр. Іван Орач, який підлягає УДК Ярослав.</p> <p>11. Перемишль Бандурськістр. 5 суддя Теодор Матейків тел. 10-12</p>	<p>1. Дубецько о. дек. Михайло Гук</p> <p>2. Бірча о. Лебедович Іван, дек.</p> <p>3. Добромиль Д-р Степан Антоневиц</p> <p>4. Хирів о. Йосиф Бачинський</p>

ДИСТРИКТ ЛЮБЛИН

У. Д. К.	Делегатури
<p>1. Люблин Нарутовича 62. о. Костацький Якіа тел. 13-52.</p> <p>2. Тарнигород Інж. Кулиняк Олег, тел. 2</p> <p>3. Замістя Костюшкістр. 5 Д-р Роман Перфецький тел. 112.</p> <p>4. Грубешів Адольф Гітлерстр. 40 Д-р Микола Струтинський тел. 80.</p> <p>5. Холм Люблінерстр. 3. Шрамченко тел. 185.</p> <p>6. Красностав Рінгплац 12 Д-р Володимир Скібінський тел. 69.</p>	<p>1. Пулави Люблінерстр. 39 Д-р Ярослава Ульяновський</p> <p>2. Бінів Люблинський Д-р Іван Тесля</p> <p>1. Білгорай о. Онуфройчук Іван</p> <p>1. Томашів Люблинський о. дек. Теодозій Матвійчук Львовскастр. 55.</p> <p>2. Чесанів Інж. Теодор Чубатий</p> <p>3. Тишівці Д-р Володимир Коморовський</p> <p>1. Белз о. Мирон Кохалевич</p> <p>1. Володава о. Григор Криштанович Гіденбургстр. 1.</p>

У. Д. К.	Делегатури
7. Біла Підляська Фрайгайтспляц 4. Мгр. Мандичевський Володимир тел. 70.	1. Янів Підляський Микола Несторович 2. Тересполь Зиновій Харитон 3. Вишнічі
8. Радинь Перацкістр. 36 Петронь Казимир посадник м. Лукова	1. Парчів Юстин Іванечко 2. Любартів 3. Луків 5. Межиріччя

ДИСТРИКТ ВАРШАВА

У. Д. К.	Делегатури
1. Варшава Копернікусстр. 13. Михайло Поговтко тел. 215-42.	
2. Сілець [Седльце] Кілінськістр. 26/1. Инж. Олександр Карман	

ДИСТРИКТ РАДОМ

У. Д. К.	Делегатури
1. Радом Сенкевічстр. 4/1 суддя Ізидор Харамбура тел. 25-28.	1. Стараховічі Роман Лебедович скритка 1, лікар фабричний
2. Кельці Сенкевічстр. 34. Михайло Дуцяк	1. Єнджейов 11-Лістопадастр. 10 Мгр. Юліян Паньківський 2. Опатів Кілінськістр. 22 Дмитро Боднарчук 3. Буско Мгр. Цигилик Теодор 4. Коньске Василь Вадяк

УДК	Делегатури
<p>3. Ченстохова 11 Аллее 33 Мгр. Зиновій Скоморох тел. 24-88.</p> <p>4. Петриків Лінденаллєс 16 Леопольд Невеля скритка 1368.</p> <p>5. Томашів Мазовецький П. О. В. 17 Павло Гудик</p>	<p>1. Радомсько Инж. Іадей Паславський</p>

СПИСОК ЛІКАРІВ-УКРАЇНЦІВ які виконують приватну лікарську практику

ЛЬВІВ

Загальні лікарі

1. Григорчук Михайло, На Байках 13
2. Даниш Тарас, Коперника 19
3. Зубик Константин, Потоцького 33
4. Келеман Василь, Гловинського 16
5. Кіналь Василь, Стефчика 21
6. Коцюба Степан, Вольність 5
7. Ключас Всеволод, Гольдмана 7
8. Лапчак Тома, Словацького 4
9. Мучій Федір, Острозького
10. Олесницький Богдан, Висяняського 14
11. Рижій Іван, Личаківська 54
12. Прокопович Володимир, пл. Юра 5

Лікарі — інтерністи

1. Барвінський Олександр, Захаревича 5
2. Галібей Богдан, Сташца 6
3. Гординський Богдан, Вишневецьких 1
4. Вахнянин Мирон, Падеревського 4
5. Кашубинський Василь, На Байках 24
6. Кміцикевич Ярослав, Жовківська 159
7. Кулик Михайло, Перацького 6
8. Лазорко Володимир, Войтівська 5
9. Лев Ірина, Шашкевича 3
10. Мартинів Степан, Гловинського 15
11. Мірошниченко Василина, Собінського 14
12. Мосійчук Іван, Львів. Дітей 11 а
13. Осінчук Роман, Личаківська 34
14. Панчишин Маріяна, Клушинська 3
15. Патрило Ярослава, Висяняського 28
16. Цимбалістий Павло, Листопада 114
17. Шиманський Григорій, Карпінського 9
18. Круппка Роман, Фірстенштр. 41—5

Лікарі — фтізіатри

1. Воробець Тома, Личаківська 54
2. Чемерис Григорій, Генінга 22

Лікарі інфекціоніст

1. Барановська Марта, Пекарська 54
2. Шарпан Олена, Замкова 2

Лікарі — педіатри

1. Коренець Степанія, Софії 30
2. Коржинський Степан, Набляка 37
3. Левицька Наталія, Стацького 6
4. Лешневська Іванна, Львів. Дітей 62
5. Маліс Олександра, пл. Більчеського 11
6. Туна-Недрага Теодозія, Баденіх 12

Лікарі — неврологи

1. Вацк Олександр (психіатр) (Псих. лік.)
Кульпарківська 95
2. Вреціона Олена, Романовича 3
3. Лукіянович Нарциз, Сапіги 6
4. Івановський Антін, Ошттр. 82/1

Лікарі — хірурги

1. Бурчинський Тит, Сапіги 43
2. Маліс Ярема, пл. Більчеського 11
3. Панасюк Богдан, Листопада 22
4. Попович Микола, Баденіх 7
5. Бараник Олена (ортоп.), Собінського 8
6. Олешко Микола (ортоп.), Личаківська 47
7. Олешко Олена (ортоп.), Личаківська 47

Лікарі — гінекологи

1. Лаврівський Олександр, Сапіги 2
2. Парфанович Софія, пл. Пруса 2
3. Подолінський Олекс., Потоцького 6
4. Станецький Володимир, Клушинська 8
5. Носковська Галина, Здоров'я 9
6. Вовідка Ярослав, Вермахштр. 38
7. Кіналь Василь, Филипівка, Стефчика 21

Лікарі — дерматологи

1. Лисяк Роман, Словацького 4
2. Марків Григорій, Уейського 8
3. Мигаль Богдан, Коперника 1
4. Сімович Ірина, Токажевського 37
5. Мигаль Богдан, пл. Марійська 6/7

Лікарі — отоларингологи

1. Барилляк Роман, Костюшка 24
2. Федзійко Ілярій, Земляковського 2
3. Мартинюк Михайло, Крашевського 5
4. Мриць Іван, Гловінського 15

Лікарі — окулісти

1. Максимонько Леонтій, Баденіх 7
2. Панкевич Софія, Унії Люблинської 3
3. Фіголь Марія, Потоцького 6

Лікарі — стоматологи

1. Бабій Володимир, Академічна 10
2. Баранецький Богдан, Набсляка 26 а
3. Дмоховський Степан, Сикстуська 35
4. Коваль Олександр, Сикстуська 15
5. Кривокульський Степан, Личаківська 54
6. Микетюк Василь, Ринок 3
7. Небиловаць Жів, Геніна 18
8. Чайковська-Пшелпурська Ольга, Сапіги 6

Лікарі — рентгенологи

1. Кришталська-Рудницька Ярослава, Коперника 42
2. Сайкович Михайло, Гловінського 15

Лабораторія

Др. Собчак Богдан, Пекарська 95

ДРОГОВИЧ

1. Яремишин Михайло, Пілсудського 17
2. Коцюба Володимир (інтерн.), Пілсудського 30
3. Романяк Мирослав (хірург), С. Л. 4

ТАРНОПІЛЬ

1. Кузів Роман, Остляндштр. 7
2. Гудина Володимир, Німецька 7

СТРИЙ

1. Федорів Петро, Гоша 2

КОЛОМІЯ

1. Ганківський В., Замкова 39
2. Козакевич Олекс. (інтерн.), Шевченка 33
3. Левицький Зиновій, Замкова 11
4. Гернявський В. (дермат.), Романовського 9
5. Гнатчук Микола, Театральна 40

САМБІР

1. Козакевич Лев, Церковна 14
2. Сухий Роман, Гауптштр. 15/II

СТАНІСЛАВІВ

1. Грушкевич Ярослав (окуліст)
2. Когутяк Володимир (інтерн.), Губернаторська 1
3. Машнюк Осип (хірург, рентген.), Губернаторська 17

ПЕРЕМИШЛЬ

1. Домбчевський Ілярій, Дворського 4/1
1. Менцінський Осип, Устрики дол.
1. Кравчук Мирон (дент.), Холм, Люблинська 52
3. Вигідний Мирон (інтерн.), Радам, Зелена 19
4. Ваврик Микола, Радехів
5. Лях Іван, Лежайськ, Міцкевича 37
6. Загорянський Василь, Збараж
7. Зубик Константин, Тартаків
8. Оробець Володимир, Белз
9. Бандурка, Веряж
10. Локач Зенон, Миколаїв
11. Процик Микола, Липица дол. п. Рогатин
12. Клодицький Осип (заг. — рент.), Грубешів, Люблинська 2
13. Залинка Михайло, Пулави
14. Обухівський Юліян, Дарахів
15. Гаврилук Андрій, Збараж
16. Ткачук Дмитро, Яблонів
17. Пелехайло Іван (епідем.), Любачів
18. Колморавський Володимир, Тишівці
19. Савка Теодозій, Кристиніполь
20. Ярма Микола Говляковський, Янів любл.
21. Левицький Витовт, Ст. Самбір
22. Гілевич Волод., Золочів, Глинянська 12
23. Дмитрів Григорій, Горлиці
24. Ляшкевич Волод., Отинія, Шевченка 50
25. Фуртак Микола, Микулинці
26. Ольшанський Роман, Хоростків
27. Корнова Андрій, Копичинці
28. Козій Іван, Бірча к. Перемишля.

MEDOPHARM

Л І К И

це вірні помічники
вашого здоров'я

Медофарм — лікувальні засоби можна набувати тільки в аптеках

MEDOPHARM

Фармацевтичні препарати, Товариство з обм. відп. Мюнхен 8. ☎ ☎ ☎ ☎

СПИСОК ІНЖЕНЕРІВ

- Антонів Іван, дипл. інж. хем., Львів,
 Антонович Богдан, дипл. інж. агр., Львів,
 Набеляка 14 а, м. 7
 Боровицький Володимир, дипл. інж. буд.,
 Львів, Глубока 3, м. 3
 Банах Степан, дипл. інж. ел., Львів, Янів-
 ська 74, м. 7
 Блажкевич Богдан, дипл. інж. ел., Львів, Жи-
 жинського 11, м. 4
 Бартош Володимир, дипл. інж. гидрт., Зимна
 Вода-Рудно 217
 Березюк Володимир, дипл. інж. гірн., Кре-
 мянець, Окружна Управа
 Бобикевич Сидір, дипл. інж. гірн., Східниця
 Бобикевич Остап, дипл. інж. ліс., Львів, По-
 тоцького 58 а
 Бараболяк Роман, дипл. інж. агр., Львів, Ге-
 нінга 8 а
 Бачинський Марко, дипл. інж. мех.,
 Баричко Василь, дипл. інж. агр.,
 Баранський Роман, дипл. інж.
 Білінський Ярослав, дипл. інж. ел., Львів,
 Сикстуська 63/9, або Самбір, Кінеля 7/ел.
 Басараб Роман, дипл. інж. ліс.,
 Баран Осип, дипл. інж. ліс.,
 Богацький Всеволод, дипл. інж. буд., Кор-
 ядвиги 24/II пов.
 Бурак Константин, дипл. інж.
 Бобяк Роман, дипл. інж. ел., Львів, Голо-
 вцького 5/7 („Сіменс“, Поліції 5/7)
 Бурачинський Володимир, дипл. інж., Львів,
 Тереси 24
 Вінцювський Ярослав, дипл. інж. буд., Львів,
 Софії 82
 Воркун Володимир, дипл. інж. буд., Мшана
 біля Львова
 Воробкевич Юліян, дипл. інж. буд., Львів,
 Листопада 62, м. 9
 Величко Юрій, дипл. інж. ел., Львів, Німце-
 вича 35, м. 5
 Волошин Ярослав, дипл. інж. хем., Львів,
 Голуба 15, м. 6
 Волянський Григорій, дипл. інж. арх., Львів,
 Обертинська 37, м. 5
 Валявський Олег, дипл. інж. ліс.
 Винар Омелян, дипл. інж. гірн.
 Величко Сергій, дипл. інж. агрн., Комарно,
 Земельний Відділ
 Вонтарський Олександр, дипл. інж. агрн.,
 Львів, св. Йосифа 5/II
 Воробець Віктор, дипл. інж. агрн., Львів,
 Цетнарівська 3
 Вітковецький Роман, дипл. інж. економ.
 Вонсик Петро, дипл. інж. лісн., Львів, Жи-
 жинська 37/1
 Васюник Петро, дипл. інж. мех., Львів, Бо-
 ремельська 11 а
 Воронкевич Роман, дипл. інж., Чортків
 Вашкевич Роман, дипл. інж., Чортків
 Гринь Іван, дипл. інж. буд., Львів, Жижин-
 ська 9, м. 4
 Грушкевич Тарас, дипл. інж. буд., Станисла-
 вів, Липова
 Горачий Степан, дипл. інж. ел., Львів, Ліса-
 Кулі 10, м. 2
 Гоїв Євген, дипл. інж. хем., Ходорів (цукро-
 варня)
 Гірняк Юліян, дипл. інж. хем., Львів, Здо-
 ров'я 9, м. 1
 Гавалко Іван, дипл. інж. хем., Львів, Еліч-
 ка 5
 Глинянський Іван, дипл. інж. мір., Львів,
 Грунвальдська 6/5
 Галас Лев, дипл. інж. мір., Львів, Новий
 Світ 11, м. 12
 Гаврилук Степан, дипл. інж. арх., Львів, За-
 марстинівська 147
 Гаркавенко Борис, дипл. інж. арх., Львів,
 Офіцерська 20, м. 1
 Гладкий Орест, дипл. інж. арх., Львів, Ли-
 стопада 19
 Грень Євген, дипл. інж. арх., Рудно-Зимна
 Вода
 Грицай Іридіон, дипл. інж. арх., Львів, Кур-
 кова 44/5
 Гаврилук Михайло, дипл. інж. арх., Бори-
 слав, Вітовського 46
 Гаврилів Володимир, дипл. інж. гірн., Бс-
 рислав, Длугоша 9
 Гаврилів Теодор, дипл. інж. гірн., Борислав,
 Лімсової 5, тел. 1959
 Глібовицький Константин, дипл. інж. ліс.,
 Львів, Голозінського 18.1 п.
 Ган Петро, дипл. інж. екон.
 Головачок Ярослав, дипл. інж. хем., Богода-
 нівка, Проста 14 а
 Гусакивський Нестор, дипл. інж. ел., Львів,
 Вулецька 4, м. 5
 Гапій Осип, дипл. інж. мех., Львів, Потоць-
 кого 99, м. 4
 Галик Маріян, дипл. інж. ліс.
 Гермак Володимир, дипл. інж. мех., в пе-
 реїзді до Винниці
 Галушинський Богдан, дипл. інж. ел., Львів,
 Фридрихів
 Гусаковський Роман, дипл. інж. буд., Львів,
 Бічна Князевича 7, парт.
 Галабурда Андрій, дипл. інж. хем., Вівня, п.
 Угерсько, пов. Стрий
 Думин В'ячеслав, дипл. інж. буд., Львів, Жи-
 жинського 37, м. 1
 Дурбак Борис, дипл. інж. хем., Калуш, ка-
 луський калійний комбінат
 Довгий Іван, дипл. інж. мір., Львів, На Бай-
 ках 26/III, м. 9
 Думин Богдан, дипл. інж. мір., Львів, Го-
 луба 10, м. 7
 Думин Роман, дипл. інж. арх., Львів, Лел-
 сівеля 8
 Дорошук Євген, дипл. інж. арх., Львів, На-
 беляка 5/III
 Дрималик Богдан, дипл. інж. гірн., Бори-
 слав, 11 Листопада 6
 Дедишин Михайло, дипл. інж. гірн.
 Дакура Станислав, дипл. інж. мех.
 Девоссер Михайло, дипл. інж. агр., Львів,
 Листопада 6
 Добрянський Іван, дипл. інж. агр., Львів,
 Мальчевського 14, м. 6

Доберчак Микола, дипл. інж. агр., Львів, бічна Осолінських 3
 Дяків Олекса, дипл. інж. екон., Львів, Мо-
 кловського 16, м. 1
 Добрянський Михайло, дипл. інж. мех.,
 Львів, Тустановичі 16
 Еліяшевський Гнат, дипл. інж. агр., Львів,
 Клушинська 10
 Зарицький Ярослав, дипл. інж. буд., Львів,
 Потєцького 58 а
 Застирець Роман, дипл. інж. ел.
 Зацерковний Роман, дипл. інж. агр., Львів,
 Сагайдачного 4, м. 3
 Захарків Микола, дипл. інж. ел., Львів, Тар-
 навського 29/II, м. 6
 Заяць Олександр, дипл. інж. ел., Львів,
 Голуба 4
 Ільницький Анатоль, дипл. інж. ел., Львів,
 Потоцького 87, м. 5
 Ільницький Теодор, дипл. інж. ел.
 Ільницький Ростислав, дипл. інж. ліс.
 Іванусь Євген, дипл. інж. мех., Токи, п. Ско-
 рики, б. Підволочиск
 Кивелюк Богдан, дипл. інж. буд., Львів,
 Ядвиги 38, м. 4
 Кобіщаноза Лідія, дипл. інж. буд., Львів,
 пл. Стрілецька 36, м. 15
 Капустій Омелян, дипл. інж. буд.
 Кернякевич Сидір, дипл. інж. буд., Львів,
 Японська 12, м. 1
 Котецький Богдан, дипл. інж. ел., Львів,
 Пискара 25, м. 5
 Кос Лідія, дипл. інж. ел., Львів, Коханов-
 ського 47, м. 10
 Коба Тимофій, дипл. інж. ел.
 Ковальчук Василь, дипл. інж. ел., Львів, Со-
 бінського 17, м. 1
 Кахникевич Роман, дипл. інж. ел., Львів,
 Генінга 35, м. 3
 Качан Володимир, дипл. інж. ел., Львів, Ві-
 док 3, м. 6
 Колодницький Омелян, дипл. інж. хем.
 Кохановський Зеновій, дипл. інж. хем., Піл-
 судського 8, м. 5
 Крупкіаський Остап, дипл. інж. мех., Сянік,
 Коңаревського 33 а
 Кравців Михайло, дипл. інж. мір., Львів,
 Красінського 8, або Інститут Нац. Осві-
 ти, Валова 31
 Кльован Осип, дипл. інж. мір., Львів 13,
 Сигнівка Велика, Ольгова 13
 Коритовський Роман, дипл. інж., Львів, Ли-
 чаківська 46, м. 10
 Кобринь Дмитро, дипл. інж. гидротех.,
 Львів, Любецького 11, м. 2
 Колтуняк Мирослав, дипл. інж. гірн., Львів,
 Саліги 6, м. 6
 Костів Василь, дипл. інж. гірн.
 Кармаліта Юрій, дипл. інж. лісн.
 Ковальчук Володимир, дипл. інж. лісн.
 Кобринський Роман, дипл. інж. лісн.
 Когут Осип, дипл. інж. лісн.
 Котецький Богдан, дипл. інж. лісн.
 Кочович Олександр, дипл. інж. лісн.
 Крушельницький Ярослав, дипл. інж. лісн.
 Кінаевич Іван, дипл. інж. мех.

Кияк Григорій, дипл. інж. агрн., Дубляни
 к. Львова
 Кучмак Мирон, дипл. інж. агрн., Львів,
 Якуба Штемяя 2
 Крохмалюк Юрій, дипл. інж. хем., Львів,
 Шептицьких 10, м. 2
 Когут Іван, дипл. інж. лісн.
 Кульчицький Дмитро, дипл. інж., Борислава,
 Коцюбинського 27
 Кунаець Ярослав, дипл. інж., Львів, Ли-
 стопада 114
 Кульчицький Лев, дипл. інж. тех. ліс.
 Коссак Богдан, дипл. інж. буд., Львів, Фран-
 цішканська 17/1
 Костів Василь, дипл. інж. гірн., Львів, До-
 мініканська 11 (м. пр. Бернардинська 7)
 Сільний Монополь
 Кійович Василь, дипл. інж., Варшава
 Ліськович Антін, дипл. інж. буд., Львів, Со-
 фії 17 а, Мохнацького 56
 Липницький Юрій, дипл. інж. ел., Краків,
 Ольшанська 8, м. 4
 Локшинський Олександр, дипл. інж. хем.
 Лаврецький Осип, дипл. інж. мір., Львів,
 Стрийська 18, м. 12
 Левинський Лев, дипл. інж. арх., Львів,
 Хлоповського 6
 Лисенко Ігор, дипл. інж. арх., Львів, Остро-
 ленська 16
 Любінецький Северин, дипл. інж. арх.
 Лагола Ярослава, дипл. інж. ліс.
 Левицький Всеволод, дипл. інж. ліс., Львів,
 Львівських Дітей 57

Шлях до заощадження робочої сили

Це ніяку сіру теорію тільки
 приклади, взяті із життєвої
 практики сільського господар-
 ства — подає наш порадишк
 для села „Як збирає селянин
 при малому вкладі праці, в ко-
 роткому часі, меншим кош-
 том — більше чим досьгодні!“
 Це цікаво написана, багато ілю-
 стрована книжка, яку дійсно
 оплатитись перечитати — пока-
 зує і наводить те все, та коштує
 лише 80 фенігів, плюс 15 фе-
 нігів. Замозте її ще сьогодні,
 вплачуючи належитість на наше
 поштовеkonto Nr. 31208
 Köln.

WOLF-GERÄTE-FABRIK

G. m. b. H.

Betzdorf-Sieg 166

- Леськів Сергій, дипл. інж. ліс.
 Левицький Роман, дипл. інж. ліс., Борислав,
 Жерельна 3
 Лукашевський Володимир, дипл. інж. хем.,
 Львів, Личаківська 24, м. 2
 Мицко Роман, дипл. інж. буд., Львів, Ми-
 хайла 10, м. 6
 Марченко Павло, дипл. інж. ел., Львів, Вла-
 сна Стріха 7, м. 2
 Мурин Роман, дипл. інж. ел., Львів, Мала-
 ховського 2, Брама I, блок I
 Мацюрак Роман, дипл. інж. ел., Львів, За-
 польської 16, Собінського 12, м. 5
 Монцібович Клим, дипл. інж. мір.
 Монастирський Витовт, дипл. інж. мір.,
 Львів, Павлинів 21
 Микитчин Роман, дипл. інж. гідрт., Львів,
 Кульпарківська 76
 Мікула Микола, дипл. інж. арх., Львів, Муч-
 на 46, м. 6, тел. 260-06
 Медвідь Маркіян, дипл. інж. мех., Львів,
 Баденів 5/1
 Менцінський Ярослав, дипл. інж. агр., Львів,
 Вонзовова 10 (гор. Личаків)
 Мельничук Всеволод, дипл. інж. агр., Львів,
 Александровича 6, м. 1
 Мілянчук Василь, Др. інж., Львів, Копцова
 16/III
 Мончук Роман, дипл. інж. буд., Львів, Кор-
 децького 4, м. 6
 Макар Іван, дипл. інж. гірн., Східниця Укр.
 Нафтопромисл
 Макар Роман, дипл. інж. констр., Борислав,
 Мазели 88 а
 Маковський Всеволод, дипл. інж. гідрот.,
 Львів, Потоцького 28, м. 8
 Маркусь Володимир, дипл. інж. ел., Львів,
 Грецька 5, м. 5
 Мельник Василь, дипл. інж., Львів, Тиха 2,
 м. 2
 Матюк Денис, дипл. інж., Львів, Мончин-
 ського 82
 Макар Орест, дипл. інж. землемір, Львів,
 Кохановського 22/II
 Макар Модест, дипл. інж. мех., Львів, Бя-
 лоленцька 4/1
 Нагірний Євген, дипл. інж. арх., Львів, Су-
 ліковського 4
 Німців Данило, Мирослав, дипл. інж. арх.,
 Львів, Личаківська 33
 Небожук Теофіл, дипл. інж. гідрот., Львів,
 Академічна 28/II (бюро)
 Олесницький Роман, дипл. інж. ел.
 Окпих Богдан, дипл. інж. арх., Львів, На-
 беляка 39, м. 3
 Отава-Погребенко Олександр, дипл. інж.,
 Kingi 26, м. 8/II
 Озарків Андрій, дипл. інж. ел., Львів, Ли-
 стопада 63
 Онишкевич Роман, дипл. інж. гірн., Львів,
 Обертинська 16, м. 7
 Пеленський Роман, дипл. інж. буд.
 Пеханський Михайло, дипл. інж. буд.,
 Львів, Пелчинська 22, м. 2
 Пясецький Юрій, дипл. інж. буд., Львів,
 Мончинського 60
 Пасіка Володимир, дипл. інж. ел., Ходорів,
 цукроварня
 Пастернак Северин, дипл. інж. гірн., Львів,
 Гіпсова 48
 Перхорович Євген, дипл. інж. гірн., Львів,
 Собінського 17, м. 1
 Панківський Богдан, дипл. інж. ліс.
 Пясецький Андрій, дипл. інж. ліс.
 Полотнюк Євген, дипл. інж. ліс.
 Полутренко Леонтій, дипл. інж. ліс.
 Процюк Степан, Юрій, дипл. інж. мех.,
 Львів, Жебурського 8/1
 Паньків Роман, дипл. інж. агрн., Львів, пл.
 Юра 5, м. 9
 Пастух Іван, дипл. інж. екон., Львів, Нім-
 цевича 39/III
 Прокопів Іван, дипл. інж. економ., Львів,
 Мончинського 62, м. 1
 Полянський Лонгин, дипл. інж. буд.
 Пришляк Тодозій, дипл. інж. ліс.
 Пузак Мирослав, дипл. інж. мір.
 Петришин Іван, дипл. інж. гірн.
 Пилипчук Арсен, дипл. інж. техн., Львів,
 Яблоновських 34, м. 7
 Рижевський Василь, дипл. інж. буд., Львів,
 пл. Смольки 4
 Романишин Михайло, дипл. інж. ел., Львів,
 Шептицьких 35/1, м. 9
 Ракочий Роман, дипл. інж. устм., Львів, Ли-
 стопада 62, м. 9
 Роцаковський Антін, дипл. інж. хем., Львів,
 Глибока 15
 Ратич Клим, Осип, дипл. інж. мір., Львів,
 Косинерська 18 а
 Рибарук Іван, дипл. інж. мір., Львів, Елін-
 ка 10
 Робак Леонгін, дипл. інж. ліс.
 Рижевський Теофіл, дипл. інж. буд., Львів,
 Листопада 41 а
 Савка Ярема, дипл. інж. буд., Львів, Софії
 15/II, м. 5, тел. 207-65
 Савчук Евстахій, дипл. інж. буд., Львів, Со-
 біщини 5
 Сенів Іван, дипл. інж. буд., Львів, Головн-
 ського 19
 Строкон Микола, дипл. інж. буд., Львів,
 Мальчевського 11, м. 1
 Стефанович Ярослав, дипл. інж. буд., Львів,
 Карпінського 15
 Стародуб Ярослав, дипл. інж. ел., Львів,
 Глибока 11 а, м. 5
 Секунда Маріяна, дипл. інж. мір., Львів, По-
 гулянка 27
 Солук Олексій, дипл. інж. арх., Львів, Во-
 тивна 12
 Сагайдаківський Валеріян, дипл. інж. арх.,
 Львів, Жижинського 7
 Сірий Іван, дипл. інж. гірн., Львів, Листо-
 пада 54 а
 Скіра Кузьма, дипл. інж. гір., Мокротин,
 пов. Жовква
 Сасвич Микола, дипл. інж. ліс.
 Слинк Володимир, дипл. інж. ліс.
 Саламон Омелян, дипл. інж. мех., Львів,
 Запольської 8
 Сітницький Юрій, дипл. інж. мех., Львів,
 Чернецького 26, м. 11

Собин Максим, дипл. інж. ліс.
 Степанюк Станислав, дипл. інж. буд., Львів, Гісова 58
 Савчин Петро, дипл. інж. мех., Любачів, Перекіп, у п. Садового Івана
 Сачук Федір, дипл. інж., Перемишль, Кам'яńskiego 17
 Сидимковський Володимир, дипл. інж. мір.
 Савчук Федір, дипл. інж. агр.
 Спольський Євген, дипл. інж. ел., Богданівка, Новаківського 12
 Тудик Степан, дипл. інж. буд., Львів, Личаківська 24
 Тагарський Іван, дипл. інж. ел., Борислав, Богуна 49 а
 Турула Павло, дипл. інж. хем., Львів, Тарнавського 11 а
 Толонка Дмитро, дипл. інж. хем., Львів, Скринецького 7
 Трач Іван, дипл. інж. мех.
 Тютюнник Євген, дипл. інж. арх., Львів, Набеляка 14 а, м. 3
 Тепел Іван, дипл. інж. гірн., Бічна Дороги Любенської 8
 Трач Іван, дипл. інж. агр., Львів, Горохівська 53, м. 1
 Терещушка Роман, дипл. інж.
 Третьак Роман, дипл. інж. ел., Львів, Мончинського 60
 Гциганицький Михайло, дипл. інж. гір. мір., Львів, Подлесського 10, м. 5
 Федорів Анатоль, дипл. інж. буд., Львів, Камільєра Великого 17, м. 10
 Федай Михайло, дипл. інж. буд.
 Федак Отто, дипл. інж. арх.
 Филсанч Ярослав, дипл. інж. арх., Львів, Гіллєра 11 а
 Федюшко Ярослав, дипл. інж. ліс.
 Фіголь Атанас, Юрій, дипл. інж.
 Хоркавців Гнат, дипл. інж. хем., Львів, Унії Люблинської 11
 Храпливий Євген, дипл. інж. агр.
 Хомяк Ярослав, дипл. інж. ел., Львів, Малаховського 2

Харитоненко Федір, дипл. інж. залізн., Львів, Рейтана 6
 Цибик Богдан, дипл. інж. ліс.
 Цімура Ярослав, дипл. інж. агр.
 Цюгла Теодор, дипл. інж. економ.
 Цалай Сергій, дипл. інж. мех., Львів, Бема 16
 Цимбала Генрик, дипл. інж. мех., Львів, Ставова 34
 Цимбалко Семен, дипл. інж. мех., Львів, Мончинського 8, м. 4
 Черник Роман, дипл. інж. ел., Львів, Шкільна 8
 Чачковський Іван, дипл. інж. мех.
 Чачковський Іван, дипл. інж. буд., Львів, Вулицька 34, м. 4
 Черник Іван, дипл. інж. агр. мір., Львів, Личаківська 33, м. 3
 Чорнак Михайло, дипл. інж. агр., Львів, Генінга 28, м. 2
 Чспіль Володимир, дипл. інж. хем., Львів, Обводова 9 а/1
 Шиприкєвич Володимир, дипл. інж. буд., Львів, Гавке Босака 27, партер
 Шуль Михайло, дипл. інж. хем.
 Шумовський Арсен, дипл. інж. мех.
 Шох Петро, дипл. інж. гідрот., Львів, Пелчинська 22
 Шепарович Омелян, дипл. інж. буд. кор., Львів, Івана Богуна 9, м. 10
 Шашків Ігор, дипл. інж. ел. хем.
 Шовгенів, дипл. інж., Гданск — Пфєрстадт 72 б
 Ярусєвич Петро, дипл. інж. буд.
 Яріш Осип, дипл. інж. мірн., Перемишль, Владича 22/1
 Яців Юрій, дипл. інж. гір., Львів, Вишневецьких 8/1
 Яворський Микола, дипл. інж. ел. тех., Львів, Над Яром 10, м. 4
 Яців Степан, дипл. інж. ліс., Львів, Виспянського 25/1, м. 2
 Яцкєвич Лев, дипл. інж. мех., Львів, Головацького 17 а.

СПИСОК УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ

допущених до виконання практики у Львові і цілому Дистрикті Галичина

Львів:

Др. Бабюк Михайло, Личаківська 190
 Мр. Бабюк Степан, Вермахштр. 28
 Др. Бандель Іван, Руська 3
 Др. Бемко Володимир, Алєєнштр. 5
 Др. Білецький Василь, Вінцентого Поля 3
 Др. Біляк Степан, пл. Смольки 4
 Др. Білинський Петро, Хорущини 6
 Мр. Бобинський Лев, Цвілінга 4
 Булик Богдан, Сикстуська 37
 Булик Еміль, Сикстуська 37
 Др. Булик Семен, Романовича 18
 Др. Волошин Михайло, Одеонштр. 2
 Мр. Громницький Роман, Вальштр. 19
 Др. Давидяк Євген, Руська 3

Др. Дашкевич Роман, Хорущини 5
 Др. Евин Филип, Бляхарська 8
 Мр. Жизневський Євген, Агортштр. 16
 Мр. Жовнір Василь, Захарєвича 7
 Мр. Івахів Василь, Цлова 7
 Мр. Кос Анатоль, Гохштр. 15
 Др. Кописянський Захар, Мальцьгассє 12
 Др. Кришталевський Роман, Копєрника 42 б
 Др. Крижанівський Михайло, Руська 16
 Мр. Лабій Анатоль, Львів-Винники, Гауптштрассє
 Др. Лисий Володимир, Паркштр. 26
 Личковський - Пєлєх Юліян, Розвадовського 6
 Др. Лєщій Юліян, Руська 3
 Др. Марітчак Олександр, Ринок 15

Др. Михайлів Теодор, Бургпл. 7
 Др. Нєдрага Олександр, Ганс Саксштр. 12
 Др. Павенцький Олександр, Підвалля 9
 Др. Паньківський Кость, Дістріхшт. 26
 Др. Падох Ярослав, Академічна 12
 Мр. Престашевський Олександр, Сикстуська 16
 Мр. Прийма Михайло, Валова 25
 Перфецький Володимир Густав, Підвалля 9
 Рудницький Іван, Баторого 34
 Др. Савчак Нєстор, Каспра Бочковського 2
 Др. Сосюкало Дмитро, Вінтерштр. 4
 Др. Скібінський Рудольф, Сикстуська 29
 Др. Старосольський Юрій, Цвілінга 4
 Мр. Стефанік Теодор, Красіцких 6
 Мр. Стецьків Микола, Крашевського 9
 Др. Суховерський Осип, Таненштр. 4
 Др. Хрущ Михайло, Сикстуська 19
 Др. Шевчук Семен, Гродзіцких 2
 Др. Шухевич Степан, Зигмунтівська 14
 Др. Шупаківський Василь, Сикстуська 25
 Яримович Іван, Академічна 10

ВЕРЕЖАНИ:

Др. Гриневич Володимир
 Когут Андрій
 Мр. Тершаковець Іван

БІБРКА:

Др. Ващук Корнель
 Мр. Шенкірик Роман

БОЛЕХІВ:

Лисинецький Гидимін

БОРЩІВ:

Мр. Баранюк Гнат
 Мр. Дроздовський Василь
 Мр. Томковид Микола

БРОДИ:

Др. Головка Тимотей, Гітлерштр. 9
 Др. Сірко Ізидор, Гітлерштр. 28
 Др. Чума Володимир

БУРШТИН:

Др. Скульський Осип
 Мр. Трач Станислав

БУСК:

Др. Бай Олекса
 Др. Чучман Маріяна

ГАЛИЧ:

Др. Мурович Володимир
 Др. Яців Василь

ГВОЗДЕЦЬ:

Мр. Ткачук Степан

ГЛИНЯНИ:

Пашкевич Максим

ГОРОДЕНКА:

Др. Морозович Роман

ГОРОДОК:

Мр. Левкович Осип

ДЕБЯТИН:

Др. Нєвроцький Евстахій
 Др. Олєнюк Дмитро

ДОЛИНА:

Др. Грубський Степан

ДРОГОБИЧ:

Др. Винницький Ілля
 Мр. Геарик Богдан
 Др. Гнатів Петро
 Др. Кобилецький Іван
 Др. Кузів Григорій
 Др. Мартинюк Іван
 Др. Пацляський Віктор
 Кук Ілля

ЗАЛІЩИКИ:

Мр. Пєлєх Юліан
 Др. Стефанович Роман

ЗБАРАЖ:

Др. Кульчицький Іван
 Мр. Топорович Михайло

ЗАЛІЦІ:

Др. Саламаха Ілля

У К Р А І Н С Ъ К А М Е Б Л Е В А С П І Л К А

Л Ъ В І В, Б У Х Е Н Ш Т Р А С Е 6 (д а в н і ш е Л і н д е)

п о р у ч а є

М Е Б Л І т а Б Ю Р О В Е У Л А Д Ж Е Н Н Я

г о т о в і й н а з а м о в л е н н я

м а є н а с к л а д і: в і б і р з р а з к і в р і з н и х м е б л і в д о м а ш н ь о г о у с т а т к у в а н н я ~
 н о в і т н і к і м н а т н і к о м п л е т и ~ б ю р о в е у л а д ж е н н я ~ ш к і л ь н і л а в к и ~ й і н ш .

ЗБОРІВ:

Др. Макух Ілля
Др. Процик Маріан

ЗОЛОЧІВ:

Др. Ваньо Теодор
Др. Герета Володимир
Др. Гуглевич Роман
Др. Гулко Андрій
Др. Блажкович Ілля
Др. Йойко Любомир, Іван
Др. Кобзар Павло
Третяк Кость
Крайчик Микола

ЖОВКВА:

Мр. Гасюк Володимир

ЖИДАЧІВ:

Др. Голинський Олександр

КАЛУШ:

Др. Аронець Андрій
Др. Воробець Михайло
Др. Коритовський Тарас
Мр. Сенсжак Володимир

КАМІНКА СТРУМ.:

Др. Горошко Іван
Демчук Микола

КОЛОМІЯ:

Мр. Гасцький Андрій
Др. Коссак Олекса
Ставничий Роман
Чернявський Іван
Мр. Лушпинський Мирон
Руденський Ярослав

КОМАРНО:

Мр. Середяк Евстахій

КОСІВ:

Др. Боднар Михайло
Др. Колцюх Остап
Др. Рондяк Петро

КОПИЧИНЦІ:

Мр. Фірчук Остап
Др. Чабан Ілля

КРАКОВЕЦЬ:

Мр. Захарко Антін

КУТИ:

Мр. Боднарук Григорій
Др. Гординський Степан

ЛЮБАЧІВ:

Др. Станько Іван
Мр. Терлецький Ярослав

МИКОЛАЇВ н/Дн.:

Кассараба Кирило
Др. Краснопера Володимир

МОНАСТИРИЦА:

Мр. Банд Григорій
Др. Горбачевський Льонгін

МОСТИСЬКА:

Борило Іван
Мр. Калинович Роман

МИКУЛИНЦІ:

Грицишин Василь

НАДВІРНА:

Мр. Бачинський Кость
Др. Срібний Микола

ОЛЕСЬКО:

Др. Дозорський Михайло

ОТИНІЯ:

Мр. Ворес Роман

ПІДГАЙЦІ:

Малицький Микола
Чикета Яків

ПЕРЕМИШЛЯНИ:

Мр. Гузар Михайло
Др. Хаврона Михайло

РАВА РУСЬКА:

Др. Божик Степан
Др. Волощук Осип
Др. Богачевський Данило
Мр. Котовський Володимир

РАДЕХІВ:

Др. Возняк Василь
Др. Стадник Іван

РОГАТИН:

Мр. Бабюк Роман
Др. Кузик Яким
Мр. Стрийський Мирослав

РОЖНІТІВ:

Др. Курбас Роман

РУДКИ:

Др. Гайдучок Петро
Др. Климишин Володимир

САМБІР:

Білинський Іван, Шайнохи 3
Др. Волошин Іван
Др. Виноградзкий Володимир
Др. Дуркот Роман, Коперника 14
Др. Кміцикевич Теодор, Коллонтая 3
Мр. Костик-Кульчицький Григорій
Мр. Форостина Роман
Др. Рабій Юліян, Євген

СТАРИЙ САМБІР:

Глібовицький Григорій
Мр. Княжинський Юрій, Ізидор

СКАЛАТ:
Др. Крушинський Мирон
Др. Тригубчак Мирон

СНЯТИН:
Др. Зарудович Август
Мр. Керницький Тарас
Мр. Печенюк Дмитро

СОКАЛЬ:
Мр. Ліськевич Юліян
Мр. Павлюк Михайло

СТАНИСЛАВІВ:
Др. Белей Теодор, Герінґа 14
Бойчук Осип, Герінґа 28
Гловацький Дмитро, Герінґа 26
Гаєцький Володимир, Герінґа 5
Заваликут Іван, Липова 29
Мр. Ковальський Володимир
Др. Лабій Михайло, Хмельницького 14
Др. Левицький Осип, Куліша 21
Мр. Лозинський Іван, Герінґа 5
Др. Литвинович Михайло
Др. Маркусь Олександр, Ляшґассе 1
Шлапак Степан, Бісмаркштр. 7
Др. Шипайло Ярослав, Гітлерштр. 11 а
Онуферко Григорій

СТРИЙ:
Др. Гарасимів Антін, Головки 17
Др. Гумецький Іван, Головки 5
Др. Лужецький Володимир, Трибунальська 3
Др. Максимчук Іван, Гауптштр. 2
Мр. Микитка Степан, Гоша 5
Мр. Чолій Ярослав, Гауптштр. 26
Др. Площанський Остап

СУДОВА ВИШНЯ:
Калимон Михайло

ТЕРЕБОВЛЯ:
Др. Заплітний Антін
Михайлюк Теодор

ТЕРНОПІЛЬ:
Др. Брикович Степан, Тарнавського 7
Мр. Вацік Петро, Лязаретштр. 4

Краснопера Северин
Мр. Палашевський Володимир, Шпитальна 37
Мр. Решетуха Іван, Тарнавського 4
Мр. Сенків Григорій, Франка 3 а
Др. Яхимчук Іван, Тарнавського 7
Др. Калин Іван
Мр. Іванчук Степан, Німецька 41

ТОВМАЧ:
Др. Конюшик Степан
Др. Макух Іван

ТОВСТЕ:
Др. Желехівський Микола

ТУРКА н/Стр.:
Мр. Малиновський Степан
Др. Сохоцький Михайло

УГНІВ:
Др. Сиротинський Константин

ХСЕНСЬКІВ:
Др. Деліс Дмитро

ЩИРЕЦЬ:
Карачевський Теофіл
Мр. Сегар Степан

ЧОРТКІВ:
Др. Горбачевський Антін
Мр. Мурток Сильвестер
Мр. Грицина Василь
Др. Росляк Михайло

ЯБЛОНІВ:
Др. Бабяк Евстахій
Др. Юркевич Антін

ЯВОРІВ:
Др. Неділка Володимир
Др. Саєвич Володимир

ЯНІВ:
Кіжик Володимир
Калимон Андрій
Тузяк Северин

СПИСОК УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ допущених до заступництва перед Німецькими Судидами

ЛЬВІВ:

1. Др. Бемко Володимир, Алєєнштр. 5
2. Др. Волошин Михайло, Одеонштр. 2
3. Мр. Громницький Роман, Валова 19
4. Др. Падох Ярослав, Академічна 12
5. Др. Паньківський Кость, Дістрікштр. 26
6. Др. Шухевич Степан, Зигмунтівська 14
7. Др. Пацлавський Віктор, Дрогобич, Пільсудського 6

СТАНИСЛАВІВ:

1. Др. Белей Теодор, Войціховського 9 а
2. Мр. Бойчук Йосиф, Герінґа 28
3. Гаєцький Володимир, Герінґа 5
4. Др. Лабій Михайло, Хмельницького 14
5. Мр. Шлапак Степан, Бісмаркштр. 7
6. Др. Шипайло Ярослав, Гітлерштр. 11 а

ТЕРНОПІЛЬ:

1. Др. Брикович Степан, Тарнавського 7
2. Пашевський Волод., Шпитальна 37
3. Мр. Сенків Григорій, Франка 3 а

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ
КООПЕРАТИВНИЙ БАНК
„ЦЕНТРОБАНК“**

З ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ У ДІЛАМИ

У ЛЬВОВІ ВУЛ. ПОЛІЦІЇ 2

ТЕЛЕФОНИ: 217-60/64

Об'єднує
80 Українбанків
по всіх галицьких містах
і містечках, з якими творить суцільний
банковий апарат, що проводить усі банкові операції

ДЕВІЗОВИЙ БАНК

Д І М
ТОРГОВЕЛЬНО - ПРОМИСЛОВИЙ
„**Д О С Т А В А**”

Кооп. з обм. відп.

У ЛЬВОВІ, РИНОК ч. 44, 1. пов.

поручає:

АРТИСТИЧНЕ РОЗМА-
ЛЮВАННЯ ОЛІЙНИМИ
ФАРБАМИ ОБРАЗІВ,
ПЛАЩАНИЦІ, ФЕЛО-
НИ, ФАНИ, ЧАШІ, СВИ-
ТЛО, КАДИЛО, ЕВАН-
ГЕЛІЯ, МОЛИТВЕНИКИ
І КНИЖКИ РЕЛІ-
ГІЙНОГО ЗМІСТУ

Видовлює:

СТАРІ ФЕЛОНИ, ЧАШІ
ТОЩО

ДИРЕКЦІЯ І РОБІТНЯ:

ЛЬВІВ, Ринок 44, 1. п.

К Р А М Н И Ц Я :

ЛЬВІВ, вул. Руська ч.20.

12

УКРАЇНСЬКЕ
НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

кооператива з обм. пор.

ЛЬВІВ, вул. КОСТЮШКИ ч. 5.

Власні крамниці:

Львів, вул. Костюшка ч. 1.

Львів, вул. Токажевського ч. 3.
(Вінерштрассе)

Продає гуртом:

Гуцульську різьбу — Гуцульську
кераміку — Дитячі забавки — Ку-
хонні деревні вироби (ложки, ко-
лотівці, валки і т. ін.) — Пластикові
вироби (кобелі, капці, роґожі, ва-
лізки, пояски, торбинки) — Гонча-
рські вироби (горці, миски, збанки).

Виконує на замовлення:

Вишивки — Народні строї — Цер-
ковні ризи, шалі, фелони, хоруг-
ви — Церковні квіти.

98

НАСІННЯ

ГОРОДОВИНИ,
КОРМОВИХ РОСЛИН,
КВІТІВ,

БАЙЦИ ДО ЗБІЖЖЯ,

САДІВНИЧУ КАРБОЛІНУ,
МАЗЬ ДО ЩЕПЛЕННЯ
САДІВНИЧУ СМОЛУ,
ЛЕП НА КОМАХИ

ПОРУЧАЄ ВІДОМА ФІРМА

Инж. БОГДАН ПОПОВИЧ

ЛЬВІВ, вул. Краківська 25.

тел. 276-25.

3

Центральне Об'єднання Української КООПЕРАЦІЇ

РЕВІЗІЙНИЙ СОЮЗ
УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ
У ЛЬВОВІ

з трьома територіальними відділами:

ЛЬВІВСЬКИМ:

ЛЬВІВ, вул. Технічна 1.

КРАКІВСЬКИМ:

КРАКІВ, вул. Голембя 2

ЛЮБЛИНСЬКИМ:

ЛЮБЛИН, вул. Театральна 62.

ОРГАНІЗУЄ ТА ОБ'ЄДНУЄ
УКРАЇНСЬКІ КООПЕРАТИВИ
У ГЕНЕРАЛЬНОМУ ГУБЕР-
НАТОРСТВІ, ДАЄ ІМ ІДЕО-
ЛОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ-
НІ НАПРЯМНІ, ПРОВІДИТЬ
ЗАКОННІ РЕВІЗІЇ КНИГО-
І ДІЛОВОДСТВА, ВИДАЄ
ОФІЦІЙНИЙ ОРГАН УКРА-
ЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ —
ДВОТИЖНЕВИК „ГОСПО-
ДАРСЬКО - КООПЕРАТИВ-
НИЙ ЧАСОПИС“, ПОСТАЧАЄ
КООПЕРАТИВАМ ДІЛОВІ ТА
БУХГАЛТЕРСЬКІ КНИГИ
І БЛЯНКИ.

У ВСІХ ЦИХ СПРАВАХ ЗВЕР-
ТАЙТЕСЯ НА ВИЩЕПОДАНІ
АДРЕСИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ВІДДІЛІВ

КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ
ТОВАРИСТВО

„Сільський Господар“

ЦЕНТРАЛЯ:

У ЛЬВОВІ, вул. Зимова ч. 8.
(давня Костюшки)

Тел. 232-26.

Поточний рахунок:

Центробанк — Львів ч. 19009;

Аграрбанк — Львів ч. 94.

об'єднує

українських хліборобів у своїх
Кружках по селах та працює
через свої Філії по містах ці-
лого краю,

обслуговує

селянські господарства через
організування всяких господар-
ських акцій та постачання всьо-
го, що потрібне для правиль-
ного господарювання,

учить

новітнього господарювання че-
рез своїх фахівців - агрономів
на курсах і шляхом проведених
масових доповідей та лекцій,
готує молодих господарів і го-
сподинь у Хліборобському Ви-
школі Молоді,

видає

у співпраці з Хліборобським
Видавництвом: 1) часописи:
тижневик „Сільський Господар“
і місячник „Український Пасіч-
ник“, 2) господарські книжки
„Бібліотеки Сільського Госпо-
даря“, 3) щорічно календар
„Сільський Господар“,

ХЛІБОРОБИ!

Обов'язком кожного з Вас є
бути членом Кружка „Сільсько-
го Господаря“ у Вашому селі!

ГОСПОДИНІ!

Вписуйтеся в члени Секцій Го-
сподинь при Кружках „Сільсь-
кого Господаря“!

ЮНАКИ та ДІВЧАТА!

Ставайте в ряди Хліборобсько-
го Вишколу Молоді при Круж-
ках „Сільського Господаря“!

ОКРУЖНИЙ СОЮЗ КООПЕРАТИВ

РІЛЬНИЧО-ТОРГОВЕЛЬНА КООПЕРАТИВА З ВІДП. УДІЛАМИ У ЛЬВОВІ

ФІЛІЇ: ВИННИКИ, ЯРИЧІВ, ЯНІВ

Адреси та телефони бюр, баз та магазинів:

БЮРА ЦЕНТРАЛІ: ЛЬВІВ, ВУЛ. ХОЦІМСЬКА Ч. 2
(біля костела св. Єлисавети, давніше Міська Каса Ощадности)

ТЕЛЕФОНИ: Комісар. 248-27 Директор: 249-00 Комутатор: 248-07, 248-08

ТОРГОВЕЛЬНИЙ ВІДДІЛ; пл. Ганзи (Більчевського) ч. 3, тел. 249-01
ТОВАРОВА БАЗА: площа Ганзи (Більчевського) ч. 3, тел. 118-00

БАЗА НА КЛЕПАРОВІ (напроти Клепарівського двірця), тел. 111-82
ТРАНСПОРТНИЙ ВІДДІЛ,

МАГАЗИНИ: збіжжя, картопель, яець, ярини і ін. сіль.-госп.
продуктів

БАЗА СІНА І СОЛОМИ: Красучинська 11 (Персенківка), тел. 111-84

МАГАЗИН ЗБІЖЖЯ на двірці Підзамче, тел. 119-08

ФАБРИКА СОДОВОЇ ВОДИ: вул. Здоров'я ч. 9, тел. 109-67

87

Будете вдоволені з багатого вибору

*КОСМЕТИЧНИХ ТОВАРІВ,
ГАЛЯНТЕРІЇ, ДОМАШНІХ ТА
ГОСПОДАРСЬКИХ АРТИКУЛІВ*

у фірмі

ПЕТРО ШУДРАК

ПАРФУМЕРІЯ І СКЛАД ГОСПОДАРСЬКИХ АРТИКУЛІВ

ЛЬВІВ, вул. Галицька 11 — Тел. 245-29

5

**це
100 відсотково успішна
носина примана**

для винищування всіх слимаків
в полі, в городі, в пивниці і т. п.

**В НІМЕЧЧИНІ ЦЕЙ ЗАСІБ ВИЗНАНИЙ
УРЯДОВО ДЛЯ ОХОРОНИ РОСЛИН**

ГЕНЕРАЛЬНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО НА Г. Г.

І. РУДАКЕВИЧ

Станіславів, вул. Германа Герінга ч. 77.

25

„ПАПЕРОВИЙ БАЗАР”

Ярослав Пастушенко

Львів, Руська 18

тел. 282-81

—

**БАГАТИЙ ВИБІР ПАПЕРІВ,
КАНЦЕЛЯРІЙНОГО ТА ШКІЛЬНОГО ПРИЛАДДЯ**

Поручається Вп. українським Відбірцям

7

Г А Л Я Н Т Е Р І Ю
К О С М Е Т И К У
Ш Т У Ч Н У Б І Ж У Т Е Р І Ю

і т. п. поручає

„МОДЕНА“

Львів, вул. Галицька ч. 21
тел. 233-88

63

„ДНІСТЕР“

КООПЕРАТИВНИЙ БАНК

з обмеж. відповідальністю у Львові
вул. Руська ч. 20/1, тел. 233-40
і 265-44

Р-к поточ. в Центробанку
„ „ в Еміс. Банку

1. Дає кредити на поширення купецтва, ремесла, промислу і господарства.
2. Проводить виплати і перекази для клієнтури у всі місцевості Ген. Губернаторства.
3. Приймає вклади на поточні рахунки і ощадні книжочки.
4. Дає фінансові поради та помагає у всякій іншій банківській діяльності.

106

„МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ“

ОЛЕНИ ЯРИМОВИЧ

Львів, Коперника 3, тел. 204-61

виробляє й поручає:

декораційні та забавові ляльки з паперової маси, штучну біжутерію, вироби на зразках гуцульщини

Виконання солідне, ціни низькі

ВЛАСНІ КРАМНИЦІ:

Львів, вул. Коперника ч. 3
вул. Академічна ч. 26

Замовлення ВП. Купцям на провінцію полагодується поштою.

69

**УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРНА
КНИГАРНЯ**

Львів, Вермахтштрассе ч. 6, тел. 261-66
ВЛАСНІСТЬ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКИХ
ПИСЬМЕННИКІВ

має на складі

У книгарському відділі:

книжки з української й німецької літератури; ноти, співаники, п'єси, словники; шкільні підручники; стінні календарі й альманахи; календарі й термінарні; образи, портрети і т. п.

У мистецькому відділі:

вироби українського народного мистецтва; гуцульську різьбу, народну й гуцульську кераміку, народні вишивки, тризуби: різьблені, емальовані, бляшані й на папері; відзнаки, прапорці й ін.

Антикварний відділ:

скуповує й перепродує уживані книжки

120

**Спілка Українських
Образотворчих Мистців**
Львів, п.а. Маринська ч. 9, тел. 233-85

Виробництво:
**МИСТЕЦЬКО - ПРОМИСЛОВИ
ВАРСТАТИ**
Львів, вул. Мучна ч. 24, тел. 208-68

З б у т:
„**МИСТЕЦЬКИЙ САЛЬОН**“
Львів, вул. Галицька 16, тел. 208-25

Виробляє і продає:
Мистецьку кераміку, скульптуру,
образи оригінали і репродукції,
мистецькі вироби для декорації
і домашнього вжитку — допоміжні
матеріали та галюгерію для ма-
лярства і рисівництва, люксені та
звичайні рами без скла і зі склом,
тризуби, свастики тощо.
Приймає індивідуальні замовлення
на портрети та мистецьку деко-
рацію і т. п.

Купцям і скленам дає
належну знижку.

116

Товаровий дім

МИХАЙЛО ПРОЦЬ
ЛьВІВ, Ринок 14
тел. 260-86

пору чає

ГАЛЯНТЕРІЮ,

КОСМЕТИКУ

І ГОСПОДАРСЬКІ

ТОВАРИ

35

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Усе до миття, до прання
й чищення

**ПАРФУМИ
КОСМЕТИКУ**

різні господарські артикули

пору чає місцевим клієнтам і з провінції

БАЛУЩАК МИРОН

Львів, вул. Городецька ч. 107

Напроти Гол. Двірця

НИЗЬКІ ЦІНИ!

18

„Р І И“

Краєве Насічницьке Об'єднання
Кооп. з відп. уділами
у Львові

Капцелярія:
Ринок ч. 44/II, телеф. 228-02

Крамниця:
вул. Лянгегассе (Рутовського) 10
телеф. 228-01

Переробляє віск на штучну вошину до рямок всіх систем із приодно положеними комірками.

Виробляє і продає насічницьке приладдя.

Розповсюджує насіння медодайних рослин.

Продає садівницьке приладдя та всіякі речі для загально-господарського вжитку.

62

Відома фірма

Юлія Ломага
Львів, Валова 11 — Тел. 217-86

поручає

МАШИНИ ДО ПИСАННЯ,
ДО РАХУВАННЯ, ТА ВСЯКІ
ДОДАТКИ ДО МАШИН
ПРОВОДИТЬ ПРЕЦИЗНЕ
ВІДНОВЛЕННЯ І НАПРАВУ
МАШИН ДО ПИСАННЯ
ВСЯКИХ СИСТЕМ ІВ

представництво
німецьких
фірм

70

ФОТО-АПАРАТИ
ФОТО-ПРИЛАДДЯ

Ф О Т О - Д І М
PHOTO-HAUS

Львів, Сикстуська 18,
тел. 209-06

83

В КНИГАРНІ
І. БЕКЕРСЬКОГО

знайдеш
всяку
книжку,
що шукаєш

Львів, вул. Краківська ч. 5.

93

АРТ. БРОНЗІВНИЧА РОБІТНЯ
ЦЕРКОВНИХ ВИРОБІВ
ФЕДИНСЬКИЙ СТЕПАН
Львів, Руська 3.

ГОТОВІ НА СКЛАДІ:
ВСЯКІ ЦЕРКОВНІ РИЗИ,
ЧАШІ, ЛІХТАРІ І Т. П.

101

ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИ

відра, горнятка, алюмін.
посуда, ланцюги, пральки,
ПОРОШКИ І ЗАСОБИ
до прання і миття, залізна
галантерія дешево

ІВАХ ЕВСТАХІЙ
Львів, Вінерштрає 5.
(біля костела Анни)

82

„ІРІС“однотипний український
склеп з квітами**СТЕПАНІІ ЧУЧКЕВИЧ**

Львів, Академічна 16, тел. 110-02

Продає: прекрасні рожі та інші тяті
квіти, вазонкові квіти, та
виконує на замовлення
вінки, в'язанки і коші
з квітами.

6

КІРКООПЕРАТИВА
ІНЖЕНЕРСЬКИХ РОБІТ

Львів, Цвільінгштрассе 6.

ПЛЯНИ

БУДОВИ

КОШТОРИСИ

11

ГУДЗИКИ, БІЖУТЕРІЯ,
ДРІБНА ГАЛЯНТЕРІЯ

у великому виборі

»ГАЛЯНТЕРІЯ«

ІРИНИ ПРОКОПИШИН

Львів, Ферберштрассе (Боїмів) 5.

13

І. РУДАКЕВИЧ

Станіславів, Київська 9, тел. 17-84

порукає:

артикули дом. господар-
ства, хемічні, фотогра-
фічні та інші.

Спеціально:

ЗАСОБИ

ДО ПОБОРЮВАННЯ ШКІДНИКІВ

26

Е. Рим*неодмінна***ГАЛЯНТЕРІЯ
ВОСМІТЛИВА***великий вибір товарів***ДОМАШНЬОГО і ГОСПОДАРСЬКОГО
вжитку****Львів,**

ВІНЕРШТРАСЕ (ГОРОДЕЦЬКА) 74; тел. 267-21

ПЛОЦА КРАКІВСЬКА 10

**ФАРБИ,
ШІТКИ,
ПЕНЗЛІ,
ХЕМІЧНІ ГОСПОД. ТОВАРИ**
КУПУЙТЕ
У ФІРМИ:
ВОЛОД. БОРИСЮК
СТАНІСЛАВІВ, Ринок 10, тел. 12-48
ФАХОВА ОБСЛУГА!

19

**КАХЛЯРСЬКІ
РОБОТИ**

виконує солідно

ЙОСИП КОГУТЯК

СТАНІСЛАВІВ

вул. Губернаторська 1, тел. 13-66.
21

Дрібний та гуртовий продаж
**ГАЛЯНТЕРІЇ,
КОСМЕТИКИ,
РІЗНОГО МИЛА**
та канцелярського приладдя
у фірмі
А. С М Е Р Е Ч У К
СТАНІСЛАВІВ — РИНОК 32.

20

**ГАЛЯНТЕРІЙНИЙ МАГАЗИН
Т. ЛОПАТИНСЬКИЙ**

СТАНІСЛАВІВ

Трибунальська 2.

поручає свої товари
ВП. українській
клієнтурі!

21

**ЖІНОЧА Й ЧОЛОВІЧА
ГАЛЯНТЕРІЯ**

краватки, шалики,
хусточки, гребені,

БАГАТИЙ ВИБІР КОСМЕТИКИ

Галянтерія Р. СВІТИЙ

СТАНІСЛАВІВ, А. ГІТЛЕРА ч. 10.

23

**ДЕВОЦІОНАЛІЇ
ОБРАЗИ — РАМИ,
ШТУЧНА БІЖУТЕРІЯ,
ДИТЯЧІ ЗАБАВКИ**

СЕМЕН ПІЗНЮК

СТАНІСЛАВІВ — РИНОК ч. 27.

22

ПИЛИПЧАК ІВАН

Книгарня, склад паперу, канцелярського та шкільного приладдя
Станіславів, А. Гітлера 8, тел. 16-06.

поручає Вп. Клієнтурі всякого роду
книжки, друки, касові та бухгалтер.
книги, листівки, рами, образи і т. д.
Як одинока уповноважена фірма на
Станіславівську округу веде відділ
нмецько-книгарський та пропа-
ганд.-декораційний, як образи Вож-
дя, свастики, адлери і т. д.

1

ГАЛЯНТЕРІЯ І КОСМЕТИКА**СТАНІСЛАВІВ**

Гославського, ч. 21

РОМАН ЗАГАЙДУК

поручає:

у великому виборі косме-
тичні товари, кол. води,
парфуми, пудри, креми
і інш. та галянтерію

27

УКРАЇНСЬКА ГОСПОДАРСЬКА АКЦІЙНА СПІЛКА

„У Г А С“

У Л Ь В О В І

ЦЕНТРАЛЯ:

Львів, вул. Хшановської 14, тел.: 273-42, 273-44.
Відділ заготівлі дикоростучих овочів: тел. 273-44,
а в позауряд. год. тел. 122-89.

ПРОМИСЛОВИЙ ВІДДІЛ:

Фабрика мармеляди, соків, овочевих вин, чаєвих
екстрактів і т. п.
Калуш, вул. Салінарна 7, тел. 92.

Сушарня грибів, овочів і городини,
Болахів, Ринок 30.

ТОРГОВЕЛЬНИЙ ВІДДІЛ:

Гуртівня товарів, Львів, вул. Скарбківська 7,
тел. 126-47.

ВІДДІЛ: Краків, вул. Зелена 18, тел. 200-22.

ГУРТІВНЯ ТОВАРІВ для ОСК і українських
купців краківського дистрикту.

ПРЕДСТАВНИЦТВО:

Станіславів, вул. Бісмарка 7, тел. 1241.

Поточні рахунки в банках:

Центробанк, Львів. ч. р-ку	23053
Дністер, Львів. „ „	5704
Українбанк, Львів. „ „	9
Аграрбанк, Львів. „ „	212

ВЕЛИКИЙ ВИБІР

товарів широкого господарського
та домашнього вжитку, сіль-
сько-господарської бранжі,
галянтерії та косметики
п о р у ч а є

ПО
ДЕШЕВИХ ЦІНАХ
КООПЕРАТИВАМ ТА КУПЦЯМ

ГУРТІВНЯ
ГОСПОДАРСЬКИХ АРТИКУЛІВ

Ю. Трохимовський & С-ка

Львів, вул. Стрілецька 6, тел. 245-88.

ХЕМІЧНА ФАБРИКА ч. 2

О. ЛЕВИЦЬКА і Ска

Львів, Кордецького 51,
ТЕЛ. 231 - 64 ~ ТЕЛ. 234 - 04.

ПОРУЧАЄ І ДОСТАВЛЯЄ
ВЛАСНІ ВИРОБИ
НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТІ:

ПАСТУ ДО ВЗУТТЯ
»ЕЛЕГАНТ«,

СИНЬКУ — ПОМАДКУ
ДО БІЛЛЯ,

СИНЬКУ В ПОРОШКУ
ДО БІЛЕННЯ,

ЧОРНИЛО (ШВАРЦ) ДО
ЧОБИТ,

ПОРОШОК ДО ВАРЕН-
НЯ БІЛЛЯ »ЕЛЕГАН-
ТІН«,

КАМІНЬ ДО ШОРУВАН-
НЯ І МИТТЯ »ЕЛЕ-
ГАНТОЛЬ«

ФІРМА

Ярослав Петрів

ГАЛЯНТЕРІЯ — КОСМЕТИКА

Львів, вул. Вермахт (Баторія) 16,

т е л е ф. 260 - 43.
ПОРУЧАЄТЬСЯ
ПОКУПЦЯМ

АМАТОРСЬКИМ
ГУРТКАМ ВИСИ-
ЛАЄ ЗА ПІСЛЯ-
ПЛАТОЮ ПРИЛА-
ДИ ДО ХАРАКТЕ-
РИЗАЦІІ. ~ ~ ~

ОДИНОКА, ПРИВАТНА
ФАХОВО ВЕДЕНА

фірма

Мгр ВАСИЛЬ БОЙКО

ЛЬВІВ, площа А. ГІТЛЕРА 11,
тел. 233-69

ПОСТАЧАЄ ГУРТОМ І ВРОЗДРІБ:

обладнання для шпиталів,
вивінування лікарів всіх
спеціальностей у інструмен-
ти хірургічні, гінекологіч-
но-акушерські, очні, лярин-
гологічні, медичні меблі,
рентгени, лампи кременні,
солюкси, віталюкси, діятер-
мії, пантостати, окремий
відділ дентистичного при-
ладдя має постійно на скла-
ді всі матеріяли з найкра-
щих фабрик. — Для Вп. ве-
теринарів — інструментарія.

ЦІНИ ПОМІРКОВАНІ — ВИСИЛКА
ПОШТОЮ І СПЕДИТОРАМИ

ГАЛЯНТЕРІЯ,
КОСМЕТИКА,
БІЖУТЕРІЯ

ОРЕСТ
КРИЖАНІВСЬКИЙ

Л Ь В І В

ВЕРМАХТШТРАССЕ (Баторого) 20
ТЕЛ. 269 - 02

КНИГАРНЯ —
ПИСЬМОВЕ ПРИЛАДДЯ

„ЛОГОС“

ЛЬВІВ, пл. Ганзе (Більчевського) 10,
тел. 212-82

постійно
на складі:

всі нові видання, шкільні
підручники, дитяча літе-
ратура, шкільне і бю-
рове приладдя

БАГАТИЙ
В И Б І Р

БУКІНІСТИЧНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ

Продаю і купую нові та вживані
книжки на найдогідніших умовах.

**ЖІНОЧІ ТОРБИНКИ,
ПОРТФЕЛІ,
ПОРТМОНЕТКИ,
ПАСКИ**

поручає

„ШКІРЯНА ГАЛЯНТЕРІЯ“

САХРИН ВОЛОДИМИР

Львів, вул. Кеніґсштрассе 5
(Собіського)

37

**СРІБНІ ПЕРСТЕНІ жіночі й чоловічі
ПЕРСТЕНІ З ТРИЗУБАМИ, КОВТКИ,
СРІБНІ ЛАНЦЮЖКИ, ХРЕСТИКИ,
МЕДАЛИКИ**

дешево можна купити в крамниці

Р. ТАРНОВЕЦЬКОГО

Львів, пл. Капітульна 3 (напр. Катедри)

Купно й продаж годинників

47

**КНИГАРНЯ
І КАНЦЕЛЯРІЙНЕ ПРИЛАДДЯ**

ПАРАСКЕВІЯ ЛИЗУНЕЦЬ

Львів, Вермахтштрассе 16

КНИЖКИ — ОБРАЗИ — ПОРТРЕТИ —
ШКІЛЬНЕ ТА КАНЦЕЛЯР. ПРИЛАДДЯ

31

**РОБИТНЯ
ФУТЕР**

Юліян Глушеський

Львів, Капітульна 3, тел. 216-29

4.

У більшому виборі

СОЛОДОЩІ

ОВОЧІ

та

КОЛОНІЯЛЬНІ

ТОВАРИ

поручає

БЛИЗНЮК ВАСИЛЬ

Львів, Академічна 26

18

ПЕРШОРЯДНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ

РЕСТОРАН

„ОДЕСА“

О. Пасічник

Львів, Ринок 5, тел. 211-91

СМАЧНІ ОБІДИ І ВЕЧЕРІ

СТРИЧА УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ

15

КНИГАРНЯ

М. МИСЮК і Я. ПЕТРІВ

Львів, Вермахтштр. (Баторого) 4

тел. 224-40

завжди на складі:

ЛІТЕРАТУРНІ НОВИНИ,

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ,

УЖИВАНА

УКРАЇНЬСЬКА БЕЛЕТРИСТИКА

І НАУКОВІ ТВОРИ

6

ГУРТІВНЯАРТИКУЛІВ ДОМАШНЬОГО ВЖИТКУ
ТА СІЛЬСЬКО - ГОСПОДАРСЬКОГО
ЗНАРЯДДЯ**Інж. О. ЧУЧКЕВИЧ І С-ка**

Контора продажу:

Львів, вул. Коллонтая ч. 3

тел. 109-80 і 230-77

Магазини:

Л Ь В І В

Вірменська 19

Коллонтая 1

102

ТОВАРОВИЙ ДІМ

ГАЛЯНТЕРІЇ ТА АРТИКУЛІВ
ДОМАШНЬОГО ВЖИТКУ**ПЕТРІВ ОСИП**

Львів, Ринок ч. 35, тел. 261-91

поручається українській клієнтурі

14

ШЕВСЬКІ

кілки, копита,
правила до чо-
біт і черевиків
та всяке приладдя
в великому виборі**О. БЕР'ЯК**Львів, Руська ч. 16
тел. 278-63

17

ГОТЕЛЬ

СЕЛЯНСЬКИЙ ДВІР

Львів, Жовківська 148

з а ї з д испільні нічліги

110

М. БУЧКІВСЬКИЙ

механік

Львів, Гавптштрасе 9

виріб і направа ро-
верів, лакування,
направа машин до
шиття, мережжарок,
патефонів і діржарок

УКРАЇНЬСЬКА
ХЕМІЧНА ФАБРИКА

„АРОМАТА“

**ЛЬВІВ,
вул. Охоронок 11а**

поручає:

першої якості ЕТЕРИЧНІ
ОЛІЙКИ, ОВОЧЕВІ ЕКС-
ТРАКТИ І ХЕМ.-ФАРМА-
ЦЕВТИЧНІ ПРЕПАРАТИ

85

Крамниця
Інж. Я. ВОЛОШИНА

Львів, вул. Краківська ч. 25

п о р у ч а є: хемікалії для проми-
слових і домашніх потреб,
фарби та всякі домашні
й сільсько-господар-
ські артикули

86

**ОПРАВА ОБРАЗІВ, ЗЕРКАЛА,
РАМИ, ШИБИ ДО ВІКОН**

дешево

СКЛЯРСЬКА РОБІТНЯ
СТЕЛЬМАХ НАВЛЮ

Львів, Сикстуська 16 — тел. 260-01

88

ДЕВОЦІОНАЛІЇ

ТОМА ДРОЗДОВСЬКИЙ

Львів, Вінерштрассе (Городецька) 18,
тел. 117-45

поручає:

МЕДАЛИКИ — ХРЕСТИ-
КИ — ПАШИЙНИКИ —
МОЛИТВЕНИКИ — ВЕР-
ВИЦІ — ПРИКРАСИ НА
ЯЛИНКУ — ШТУЧНУ БІ-
ЖУТЕРІЮ.

ПРИ БІЛЬШИХ ЗАКУПАХ —
ДАЄМО ВІДПОВІДНУ ЗНИЖКУ

81

ДЕВОЦІОНАЛІЇ

ДРІБНА ГАЛЯНТЕРІЯ
ШТУЧНА, ДОБІРНА
БІЖУТЕРІЯ

в багатому виборі

В. ЦЕГЕЛЬСЬКА

Дрогобич, Ринок ч. 16а

81

КАХЛЯНІ ПЕЧІ

поручає відома фірма

ПЕТРО РОГАТИНСЬКИЙ

Склад: Львів, вул. Костюшка 1а,
тел. 242-88.

Бюро: вул. Сикстуська ч. 52

103

БАТА

ФАБРИКИ ВЗУТТЯ І ШКИРИ А. С. ХЕЛМЕК Г.Ш.

Відділ: Краків, вул. Фльоріанська 28
Фабрика: Радом, вул. Дольна 10
мас 125 крамниць продажу в Ген.
Губернаторстві
Направа взуття та панчіх — догляд ніг

»ФОТО-ЗЕЛЕЗ«

Львів, Гітлеррінг 33 — тел. 292-01.

виконує:

АРТИСТИЧНІ ЗНИМКИ,
ПОРТРЕТИ — ГРУПИ,
ЗНИМКИ ДО ВИКАЗОК

17

**ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДІМ
МИХАЙЛО КОВАЛЬЧУК
ЛЬВІВ — КАЗИМИРІВСЬКА 29**

доставляє:

ТОВАРИ ДОМАШНЬО-
ГО ВЖИТКУ, ПОСУДУ,
ЩІТКИ, ГАЛЯНТЕРІЙНІ
АРТИКУЛИ, КОСМЕ-
ТИЧНІ ВИРОБИ

92

Фірма

К. ГОРБАЧЕВСЬКИЙ

Львів, вул. Краківська ч. 34

поручає у великому виборі

товари домашнього вжитку

Оміноль, (заст. мило) Альболіт
Соду до прання, Пасту до взуття,
Синьку до прання, Синьку до
білизни, Краски: „Кольорит“,
„Вільбра“ до фарбування тка-
нин в різних кольорах

Жаріаки, Електробатерії, Паперці
та інші товари

Ціни доступні

Провінція — поштою або залізницею

51

УЖИВАЙТЕ**ДО ТІСТА****НА ХЛІБ****І БУЛКИ**

Д

Р

І

Ж

Д

Ж

І

В

ЛЬВІВСЬКОЇ ФАБРИКИ
ДРІЖДЖІВ І СПИРТУ
ЛЬВІВ-ЛИСИНІЧІ

ТЕЛ. 217-22, 217-24

KADO

ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДІМ СХОДУ

A. C.

KAUFHAUS
DES OSTENS

A. G.

ЛЬВІВ, РИНОК 32

ТЕЛ. 264-22 і 249-27

ЩО ТАМ МОЖНА ?
ДІСТАТИ ?

УСЕ!!

ТЕКСТИЛІ,
КОНФЕКЦІЮ,
КОСМЕТИКУ,
ГОСПОД. ТОВАРИ,
ЗАБАВКИ,
ШКІРУ І ПРИКРАСИ,
СКЛО І ПОРЦЕЛЯНУ,
ЕЛЕКТРО І ФОТО

96

ЗНАРЯДДА І ЗАЛІЗНІ ТОВАРИ
МИРОСЛАВ СЕЛЯНСЬКИЙ
ЛЬВІВ, вул. КРАКІВСЬКА 34

на складі великий вибір
шліферських і шмірглевих
артикулів, вертгаймівських
колодок, варстатового й
технічного приладдя.
Інформації на бажання —
листово й усно.

49

ШКІЛЬНЕ ТА КАНЦЕЛЯРІЙНЕ
ПРИЛАДДЯ

поручає бюрам,
школам та купцям
гуртом і детально

фірма

»ПАПІР«

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 8, тел. 260-44

119

ВСЕ ДЛЯ ФОТОГРАФІЇ
І КІНЕМАТОГРАФІЇ

дістанете у фірмі

„ФОТО-КІНО-ГАУС“

ФЕДЕНИШИН Т.

ЛЬВІВ, площа А. ГІТЛЕРА ч. 9.

АПАРАТИ І ПРИЛАДДЯ.
АРТИСТИЧНЕ АТЕЛІЄ.

ЛЯБОРАТОРІЯ АМАТОР-
СЬКИХ РОБИТ.

ЛЯМПОЧКИ І БАТЕРІЇ.

65

МИКОЛА БЕРКО

СКЛЕП ЗАЛІЗНИХ ТОВАРІВ
ЛЬВІВ — ГІТЛЕРІНГ 37

поруचाє:

Господарські артикули,
Будівельне окуття (за-
віси, замки, дріт, цви-
хи, колодки), Кухонне
начиння (алюмініове і
емальйоване), Рільниче
знаряддя (лопати, гра-
лі, коси, серпи, сокири,
ланцюги), Техн. залізні
товари, Столярське і
ковальське приладдя

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ
І СКЛАД ПАПЕРУ

М. САМОВЕРСЬКИЙ

Телеф. 18-63, 12-76

СТАНИСЛАВІВ, вул. А. ГІТЛЕРА 19

Корто Укр.-Банк 20-604

Емісійний Банк ПКО. 205-65

ВЕДЕ ВІДДАЛИ:

- 1) КНИГАРСЬКИЙ
- 2) ПАПЕРОВИЙ
- 3) ШКІЛЬНОГО Й КАНЦЕЛЯ-
РІЙНОГО ПРИЛАДДЯ
- 4) ЗАБАВКОВИЙ
- 5) ШКІЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО
ПРИЛАДДЯ

ГУРТ — ДЕТАЛЬ

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА
КНИГАРНЯ НА ПОКУТТІ

„УКРАЇНСЬКА КНИГА“

АНДРИШИН І МИХАЛЕВСЬКИЙ

КОЛОМІЯ, РИНОК 6

Поруचाє:

НАЙНОВІШІ
ЛІТЕРАТУРНІ ТВОРИ,
ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ,
ШКІЛЬНІ ДРУКИ
І ПРИЛАДДЯ,
ПАРОХІЯЛЬНІ ДРУКИ,
КАНЦЕЛЯРІЙНЕ
ПРИЛАДДЯ.

ФАБРИКА СТАЛЕВИХ ВИРОБІВ

Л Ь В І В, вул. ЖОВКІВСЬКА 175,

ТЕЛЕФОН 249-66

Рискалі, шуфлі,
лопатки до вугілля,

різачки до січкарень,

шарніри, завіси
та інші вироби.

ГУРТІВНЯ
Й ІМПОРТ

ГАЛЯНТЕРІЙНИХ
Т О В А Р І В

Д-р БОГДАН СТЕРНЮК
КРАКІВ, вул. ГРОДЗЬКА 44.

„COMMERZIA“

Д-р БОГДАН СТЕРНЮК

Гуртівня
Галантерійних товарів

Л Ь В І В
вул. ЗАМОЙСЬКОГО 15.
Телефон 281-01.

„ЗЕНІТ“

УКРАЇНЬСЬКА КОМІСАР. УПРАВА

К Р А К І В,
Вестрінг 58, тел. 130-01

поручає

УКРАЇНЬСЬКИМ
С О Ю З А М
І К У П Ц Я М

Б А Г А Т И Й В И Б І Р
ЗАЛІЗНИХ ТОВАРІВ

124

ПОВІТОВИЙ СОЮЗ КООПЕРАТИВ
Косів, вул. Мазени 22, тел. 16-30.

Утримує гуртові склади товарів домашнього вжитку. Веде заготівлю всіх видів сільсько-господарських продуктів та скуп лічних зел — видаючи премії. Проводить закупки і посередничить при продажу кооперативних виробів та виробів домашнього промислу. На власній сушарні проводить перерібку (сушення) садочини і городини.

81

„УКРАЇНЬСЬКИЙ БАЗАР“
Юрій Йосипенко
НАДВІРНА

Книгарня - - вул. Мазени 149; Тор-
гівля спож. товарів - вул. Мазе-
ни 175; Філія - Продаж часописів
в **Солотвині, Ринок.**

Найновіші видання книжок, шкільні
підручники, шк. і занч. приладдя,
лістівки — гончульські вироби, ар-
тистичні рьоби. - - Продаж краєвих
га заграничних часописів.

79

ВІДОМЕ
ФОТОГРАФІЧНЕ
ЗАВЕДЕННЯ

„ФОТО - СТУДІО“

виконує:

ПОРТРЕТИ
РЕПРОДУКЦІЇ
ГРУПИ

ФОТОГРАФІЇ ДО ВИКАЗОК
СКОРО Й СОЛІДНО .

Львів, Академічна 24,
тел. 260-49

122

СВІТЛИВЦІ!

Фотографічні апарати для аматорів
і професіоналів та приладдя й лі-
тературу поручає:

СТЕПАН ОЖГА

ЛЕЖАЙСЬК, вул. Міцкевича 11.

Поштове гонто чехів: Барнада 2940

ПРОДАЖ — КУПНО — ЗАМІНА

Фото-заведення:

вул. Жв'їрка й Вігури 1а.

101

**КАНЦЕЛЯРІЙНЕ,
ШКІЛЬНЕ ПРИЛАДДЯ,
ШКІЛЬНІ КНИЖКИ**

ПОРУЧАЄ

ІВАСЬКЕВИЧ ЮЛІАН
ПІДГАЙЦІ — РИНОК

Ф і р м а

„А Н О Л Ь”
господарські артикули,
галантерія і косметика

Львів, Жовківська 1, тел. 269-84

поручає:

Предмети домашнього вжитку
мило, соду, свічки, сипку,
сипий камінь, вазеліну,
насту до підлоги і до взуття,
Галантерію, Косметику
по найнижчих цінах.

61

ПАПЕРИБухгалтерійні книги, канцелярійне
та шкільне приладдя**ПАРФУМИ**Кравецькі добавки, краватки
та зсяку галантеріюКупуйте в УКРАЇНСЬКІЙ ФІРМІ
ІВАН МАЦЕЙОВСЬКИЙ

Львів, пл. Капітульна 3

63

**ЕЛЕКТРО-ТЕХНІЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ
МАРІАН КОРЧОВСЬКИЙ**

Львів, Ягайлонська 11 а, тел. 276-81

виконує:

всі інсталяції електричного
освітлення, та

поручає:

електро-технічні матеріали,
мотори, динамо-машини
і жарівки.

60

**ТОРГІВЛЯ І РОБІТНЯ
ЦЕРКОВНОГО ВИРЯДУ****ВОЛОД. УСТЕНСЬКИЙ****Л Ь В І В,**
РУСЬКА, ч. 5.

69

ЗАБАВКИ

ТА СПОРТОВЕ ПРИЛАДДЯ

П О Р У Ч А Є

Ф І Р М А

М. ПАРУБОЧИЙ

Л Ь В І В — вул. Коперника 7.

101

C. ANDRÉ & Co

ОКРУЖНА ГУРТІВНЯ
для
ПЕРЕМИШЛЯ І ЯРОСЛАВА

ДОГІДНЕ ДЖЕРЕЛО ЗАКУПИ
ДЛЯ ВСІХ ДЕТАЛЬНИХ ТОР-
ГІВЕЛЬ В ЦИХ 2 ОКРУГАХ

KAUFHAUS HAMBURG
ПЕРЕМИШЛЬ І ЯРОСЛАВ

ФАХОВА ТОРГІВЛЯ ЗАЛІЗНИ-
МИ ТОВАРАМИ, ДОМАШ-
НЬОГО ВЖИТКУ, ГАЛЯН-
ТЕРІЙНИМИ ТОВАРАМИ,

РЕАЛІЗУВАННЯ
ПРЕМ'ЯЛЬНИХ КУПОНІВ

MODEHAUS HAMBURG
ПЕРЕМИШЛЬ

ДОБРА ТЕКСТИЛЬНА ТОРГІВ-
ЛЯ ДЛЯ ПРЕМ'ЯЛЬНИХ КУ-
ПОНІВ І ДОВІДОК ЗАПОТРЕ-
БУВАННЯ

78

ТОВАРИ ПРИДМОВІ І РІЗНОГО
РОДУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ

перепродує своїм членам

„УКРАЇНСЬКИЙ КОНСУМ“

кооператива

з відповідальністю уділами

в ЯРОСЛАВІ, Городська 9, тел. 143.

60

УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ,
КУНЦІ І РЕМІСНИКИ!

Прійжджаючи до Ярослава,
не забудьте зайти на сні-
дання, обіди, вечері, пиво,
горілку й вино до

„УКРАЇНСЬКА ХАРЧІВНЯ“

І. ВОРОБЛЕВСЬКИЙІ
ЯРОСЛАВ, Ринок 28.

112

КНИГАРНЯ І СКЛАД ПАПЕРУ

ОСИП СЕНЕЧКО

ПЕРЕМИШЛЬ, вул. ЛЬВІВСЬКА 3

ПОРУЧАЄ:

ЛІТЕРАТУРНІ НОВИНИ, ШКІЛЬНІ

ПІДРУЧНИКИ, ОБРАЗИ, МАПИ,

ЛИСТІВКИ, КАНЦЕЛЯРІЙНЕ ТА

ШКІЛЬНЕ ПРИЛАДДЯ, ТОРГОВЕЛЬ-

НІ ДРУКИ, ШКІЛЬНУ ДОКУМЕН-

ТАЦІЮ І ІН. ~~~~~

59

БОРИС ТЕОДОРВЗУТТЯ І
ГАЛЯНТЕРІЯ**ЯРОСЛАВ**

ГОЛОВНА 8, тел. 27

„ЛОГОС”КНИГАРНЯ
І
ПРОДАЖ
ЧАСОПИСІВ

ЯРОСЛАВ, Головна 19, тел. 63

70

НАРОДНА ТОРГІВЛЯ

КООП. З ОБМ. ВІДП.

САМБІР ~ ~ ~ РИНОК 27

поручає:

СПОЖИВЧІ АРТИКУЛИ,
ГАЛЯНТЕРІЙНІ ТОВАРИ,
КНИЖКИ ТА ШКІЛЬНЕ
ПРИЛАДДЯ, ЗАЛІЗО —
ПОСУДУ, ФАРБИ. ~ ~ ~

105

ОКРУЖНИЙ СОЮЗ КООПЕРАТИВРІЛЬНИЧО-ТОРГОВЕЛЬНА КООПЕРАТИВА З ВІДП. УДІЛАМИ
В ДРОГОБИЧІЦентральні бюро: вул. Пілсудського
9 (Торгова Зала), тел. 72-10,
72-13 (комутатор).Нач. директор — Організаційний
Заготівельний відд. — Центр. бух-
гальтерія. Статистика.Торговельний відділ і Центральний
магазин: вул. Столярська 21, те-
леф. 71-46.Збіжжєві магазини: Дрогобич, вул.
Стрийська, тел. 74-13; Борислав,
вул. Дрогобицька, тел. 15-71; Ме-
диничі, тел. 24.Фабрика шміру, пасти: вул. Мли-
нарська 1.Склади сіна — соломи: вул. Рих-
тицька 49, тел. 75-02.Окружний Союз провадить скуп с-г. продуктів — державних кон-
тингентів: зерна, картоплі, ярин, яець — птиці, сіна — соломи,
волокна, льону — конопель, меду.Обслуговує всі низові кооперативи — провадить споживчу та дві
яринні крамниці для населення м. Дрогобича.Банкові конта: Українбанк Дрогобич,
Емісійний Банк Дрогобич,
Центробанк Львів.

75

**КРАВЕЦЬКІ ДОДАТКИ,
ДОДАТКИ до ручних робіт,
ДРІБНУ ГАЛЯНТЕРІЮ**

дешево поручає
ГАЛЯНТЕРІЯ

М. БЛАВАЦЬКА

Львів, Ферберштрассе (Боїнів) 8.

45

СКЛЯРСТВО

відома фірма

ВАСИЛЬ СТЕЛЬМАХ

СКЛО, ДЗЕРКАЛА

РАМИ, ОБРАЗИ

ЛьВІВ, Коперника 22, тел. 105-24.

51

**КОРАЛІ, ГУДЗИКИ, КОРОНКИ
КРАВЕЦЬКІ ДОДАТКИ
РІЗНІ ТОРБИНКИ**

**ШАПКИ
КОСМЕТИКУ**

дешево дістанете

у фірмі:

К. БАРЦОВСЬКА

Львів, вул. Краківська 23.

66

99 ДЕКорація“

Малярсько-лякерничче підприємство

К. ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ

І В. ПАШКОВСЬКИЙ

Львів, вул. Зелена 9, тел. 292-62

виконує всі праці, що вхо-
дять до кімнатного маляр-
ства і лякерництва

76

ТОВАРИ для домашнього вжитку

ФАРБКИ І ПОРОШКИ

ДО ПРАННЯ

ЗАСТУП. МИЛО, ЩІТКИ

ПАСТУ ДО ВЗУТТЯ

АЛЮМІНІОВЕ НАЧИННЯ

ГАЛЯНТЕРІЙНІ ТОВАРИ

КОСМЕТИКУ

дешево — в фірмі

ВОЛОДИМИР

ЧЕМЕРИНСЬКИЙ

Львів, площа Краківська 9.

84

МАЛЯРСЬКЕ ЗАВЕДЕННЯ

ТЕОДОР БЕРЕЖНИЦЬКИЙ

Львів, Королівська (Собіського) 4,
тел. 207-86

виконує:

декоративні малярські роботи:

стилеве розмалювання
заль, публічних приміщень,
мешкань, фабричних заве-
день та всякі фасадові
роботи;

лякерничі роботи:

будівельне, ремонтне, кон-
серваційне лакування, ла-
кування більших об'єк-
тів — мостів, заль, заліз-
них конструкцій і т. п.

Конто Миськ. Каси Ощад. Львів,
ч. 4248.

84

**Українська Книгарня
І. БЕРДІЙЧУК**
Бучач, Гавптштрасе 2
має постійно на складі
всякі літературні
новини, шкільні
книжки, друки, підруч-
ники до аматорських
вистав та канцелярйне
приладдя

4

**Канцелярйне та
шкільне приладдя**

купите найдешевше
в українській фірмі

М. ОГЛАБ'ЯК

Львів, Сикстуська 1, тел. 264-04

91

**ГАЛЯНТЕРІЮ
КОСМЕТИКУ**

в багатому
виборі
поручає

ІВАН СТАНЬКО

Львів, вул. Краківська ч. 24.

4

ПОТРІБНУ КОСМЕТИКУ,

парфуми, пудри, креми
колонська вода й інш.
Пасту до взуття, порош-
ки до прання, гребенці,
електричні батареї
у великому виборі

дешево поручає

ЯРОСЛАВ ГЛАДІЙ

Львів, Личаківська 40

123 (Напроти площі Антонія)

**КНИГАРНЯ
СТ. ПУШКАР**

Перемишль, Францішканська 13

тел. 13-03

поручає:

шкільні підручники, шкільне
приладдя, канцелярйні папери,
найновіші літературні белетри-
стичні твори.

10

**ОКРУЖНИЙ
СОЮЗ КООПЕРАТИВ**

Рільничо - Торговельна Кооператива
з відповідальністю удіпами

в САМБОРІ

Міститься при вул. Карпатській 30,

число тел. 11 і 25,

число к-та в Українбанку 7

ПРОВАДИТЬ ВІДДІЛИ:

1. Торговельний

а) гурт і

б) детал. крамниця книгарське.

2. Заготівельний як:

а) збіжжевий, яринно - овочевий,
бареболянний, насінний і льняно-
конопляний.

3. Будівельно-опаловий матеріал.

127

ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДІМ

С. і С. Козьолек

ВАРШАВА, вул. Белянська 18,
тел. 11-66-68

ГУРТВІНЯ:

**ТРИКОТАЖІВ
ГАЛЯНТЕРІЇ
НОРИМБЕРЩИНИ та
ШТУЧНОЇ БІЖУТЕРІЇ**

57

ШВИДКО Й ПЕВНО полагоджує **ТРАНСПОРТ** **ВСЯКИХ ТОВАРІВ** до всіх місцевостей Галичини

СПЕДИЦІЙНО-ТРАНСПОРТОВЕ БЮРО

Владислав Гутовський

ЦЕНТРАЛЯ: Краків, вул. Славківська 10.

ВІДДІЛ: Львів, вул. Валова 5/1 п., телеф. 263-40 і 263-41.

ФІРМА ПРОВОДИТЬ ЗБІРІН І ПОДИНОКІ НАВАНТАЖЕННЯ ТА ПОЛАГОДЖУЄ ВСІ СПРАВИ, ЗВ'ЯЗАНІ З ТРАНСПОРТОМ ТОВАРУ

114

СЛУЖБА БЕРЕЖЕННЯ ТА ОХОРОНИ „СЕКЮРИТАС“

ЛЬВІВ, вул. СИКСТУСЬКА 29.

Тел.: Дирекція: 225-14,
Відділ служби: 225-17.

Заведення охорони майна — засноване в 1912 р., а завідуване тепер комісаричним управителем з рамени Відділу Господарства — підвідділу Повірицтва при Губернаторстві Галичини — приймає до охорони від влому і крадіжки всякі торговельні і промислові локалі, як в нічний, так і в денний порі.

ДЕЗИНФЕКЦІЮ

всіх приміщень, як також **в і д щ у р е н н я**

господарських об'єктів

проводить
успішно

ХА-ТЕ-БЕ

ХЕМІКАТИ, ТЕХНІЧНІ АРТИКУЛИ ТА БУДІВЕЛЬНІ МАТЕРІЯЛИ
ЛЬВІВ

Контора: Адольф Гітлер Рінг 10,
тел. 214-53; Магазин: вул. Жовківська 165, тел. 214-55.

Хемікати для гарбарського й іншого промислу, технічні й електричні артикули, будівельні та різні матеріяли.

108

**ЛЬВІВСЬКИЙ
ДЕЗИНФЕКТОР**

ЛЬВІВ, ВЕРМАХТШТРАСЕ 34,

тел. 204-36, 204-72

Олександр Гозаковський

СПЕЦІАЛЬНИЙ СКЛАД НАСІННЯ
Варшава, Кредитова 6, тел. 344-54
Відділ у Львові: Ринок 33, тел. 231-88

Поручає:

**НАСІННЯ
ПОСІВНЕ
ГОРОДИНИ
КВІТІВ
ПОСІВНІ КАРТОПЛІ**

Купує:

ВСЯКЕ ПОСІВНЕ НАСІННЯ ЗА
ГОТІВКУ, ВИСТАВЛЯЮЧИ ПРЕ-
МІАЛЬНІ ПОКВІТУВАННЯ (ОБМІН-
НА АКЦІЯ)

113

„ФАК”

З'ЄДНАНІ ЗАВЕДЕННЯ ПАПЕРО-
ВИХ. ВИРІВ'В Ска з о. в.

Л Ь В І В

29. Юніштрає 10
телефон 219-74.

ВИРІБНИЦТВО

Картонажів різного роду
й величини Δ лінійованих,
торговельних книг Δ па-
перових торбинок в різн.
виконанні Δ тепок на ли-
сти Δ нотатників Δ ко-
верт Δ скорошитів Δ опа-
кувань для споживчого
промислу Δ мухолопок Δ
друків різного роду Δ
підпапок до вугілля Δ
заведення парафінування
паперу.

Люксусове
опакування
для парфуме-
рії і фабрик.

Великого ро-
ду опакуван-
ня для алтєч-
них цїлей.

»ПРОГРЕС«

Ремісничо-промислова кооператива
комісар. управа

Львів, Костельна 8, тел. 233-45

продукує:

Гербатоль, заст. чай,
замін. кави та різні
харчові намістки
(перець, кістки до
зуп тощо)

виробляє:

Шварц до чобіт,
намістки мила до
прання, лугові кістки,
газові свічки до
дезинфекції меш-
кань, переводить
відчищення і дезин-
фекцію мешкань.

5

ГАЛЯНТЕРІЮ, МОДНІ ТОВАРИ, КОСМЕТИКУ

у багатому виборі

п о р у ч а є

ІВАН САДОВСЬКИЙ

Львів, Вінерштрає (Городецька) 52

0

МІШАНІ ТОВАРИ

ФОТОГРАФІЧНЕ ПРИЛАДДЯ

п о р у ч а є ф і р м а

ЄВГЕН БУТЕТЕР

ДИНІВ, вул. МІЦКЕВИЧА 17

30

ПОСТАЧАЛЬНЯ СКЛА
АРТУР ШІНДЛЕР
ВАРШАВА вул. КАРОВА 18а

МАЄ ПОСТІЙНО НА СКЛАДІ:

ТАФЛЕВЕ та БУДІВЕЛЬНЕ СКЛО різного роду
 ОРНАМЕНТОВЕ

КАТЕДРАЛЬНЕ

ДРОТЯНЕ — та

КОЛЬОРОВЕ — СКЛО

ЛАБОРАТОРІЙНІ СКЛА

32

КОСМЕТИЧНА
ЛЯБОРАТОРІЯ

Др. Т. Фірли

ЛЬВІВ, ГАВПТШТРАСЕ 11 а, тел. 201-63

ВИРІБНЯ, ЩО ПРОДУКУЄ ПІД ФАХОВОЮ
 УПРАВОЮ ІЗ УГЛЯДНЕННЯМ НАЙНОВІШИХ
 НАУКОВИХ ДОСВІДІВ І ВИМОГ ГІГІЄНИ

ПЕРШОЯКІСНІ КОСМЕТИЧНІ АРТИКУЛИ

як креми, пудри, рож суху і товсту, крейдки до
 уст, квітові води, порошок і пасту до зубів
 „Екстра“, шампун „Еліте“, лакер до нігтів, мо-
 лочко до лица, крем до голення „Ідеаль“, олі-
 йок до волосся „Ріко“, брилянтину, воду до
 волосся, засіб, що відзвичаює від курення „Ан-
 тіфума“ і т. п.

ПРОДАЖ ГУРТОВИЙ І РОЗДРІБНИЙ

Цінники висилаємо безплатно на бажання

„ПРОБОЄМ“

УКРАЇНСЬКА ХЛІБ. ПОВІТОВА КООПЕРАТИВА
З ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ УДІЛАМИ
В ГРУБЕШОВІ

Поточний рахунок: Центробанк Львів,
Комунальна Каса Грубешів

Адреса для телеграм: „Пробоем“ — Грубешів

Телефон: Грубешів 5.

ІДЕЙНО - ОРГАНІЗАЦІЙНА
і ТОРГОВЕЛЬНА ЦЕНТРАЛЯ
для Кооператив Грубешівщини,
об'єднує 122 К-ви грубешівського
повіту.

Веде такі відділи:

- I. ОРГАНІЗАЦІЙНО - ЛЮСТРАЦІЙНИЙ
- II. ТОРГОВЕЛЬНИЙ: 1. споживчий; 2. с. г. потреб;
3. гуртвіно соли
- III. ЗАГОТІВЕЛЬНИЙ: 1. яечний; 2. збіжжевий; 3. меду;
4. картопель.

Модна пані

вживає

пудру

„АКСАМІТ“

„КОСМЕТИКА“

Львів, вул. Баторого 9, тел. 229-11.

КНИГАРНЯ

СПОЖИВЧО - ВИРОБНИЧОЇ
КООПЕРАТИВИ

»Б У Д У Ч Н І С Т Ь «
В Т Е Р Н О П О Л І

ПОРУЧАЄ ВСЯКІ ШКІЛЬНІ І БЕ-
ЛЕТРИСТИЧНІ КНИЖКИ, ЯК
ТАКОЖ КАНЦЕЛЯРІЙНЕ,
І ШКІЛЬНЕ ПРИЛАД-
ДЯ ТА ПАПЕРОВІ
~ ВИРОБИ ~

**Українська
Повітова Рільничо-Торговельна
кооператива з від. уд.**

в РИМАНОВІ

Склад у ДУКЛІ — провадить :

1. Гуртовий продаж товарів,
2. відділ заліза,
3. sklep взуття і шевського приладдя,
4. детальний продаж всіх сільсько-господарських продуктів і штучних погноїв.

BRECKWOLDT & Co

Т Е Р Н О П І Л ь
Дистр. Галичина.

Домініканська пл. 2

Гуртвіня: Текстильних товарів, шкіри,
залізних товарів, скляних
виробів, порцеляни, фаянсів

Доставляємо лише управлінням
купцям тернопільської округи

Книгарня

**ПОВІТОВОГО СОЮЗУ
КООПЕРАТИВ**

в Рогатині
пл. І. Франка

п о р у ч а є

КНИЖКИ
ПАПЕРИ
КАНЦЕЛЯРІЙНЕ
та
ШКІЛЬНЕ ПРИЛАДДЯ
ГОСПОДАРСЬКІ
ТОВАРИ домашнього
вжитку та ГАЛЯНТЕ-
РІЙНІ ТОВАРИ ~ ~

КНИЖКИ

журнали, часописи,
шкільне й канцелярій-
не приладдя

по дешевих
ц і н а х

„УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ“
в. поліщук

Белз, Ринок 24.

80

ОДИНОКА

в Тербовельщині книгарня

ЮЛІЇ МЕЛЬНИК
Тербовля, вул. Ів. Франка 5

має на складі :

книжки, різьби, канцелярійне
приладдя, забавки, часописи
й грамофонові плити.

129

УКРАЇНСЬКИЙ
КООПЕРАТИВНИЙ БАНК
» У К Р А Ї Н Б А Н К «
з обмеженою відповідальністю
в Сокалі
вул. А. Гітлера 29. — тел. ч. 23.
Поштове чекове conto: 27-598.
Жирові рахунки в Центробанку
і Емісійному Банку у Львові

К О Г У Т К А Р Л О

ТОРГІВЛЯ МІШАНИХ ТОВАРИВ
Х О Д О Р І В

вул. І. Травня 17
(біля школи)

поручається в торговельних спра-
вах своєї branży

УВАГА ХОДОРІВЩИНА!

господарське приладдя,
кухонне начиння,
галантирію —

поручає фірма

ГОСПОДАРСЬКІ ПРИБОРИ
КОВАЛЬ ГРИГОРІЙ
ХОДОРІВ — РАТУШ, ч. 3.

К Н И Г А Р Н Я

УКРАЇНСЬКОГО
ОСВІТНЬОГО ТОВАРИСТВА
Жовква — Ринок

поручає:

шкільні книжки,
друки та приладдя,
літературні новини,
канцелярійне приладдя

КНИГАРНЯ

» О С В І Т А «

Т. Батринчука
В ЧОРТКОВІ
Ринок 7

має на складі великий вибір:
книжок, образів, канцелярійно-
го та шкільного приладдя

ФАБРИЧНИЙ СКЛАД ПАПЕРУ

Р. АЛЕКСАНДРОВИЧ
СИНИ
КРАКІВ

ВУЛ. ДОВГА 1.
РІК ОСНУВАННЯ

В
І
Д
Д
І
І
Ц

1

8

7

7

ЛЬВІВ
ПОЗНАНЬ
Р Я Ш І В
КАТОВИЦІ
БРОМБЕРГ

КОМІСАРІЧНА УПРАВА
В. Ф. К. КІЗЕЛЬ

КНИГАРНЯ М. С. К.

ЗОЛОЧІВ — Райхсштрассе 24

поручає:

великий вибір книжок
і канцелярійного та
шкільного приладдя

Часописи різних видань

КНИГАРНЯ**»О С В І Т А«**

Ст. Голойда і С-ка
С Я Н І К — вул. А. ГІТЛЕРА 27.
має на складі:
літературні твори, шкільні під-
ручники, канцеляр. і шкільне
приладдя, часописи

**УКРАЇНСЬКА
КНИГАРНЯ**

АНДРІЯ СЕРБИНЕНКА
В БЕРЛІНІ
(засн. 1904 р.)

BERLIN N 50 RANKESTR. 20

ПОРЦЕЛЯНУ, СКЛО,
КУХОННЕ НАЧИННЯ
І ПРИЛАДДЯ

дешево поручас

**О Л Е К С А Н Д Е Р
К О Л Ь М А Н**

Л Ь В І В, вул. Сербська ч. 13

ШЕВСЬКА РОБІТНЯ

Ф. Півнячок

Львів, Оститрася 8

(Львівська)

давн. власник „Кочези“

виконує

всіляке взуття

з доставкою в теріяції
та різні напрямки

Солідна робота — Низькі ціни

ПЕРЕПЛЕТ

КНИГ
БІБЛІОТЕК
ЄВАНГЕЛІЙ
ЦЕРКОВНИХ І
БЮРОВИХ. КНИГ

БРОШУРУВАННЯ ВИДАНЬ ~ ГАЛЯНТЕРІЙНІ, ПАПЕРОВІ
РОБОТИ І ВИРОБИ ~ РІЗНІ КОРОБКИ І Т. П. ВИКОНУЄ

ДЕШЕВО Й СОЛІДНО

ПЕРЕПЛЕТНЯ

ЙОСИПА КУЗНЯКА

Л Ь В І В — БЛЯХАРСЬКА 11.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ТАКОЖ РОБОТИ З ПРОВІНЦІЇ

ФАБРИКА МАРИНАТ

МАРКО РУДНИЦЬКИЙ

Львів, вул. Зіґфріда 58 а, тел. 236-83

виробляє:

РИБНІ МАРИНАТИ
(москалики, роль-
мопси)

САЛАТИ

РИБНІ ПАШТЕТИ

ПРОДАЖ ГУРТОМ
НА КАРТИ ЗАПОТРЕБУВАННЯ

Інженерське Бюро „ТАР“

Діпл. інж. З. КОХАНОВСЬКИЙ
Львів, пл. Смольки 4/II, тел. 216-05.

доставляє:

холодильні, машини до об-
рібки, парові машини, пом-
пи, ogrівання галь, кітли,
водні турбіни, апарати і
збірники, арматури до во-
ди, пари і газу, шліферські
машини, знаряддя, папери
і кружки, пильники і пр.

заступає

інтереси провінціо-
нальних промислових підприємств
перед дистриктовими цен-
тралями

проектує

і виконує промислові за-
ведення.

ОСИП ЦЕЛЕХОВИЧ

ЛІСЬКО — Ринок

поручає:

ТЕКСТИЛЬНІ ТОВАРИ

О Д І Н Н Я

І А Л Я Н Т Е Р І Ю

і К О С М Е Т И К У

продает ● купує ● вимінює ● приймає в коміс

ФОТОПРИЛАДДА

має постійно на складі:

Ф І Л Ь М И ● К Л І Ш Е
ПАЦЕРИ та ХЕМІКАЛІЇ

„УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО“

Краків
Райхштрассе 34

Львів
Унгарштрассе 21

ЗАПРОШУЄ
ДО ПЕРЕДПЛАТИ УКРАЇНСЬКИХ ЧАСОПИСІВ ТА ЖУРНАЛІВ
НА 1943 р.

ЩОДЕННИК
„КРАКІВСЬКІ ВІСТІ“

Чвертьрічна передплата 18 зл.

ТИЖНЕВИК
„КРАКІВСЬКІ ВІСТІ“

Річна передплата 14 зл.

МІСЯЧНИК
„ВЕЧІРНЯ ГОДИНА“

ПОВІСТІ ТА ОПОВІДАННЯ

Піврічна передплата 18 зл.

„НАШІ ДНІ“

ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО
Й КУЛЬТУРНО-ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ

Річна передплата 8 зл.

„ДОРОГА“

ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

Річна передплата 8 зл.

„МАЛІ ДРУЗІ“

ІЛЮСТР. МІСЯЧНИЙ ЧАСОПИС ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІТВОРИ

Річна передплата 8 зл.

„УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО“

ВИДАЄ ПРИ СПІВПРАЦІ НАЙВИДАТНІШИХ СИЛ
УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА, МИСТЕЦТВА,
~ НАУКИ, ПУБЛІЦИСТИКИ І Т. П. ~

ЛІТЕРАТУРНІ, МИСТЕЦЬКІ ТА НАУ-
КОВІ ТВОРИ, ЛІТЕРАТУРУ ДЛЯ МО-
ЛОДІ, КАЛЕНДАРІ, МАПИ, ЛИСТІВКИ,
ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ, ДРУКИ ТА ІНШ.

ДОМАГАЙТЕСЯ НАШИХ ВИДАНЬ У ВСІХ КНИГАРНЯХ: